

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת לך לך

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 297

פנינים לפרשת לך לך

"הוא בקושי הצליח לדבר מרוב תדהמה... הייתי לידו בדיוק באותו הזמן ואני לא אשכח את ההבעה שלו כשהוא ענה לרבי. בלבי כבר התחלתי לנסות ולנחש מה כבר יכול הרבי לומר לו בטלפון שנפל עליו כזה הלם כבד"

הגבאי המסור של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצ"ל, הרה"ח ר' שלמה זלמנוביץ, על הנדודים התמידיים של הרבי זצ"ל, ועל ההנהגה המיוחדת שנהג בעצמו שלא להשאר שלושים ימים ברציפות בעיר אחת

מאת יעקב לוסיגמן

"לך לך מארצך" (בראשית י"ב, א')

היה זה לפני כחצי יובל שנים. שמועה גונבה לאוזניו של אוהב ישראל כ"ק מרן אדמו"ר רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זצוק"ל אודות איש ציבור ידוע שהתמודד אז עם רדיפה קשה של גורמים ממשלתיים, ומשראה שהללו גמרו ואומר להצר לו ולהרע לו, החליט בימי השובבי"ם של אותה השנה, לצום פעם אחת במשך שישה ימים רצופים, תענית 'משבת לשבת'.

הסתגר אותו איש ציבור בביתו מתחילת השבוע, הרבה באמירת תהילים ובתחינה לפני בורא העולם, וכך המשיך בתעניתו עוד ועוד. כוחותיו הלכו ואזלו, הוא שכב על מיטתו, ובני משפחתו הלכו לצד חדרו בפסיעות חרישיות, בודקים מפעם לפעם שמצבו עדיין נסבל, ושהוא לא מגיע לכדי סכנה חלילה וחלילה.

הרבי מלעלוב שהה אז בביתו הקטן שבצפת, שם התגורר רוב ימות השנה. כששמע על מעשיו של אותו איש ציבור נחרד הרבי, מיהר לארוז כמה דברי מאפה ובקבוק שתיה, ויצא לנסיעה ארוכה וממושכת מצפת לירושלים.

היה זה ביום חמישי בשבוע. אותו איש ציבור היה על סף אפיסת כוחות, מקורביו הפצירו בו שיסכים לטעום דבר מה, אבל הוא מיאן לשעות לדבריהם: "עוד מעט תיכנס השבת", השיב להם בקול חלוש, "אני כבר כמעט מסיים את התענית שלי, משבת לשבת, עכשיו כבר מאוחר מדי

לשבור את הרצף..."

התדפק הרבי מלעלוב על דלת ביתו. פתחו בני הבית ונדחמו לראות את האדמו"ר, וכמובן אפשרו לו להיכנס לחדר בו שכב איש הציבור. הרבי התיישב בכסא שניצב על יד מיטתו, מזוג מעט מיץ לכוס והגיש לשפתיו. "אני רוצה לראות שאתה שותה!" פקד עליו הרבי בקול תקיף. איש הציבור פקח את עיניו והבין ש'כלתה אליו הרעה...! הוא ניסה להסביר את עצמו, הליכים משפטיים קשים עומדים לנגדו, הוא כבר צם כל ימות השבוע, נשאר לו רק עוד יום אחד והוא תיכף מסיים את הצום, נתנו לו גם עירוי של נוזלים כך שלא נשקפת לו סכנה, רופא בדק

אותו, והחולשה ממילא תעבור אחרי ימים אחדים...

אבל האדמו"ר נשאר בשלו: "אתה חייב לשתות. אני מצווה עליך לשתות". שתה האיש מעט, והרבי מזג לו עוד קצת, כך ישב לידו וסעד אותו עד שהחלו כוחותיו לשוב אליו, הוא אפילו טעם מעט מהמאפה שהביא עמו הרבי, וכשעזב הרבי הוא ביקש מבני הבית לדווח לו באופן שוטף על כך שהאיש ממשיך לשתות ולאכול ואינו חוזר חלילה לתעניתו.

מאוחר יותר הסביר לו הרבי: "אתה איש ציבור, אתה עוסק בצרכי ציבור, אין לך את הזכות לצום! אם אתה חלש ותשוש, אתה לא יכול לעזור ליהודים, אתה לא ממלא את הייעוד שלך בימים האלו שאתה שוכב במיטה באפס כוחות. תענית כזאת לא רק שאינה מועילה, היא רק מזיקה לך, כי היא מרחיקה אותך ממילוי הייעוד שלך עלי אדמות!".

יממה של חסד

"עבור הרבי מלעלוב זצ"ל", מספר לנו המשב"ק המסור בלב ונפש הרה"ח ר' שלמה זלמנוביץ, "לנסוע מצפת לירושלים כדי לעזור ליהודי, לא היה בכלל מקום לשאלה אם המאמץ שווה את ההשקעה או לא. הוא יכול היה לנסוע מצפת לבני ברק רק כדי להיפגש עם ראש ישיבה מסוים שעמד לסלק בחור מהישיבה שלו וכדו'. אם הרבי חשב שעל ידי הנסיעה הזאת יש סיכוי שהוא יצליח לעזור לאותו בחור, הוא לא חשב פעמיים.

"הוא הגיע עד בני ברק בנסיעה שנמשכה שלוש שעות ואפילו יותר, ישב עם אותו ראש ישיבה או איש ציבור או עסקן וכדו', ולאחר סיים את אותה פגישה, התיישב באוטו וחזר בחזרה לצפת בלי להיכנס אפילו לביתו שבבני ברק.

"מבחינתו כל מאמץ היה שווה כדי לעזור ליהודי. פעם בא אליו בחור מבוגר שלמרות כל המאמצים לא הצליחו למצוא לו שידוך. הוא בא לפני הרבי ותינה את צערו הרב שכל החברים שלו כבר נשואים ויש להם ילדים ב"ה, ורק הוא נשאר בודד, הבחור האחרון בשיעור, אין לו חברה והוא לא רואה את הישועה בקצה האופק, ובתקופה האחרונה כבר לא מציעים אפילו הצעות שידוך כמעט.

"הרבי אמר לבחור שהיה צאצא לאחד מצדיקי הדורות הקודמים, "הרי ציונו של הסבא שלך הוא כאן, בבית החיים העתיק של צפת. למה שלא נרד לשם עכשיו ונתפלל ביחד?!", בלא אומר ודברים נוספים הזמין הרבי מונית ונסע עם הבחור לבית החיים, שם עמדו ליד הציון של אותו צדיק והעיתירו בתפילה זמן ממושך, ואכן בתוך פחות מחודש הבחור

הזה התארס בשעה טובה.

"פעם אחרת אירע שהרבי הודיע שהוא רוצה לנסוע לליז'ענסק ליום ההילולא של הרבי רבי אלימלך זיע"א. כמובן שסידרנו כרטיסים ונסענו עמו לליז'ענסק. בהגיעו לשם נעמד ואמר את ספר התהילים כולו מהחל ועד כלה.

"בעוד הרבי אומר את התהילים, ניגש אליו יהודי והזכיר שם של אדם אחר הזקוק לישועה, אדם שהרבי הכיר אותו. הפנה הרבי את מבטו אל אותו אחד וסימן לו בידו שאכן כדי להתפלל על אותו אדם הוא הגיע לליז'ענסק... כלומר בגלל יהודי הזקוק לישועה, הוא נסע עד פולין הרחוקה והתפלל על ציון ה'נועם אלימלך' ביום ההילולא. הוא הקדיש לאותה תפילה למעלה מ-24 שעות של טלטולי דרך!!!".

הנרשם השלישי...

"בכלל... כל עניין הנסיעות של הרבי לציוני הצדיקים בפולין ובאוקראינה זה נושא רחב מאוד. אפשר לכתוב על זה ספר שלם. הרי הרבי היה זה שחידש את שלושת הנסיעות הגדולות שהיו נהוגות בעבר ושנגדעו בשואה הנוראה, ולאחר מכן בגלל ירידת מסך הברזל הקומוניסטי שהפריד את מזרח אירופה משאר מדינות העולם.

"הוא היה זה שנתן גב וכוח לחידוש הנסיעה למעזבוז' בחג השבועות לעשות את החג על ציונו של הבעל שם טוב הקדוש לאחר נפילת מסך הברזל, הוא היה זה שחידש את הנסיעה לליז'ענסק ואנשיו הקימו שם את ההכנסת אורחים השטיבלאך והמקווה וכל הפעילות שמסביב שמשמשת מודל השראה לכל קברות הצדיקים האחרים באירופה, והוא חידש גם את הנסיעה לציון של זקנו הקדוש, ראש השושלת הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, בעיירה לעלוב שבפולין.

"בהזדמנות אולי נספר בהרחבה על הנסיעות הללו אבל אני רוצה לצייין כאן את הנסיעה הראשונה לציון הבעל שם טוב הקדוש במעזבוז' שבאוקראינה.

"הרבי זצ"ל שהה באותה תקופה בצפת, ודרכו היתה שבכל עת מצוא הוא היה נוסע למירון כדי להתפלל שם לישועת הכלל והפרט.

"הימים היו ימי ספירת העומר, והרבי רואה מודעה קטנה שנתלתה על הקיר בכניסה לציון הרשב"י. המודעה היתה של ארגון לא כל כך מוכר באותם ימים: 'דרך צדיקים'.

"מתארגנת קבוצה לשהיה על ציונו הקדוש של הבעל שם טוב הקדוש במעזבוז', ביום ההילולא שבחג השבועות", זה, פחות או יותר, היה לשון המודעה ועליה מספר טלפון. הרבי העתיק את מספר הטלפון,

המשך בעמוד 29

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ראיתי שהוא מהרהר, ולפתע אומר לי תמתין כאן רגע, אני ניגש לרכבי שם נמצאים השיקים, לאחר מספר רגעים הוא חוזר ומגיש לי שיק חתום, כשראיתי את הסכום שרשם עמדתי כולי נפעם מהתרגשות היה זה סכום עתק שמעולם לא קיבלתי סכום כזה, הרגשתי שאני מתמוטט מהתרגשות איך נגלה לפני כזה נס

על הברכה המיוחדת של מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

"וְהָיָה בְּרַכָּה" (בראשית י"ב, ב')
...הברכות נתונות בידך (רש"י)

רבי אריאל סולי שיבדלחט"א, אברך מתלמידי רבינו מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל בעבר, נכנס לבית שברחוב וילקומירר ורבינו שמח לקראתו: "טוב שבת, בעיר יבנה נסגר בית ספר, לך ותפתח אותו" - הורה לו.

הרב סולי שעסק כבר בפעילות למען בתי ספר התורניים בערי הפריפריה היה מעורה באותו מקרה, היסס: "הרי יש עליו צו סגירה ממשד החינוך ובנוסף גם צו משטרת...".

אולם רבינו מעודדו ומחזקו: "אל תחשוש! לך ותפתח... עוד ייצאו משם תלמידי חכמים".

מספר הרב סולי: "סמוך ובטוח בהוראת רבינו, פתחנו את בית הספר, וראינו ניסים גלויים לכל אורך הדרך - הן בעצם פתיחתו, הן בתפקודו ובהחזקתו השוטפת".

בהוראתו עשינו כל מה שנצרך לטובת חינוך התלמידים מבלי לחשב חשבונות של חוסר תקציב, וכל פעם שנקלעתי למצב שלא היה לי כסף להחזיק את פעילות בית הספר, הייתי נכנס אל הקודש פנימה הייתי מציג לפני רבינו את המצב ומקבל הוראה מה לעשות, לפעמים הורה לא להתייאש והיה מברך שיגיע כסף, ולפעמים הורה לנסוע לחו"ל, תמיד עשינו כהוראותיו מבלי לזוז ימין או שמאל וראינו ישועות נפלאות.

באחד הימים נקלענו למצב קשה, היה חסרון גדול בתקציב ולא ידעתי מהיכן נוכל להשיג את התקציב החסר, התקשרתי לנאמן ביתו של רבינו נכדו הרב יוסף שלמה קורלנסקי, וביקשתי שיציג בפני רבינו את הנתונים כדרכי, ושאל מה עושים, רבינו השיב: תאמר לו הרי יש לו תורמים בפנמה שמכירים ומוקירים אותו, שישע לשם ובעזרת השם יהיה לו סייעתא דשמיא לחזור מרוצה. נדהמתי מתשובת רבינו היות והיה זה בחודש אלול ובחודש תמוז שלפני כן הייתי בפנמה, ורבינו ידע גם ידע על נסיעתי בחודש תמוז, ואיך אחזור ואסע כבר שוב לשם, העזתי פני וביקשתי שישאל שוב את רבינו: היות שהייתי שם לפני חודשיים, והנדיבים נתנו לי בעין יפה, למה שישבו ויתנו כעת שוב, ויותר מכך זה יכול גם להזיק לי לעיד, כי הנדיבים מאוד לא

אוהבים שחוזרים ומבקשים מהם אחרי תקופה קצרה שוב, זה יעשה עליהם רושם לא טוב. אולם רבינו חזר על דבריו "שיסע והקב"ה יעזור שיחזור מרוצה".

דרכי היתה בכל פעם כשעמדתי לנסוע לחו"ל שאלתי את פי רבינו לכמה זמן לנסוע, ורבינו היה מורה כל פעם תשובה אחרת, פעמים אמר שיהיה מספיק שבוע, ולפעמים אמר כשבועיים, גם הפעם רציתי לשאול, אולם היתה לי בעיה נוספת, היה זה ביום שני בשלהי חודש אלול, וביום שני שאחריו כבר יחול ראש השנה, הנסיעה עצמה אורכת יום שלם ואם כן למה אסע, הרי חייב אני לחזור לראש השנה ולא אספיק לעשות כלום. אולם רבינו השיב: יכול הוא לנסוע מחר יום שלישי ויהיה לו את יום רביעי חמישי ושישי ובמוצאי שבת ייצא משם חזרה לארץ ויגיע לפני ראש השנה ובעזה"י יהיה לו הצלחה.

פניתי מיד לחברת הנסיעות, בתחילה אמרו לי שאין להשיג כרטיסים בימים הקרובים, אך התעקשתי והסכמתי לשלם עבור כרטיס יקר במחלקת עסקים, ובלבד לקיים דברי רבינו.

בפנמה, ציבור היהודים שומרי התורה ומצוות מאוגדים בקהילת "שבט אחים", באותם ימים היה זה עוד בחיי רב הקהילה הנערץ רבי ציון לוי, אשר הנהיג את הקהילה ברמה וכל אנשי הקהילה סרו למרותו בכל ענייניהם וגם בחלוקת כספי הצדקות היו נועצים ועושים הכל על פיו. בתחילה הביע פליאתו מה הגעתי כעת כחודשיים אחרי שהייתי

כשנכנסתי עם ילדי להתברך, ענה רבינו: "כל מי שדואג לילדי ישראל, הקב"ה ידאג לילדים שלו". עם זאת הורה לי, שבנסיעותי לחוץ לארץ למען בית הספר, אקפיד לא להעדר מהבית יותר משבת אחת - "הילדים צריכים לראות את אבא"

כאן, שחתי לו את הוראת רבינו, הוא שמע ואמר שיראה מה שיך לעשות, ואכן הוא דיבר בענייני עם נשיא הקהילה ולמחרת הודיע לי שאלך למשפחה פלונית שדיבר איתם שיתרמו עלות הנצחה של כיתת לימוד בבית הספר. עשיתי כדבריו הלכתי לפגישה עם משפחת הנדיבים שציין, אולם להפתעתי הם השיבו פני ריקם ויצאתי ממש בבושת פנים. היה זה דבר חריג כי על פי רוב לאחר שרב הקהילה דיבר, היו הגבירים עושים כדבריו וכאן לפתע סרבו לתת.

ידעתי שאין לי מה להמשיך לעשות, ללכת לגבירים פשוט התביישתי, מה אומר להם ובאיזה טענה אבוא כעת לבקש שוב עזרתם, חשבת בליבי שאת מאמר רבינו עשיתי בעצם נסיעתי, למחרת היה זה כבר יום חמישי, מכיון שלא היה לי מה לעשות הלכתי ללמוד בכולל של הקהילה. והנה במבואה ליד הכניסה לכולל פוגש אני את אחד הנדיבים מבני הקהילה, הלה היה תורם לי מידי שנה מאה דולר בלבד, מעולם לא הצלחתי להוציא ממנו תרומה ראויה לשמה, אך היתה לנו הכירות וידידות, בראותו אותי קיבל את פני בשמחה, אולם תמה בפליאה ושאל: מה אתה עושה כאן הרי רק לפני שבועות מספר היית כאן, סיפרתי לו דברים כהוייתן, ואמרתי לו שאת מצות רבינו עשיתי ובאתי, אך אין לי העזה לפנות שוב לנדיבים ולכך אני בינתיים יושב בכולל ולומד. הלה שמע את הדברים, ראיתי שהוא מהרהר, ולפתע אומר לי תמתין כאן רגע, אני ניגש לרכבי שם נמצאים השיקים, לאחר מספר רגעים הוא חוזר ומגיח לי שיק חתום, כשראיתי את הסכום שרשם עמדתי כולי נפעם מהתרגשות היה זה סכום עתק שמיעולם לא קיבלתי סכום כזה, הרגשתי שאני מתמוטט מהתרגשות איך נגלה לפני כזה נס ונתקיימה ברכת רבינו במלואה שאחזור לארץ שמה.

אולם לא די בזה, אחרי שזכיתי לכזה הארת פנים אמרתי בלבי אולי ננסה עוד, היה שם עשיר גדול מהגדולים שבנדיבי פנמה שהכרתיו ואפילו היינו ידידים אך עד אז לא הצלחתי לקבל ממנו תרומה לבית הספר, חשבת אולי הפעם בכח הסייעתא דשמיא שיש לי מברכת רבינו אולי אצליח. נסעתי למשרדו של העשיר אולם הוא לא היה

במשרד, השארתי הודעה שימסרו לו שבאתי לבקרו לדרוש בשלומן ולאחל לו שנה טובה. לאחר כמה שעות הוא חוזר אלי בטלפון ומתעניין בשלומי ושואל לשם מה באתי לפנמה שוב, סיפרתי לו את המצב בבית הספר ואמרתי לו שבציווי שרבינו באתי לנסות להציל את קיום בית הספר. לא היה נראה שהוא מתרגש מהדברים, הוא שאל מתי אני חוזר לארץ אמרתי לו במוצאי שבת, אם כך אמר כבר לא ייצא לנו להיפגש, שיהיה לך בהצלחה ונסיעה טובה ובזה סיימנו. הבנתי שלא הצלחתי איתו גם הפעם, אך המשכתי לנסות אצל נדיבים אחרים מעט ואכן קיבלתי עוד כמה תרומות, ובמוצאי שבת נסעתי חזרה לארץ מרוצה ושמח.

בצום גדליה הגעתי לביתו של רבינו כדי להודות לו על הניסים שפעל עבורי, היה זה לעת סיום הצום, רבינו שמח לקראתי והזמין אותי לתפילת מעריב שהתקיימה בביתו ולשבור את הצום לאחר מעריב, נשארתי ואחרי מעריב ביקש שאכנס איתו למטבח ודאג שיכבדו אותי במאפה ושתיה. סיפרתי לפניו בשמחה מה שהיה בפנמה, והוספתי לשאול, הנה בעל משפחה ברוכה אני וזקוק אני לפרנסת ביתי, ואני משקיע כל זמני בקיום בית הספר, שמא אוכל לקחת אחוזים מהתרומות שאני אוסף, הוספתי לומר שהרבה ממנהלי המוסדות לוקחים אחוזים מהתרומות ואני איני מבקש אחוזים גבוהים לצרכי פרנסתי. רבינו הגיב מיד כי אין דעתו נוחה כלל וכלל מלקחת אחוזים מתרומות הנדיבים, אין זו הדרך הישרה, יכול אתה לקחת משכורת חודשית קבועה אך לא אחוזים, והוסיף ואמר לי דע לך אם אכן תנהג כך ולא תיקח אחוזים מהתרומות רק משכורת נורמלית כמנהגו למנהלים המועסקים במוסדות חינוך, אני אומר לך שיהיה לך הצלחה רבה. ואז פנה ושאל האם אני מקבל את דבריו ומסכים עמו, עניתי כי כמו תמיד את הוראותיו אני מקיים מבלי נטות ימין ושמאל. רבינו חזר ואמר אם כך יהיה לך הצלחה מרובה.

למחרת בהפתעה גמורה, אני מקבל הודעה מאותו גביר שניסיתי לפגוש וששוחחתי עמו בטלפון אך לא יצא כלום משיחתנו, שהוא שולח לי תרומה של עשרות אלפי דולר. הנה מיד שקיבלתי על עצמי לעשות כרצון רבינו נתקיימה ברכתו ושוב זכיתי להצלחה גדולה. יציין, שמאז כבר עברו שנים ומידי שנה אני מבקר בפנמה ומנסה להתרים את הנדיבים שם, אך מגביר זה לא שבת לקבל עוד, והיה זה הפעם היחידה שלפתע שלח סכום גדול כזה.

עוד הורה לי רבינו: "ככל שתלמד אתה בעצמך יותר, כך תהיה לך יותר סייעתא דשמיא בניהול בית הספר". וכשנכנסתי עם ילדי להתברך, ענה רבינו: "כל מי שדואג לילדי ישראל, הקב"ה ידאג לילדים שלו". עם זאת הורה לי, שבנסיעותי לחוץ לארץ למען בית הספר, אקפיד לא להעדר מהבית יותר משבת אחת - "הילדים צריכים לראות את אבא".

גם הורה לי רבינו, שלא אסע להתרים, אלא למקומות בהם תהיה לי גם אפשרות למסור שיעורים - "וכי יפלא מהשם דבר, להביא אליך את הכסף? מה שהקב"ה גזר שתסע למקומות נידחים, הוא רק כדי לקרב ולהשפיע על אחינו בני ישראל".

(מתוך הספר 'רבי מיכל יהודה')

ראיתי געוואלידגע מעשה שסיפר אחד המקובלים, על רב עיר שהיה בזמנו, שיצא אל מחוץ לעיר על מנת להתבודד ולעסוק בעניינים גבוהים שהשקט והצנעה יפים להם. והנה באחד הימים הסתבכה אחת מציציותיו באבן ונקרעה. מיהר הרב להוריד את הציצית כדי שלא ילך עם בגד בעל ארבע כנפות ללא ציצית. כעת היה עליו להשיג בגד חדש, בעל ארבע כנפות, לקיים בו מצות ציצית

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על הדרך להצלחה במלחמה על היצר

”לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך” (בראשית י"ב, א')

קשה, הרי כשאדם יוצא - תחילה הוא יוצא מבית אביו, אחר כך מעיר מולדתו, ולבסוף אף מארצו ואם כן סדר היציאה היה צריך להיות כתוב בדיוק להיפך: "לך לך מבית אבין, ממולדתך, ומארצך"?

רבי לייב חסמן זצ"ל מבאר, שבסדר הזה טמון רמז לדרך בה על האדם לצעוד בעבודת ה':

הנה כאשר אדם עומד מול נסיון - דרכו של היצר הרע היא להגדיל בעיני האדם את הקושי שבניסיון. הוא מנסה לשכנע אותו עד כמה קשה הוא הניסיון, וכי אין לו את הכוחות הדרושים כדי לעמוד בו, בהיותו כה גדול וקשה.

הדרך להתמודד מול היצר הרע, היא להקטין את הניסיון. לחשוב על החלקים הקלים יותר שיש בו, לבצע אותם, וכך, שלב אחרי שלב, לבצע את כל המשימה.

את ה"שיטה" הזאת של יצר הרע ראינו כבר בפרשת בראשית: הנחש הקדמוני, הס"מ הרשע, אומר לחוה (בראשית ג, א): "אף אם אמר אלקים אל תאכלו מכל עץ הגן" - הוא מגדיל את הניסיון: אלוקים אמר שאסור לאכול מכל עץ הגן! קשה מאוד, הכל אסור! איך אומרים היום? "לדתיים - אסור הכל"...

ומהי הדרך להתמודד נגדו?

להקטין את הניסיון! לומר לו: אדרבה, הכל מותר! אלקים התיר לאכול מכל עצי הגן! ברוך ה' יש שפע של עצים שמותר לאכול מפרותיהם. האיסור הוא שלא לאכול מעץ אחד או שניים, וזה לא כל כך קשה לקיים. לא חסרים עצי פרי המותרים באכילה.

ככל שהאדם מקטין את הניסיון כן יקל לו לעמוד בו בהצלחה.

הסטייפלר זצ"ל סיפר על עצמו, כי בהיותו בצבא הרוסי היה עליו לעבוד בשמירה בליל שבת. המשמרת שלו היתה בין השעות שתים עשרה עד שתיים בלילה. הקור בחוץ היה נוראי. לחיילים היה מעיל פרווה מיוחד שבלעדיו היה אפשר לקפוא למוות. הסדר היה שכל חייל שמסיים את השמרת - מעביר את המעיל לחייל

שבא אחריו.

והנה, החייל ששמר במשמרת הקודמת הלך שתי דקות לפני הזמן והוא תלה את מעיל הפרווה על עץ סמוך. כשהסטייפלר הגיע הוא מצא את המעיל תלוי, והלא יש איסור מדרבנן להוריד אותו מעל גבי העץ!

אמר הסטייפלר לעצמו: "אין כאן כל שאלה! בוודאי מותר להוריד את המעיל מעל העץ! הרי זה ממש ענין של 'פיקוח נפש' לעמוד שעתים בקור הרוסי הזה! אפשר, חלילה לקפוא למוות! מותר להוריד את המעיל מהעץ!"

"אבל" - המשיך הסטייפלר - "חמש דקות אפשר לעמוד בלי מעיל. אפשר לסבול את הקור במשך זמן כה קצר... אוריד אותו, אפוא, מהעץ בעוד חמש דקות..."

לאחר חמש דקות אמר הסטייפלר לעצמו: "בוודאי מותר להוריד את המעיל. פיקוח נפש, אבל אני רואה שאני יכול להחזיק מעמד עוד חמש דקות. אמתין, אפוא, עוד חמש דקות ואז אוריד אותו..."

כך עברו להן כל השעות והמעיל נותר על העץ!

יצר הרע "מגדיל" את הניסיון: "תראה איזה קור. אפשר לקפוא למוות. שעתים זה המון זמן. מאה ועשרים דקות בלתי אפשרי..."

כמו כפר גדול, הכל היה מלא באבנים ובבולי עץ. הוא התיישב על בול עץ בדרך.

אחר כך התרומם והלך עוד כמה פסיעות. התעייף והתיישב עוד פעם. כך עשה שוב ושוב, עד שלבסוף הגיעו למחוז חפצם.

פנה ה"חזון איש" לרבי נסים זצוק"ל ואמר לו: "אתה רואה. אם הולכים - בסוף מגיעים! אם לא הייתי הולך - עשרים שנה הייתי יושב בבית ולא מגיע. אבל כשהתחלתי ללכת, אמנם הליכתי איטית עם מנוחות באמצע, אבל בסוף הגעתי! צריך רק להתחיל ללכת!"

כך הוא גם ברוחניות. אם מתקדמים - ולו במעט - בסוף מגיעים. גם אם אינך יכול להתקדם הרבה - תתקדם מעט, צעד אחד, בסוף תגיע.

פעם היה ה"חזון איש" חולה והרופאים אסרו עליו לדבר. במשך ששה שבועות שכב ולא דיבר אף מילה. אחרי ששה שבועות היה יכול להתחיל לדבר, אז הוא אמר חידוש קטן בהלכות שבת. שלוש מילים ולא יותר, ובן ביתו רשם אותו. למחרת אמר לו לכתוב עוד כמה מילים, וכך במשך כמה ימים, עד שבסופו של דבר יצא סימן שלם ב"חזון איש".

אגעוואלדיגער לימוד: כמה שאדם יכול - עליו לעשות, לאט לאט, ו"קובץ על יד ירבה". כמה מילים ועוד כמה מילים, מצטרפות בסוף לסימן שלם.

"לך לך מארצך... ואעשך לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך והיה ברכה..." (בראשית י"ב, א-ב)

כתב רש"י "לך לך - להנאתך ולטובתך! ושם אעשך לגוי גדול וכאן אי אתה זוכה לבנים, ועוד שאודיע טבעך בעולם".

ממשיך רש"י וכותב: "ואעשך לגוי גדול" - לפי שהדרך גורמת לשלושה דברים, ממעטת פריה ורביה, וממעטת את הממון וממעטת את השם, לכך הוזקק לשלוש ברכות הללו, שהבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם".

ידועה השאלה: אם אברהם אבינו קיבל כל כך הרבה הבטחות מהקב"ה, על הבנים, על הממון ועל השם, מהו, אפוא, הנסיון הגדול שיש ב"לך לך", בהיותו נמנה בין עשרת הנסיונות שהתנסה בהם אברהם אבינו? מה קשה לעזוב את הבית אם בבית הזה לא יהיו לך ילדים ושם, בארץ "אשר אראך", תזכה לילדים? ובנוסף לכך תזכה שם גם לממון ולשם?

כדי לבאר את עומק הנסיון מקדים ה"אור החיים" הקדוש ושואל: הפסוק מתחיל: "ויאמר ה' אל אברם לך לך" - לשון אמירה, וממשיך "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" - לשון דיבור. לכאורה היה לו לפסוק לסיים מעין הפתיחה: "וילך אברם כאשר אמר אליו ה'"?

אלא, אומר ה"אור החיים" הקדוש, זה גופא היה הנסיון בפניו עמד אברהם אבינו: הוא נבחן לשם מה הוא הולך. אם מטרת הליכתו היא אך ורק כדי לקיים את צווי ה', או שבהליכתו התערבו גם

הסטייפלר "הקטין" את הנסיון: "מדובר בסך הכל על חמש דקות. לא על מאה ועשרים דקות זה לא כל כך קשה. מיד בתום החמש דקות אוריד את המעיל". בצורה שכזאת אפשר לעמוד בנסיון בהצלחה.

אדם שואף לסיים את הש"ס. אומר לו היצר הרע: "נו באמת? אתה תסיים ש"ס? הרי יש בש"ס אלפי דפים! הרי יש בש"ס מסכתות קשות מאוד! הזמן שלך מאוד לחוץ! עוד מאה שנה לא תגמור אפילו חצי מהש"ס!" היצר הרע "מגדיל את הנסיון. מקשה אותו.

ומה השיטה נגדו? "מי מדבר כרגע על ש"ס שלם. מדובר כרגע על מסכת אחת, שאותה כבר למדתי כמה פעמים. לסיים רק מסכת אחת זה לא כל כך קשה"... וכך להמשיך מסכת ועוד מסכת. ובסיעתא דשמיא כמו שחמש דקות ועוד חמש דקות הפכו לשעתיים, כך מסכת ועוד מסכת תהפוכנה לש"ס שלם.

כעת נחזור לאברהם אבינו. הקדוש ברוך הוא העמיד אותו בנסיון "לך לך". הדבר הקשה ביותר לאדם הוא לעזוב את בית אביו. זוהי הסביבה הקרובה אליו ביותר, אותה הוא אוהב במיוחד, ואליה הוא קשור בכל נפשו.

השלב השני בהגדרת הקושי הוא לעזוב את עירו, מולדתו, אשר גם אליה נקשרת נפשו בעבודתו של אהבה. כך הוא טבעו של אדם: הוא אוהב את עיר מולדתו! אם כי לא בדרגה כה גבוהה כמו שאוהב הוא את בית אביו.

הקל ביותר הוא לעזוב את ארצו. לא שאין בזה קושי אבל הוא פחות מהקושי שבעזיבת עיר מולדתו ובית אביו.

אברהם אבינו, כדי להצליח לעמוד בנסיון של "לך לך" בחר להתייחס לנסיון מהקל אל הכבד: אם הוא היה חושב בראשונה על הצורך שבעזיבת "בית אביו" - היה קשה לו יותר להצליח, שכן עזיבת בית האבא היא הקשה ביותר.

כדי "להקטין" את הנסיון בחר אברהם אבינו להתייחס קודם כל אל "לך לך מארצך" שהוא הדבר הקל ביותר. משהרגיש כי התגבר על הקושי הזה עבר לשלב הבא: "ומולדתך" ורק לבסוף כשהרגיש כי הצליח להתגבר גם עליו עבר לשלב הקשה ביותר "ומבית אביך".

אברהם אבינו לימד אותנו את הדרך הנכונה בעבודת השם ובניסיונות החיים. "להקטין" את הנסיונות! "תפסת מרובה - לא תפסת!" מי שמתחיל ב"גדול" - עלול להכשל.

את המעשה הבא סיפר לי רבי נסים קרליץ זצוק"ל

פעם הוא הגיע לביתו של ה"חזון איש" בגבעת רוקח, וה"חזון איש" אמר לו שהוא רוצה לבקר את גיסו, רבי נחום מאיר ואת אחותו המתגוררים ברחוב רבי יהודה הלוי - מרחק הליכה ניכר מביתו.

ה"חזון איש" היה חלש, לא היה לו כח, אבל הוא רוצה ללכת. וזה לוקח "א יאר מיט מיטוואך [זמן ממושך שקשה לראות את קצהו]. הוא התחיל ללכת. אין לו כח והוא מטפס. אחרי כמה פסיעות התעייף והתיישב לנוח. אז בני ברק לא היתה כמו היום, היא היתה

שיקולים והנאות אישיות: לזכות לבנים, לממון ולשם.

הקב"ה אמר לאברהם אבינו "לך לך". אמירה היא לשון רכה: כדאי לך ללכת! ההליכה היא להנאתך ולטובתך, שם תזכה להפוך ולהיות לגוי גדול! כאן אין אתה זוכה לבנים.

אבל אברהם הלך "כאשר דבר אליו ה'!" התורה מעידה, בשינוי הלשון, כי אברהם אבינו לא הלך "כאשר אמר אליו ה'". הוא לא הלך בגלל כל ההבטחות הטובות שה' יתברך הבטיח לו! הוא הלך "כאשר דיבר" אליו ה' - אך ורק מפני שכך היה ציווי ה' אליו. אצל אברהם אבינו, לקיים את רצון ה' זה והדבר החשוב ביותר, עדיף מכל ההבטחות הטובות שיש בעולם.

אברהם אבינו עמד בנסיון בכך שגילה כי "במצוותיו חפץ מאד" (תהילים קיב, א) - "במצוותיו ולא בשכר מצוותיו" וכפי שדרשה הגמרא (עבודה זרה יט ע"א).

מורי ורבותי! הדברים האלו נוגעים אלינו:

חז"ל (בראשית רבה ו, ט) אומרים, כי ספר בראשית, המספר על תולדות חייהם של אבותינו הקדושים, נקרא "ספר הישר": "הלא היא כתובה על ספר הישר" - מאי 'ספר הישר'? ספר אברהם יצחק ויעקב, ואמאי קרי ליה ספר הישר? דכתיב: 'תמות נפשי מות ישרים'."

אבותינו הקדושים היו ישרים. שומה עלינו ללמוד מהם מעשיהם - צריכים לשמש לנו למורה דרך וכמו שאמרו חז"ל: "מעשה אבות - סימן לבנים", וכן אמרו (תנא דבי אליהו פרק כה): "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי".

עלינו ללמוד מאברהם אבינו לשאוף לקיים את מצוות ה', כי כך ציוה ה' - "במצוותיו חפץ מאד". להרגיש כי הדבר הטוב ביותר שיכול להיות לנו הוא, לעשות את רצון ה'.

חמישים רובל עבור ציצית

ראיתי געוואלידגע מעשה שסיפר אחד המקובלים, על רב עיר שהיה בזמנו, שיצא אל מחוץ לעיר על מנת להתבודד ולעסוק בעניינים גבוהים שהשקט והצנעה יפים להם.

והנה באחד הימים הסתבכה אחת מציציותיו באבן ונקרעה. מיהר הרב להוריד את הציצית כדי שלא ילך עם בגד בעל ארבע כנפות ללא ציצית.

כעת היה עליו להשיג בגד חדש, בעל ארבע כנפות, לקיים בו מצות ציצית. מיהר לחפש בית שיש מזוזה בפתחו, דפק על דלתו, וביקש מבעל הבית ציצית.

בעל הבית לא זיהה שהאיש העומד לפניו הוא רב העיר, סבר שמדובר בבריה משונה, ואמר לו: "אם רצונך בציצית תן לי חמש קופיקות..."

- "בסדר גמור! מיד אתן לך" - אמר לו הרב - "אנא! רק תמהר ותביא לי את הציצית".

הלה ראה שהאיש בכלל לא מתווכח ואמר: "סליחה, טעיתי! עשר קופיקות..."

- מקובל עלי! אנא! רוץ כבר והבא את הציצית..."

מרגע לרגע המחיר עלה... עשרים קופיקות. חצי רובל. רובל. משהיה בעל הבית בטוח כי אפשר "לעשות צחוק" מהאיש שלפניו, נקב בסכום של חמישים רובל!

גם למחיר הזה קיבל את הסכמת האיש, אלא שהאיש הוסיף ואמר: "אמנם אין לי כאן חמישים רובל, וגם בבית אין לי את הסכום הזה, אבל אל דאגה! עד אחרי שבת אעביר לידך את מלוא הסכום". במוצאי שבת הכריז הגבאי בבית הכנסת: "דירת הרב עומדת למכירה!"

כל הקהל התעניין לסיבת הדבר, והתברר כי הרב חייב חמישים רובל לאיש פלוני, מתושבי הכפר הסמוך.

באהבתם הגדולה לרבם, הלכה משלחת לאותו פלוני לברר במה מדובר. אז התבררה לו האמת המרה: הוא "עשה צחוק" מרב העיר, בכבודו ובעצמו...

הוא מיהר לבוא לבית הרב, נפל לרגליו, בכה והתחנן: "אנא, כבוד הרב! סלח לי. לא העליתי על דעתי כי האורח המשונה שדפק על דלת ביתי היה כבודו! וכעת משנדע לי הדבר, הנני מבקש את מחילתך ואף אני מוחל, כמוכן, במחילה גמורה על הכסף. גם שלוש קופיקות - מחירו האמיתי של הבגד - לא אקח!"

השיב הרב כנגדו ואמר: "אני התחייבתי חמישים רובל - לא יעלה על הדעת שלא אעמוד בהתחייבותי! מצות ציצית יקרה מאוד בעיני ואני הייתי מוכן, בלב שלם לחלוטין ובשמחה גדולה, לשלם בעבורה חמישים רובל. אל תדאג! אני כבר אסתדר ואשיג את הכסף".

- "רב'ה! וכי כן יעלה על הדעת לקחת חמישים רובל על דבר שמחירו שלוש קופיקות? הלא ברור לכל כי לא התכוונתי ברצינות, וכל כוונתי היתה רק "לעשות צחוק"?

- אינני יודע מה התכוונת, ומה לא התכוונת, התקיימה בינינו עסקה בסך חמישים רובל. עליך לקבל מידי את מלוא הסכום".

- אפילו קופיקה אחת לא אקח מהרב! היות ועשיתי דבר כה נורא - אינני לוקח כלום, ויהי רצון שתהא מחילה זו כפרה לחטאי הנורא. - "הלא תבין", התעקש הרב, "יש ושלחן ערוך, הלכה פסוקה, ואני פוסק בצורה הברורה ביותר: מצות ציצית יקרה וחשובה לי. אני משלם עליה את חמישים הרובל עליהם התחייבתי בלב שלם! מה שחשבת בלבך - לא מעלה ולא מוריד, ואין בכוחו לשנות את ההלכה הפסוקה".

ראש הקהילה, שעמד מן הצד והאזין לויכוח, החליט להתערב. פנה לרב ואמר: "יראה כבודו את הצער ועגמת הנפש שיש לאיש. אנא! רחם עליו, ותגיעו לפשרה המוסכמת על דעת שני הצדדים..." השניים הדיינו לכאן ולכן, ולבסוף הוחלט על תשלום בסך חמישה רובלים, שהוסכם על דעת שניהם.

סיפור זה ממחיש עד כמה "תולדותיהם של צדיקים - מצוות ומעשים טובים". אם למישהו אין ילדים - בוודאי הוא מוכן לשלם חמישים רובל על ילד... כך, בדיוק, מתייחסים הצדיקים אל המצוות!

(מתוך הספר 'יחי ראובן')

דכירנא שבשעה שהגיע הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לעיר לונדון, בדרכו לבית הכנסת נודע לו שבבית כנסת זה ישנם אנשים המחזיקים בדעות כוזבות, והחליט להשמיע שם דעת תורה לתקן הפירצה, עד שבאמצע הדרשה נעשה במקום מהומה גדולה, והגבאי יחד עם רוב מתפללי בית הכנסת יצאו מבית הכנסת באמצע דרשתו לאות מחאה על דבריו, ומ"מ לא נרתע ממחאתם והמשיך בדבריו כי הרגיש שזהו רצון ה'

ראב"ד העדה החרדית הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על הליכותיהם של גדולי ישראל

"התהלך לפני ה' והיה תמים" (בראשית י"ז, א')

בגמ' בב"ק (צ"ז): איתא, "איזהו מטבע של אברהם אבינו, זקן וזקנה מצד אחד, בחור ובתולה מצד אחר".
ונראה לפרש, דהנה האדם רגיל לדמות בצעירותו שיש לו עוד זמן רב ושנים הרבה עד שיזקין, ולבינתיים יוכל לבלות זמנו ולחיות כרצונו, ומדמה שעד שיבואו ימי זקנותו הוא עוד יתעורר לשוב בתשובה שלמה, ולזה רמז אברהם אבינו במטבע שלו, שאע"פ שצד אחד של החיים הוא בחור ובתולה. מ"מ ברגע אחד מהפכים את המטבע ורואם שהמציאות השתנה לגמרי והנה האדם כבר נעשה זקן, ומזה יתעורר האדם שימי חייו רצים לפניו במהירות, ובקושי ישים ליבו עד שימצא עצמו בגיל זקנה ושיבה, כשכבר יעמוד קרוב ליום דין וחשבון על כל מעשיו, ועל כן יזדרז עכשיו לשוב בתשובה כשכוחו במתניו, ולא יחשוב שהחיים לפניו ליהנות בתענוגי העלם הזה, וכמו שנאמר (קהלת יא, ט) "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט".

יום חשבון נפש והיה מכין עצמו כל חייו ליום הדין.

בשנות המלחמה היה מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל מעורר ביותר להיזהר בשתי מצוות שמזלזלים בהם ושכרם רב מאוד. האחד הוא קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום' בנחת עם פי' רש"י, אשר על זה אמרו חז"ל (ברכות ח:): "כל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכים לו ימיו ושנותיו". וכיון דהוי סגולה לאריכות ימים א"כ בוודאי נכלל בזה סגולה להינצל מאימת המוות במלחמה. והשני, הוא הזהירות באמירת מאה ברכות גם בשבת, שזהו סגולה גדולה להינצל מכל צרה, וכדאיתא בטור (או"ח סי' מ"ו) שדוד המלך תיקן מאה ברכות כדי לבטל המגיפה שהיתה בימיו. ורבינו הרוקח (הלכות ברכות סי' ש"כ) הוסיף דמאה ברכות אינם סגולה רק להינצל ממגיפה, אלא זהו סגולה כללית להינצל מכל הקללות שבפרשת כי תבוא, ונכלל בזה סגולה להינצל מכל צרה.

עבודת חשבון הנפש של הגר"ח מבריסק

שמעתי מפי אחד מבאי ביתו של מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל, שהגר"ח אמר לו פעם "מיד כשאני קם בבוקר אני עושה חשבון מה בדיוק עלי לעשות היום ואיך למלא כל רגע ורגע כרצוני יתברך, ובלילה קודם

חשבון הנפש אצל הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה הולך מידי יום ביומו לטייל באיזה גן או יער שקט לצורך בריאותו, ולפעמים הייתי מלווה אותו ושמעתי עושה חשבון הנפש ומצייר לעצמו איך הקב"ה ישאל אותו ביום הדין על מעשיו ומה הוא ישיב על כל דבר, וכך היה הולך ומונה את מעשיו ומוסר דין וחשבון מתוך פחד הדין, ולפעמים היה אומר "רבונו של עולם, אם תשאל אותי למה לא פעלתי מספיק עבור הילדים ביער שרובם בלי חינוך חרדי, אשיב לך שאני כבר פתחתי ישיבה וגם תלמוד תורה מלבד הישיבה, ואי אפשר לי יותר, שטירחת הישיבה עלי ואני מרגיש שאיני יכול עוד", וכך היה ממשיך לחשוב ולדון האם הקב"ה יתבע ממנו שעליו לפעול עוד" עד שהיה מגיע למסקנא שעשה כפי יכולתו והקב"ה בוודאי לא יתבע ממנו עוד, וכפי הנראה למד כן מרבו החפץ חיים שכידוע היה עורך בכל

פעם הגיע אב אחד יחד עם בנו למרן הגאון רבי ברוך בערך ליבוביץ זצ"ל וביקש ברכה עבור בנו, ורבי ברוך בער בירך שבנו יהיה גאון וצדיק, והאב התחכם ואמר שאצלו העיקר שיהיה צדיק אבל שיהיה גאון אינו הכרח עבורו

ופעם אחת בהיותי אצל הגר"י אברמסקי זצ"ל, נכנס אליו יהודי תמים ששימש כטייס בחיל האוויר, וסיפר שבכל יום הוא מפציץ את הגרמנים ומציל הרבה מסכנת נפשות, ושאל אותי הגר"י אברמסקי ומה עם יידישקייט? ענה לו היהודי "אני שומר שבת, ומתפלל בכל יום, וגם מקפיד לאכול רק אוכל כשר, אבל לפעמים אני מוכרח לחלל שבת כי שולחים אותי בחיל האוויר להפציץ את הגרמנים גם בשבת", הוסיף עוד ואמר "לפעמים תוך כדי שליחותי בחיל האוויר אני גם מעשן כדי להפיג את הלחץ מהמלחמה, ואני בטוח שאחרי שהקב"ה רואה איך אני מוסר את נפשי בשביל עם ישראל יום יום, הקב"ה יוותר לי על עישון סיגריה בשבת שנעשה באופן שאינו קבוע".

הגר"י אברמסקי זצ"ל השיב לו בפיקחותו ואמר לו כך: "כאשר תעלה לעולם העליון תמצא שם שני ספרים, ספר אחד של זכויות ששם יהיה כתוב זכויותיך, ושם תמצא את מצות הצלת נפשות ושאר זכויותיך ומצוותיך, וספר שני של עבירות ששם יהיה כתוב שאתה מחלל שבת, ודע לך נאמנה, שלא תועיל הצלחת הנפשות שבספר הזכויות להפחית בכי הוא זה מחומר העבירה האיומה של חילול שבת שנרשמה בספר העבירות, שאין מצוה מכבה עבירה - כמו שאין עבירה מכבה מצוה.

עבד ה' אמיתי

דכירנא שבשעה שהגיע הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לעיר לונדון, הזמינוהו לדבר בבית הכנסת לפני תפילת מוסף, אך בדרכו לבית הכנסת נודע לו שבבית כנסת זה ישנם אנשים המחזיקים בדעות כוזבות, והחליט להשמיע שם דעת תורה לתקן הפירצה, עד שבאמצע הדרשה נעשה במקום מהומה גדולה, והגבאי יחד עם רוב מתפללי בית הכנסת יצאו מבית הכנסת באמצע דרשתו לאות מחאה על דבריו והלכו להתפלל מוסף בחוץ - בפרוודור, והוא נשאר רק עם ציבור קטן (עד שבקושי נשאר לו מניין להתפלל מוסף

השינה אני עושה חשבון בשנית לבדוק האם אכן מילאתי את חובתי ועשיתי את שהיה מוטל עלי לעשות".

וידוע שהגר"ח היה לומד בכל יום ארבעים דפים בבקאות מלבד כל עומק עיונו, והיה מתעסק הרבה בגמילות חסדים, ומ"מ לא נתן מרגוע לנפשו על ידי גודל התמדתו ומעשיו הטובים, אלא היה עושה חשבון הנפש מידי יום לבדוק את מצבו, והיה חושש שמא יש בידו הנהגה שלא כדין ח"ו.

סיפר לי הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל מארה"ב, (רב העיר ראקווא, וראש ישיבת מיר בארה"ב), שהיה לו שאלה חמורה הנוגעת לפיקוח נפש, ונסע לעיר בריסק להתיעץ עם הגר"ח מבריסק, ובריר שהגר"ח נמצא בעיר ודפק בביתו ואך לא פתחו לו, וראה שבית הגר"ח סגור והתריסים נעולים, וצעק מאחורי הדלת ה"ראקווער רב נמצא כאן לענין נחוץ, נא לפתוח את הדלת", והגר"ח לא השיב לו מאומה, ואח"כ צעק עוד בקול גדול יותר, ולא עזר לו מאומה, עד שצעק "הראקווער רב נמצא בשביל ענין של פיקוח נפש", ואז בא הגר"ח ופתח לו את הדלת והכניס אותו לחדרו בכבוד.

וכשנכנס לבית הגר"ח שאל את הגר"ח לפשר הנהגה זאת שהוא נסגר ומתבודד בחדר והלא עיני כל ישראל נשואות אליו, והשיב לו הגר"ח, עפ"י מה שכתב הרמב"ם (פ"ו מהלכות דעות ה"א) "אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך מקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים, ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפניה גייסות או מפני החולי ישב לבדו יחידי כענין שנאמר ישב בדד וידום, ואם היו רעים וחטאים שאינם מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהו ונוהג במנהג הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות", ע"כ. והרי מבואר שאם האדם נמצא בסביבת אנשים רעים, צריך הוא לברוח למדבר, אלא מה יעשה שאינו יכול ללכת מדבר, ועל כן מידי זמן הוא מתבודד בתוך חדר לבד, ואז הוא בודק עצמו אם הושפע מאנשי הרחוב הנגועים בדעות כוזבות. ועורך דין וחשבון האם באמת רק רצון הקב"ה בלבד מעניין אותו בלא שום התחשבות מה יאמרו עליו בני אדם, והאם הוא מפחד מאימת הדין על כל שיחה ושיחה, והאם אין לו שום חשבון של כבוד, ולכן לא פתח לו את הדלת משום שבא בדיוק בזמן הזה שערך חשבון הנפש, אבל כששמע שבא בשביל ענין של פיקוח נפש לא היה לו ברירה והיה מוכרח לפתוח לו.

הוי מרגלא בפומיה דמרן הגר"י זצ"ל, דברי הרמב"ן על הפסוק (דברים י"ז) הא-ל הגדול הגיבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד", דלכאורה תמוה מה שייך כלל קבלת שוחד אצל הקב"ה, וביאר שם הרמב"ן (בפסוק ט"ז) שאין הכוונה לשוחד ממון אלא "שוחד מצוות", שאם עשה אדם הרבה מצוות ומעשים טובים או שלמד הרבה תורה, אין הקב"ה מוותר לו על עבירות אחרות שעשה מחמת שהוא צדיק או ת"ח גדול ועושה חסדים, כי על הכל יביא אלוקים במשפט.

ועומד בנסיון גם בזמן הסתר פנים ומחנך את בניו ובנותיו בקדושה ובצניעות, הוא מוכיח שמצידו הוא מוכן לקיים מצוות השי"ת גם בזמני קושי, ולכן יקבל שכר גם לאחר ביאת משיח צדקנו כמו לפני ביאת משיח צדקנו, כי הקב"ה יחשיב לו מחשבה כמעשה וייתן לו שכר גם לאחר ביאת משיח צדקנו כאילו עמד אז בתוקף הנסיונות, ודווקא מי שלא עמד בנסיונות קודם ביאת משיח צדקנו, הוא לא יקבל שכר לאחר ביאת משיח כמו השכר שהיה יכול לקבל על מעשים טובים קודם ביאת משיח צדקנו.

מדריגה מיוחדת ביראת שמים

הנתבעת מבני תורה

דבר נפלא הוא זה: אנחנו בתפילה יהי רצון שבברכת החודש, שמתפללים שני פעמים על יראת שמים, בפעם הראשונה אומרים "חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא", ובפעם השניה אומרים "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים", ולכאורה הדבר צריך ביאור מדוע כופלים תפילה על יראת שמים ב' פעמים.

ונראה בביאור הענין שהתפילה הראשונה היא על יראת שמים המחוייבת מכל יהודי, שצריך לפחד מהקב"ה ולירא מאוד מכל חטא, אבל לאחר מכן כשמתפללים "חיים שתהא בנו אהבת תורה" כבר צריך להתפלל שנית על "יראת שמים", ומשום שיראת שמים של בן תורה צריכה להיות בדרגה גבוהה יותר, שכן תורה צריך להיות דבוק ממש ביראת שמים כל היום, וכמו שאומרים בתפילה אתה חוננתנו במוצאי שבת "ומדובקים ביראתך", ולכן לאחר שמתפללים על "אהבת תורה" מתפללים שנית על יראת שמים בכדי לזכות להגיע ליראת שמים בדרגה הנדרשת מבן תורה.

ושמעתי שפעם הגיע אב אחד יחד עם בנו למרן הגאון רבי ברוך בערך ליבוביץ זצ"ל וביקש ברכה עבור בנו, ורבי ברוך בער בירך שבנו יהיה גאון וצדיק, והאב התחכם ואמר שאצלו העיקר שיהיה צדיק אבל שיהיה גאון אינו הכרח עבורו, והשיב לו רבי ברוך בער, אם בנך לא יצמח גאון בתורה גם לא יזכה להיות צדיק וירא שמים אמיתי, שאי אפשר להשיג יראת שמים אמיתי בלא לימוד התורה.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'ויגד משה' - ימים נוראים)

אח"כ, ומ"מ לא נרתע ממחאתם והמשיך בדבריו כי הרגיש שזה ורצון ה'.

ואח"כ אמר לנו שאף שבא ללונדון כדי להתרים אנשים שיתמכו בישיבתו - ישיבת ברנוביץ, ועל ידי דבריו הפסיד הרבה תומכים לישיבתו, מ"מ אינו מתחשב בזה, ומשום שמלבד שהוא "ראש ישיבה" הרי הוא בראש ובראשונה "עבד ה'", וכיון שידע שיש צורך להעמידם על האמת, דיבר מה שהיה צריך לדבר - וכמתבקש מעבד ה', ומה עוד שבאמת לא הפסיד מזה שום דבר, שהלא הכסף מסור ביד הקב"ה, ויצא ללונדון לקיים את רצון השי"ת ולקיים את חובתו - חובת השתדלות, וכיון שהיה מוטל עליו חובה לדבר אל עשר צריך תיקון, בוודאי לא יפסיד מכך, ולא עלינו להיכנס בהדי כבשי דרחמנא מהיכן יזמין ממוון לקיום הישיבה, כי מובטחים אנו שהוא ית"ש יעשה לתורה שלא תשתכח מישראל.

וזהו לימוד לדין לא להתבונן לא ימין ולא שמאל מה יאמרו עליו, ולא לחשב חשבונות אם כדאי להימנע בכדי שלא לבוא לידי הפסד וכדו', אלא לדבוק ברצון השי"ת בלבד.

שכר המעשים לאחר הגאולה תלוי

בהתגברות הנסיונות קודם הגאולה

בהיותי אצל האדמו"ר הרה"ק בעל ה"דברי יואל" מסאטמאר זצ"ל, דיבר הרבי לפני קבוצה ממקורביו שבזמננו שאנו חיים בהסתר פנים, הרי אנו זוכים לשכר רב על כל קיום מצוה מתוך עמידה בנסיון ועל חינוך בנינו ובנותינו לקדושה ולצניעות, והוסיף שלאחר זמן ביאת משיח צדקנו שיתגלה כבוד שמים והיה ניכר לענין גודל גדולת הקב"ה, לא יהיו נסיונות תקיפים כמו שיש לנו היום בגלות בהסתר פנים.

ואחד ממקורביו שאל אותנו, שאם כן נמצא שאנו מפסידים הרבה על ידי ביאת משיח צדקנו, שהרי הקב"ה משלם שכר כפי ערך הנסיון, ובביאת משיח שירדו הנסיונות נפסיד השכר וא"כ מדוע אנחנו מתפללים כל כך על ביאת משיח.

והרים האדמו"ר את קולו ואמר שאין שום ספק שבביאת משיח צדקנו רק נרוויח ולא נפסיד, וביאר שמי שחי עם אמונה טהורה,

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

הזכרתי מעשה מרגש, שבכל פעם שאני מספר אותו אני מתרגש עד כדי דמעות. אם לא שבדידי הווה עובדא, לא הייתי מאמין. בערב ראש השנה, הטלפון צלצל בביתי, ומעבר לקו אמרו, שהרב שך רוצה לדבר עם הרב לוריניץ. ניגשתי לטלפון ומרן היה על הקו, ואמר לי בהאי לישנא:

הרב שלמה לוריניץ על צדיק באמונתו יחיה של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

"וְהָאֵמֶן בְּד' וַיִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה" (בראשית ט"ו, ו')

"מאז ומתמיד הייתי מתפלא למה מכנים למצוה זו 'אמונה', שהרי בפשוטו היא מהמושכלות הראשונות, דאי אפשר לעולם בלי מנהיג, וגם מבשרי אחזה אלקי, והחכמה הנפלאה שבכל יצור קטן אין להעריך וכל שכן החכמה ביצירת האדם, ואיך אפשר שכל זה ללא מנהיג...

ושאלתי זאת למרן הגאון הגדול ר' יצחק זאב סלובייצ'יק זצוק"ל, ואמר לי, שגם הוא התקשה בזה ושאל זאת לאבי הגר"ח זצוק"ל, ואמר לו, שודאי עד כמה ששכל האדם מגעת הוא מושכל ואין זו אמונה, והיא ידיעה, אבל חיוב האמונה מתחיל ממקום שכלה שכל האדם"

(אבי עזרי הל' תשובה פ"ה ה"ה)

יברא עולם שלם, מדוייק להפליא? מרחק השמש מכדור הארץ הוא בדיוק כפי הנצרך. אילו היתה קרובה יותר אפילו מעט, היה כדור הארץ נשרף. וכמו כן, אילו היתה מעט יותר רחוקה, היתה הארץ קופאת מבלי חיים על פני האדמה. יתרה מזאת, צריך להיות מטורף כדי לא להרגיש בחוש את האמונה העולה מן החכמה והמדע". רק אחרי שחזר ושינן את כל זאת התחיל מרן להתפלל.

כיצד זכיתי לחבר את ה'אבי עזרי'?

לפעמים כשנכנסתי למרן, מצאתיו יושב ומעיין בספרו "אבי עזרי". מרן היה פונה אלי ואומר לי בזה הלשון: "פליאה היא בעיני, מהיכן היה לי הכוח לחדש החידושים ב'אבי עזרי'. אינני יודע מהיכן חידשתי את כל זה. גם אני מתפלא מנין לקחתי את הבקיאות לדעת את כל המקורות שאני מביא בספר".

לא הבנתי את כוונתו, מדוע הוא מתפלא על זה, הלא הוא טרח ועמל, וחידש מתוך יגיעה. ברוב ענוותנותו היה בטוח, כי בכוחות עצמו אין הוא מסוגל לחדש את החידושים הנפלאים שבספר אבי עזרי", ולכן תלה את חידושו הטובים בסייעתא דשמיא, כמו שאמר החכם במגילת קהלת (בכו) "כי לאדם טוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמוחה".

את יסודות הענין שמעתי מהחזו"א בשיחה ארוכה שקיימתי עמו, הוא ביאר זאת בדברי חז"ל (ע"ז כ:): "תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות וכו' עד רוח הקודש ותחיית המתים", כי אדם שעמל בתורה בכל כוחותיו, ה' נותן לו חכמה ודעת וכו', אבל

דברים אלה אשר כתב מרן בספרו, לא היו בבחינת תיאוריה מופשטת, כקושיא שמקורה בחריפות השכל, אלא דברים היוצאים מן הלב, דברים שהיו נסוכים ברמ"ח איבריו. אצל מרן לא היתה האמונה בגדר 'מצוה' שיש לקיימה אלא מושכל ראשון ממש. הוא חי את האמונה בכל חושיו. היא היתה נסוכה בעצמותיו, עד שהיה תמיה, כיצד יתכן אדם בר דעת שאינו מאמין באמונה שלמה?!

בכל דבר ראה מרן את היצירה הנפלאה של הקב"ה. כשאכל תפוח פנה אלי ואחר: "תראה איזה פלא, יש בתפוח מספר גרעינים מכל גרעין בודד יוצא אילן גדול שמניב בכל שנה מאות מאות של פירות מתוקים לחיך, אשר כל אחד מהם יכול להוציא אילן עם מאות פירות יפים לעיניים ותאוה לבני אדם". על ענין זה דיבר עימי בהתלהבות בכל הזדמנות.

מרן לא נמנע לחזור על אותם דברים שוב ושוב. הוא לא התכוון להשמיע אותם לאחרים בלבד, בראש ובראשונה הוא ביקש לשננם לעצמו. כך היה חוזר לפני התפילה, אמר לעצמו: "אני צריך להבהיר לעצמי את האמונה שבלב, לפני שאני מתחיל להתפלל..."

"התיישבתי בפינה של בית המדרש, חשבתי על הבריאה הנפלאה והמושלמת, כיצד נעשתה. התחלתי לדבר אל עצמי: איזה הבל-רוח היא רעתם של אותם הכופרים, החושבים כי העולם נברא מעצמו על ידי התפוצצות של חומרים וכו'! שהרי נוסף על הקושיא מהיכן באו החומרים הראשונים, נשאלת השאלה, כיצד יתכן שמהתפוצצות זו

אם אינו עמל לפי כוחו, אין ה' עוזר לו. בדברים אלו ניתן ליישב את פליאתו של מרן.

כבר הזכרנו כי כאשר מרן זכה לקבל הסכמה נדירה ממרן הגרי"ז מבריסק, על ספרו אבי עזרי הוא לא רצה להדפיסה. למרות שנקל לשער, כי כל אדם אחר היה מזדרז להדפיס הסכמה מעין זו בראש ספרו, הבין הגרי"ז, כי מרן בגודל ענוותו אינו מסוגל לפרסם את ההסכמה, הוא שלח איפוא את בנו למרן כדי למסור לו כי רצונו שידפיס את ההסכמה, ולא יעלים אותה...

מופיע בשערי תלמוד תורה "רזילי"

ברוב ענוותנותו, לא היה נוהג מרן להזמין מישהו אליו. כשהיה זקוק למישהו, אמר לכל היותר: "תמסור לפלוגי, שאם במקרה יהיה כאן בסביבה, ברצוני לדבר איתו", אך לבקש מאדם לבוא אליו - דבר זה לא היה קיים אצלו.

כשהיה למרן עניין כלשהו לדבר עם האדמו"ר מוויז'ניץ, נהג תמיד ללכת אליו. דבר זה גרם לאדמו"ר אינעמוות גדולה. והוא ביקש, שיודיעו לו מראש על בואו של מרן, כדי שיכול הוא לבוא אל מרן, אך מרן לא הסכים בשום אופן. זו היתה דרכו. אם הוא מבקש להיפגש, הוא צריך ללכת. ולא רק כאשר היה מדובר בגדול כמו האדמו"ר מוויז'ניץ, אלא כך נהג עם כולם.

פעם כיתת מרן את רגליו לתלמוד תורה "רזילי", כדי לסדר שיקבלו שם ילד מעדות המזרח. כששמעתי על כך, שאלתי את מרן, למה היה צריך ללכת בעצמו, הרי היה יכול לבקש ממני, או מן הנכד שילך בשמו, וכי כך לא היו מקבלים את הילד? - אך מרן הלך בעצמו, כי כל ילד נחשב אצלו כבנו, ובשביל בן הולכים לבד. מרן היה יכול גם לבקש מן המנהל שיסור אליו, והיה זה כבוד גדול בעבור המנהל, אך ברוב ענוותנותו לא היה מסוגל לבקש שיבואו אליו.

האדמו"ר מוויז'ניץ נאלץ לסדר קידושין

כאשר נישאה בתי לחתני רבי יהודה אריה שווארץ, כיבדתי את מרן בסידור חופה וקידושין, הן מפני שתמיד הוא סידר קידושין אצל ילדי, והן מפני שהיה ראש הישיבה של חתני.

בלילה שלפני החתונה שלח אלי האדמו"ר רבי חיים מאיר מוויז'ניץ, שניים ממשמשיו, להודיע שהוא יבוא לחתונה. באותו הזמן כבר היה האדמו"ר חולה ומרותק לכיסאו, והיות שידעתי כי מבחינה רפואית לא יתאפשר לו לבוא לחתונה, לא הלכתי אליו להזמין אישית, רק שלחתי לו הזמנה מודפסת, כמו ששלחתי לכולם.

פליאתי היתה גדולה, שאף על פי שלא הזמנתי אותו אישית, הוא חושב להגיע. אמרתי לגבאים שאני מופתע, ומרגיש מאד לא נעים, שלא הזמנתי אותו באופן אישי. שאלתי אותם מה עלי לעשות כעת, והוספתי שכבר חילקתי את כל הכיבודים, כך שאיני יודע אפילו כמה לכבד אותו.

הגבאים אמרו לי: "מה שתעשה - זה ענייך, אבל מידת דרך ארץ מחייבת, שתבוא עכשיו עם המחותר, רבי משה שווארץ כדי להזמין את האדמו"ר באופן רשמי". הלכנו אל האדמו"ר, והוא צחק ואמר:

"אני יודע שלא הזמנתי אותי, אבל למרות זאת אני בא". הוא הסביר שהוא בא בגלל הידידות, בגלל הכרת טובה וכו'.

היתה לי בעיה, כיצד להסתדר עם הכיבודים. יכולתי לתת לו רק אחת מברכות הקידושין, שאין זה לפי כבודו, אך לא היתה לי ברירה. עמדנו כבר לפני החופה, והנה אנו רואים את האדמו"ר נישא על כסאו בידי משמשיו, בלוויית חסידים רבים.

מרן ראה אותנו, ומיד ניגש אליו ואמר לו: "רבי, אתם תהיו מסדר הקידושין!". ענה לו האדמו"ר: "אני לא אהיה מסדר קידושין. אני בטוח שכיבדו אתכם בסידור הקידושין, שאם לא כן, כיצד יכולים אתם לכבד אותי"... מרן השיב: "רבי, אתם תסדרו קידושין", ועמד על כך שכך יהיה. לבסוף הבין הרבי, שאם מרן החליט שכך יהיה - שום דבר לא ישנה את דעתו, והוא אכן סידר קידושין.

מרן הבין מיד כשהרבי הגיע, שאין לי כיבוד עבורו, כי איזה כיבוד אפשר לתת אם לא סידור קידושין, ובכל כוחו 'כפה' עליו להיות מסדר הקידושין. החסידים התפעלו מאד מזה, וכבודו של מרן עלה בעיניהם.

קירבתו לילדי ישראל

פן מיוחד בענוותנותו של מרן היה יחסו לילדים. הוא לא היה זקוק 'לרדת' אליהם, כי מעולם לא גבה לבו ולא רמו עיניו להרגיש במשהו יותר מהם. פעמים רבות התיישב עם ילדים והשתתף במשחקיהם... כשדיבר בפני ילדי תשב"ר, בהזדמנויות שונות, דיבר בשפה שלהם, מלב אל לב, ודבריו עשו עליהם רושם בל ימחה.

כאשר נכנסו אליו עם ילדים קטנים כדי לקבל ברכה, נהג מרן לחלק להם סוכריות (אשתי נהגה להביא בשבילו משוויץ כמויות גדולות של סוכריות ושוקולד בהכשר מהודר, ומזה היה מרן מחלק לילדים). מרן לא הסכים, שמישהו יגש לארון כדי להביא לו את השוקולד, כפי שנהוג כל אחד מאיתנו. וכי מי קם בשביל ילדים קטנים?... הוא קם בעצמו, למרות גילו המתקדם ולמרות חולשתו, ניגש לארון, הוציא את המתקים ונתן אותם לילדים.

פעם אמר לי מרן: "אתה יודע, ר' שלמה, יש לך בן בעל דרך-ארץ גדול, אני מתפעל ממנו".

שאלתי אותו, במה ראה שהוא בעל דרך ארץ, והוא השיב לי: "בנך תמיד מקדים לי שלום. אני משתדל מאד להקדים לו שלום, אך אני לא מצליח, כי כבר מרחוק הוא אומר לי שלום".

לא ידעתי באיזה בן מדובר. בירור קצר העלה, כי מדובר בבני הצעיר רבי אברהם ישעיהו, שלמד אז בכתה ד' בתלמוד תורה 'תורת אמת' ברחוב וסרמן (בו התגורר מרן באותה העת). הוא פגש את מרן לעיתים קרובות, ותמיד הקדים לו שלום.

אין מילים ישוכלו להגדיר ענווה כזו. מרן מתפעל מכך שילד בן תשע מקדים לו שלום, והוא אינו מצליח להקדים לו שלום...

"רציתי לבוא בעצמי לאחל לכם שנה טובה"

הזכרתי מעשה מרגש, שבכל פעם שאני מספר אותו אני מתרגש עד כדי דמעות. אם לא שבדידי הוה עובדא, לא הייתי מאמין.

מֵרֵן הַבֵּינ מִיֵד כְּשֶׁהֶרְבִּי הַגִּיעַ,
שֶׁאֵינ לִי כִיבוֹד עֲבוּרוֹ, כִּי אִיזָה
כִּיבוֹד אֲפֶשֶׁר לִתֵּת אִם לֹא סִידוֹר
קִידוּשֵׁינ, וּבְכָל כּוּחוֹ 'כִּפֶּה'
עֲלִיו לִהְיוֹת מִסְדֵּר הַקִּידוּשֵׁינ.
הַחֲסִידִים הַתַּפְעֵלוּ מְאֹד מִזֶּה

שעשיתי למען הציבור... ועל זה צריך מרן לבקש מחילה ולהתנצל - לא יאמן!
את העובדות הנ"ל לא קראתי ולא שמעתי מאחרים. בדידי הווה עובדא, ואני פשוט יצאתי מכלי. היכן ראינו התבטלות כזאת? שאלתי את עצמי, אם כך מתנהג רבן של ישראל - כיצד אני צריך להתנהג... אנחנו כל כך מקפידים על הכבוד שלנו, חושבים שמגיע לנו וכועסים כאשר מרגישים מקופחים. נדמה לי שמי שחי בסביבתו של מרן - ענין הגאווה וההתנשאות 'נשבר' אצלו. לא יתכן אדם, שראה את ענוותנותו של מרן ונשאר עם הגאווה הגסה שלו.
(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'במחיצתם')

בערב ראש השנה, הטלפון בביתי, ומעבר לקו אמרו, שהרב שך רוצה לדבר עם הרב לורינץ. ניגשתי לטלפון ומרן היה על הקו, ואמר לי בהאי לישנא: "אני רוצה לאחל שנה טובה - לך, לרבנית שלך, לילדים ולכל המשפחה". הוא סיים את ברכתו והוסיף "רציתי לבוא אליך באופן אישי לאחל לך שנה טובה, כי כך זה צריך להיות, אני חייב לבוא אליך באופן אישי. אבל מה לעשות, אני כל כך חלש, שאינני מסוגל לעלות לירושלים. אני מתנצל על כך, ומבקש את מחילתך".
התחלתי לבכות, התביישתי מעצמי.

אחר כך שמעתי את מרן אומר לר' דוד צימרמן: "תשאל אותי האם הוא שמע היטב את כל מה שאמרתי לו. הרב צימרמן שאל אותי, והשבתי ששמעתי כל מילה. מרן הוסיף ושאל, ואני שומע אותו ברקע: "האם הוא שמע שאני רציתי לבוא באופן אישי, והייתי מחוייב לעשות זאת, רק שאינני יכול לעשות זאת בגלל החולשה ואני מבקש את מחילתו?" הרב צימרמן העביר לי את השאלה, אמרתי לו: "שמעתי! מרן רצה לוודא, ששמעתי שהוא מבקש להתנצל על זה שהוא לא בא".

לאחר שווידא ששמעתי כל מילה, לקח מרן שוב את השפופרת ואמר: "עכשיו אני רוצה לאחל לכם עוד פעם שנה טובה בשבילך וכו'".
סיפרתי זאת לבני ביתי בדמעות, אין צורך לספר איזה רושם עשה הדבר על בני הבית.
לבי נשבר בקרבי. ענווה עד כדי כך, קשה להאמין... אבל למרות שהציבור יתקשה להאמין אני חייב לפרסם זאת, יש בסיפור זה תועלת גדולה מאד. תארו לעצמכם, אילו הייתם שומעים את מרן אומר לאדם פשוט: "רציתי לבוא? כי הוא חושב שאולי, אולי עשיתי למענו משהו... והלא האמת היא, כי למענו לא עשיתי אף פעם שום דבר, הוא לא היה זקוק לשום דבר... אלא אולי משום

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

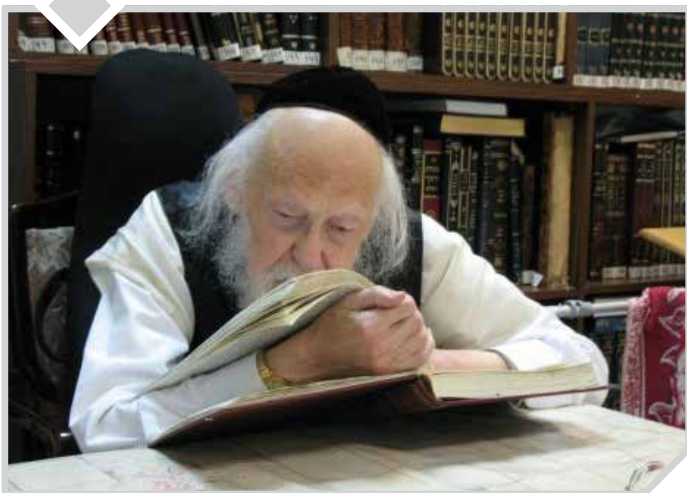
* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

באותו ערב, בהיותי בביתי, הרהרתי במה שהתרחש, וחשתי שלא לחינם שאלני מרן לשמי. פניתי שוב למחרת וביקשתי ממרן רשות לשבת בעת קבלת הקהל, להקשיב לשאלות ולתשובות הניתנות. "נו נו, הגיב הרב. אני פירשתי זאת כנתינת רשות, שסביר שמרן הצטער עליה לאחר מכן.

הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א על הקשר המיוחד עם מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

זמן קיום מצווה מסויימת, הרי היא מתקיימת על פי כל ההידורים והחומרות עליהם נצטוונו, ורגע לאחר מכן כבר חזר הרב לתלמודו. לכל זמן ועת, זמן לקיום המצוה וזמן ללימוד התורה, וכל מה שמתרחש מסביב אינו משנה כלל את חובת האדם בעולמו, לימוד התורה הקדושה. זהו ה'מופת' הגדול ביותר שזכיתי לראות אצל הרב, ובעיני זה שיא השיאים של הדמות הנשגבה הזו.

לא היו דברים יוצאי דופן?

ראיתי לפעמים דברים שהרב הופתע מהם, לאו דווקא מהשאלה, אלא מהנקודה הפנימית של השואל. מקרה אחד שנחקק בעצמותי אירע לפני כמה עשורים. נכנס יהודי אחרי פטירת רבו מרן ה'בית ישראל', זיע"א, סיפר שרבו בא בחלום והורה לו לתת לצדקה סכום גדול מאוד מאוד. והוא בא לשאול לגבי התרת נדרים או כיצד לנהוג. הרב הרים עיניו ושאל, הרבי שלך מבקש ממך, למה אתה מחפש היתרים?

ההוא הגיב, כדאי שאני אתן? שאל הרב, אתה בעל יכולת, בר הכי? אמר שכן, אם כן, למה שלא תתן?

סבר ההוא וקיבל, יצא מבלי לומר מילה. הרב מאד התפעל, שיהודי מתנהג עם קונו בפשטות ללא חכמות ומבלי לנסות להתחמק ולמצוא היתרים. מרן מאד החשיב זאת והתפעל. אציין כי היה מדובר בסכום נכבד מאד. סכום שגם אברך לפני גזירות ליברמן ושות' היה מתקשה לעמוד בו.

"והוא כהן לא-ל עליון" (בראשית י"ד, י"ח)

'בבחרותי למדתי ב'כרם ביבנה', שם עסקתי עם חברי בלימוד סדר 'זרעים', בשלב מסויים ביקשוני לרכז לימודי הלכה בישיבה ונהגתי לעלות מידי שבוע לירושלים. מרן היה משיב לשאלותי בעיקר במצוות התלויות בארץ.

מאז הייתי עולה מידי פעם אל לשכת הגזית בירושלים, מציג את שאלותי ומקבל תשובה, כעוד מאות ואלפי פונים שביקשו לדעת את דבר ה' זו הלכה.

באחת הפעמים שאלתי שאלה - שבמבט של עשרות שנים לאחור אולי לא היתה במקומה - וביקשתי לדעת אם ניתן לסמוך על השחיטה של כשרות פלוגית. מרן הפנה אותי לרב מסויים הבקי במתרחש באותה מערכת. ואז שאלני: "דו קענסט עהם? (-האם הנך מכיר?)", עניתי שכן, ואף הסברתי כיצד אני מכירו. מרן הרים את עיניו אלי, ולראשונה שאלני לשמי.

באותו ערב, בהיותי בביתי, הרהרתי במה שהתרחש, וחשתי שלא לחינם שאלני מרן לשמי. פניתי שוב למחרת וביקשתי ממרן רשות לשבת בעת קבלת הקהל, להקשיב לשאלות ולתשובות הניתנות. "נו נו, הגיב הרב. אני פירשתי זאת כנתינת רשות, שסביר שמרן הצטער עליה לאחר מכן'.

מדוע אתם סבורים שהצטער?

"מסתמא", אומר הרב בחיוך, "גם אני הייתי מצטער לו היו עושים לי כך".

למעלה משלושה עשורים ישב הרב באוהל מועד, עומד ומשמש, מביט, מאזין ומקשיב לכל פרט, לכל שאלה ולכל תשובה.

מרן הגרי"ש לא הרבה בדיבור כידוע, האם זכור לכם מקרה מיוחד או יוצא דופן - עליו תוכלו לספר - בו יצא הרב מגדרו?

בתיאורים המצויים על מרן הגרי"ש זצוק"ל, פעמים חסר האמת הפשוטה. אם אתבקש לזקק את כל מה שזכיתי לראות - להגדרה אחת, תהיה זו ההגדרה הבאה. השתוות וקיום רצונו יתברך!

במעגל השנה אנו מצויים ברמות שונות של התלהבות והתעוררות. אצל מרן - להבדיל - היו כל העיתים שווים, כל ימות השבוע וכל ימות השנה, וכל שנות חייו. בין אם מדובר בחודש תשרי, או תמוז, או פורים, או ערב פסח. בכל רגע עושים את המוטל עלינו. ובהגיע

האם קבלתם ממרן כללי פסיקה וגדרי הלכה כיצד לפסוק ומתי?

הרב הרים עיניו ושאל, הרבי
שלך מבקש ממך, למה אתה
מחפש היתרים? ההוא הגיב,
כדאי שאני אתן? שאל הרב, אתה
בעל יכולת, בר הכי? אמר שכן,
אם כן, למה שלא תתן? סבר
ההוא וקיבל, יצא מבלי לומר
מילה. הרב מאד התפעל...

בית המדרש להלכה

את כל זאת מביא הרב על מנת לשבר את אוזנינו במצב ששרר באותו זמן. מה שחזיק את החלטתו לעסוק בלימוד הלכות אלו בכל מסגרת לימודית בה שהה. הרב לא הסתפק בלימוד עצמי והתחיל לפעול במסגרת בית המדרש להלכה בהתיישבות. "התחלנו ממסגרת כולל לעשרה אברכים שסקו בלימוד סדר זרעים, ולאט לאט התרחבו ספסלי בית המדרש. למדנו על מנת ללמוד, אך גם על מנת לעשות. והחלנו להדפיס חיבורים בנושא.

"כאשר באנו להדפיס את הירושלמי לזרעים, ערכנו פירוש הנצרך לאדם שרגיל ללימוד הישיבתי בתלמוד בבלי, וכעת חפץ וחשקה נפשו להשקיע עיונו בלימוד הירושלמי. ערכנו פירוש בדרך העיון הישיבתית, שכל לומד יוכל להרגיש שהוא לומד בדרך ובכללי הלמידה והעיון בהם הורגל מלימודו ב'בבלי'.

"ב"ה שמאז הקול הולך וגדל, ומאז היווסדו בשנת תשל"ט, התרחב ה'כולל' לפעילות אדירה לתועלת הציבור. בשנת תשס"ז נחנך בית המדרש המפואר בשכונת הר נוף, ומרן הגר"ש נכח בחנוכתו בחול המועד סוכות באותה שנה.

"משערי בית המדרש יצאו לאור, עשרות חיבורים תורניים, לצד אין ספור מיזמים לתועלת הציבור ועד היד נטויה".

(מאת משה בלוך מתוך 'מן השורש' אלול תשפ"א)

לא בזבזתי את זמנו של מרן בשאלות, אך הקשבתי לשאלות שנשאל והאזנתי לתשובות שנתן. לעיתים שאלתי על התשובה שניתנה. במשך כל כך הרבה שנים, הרי גם תלמיד שאינו הגון קולט משהו. אך איני יכול לגזור מכך כללי פסיקה. ישנם מקרים של הפסד מרובה ושעת הדחק, ואי אפשר לפרסם תשובה מסויימת ולגזור ממנה על מקרה אחר, גם אם היא דומה, כי כל מקרה לגופו.

סיפרתם כי ראשית לימודכם ועיסוקכם היה במצוות התלויות בארץ, מה גרם לכם לבחור בחלק זה של התורה?

סדר זרעים הוא כמובן חלק מתורתנו הקדושה. ומגיל צעיר נמשכת לכך, וכאמור, לעולם ילמד אדם מה שליבו חפץ. בהמשך אף נוכחנו חברי ואני לראות כי רובנו, למרות שאנו חפצים לקיים מצוות אלו הלכה למעשה, הרי לרוב לא בדיק יודעים כיצד לנהוג. בניגוד להלכות שבת לדוגמא, בהם קיימת מסורת של לימוד וקיום ההלכה מדור ולדור, מסב לאב ומאב לבנו ומרב לתלמידו. הרי שבהל' התלויות בארץ לא הייתה מסורת כזו, בעיקר מכיוון שעם ישראל גר ברוב השנים בחוץ לארץ, שם מצוה זו אינה נוהגת. וראה את דבריו של אחד מרבותינו הראשונים לפני כשבע מאות שנה, רבי אשתורי הפרחי בהקדמה לספרו 'כפתור ופרח': הן הייתי כשני שנים בגליל, דורש וחוקר את הארץ, ועוד חמש שנים בשאר ארצות השבטים, לא מנעתי עצמי שעה אחת מרגל את הארץ, ברוך העוזר...

הוא ממשיך וכותב כי מטרתו בספר זה להסיר את החלודה שהצטברה וכיסתה את המצוות התלויות בארץ, הן מחמת מיעוט העיסוק בלימוד הלכות אלו, והן מחמת שאינן נוהגות בחו"ל.

זכורני כי בשנות לימודי בישיבה, נהגתי להיכנס למטבח להפריש תרומות ומעשרות. היתה שם אשה מבוגרת שבישלה עבורנו, יראת שמים, שהקפידה להפריש חלה מכל מנת בצק, קטנה ככל שתהיה. אך למרות זאת, התקשתי להבין את הצורך בהפרשת תרו"מ ונימוקה עמה, כי אביה היה אדם צדיק ומקפיד על קלה כבחמורה ולא קיבלה ממנו מסורת שכזו. כל הסברי כי אביה התגורר בחו"ל, שם לא היה חיוב כזה, ואילו כעת אנו בארץ ישראל. מכיון שבגירסא דינקותא לא הוטמעה בה חובה זו.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

המבצע חוזר לתחילת זמן חורף

תרום 23 ש"ח
למשך 12 ח'
סך כל התרומה
וקבל מ'
• סט 'משנה ברורה'
של דוד'
• ספר המפתח
המשני
* סט 'משנה ברורה'
וכן ספר המפתח

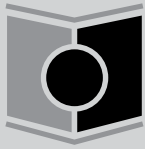

תרום 20 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 200 ש"ח
וקבל מיידית
• סט 'לקראת שבת'
• ספר המפתח על
המשנ"ב
* 'לקראת שבת' סט הספרים שנקרא
בשקיקה בכל העולם היהודי, 5 כרכים
עם אלפי סיפורים מרתקים לפרשת
השבוע מלוקטים מהמבחר של
עלוני 'לקראת שבת' של 'דרשו'
וכן ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 20 ש"ח לחודש
למשך 6 חודשים
סך כל התרומה 120 ש"ח
וקבל מיידית
• חמשה חומשי תורה
של 'דרשו'
• סט 'דרש דוד' על
התורה
• ספר המפתח על
המשנ"ב
* חמשה חומשי תורה בכרך אחד * סט 3
כרכים 'דרש דוד' על התורה * ספר
המפתח על המשנ"ב

המבצע לזמן מוגבל, למבצע

Dirshu
 דרשו ד' ועוזו
 קרן עולמית להיוזק
 ועידוד לימוד התורה

המבצע הגדול של 'דרשו' ו'אחינו' חוזר לתקופה קצרה. תורמים לפעילות הקירוב של ארגון 'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'.

זכייה מיידית של הספרים שכבשו את העולם היהודי.

תרום 28 ש"ח לחודש
 למושך 16 חודשים
 סך כל התרומה 448 ש"ח

זקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- סט 'דרש דוד'
- חמשה חומשי תורה
- וספר המפתח על משנ"ב

* משנ"ב - 6 כרכים, 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
 'דרש דוד' - על התורה 3 כרכים, חמשה חומשי
 תורה בכרך אחד, ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 24 ש"ח לחודש
 למושך 16 חודשים
 סך כל התרומה 384 ש"ח

זקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- ספר 'דרש דוד'
- ספר המפתח על
 המשנ"ב

* סט 'משנה ברורה' - 6 כרכים,
 'לקראת שבת' - 5 כרכים,
 ספר 'דרש דוד' - על מסכת אבות,
 ספר המפתח על המשנ"ב

תרום 276 ש"ח לחודש
 למושך 16 חודשים
 סך כל התרומה 4416 ש"ח

זקבל מיידית

- סט 'משנה ברורה'
- סט 'לקראת שבת'
- סט 'דרש דוד'
- חמשה חומשי תורה
- וספר המפתח על משנ"ב

* סט 'משנה ברורה' - 6 כרכים,
 על המשנ"ב

בחול המועד סוכות האחרון, אני קם בבוקר ורואה בטלפון שלי שיחה שלא נענתה והשעה היא רבע לשתיים בלילה! מאחד השומעים שלפעמים מתקשר אלי לברר שאלות שצצו לו בלימוד

לרגל יומא דהילולא של מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, הג"ר אפרים סגל שליט"א, מגיד שיעור ב'דף היומי' ב'דרשו' וראש כולל אברכים דחסידי קרלין סטולין בביתר, מספר על האתגר שבמסירת שיעורים אל מול המצלמה, ועל התגובות המעניינות של קהל השומעים

אליעזר (לייזר) רוט

מאות אלפי יהודים ברחבי הארץ והעולם, החלו השבוע ללמוד בגיל וברננה את מסכת ראש השנה, לאחר שסיימו את מסכת ביצה, במסגרת לימוד 'הדף היומי'.

יומיים בלבד אחרי שכל אותם מאות אלפים החלו ללמוד את מסכת ראש השנה, חל יומא דהילולא רבא של מורינו הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת 'חכמי לובלין' ומחולל רעיון 'הדף היומי'.

לרגל יום ההילולא ושמחת הסיום וההתחלה, פנינו למגיד השיעור המפורסם של 'דרשו' הג"ר אפרים סגל שליט"א, אשר זוכה להיות אחד מגדולי מגידי השיעורים המוקלטים והמצולמים, ואלפים רבים מאזינים מדי יום לשיעוריו המיוחדים, הנאמרים גם בלשון הקודש וגם באידיש, וזוכים להיענות רבה מצד ציבור הלומדים שנהנה להאזין לשיעורים ולסיים באמצעותם את הש"ס כולו בסייעתא דשמיא.

גישה ייחודית יש לו, לרב סגל, שהוא נוהג לפרש את הגמרא בפרוטרוט ובהסבר שווה לכל נפש, כך שגם מי שלומד את הסוגיה בפעם הראשונה בחייו יכול להבינה על בוריה מתוך השיעור, ומאידך השיעורים מתומצתים מאוד, ואין בהם אריכות מיותרת המכבידה על כושר הריכוז של המאזינים והצופים.

שאלנו את הרב סגל, איך באמת מצליחים לתמצת בכל פעם מחדש, את דף הגמרא, לשיעור קצר יחסית, אבל עם הסבר מאיר עיניים באופן השווה לכל נפש.

"כמו בכל דבר אחר בחיים, ביתר שאת בכל הקשור ללימוד התורה, הדבר הראשון שצריך לעשות זה להתפלל להצלחה", הוא משיב. "כל יום בתפילת שחרית, בברכת אהבת עולם אני מבקש ומתפלל בכוונה גדולה כפי יכולתי שאזכה ל'למוד וללמד', כלומר ללמוד היטב ללא טעות ח"ו, ושה' ייתן את המילים הנכונות להסביר לשומעי השיעור את דברי התורה כהוגן. לאחר מכן, בתפילת שמונה עשרה, אני שוב שופך שיח ומתפלל מעומק הלב שאזכה ללמוד בצורה נכונה, וללמד בצורה הטובה ביותר, שלא יארע דבר תקלה על ידי ושהסברים יצאו מפי בסייעתא דשמיא כשהן מסודרים באופן שיהיה הכי מובן והכי בהיר באוזני השומעים.

"חוץ מהתפילה צריך כמובן להתכונן גם למלחמה, מלחמתה של תורה. אצל החסידים אומרים שההכנה למצווה גדולה יותר מהמצווה,

אבל כמדומני שבעניין של מסירת שיעור יודו גם אלו שאינם חסידים שההכנה לשיעור חשובה יותר מהשיעור עצמו. כדי שהשיעור יהיה בהיר ונהיר, המגיד שיעור חייב לדעת את החומר בבהירות מוחלטת. אם אני רוצה למסור את השיעור בקיצור נמרץ, באופן יסודי ובהסבר חד וחלק, אני צריך להתכונן במשך כמה שעות ללמוד את הדף הדק היטב, ואז אפשר להסביר אותו במהירות ובהירות בסייעתא דשמיא".

אולי תוכלו לשתף אותנו איך נראית הכנה לשיעור? לומדים את הגמרא כמה פעמים? מעיינים בכל ספרי הראשונים והאחרונים, או מה? "מה שהכי חשוב זה ללמוד היטב את דברי הגמרא, וכן ללמוד ביסודיות את דברי רש"י ולדקדק בדבריו. אם רש"י מוסיף מילה, הוא לא סתם הוסיף אותה. אם רש"י מסביר אחר כמה שהיינו מסבירים, יש לו סיבה למה הוא הלך להסבר שונה ממה שנראה כפשט הפשוט בהשקפה ראשונה.

"בכלל, אני מאוד משתדל שהשיעור יכיל את כל דברי רש"י, למרות שאיני מקריא את רש"י כלשונו במהלך השיעור המוקלט. לא פעם רש"י נכנס לעניינים צדדיים במקצת, וגם אז אני משתדל להזכיר את זה בתוך השיעור, תוך כדי ההסבר של הפשט של דברי הגמרא. "אם המפרשים התקשו בדברי רש"י ושאלו עליו, אני משתדל לציין את זה, בקצרה אומנם, אבל אני משתדל לציין והכל תלוי במסגרת הדף ובהיקף הסוגיא שבאותו יום.

הטובה יותר להסברה. בנוסף לא פעם מעלה החברותא שאלות בפשט שלא חשבתי עליהן - ושייתכן שגם עוד שומעים יתקשו בזה ועלי לתת את דעתי על כך בשיעור, וזה גם עונה קצת על השאלה הקודמת ששאלתם."

אחרי כל ההכנות האלו, מסירת השיעור עצמה קלה הרבה יותר, לא כך?
"האמת היא שלמרות כל ההכנות וההיערכות הרבה, רגע האמת הוא בסופו של דבר באולפן ההקלטות, מול המצלמה."

איזה סוג אנשים מאזינים לשיעור? יש סגנון מסוים או שקהל היעד מגוון?

"האמת שקשה לאפיין את סוג האנשים שמאזינים לשיעור זה או לשיעור אחר. כל אחד יש לו את נטיית הלב שלו לסגנון שמושך אותו יותר. יש שומעי שיעור שהם תלמידים מושבעים של הג"ר אליהו אורנשטיין, יש כאלו שלא יוותרו בשום אופן על הג"ר מאיר שפרכר, ששניהם מגידי שיעורים ותיקים ומצליחים מאוד ב'דרשו', ויש כאלו שנהנים לשמוע דווקא את השיעורים שלי. יש גם אנשים שצריכים להחליף כל תקופה מגיד שיעור, ויש כאלו שאוהבים לגוון ובחרים כל יום לשמוע מישהו אחר. כל אחד ונטיית הלב שלו."

"באופן כללי אני יודע לומר שיש שני סוגי מאזינים לשיעורים שלי, אבל לא לפי 'סוג אנשים' אלא לפי מטרת השמיעה. יש כאלו שזה הלימוד שלהם של הדף היומי. הם שומעים, לומדים את הדף יחד אתי בסייעתא דשמיא, ולאחר מכן ממשיכים לעיסוקים אחרים. יש כאלו שאחר כך ילמדו את הדף בתוך הגמרא, אחרי שכבר נסללה הדרך והם הבינו את הדברים."

"הסוג השני זה האנשים שלומדים לבד את הדף, ולאחר מכן מאזינים לשיעור כמעין סיכום וחזרה על הנלמד, בין אם זה על ידי התקשרות מהרכב או מהאוטובוס ובין אם זה מצפייה בשיעור המצולם."

"רק לאחרונה סיפר לי אחד מנבחני דרשו, שהגיע יום חמישי בלילה, ערב המבחן, ואמנם הספיק ללמוד את כל 30 הדף, אבל לא הספיק לחזור עליהם ממש לפני המבחן. הוא התיישב עם השיעורים בליל שישי, והשיעורים הם כ-20 דקות לדף, ובטכנולוגיה של היום אפשר לורז את מהירות הדיבור [גם במערכת הטלפונית במספר 077-2222666 זה התחדש לאחרונה, ע"י הקשת 9 בעת שמיעת השיעור והאטת הקצב ע"י הקשת 7] לכפול, כך שכל שיעור הפך ל-10 דקות בלבד, ותוך 5 שעות הוא חזר על כל 30 הדף."

זה קורה הרבה, שאנשים מגיבים לשיעורים ומשתפים אתכם בתועלת שהם מפיקים משיעורים אלו?

"בוודאי. תגובות מגיעות כל הזמן, גם משומעי השיעורים בלשון הקודש וגם משומעי השיעורים באידיש."

"אחד הדברים שמרגשים אותי במיוחד, זה העובדה שיש צופים ומאזינים בכל שעות היממה ממש. אני ישן או אוכל, ובזמן הזה מישהו מאזין לשיעור שהקלטתי. מצד אחד זה מאוד משמח אותי כי ב"ה אני זוכה ליזכות את הרבים באופן שלא דמיינתי שאזכה לו, אלמלא החליטו ב'דרשו' להעסיק אותי ולעשות כזה פרסום לשיעורים שלי, אבל זה גם

"עם זאת, במקרים רבים אנחנו מזכירים גם פירושים אחרים משל רש"י, מפירושי הראשונים האחרים, ובמיוחד במקומות שהפירוש של רש"י מחדש וראשונים אחרים אומרים בדרך היותר פשוטה, אני מזכיר גם אותם לצד רש"י."

"אבל חלק לא פחות חשוב מהלימוד וההבנה של דברי הגמרא והדקדוק בדברי רש"י, זה החלק של צורת ההסבר. אני משקיע לא מעט מחשבה בניסיון לתמצת את ההסבר, לנפות ממנו החוצה כל מה שמיותר ולא מוסיף להבנת העניין עצמו, ורק לאחר שיש לי תוכנית איך להסביר כל דבר, אני מתחיל להקליט את השיעור מול המצלמה."

"לא פעם אני עוצר באמצע ההקלטה כי אני מרגיש שההסבר שהסברתי לא מספיק בהיר ומתומצת. בכזה מקרה אני שב ומסביר את הקטע שוב, ולאחר מכן בעריכה מורידים את ההסבר הראשון והפחות מוצלח, לפי רשימה מסודרת של מחיקות ותיקונים שאני מעביר למחלקת העריכה."

אבל גם המגיד שיעור שימסור את שיעוריו בשפה הכי ברורה והכי בהירה בעולם, תמיד יש שאלות שצצות ועולות בקרב השומעים, אתם מנסים להתמודד עם זה? לנסות להקדים מראש את המענה לשאלות הנפוצות שצפויות להישאל על ידי הלומדים?

"כמובן. זאת עבודה קשה שבמקדש, לנסות להעריך מראש מה ישאלו השומעים את עצמם, ולנסח את התשובות בתוך דברי ההסבר לגמרא עד כמה שאפשר בלי להיכנס לשאלות ותשובות."

"הרי מצד אחד הסגנון של השיעור הוא שיעור קצר להבנת דברי הגמרא היטב על בוריים בלא להתרחב לדברי התוס' ושאר המפרשים שאינם שייכים לפשט עצמו, מצד שני קשה לקבוע איזה חלק כן שייך ממש לפשט שמפריע ללומד להבנה."

"בעבודתי כר"מ בישיבה בעיה זו אינה קיימת, כי אני מכין תשובות לשאלות שיתכן שישאלו, ואז בשעת השיעור - אם בחור שואל אני עונה לו, ואם אף אחד לא שאל אני ממשיך הלאה כדי שלא להעמיס על התלמידים, אבל בשיעור מוקלט זה אכן יותר בעייתי, וגם על זה אני מתפלל ומבקש סייעתא דשמיא שהקב"ה יאיר את עיני וינחה אותי איך להסביר את הגמרא באופן שתהיה מזה התועלת הגדולה ביותר לשומעים."

אתם מוסרים את השיעור לקהל שומעים לפני ההקלטה, כדי להתאמן על ההסבר לפני ההקלטה?

"זה בלתי אפשרי, כי ההקלטה היא הרי הרבה לפני שמגיע זמנו של הדף הזה ב'דף היומי', הציבור לומד לפי סדר 'דף היומי' אי אפשר להחזיק לומדי שיעור שבו לומדים 20 דף קדימה..."

"מה שכן, אני מאוד משתדל ללמוד את הגמרא עם חברותא לפני שאני מקליט שיעור, ומלבד מהתועלת הברורה שיש בזה שבלימוד על ידי חברותא אפשר להגיע יותר לעומק הפשט בהבנה נכונה ומדויקת יותר של הדברים, יש כאן גם את העניין של האימון והסברת הדברים, כסוג נוסף של הכנה לקראת מסירת השיעור עצמו אל מול המצלמה, כי רק אחרי שמסבירים למישהו אחר את הגמרא רואים מה היא הדרך

"למעשה הקשר החל עוד לפני שנולדתי. ההורים שלי מקורם בקיבוץ הפץ חיים שהיה היישוב הראשון בארץ ששמר את שנת השמיטה כדת וכדין!!! מה גם שהיינו מרבים לבקר בחפץ חיים אצל הסבא והסבתא, כך שכל הנושא הזה של המצוות התלויות בארץ ובמיוחד שנת השמיטה, ליווה אותנו והיה חלק משמעותי מאוד מהחינוך שקיבלנו בגיל צעיר"

הרה"ג ר' בצלאל גודלבסקי מלומדי בית המדרש הגבוה להלכה בהתיישבות החקלאית, שהופקד על הכנת מבחני 'דרשו' לתוכנית 'קנין שביעית', מדבר על השיבות הלימוד והעיסוק בהלכות אלו, כדי להינצל מאיסורי שביעית וכדי להחיש את הגאולה השלמה

אליעזר (לייזר) רוט

רבבות יהודים בכל רחבי הארץ והעולם, החלו בימים האחרונים את סדר הלימוד בתוכנית הייחודית 'קנין שביעית' מבית 'דרשו', במסגרתה הם צפויים ללמוד בס"ד בעשרת החודשים הקרובים את מסכת שביעית שבסדר 'זרעים', עם הלכות שביעית ברמב"ם, ועם ספרו של מרן שר התורה, 'דרך אמונה'.

התוכנית גובשה ויצאה לדרך כבר לפני שתי שמיטות, כשארגון 'דרשו' החליט להקדיש כוחות גדולים בנושא זה של עידוד לימוד הלכות 'שביעית', על פי הכוונתם של מרנן ורבנן גדולי הדור זצוק"ל ויבלחט"א גדולי הדור אשר עמנו חיים היום לאו"ט.

את סדר הלימוד גיבש הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א, נאמן ביתו של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, וראש בית המדרש להלכה בהתיישבות החקלאית 'אמונת איש' - אשר הינו המקום המוביל והמרכזי בארה"ק, העוסק בלימוד ההלכות של המצוות התלויות בארץ, ובכללן מצוות השמיטה.

עם פרוס שנת השמיטה תשפ"ב, יוצא 'דרשו' פעם נוספת עם התוכנית הייחודית, ואת המבחנים שיערכו בס"ד מדי חודש בחודשו במהלך תקופת התוכנית, עורך הרה"ג ר' בצלאל גודלבסקי, מלומדי בית המדרש להלכה בהתיישבות החקלאית, ומרבני ישיבת 'בית אליהו' בבית שמש.

"הקשר שלי עם שנת השמיטה והמצוות התלויות בארץ, מתחיל עוד משנות ילדותי המוקדמות", מספר הרב גודלבסקי בשיחה שקיימו עמו השבוע, לרגל תחילת הלימוד בתוכנית 'קנין שביעית'. "למעשה הקשר החל עוד לפני שנולדתי. ההורים שלי מקורם בקיבוץ הפץ חיים שהיה היישוב הראשון בארץ ששמר את שנת השמיטה כדת וכדין!!! מה גם שהיינו מרבים לבקר בחפץ חיים אצל הסבא והסבתא, כך שכל הנושא הזה של המצוות התלויות בארץ ובמיוחד שנת השמיטה, ליווה אותנו והיה חלק משמעותי מאוד מהחינוך שקיבלנו בגיל צעיר".

"יש מכתב של החזון איש, שבו הוא כותב בשמחה רבה שבעז"ה בעוד מושבים, עומדים לשמור שמיטה כמו ששמרו כבר בשמיטה הקודמת בחפץ חיים...

"הם עמדו בקשר רציף עם מרנא החזון איש זצוק"ל, שהיה מדריך אותם ומכוון אותם בכל ענייני הלכות השמיטה, ואכן הם היו גיבורי כח אמתיים

כי הם שמרו שמיטה כשהתנאים היו רחוקים מאוד מלאפשר זאת על פי דרך הטבע".

"מטבע הדברים, כשגדלתי והייתי לאיש, נמשכתי ללימוד של המצוות התלויות בארץ, ואכן זכיתי להתקבל כחבר מן המניין באחד מהכוללים שבבית המדרש הגבוה להלכה בהתיישבות החקלאית, בראשות הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א, ולאחר מכן גם פתחתי בהוראתו סניף של בית המדרש, בדמות כולל ערב שפעל בבית שמש בה אני מתגורר, ללימוד המצוות התלויות בארץ, כעניין שנאמר "ואמונתך בלילות", וידוע ש'אמונה' זה סדר זרעים, כך שלימוד סדר זרעים בלילה יש בו טעם לשבח...".

מה באמת העניין הגדול שעושים מלימוד הלכות שביעית? לכאורה הלכות אלו פחות מעשיות עבור רוב האנשים המתגוררים בעיר, ומי שיש לו חצר יכול בקלות ללמוד את ההלכות הנוגעות אליו, למה צריך להשקיע כל כך שכל כלל ישראל יעסוק בהלכות אלו דייקא?

"דבר ראשון צריך לזכור שכל יהודי מחויב בידיעת התורה כולה ובכלל זה גם הלכות שביעית", משיב הרב גודלבסקי על אתר, "אבל התשובה הזאת לא מסבירה עדיין מה מיוחד דווקא בהלכות שביעית יותר מהלכות עגלה ערופה למשל, או הלכות אבר מן החי וגיד הנשה..."

"התשובה נעוצה בדבריו של מרן החזון איש על דברי חז"ל שבמוצאי שביעית בן דוד בא: במוצאי שביעית בן דוד בא בתנאי שישמרו שביעית, כאשר גיבורי כח עושי דברו, מוסרים את הנפש על קיום המצווה תוך איבוד מקור הפרנסה למשך שנה שלמה וכו', כשיש לעם ישראל כזאת זכות עצומה של שמירת שנת השמיטה כהלכתה, או אז נזכה למוצאי שביעית בן דוד בא ולגאולה השלמה.

"לכן חשוב במיוחד ללמוד את ההלכות כדי שנוכל לקיים את מצוות שנת השמיטה כהלכתה באופן הטוב ביותר, ולא ניכשל חלילה באיסורי שביעית, שעליהם כתבו התוס' במסכת סוכה ש"אין מספר לדינים ולאיסורים שיש בפירות שביעית". זאת לשון מאוד חריגה של תוס', 'אין מספר'!!! זה מזכיר כמעט את מה שאומר הגאון רבי יונתן אייבשיץ ב'יערות דבש' והוא גם על ידי מרנא החפץ חיים בהקדמה לחלק ג' של המשנה ברורה, שמי שאינו בקי בהלכות שבת על בוריים, לא ימלט שייכשל חלילה באיסורי שבת החמורים.

"ולמרות שנהוג לחשוב שהלכות שמיטה ניתנו רק לחקלאים ול'מושבניקים', זה ממש לא נכון. זה נוגע להרבה מאוד יהודים שמתגוררים בעיר ושמימיהם לא החזיקו ביד מעדר או מזמרה!

"בנוסף לכל, יש גם את העניין הסגולי של לימוד הלכות אלו. אין שום ספק שעל ידי ריבוי לומדי הלכות שביעית, יש ריבוי של חקלאים שנוטשים את שדותיהם בשנה השביעית, ונמנעים לחלוטין מעבודה בשנה זאת, למרות שמבחינתם מדובר בהפסד כספי עצום, הם משלמים את ההלוואות לבנקים על הטרקטורים והציוד היקר שהם חייבים להחזיק, ולא מרוויחים את הכסף הנדרש כדי לעמוד בהלוואות העתק הללו. אנחנו רואים שבכל שמיטה הולך וגדל מספר החקלאים שומרי השביעית באופן שאי אפשר להבין בכלל על פי דרך הטבע, ונכון ש'קרן השביעית' מיסודם ובהכוננתם של גדו"מ מחוללת גדולות ונצורות, ובפרט בשמיטה זו כאשר רוב הקרקעות החקלאיות בא"י מושבתות, אבל עדיין את ההצלחה וההתרחבות של שמירת השמיטה יש בהחלט לזקוף לריבוי הלומדים בהלכות אלו, שכן כל מעשה טוב שיהודי עושה, משפיע על כלל ישראל וגורם ליהודי אחר להתעורר גם כן לאותו עניין".

הזכרתם שהלכות שמיטה נוגעים גם לאנשים שמימיהם לא עבדו בעבודת הקרקע, אולי תוכלו לתת לנו כמה דוגמאות לעניין?

"קודם כל כל אחד אוכל פירות וירקות ומחוייב ללמוד את הלכות שביעית על בורין כדי שלא ישל באיסור סחורה והפסד פירות שביעית ח"ו. צריך לדעת מה מותר לקנות וכיצד, מהו השימושים המותרים בפירות שביעית וכיצד יש להמנע מהפסדם. ודאי שאלו הנוהגים קדושת שביעית גם בפירות שגדלו בקרקע של נוכרי בארץ ישראל כדעת מרנא החזון איש וכפי שהורה לנהוג מרן הגרי"ש אלישיב הדברים נוגעים להם יותר למעשה.

"אגב, גם בפירות המיובאים מחו"ל יש דינים מסוימים שצריך לדעת, יש תנאים מסוימים לגבי האופן שאפשר למכור אותם בשביעית.

"מעבר לעניין הפירות והירקות, יש גם מלאכות שביעית של עבודת הקרקע שנפוצות מאוד גם בבתי. אם יש לך עציץ והוא נפל ונשפך, מותר להחזיר את האדמה לעציץ או אסור? אם הצינור של המזגן מטפף מים לגינה של השכן ומשקה שם צמחים, מותר להדליק את המזגן או שצריך להאריך את הצינור ולהביא אותו למקום שאין צמחים? ואם זאת לא גינה של השכן אלא גינה שלך? ואם הגינה משותפת לכל הבניין? ומה

לגבי מי השטיפה של רצפות הבית, צריך להקפיד עליהם שלא ישקו צמחים בגריפתם החוצה? האם יש הבדל במקרה שמהול בהם חומר שטיפה למקרה שמדובר במים נקיים בלי חומרי ניקוי, או שאין הבדל? "ומה לגבי מי שגר באזור מתחרד, והאחראי על ועד הבית מעסיק גנן בחצר, ואינו מוכן לשמוע בקול השכנים המוחים על כך ומבקשים שלא יבוצעו מלאכות בשביעית? כיצד עליו לנהוג?

"חסרות אפשרויות להיכשל באיסורי שביעית? לא ולא, מי שלא יודע הלכה עלול להיכשל. זה דבר פשוט וברור, ורק מי שלא למד מעולם את הלכות שמיטה יכול לחשוב שההלכות האלו לא נוגעות עבורו. מי שילמד ויעסוק בהן יגלה לא פעם ולא פעמיים שההלכות הללו נוגעות עבורו מאוד מאוד, ובלי לדעת אותם הוא עלול להכשל ח"ו.

"לא זו אף זו, גם אם נאמר שאכן ההלכות הללו לא נוגעות. בוודאי שצריך לעסוק בהן בשנת השמיטה, כעין הדין של הלכות חג בחג. את ההלכות האלו של השבת הארוכה הזאת, שבת הארץ, צריך ללמוד בשנת השבע שנת השמיטה".

השאלה אם הלימוד בתוכנית 'קנין שביעית' אכן מגיע לכדי לימוד ממש הלכה למעשה? או שזה יותר לימוד עיוני-רעיוני שאי אפשר לצאת ממנו עם הלכה ברורה ביד...

"סדר הלימוד גובש על ידי הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א בחכמה רבה ובאופן שיעניק ללומד גם את החלק העיוני שרבים מהלומדים אוהבים ולא מוכנים לוותר עליו, אבל גם ובעיקר את החלק של הלכה למעשה.

"הלימוד הוא במשניות מסכת 'שביעית', עם פירוש הרמב"ם והר"ש, ולאחר מכן הלכות שביעית ב'משנה תורה' של הרמב"ם, ועליו חונה הפירוש המופלא של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, 'דרך אמונה', שמביא את השיטות העיקריות בסוגיות השונות, והכל באופן של הלכה למעשה, ממש בסגנון שכתב החפץ חיים את המשנה ברורה על חלק 'אורח חיים' של השו"ע, וכעת עוד נוסף גם החיבור 'ביאורים ומוספים' מבית היוצר של 'דרשו' בשיתוף בית מדרשו של מרן הגר"ח שליט"א, 'שיח אמונה', שממש נותן טעם חדש ומנגיש את הלימוד באופן של הלכה למעשה, כדוגמת המשנה ברורה במהדורת 'דרשו'.

"יתירה מזאת, בשאלות במבחנים, אנחנו לא נכנסים לסוגיות הירו' המובאות בר"ש ובר"מ וכמו"כ למחלוקות הראשונים, לא נכנסים לעיסוק העיוני בשורשי הדברים והנפק"מ בין דעה זו לדעה אחרת, אלא עוסקים רק במשניות עצמם על פי ביאור המוסכם גם על הר"ש וגם על הר"מ, ובפסק ההלכה ברמב"ם עם הדעות המובאות בדרך אמונה, לא כולל את 'ביאור ההלכה' ו'ציון ההלכה'".

התוכנית התייסדה בבית מרן שר התורה שליט"א כיצד הגיב מרן שליט"א לדברים?

"אין זה סוד שנושא זה של לימוד סדר זרעים והלכותיו בכלל ולימוד שביעית בפרט קרוב מאד לליבו של בעל ה"דרך אמונה" שליט"א...

"מרן שליט"א שמח מאד בתכנית ובכך שרבים יצטרפו בס"ד ללימוד הלכות שביעית. וכפי שהביע גם מרן החזו"א שמחתו בשמיטה האחרונה לחייו כשיספרו לו שהתברר לומדי שביעית. בדבריו חזר על מה שאמר דודו מרן החזון איש וצוק"ל, שמה שאמרו חז"ל שבמוצאי שביעית בן דוד בא, היינו שעל ידי שמירת הלכות שביעית תבוא הגאולה, ולכן יש בייסוד תוכנית זו ועידוד לימוד הלכות שביעית כדי לקרב את הגאולה השלמה בסייעתא דשמיא".

אך פעם באחת ההזדמנויות, שתה הסוחר לשכרה וכשנכנס יין - יצא סוד. סיפר על ברכותיו שתמיד מתקיימות. כמובן שמיד עטו עליו יהודים מכל הסביבה וביקשו את ברכותיו. זה לפרנסה, זה לבריאות, זה לשלום בית וכו', וכו'. הברכות התקיימו, וכמובן שיפרו עד מאד את מצבו הכלכלי, שכן המתברכים הרעיפו עליו מתנות כסף נכבדות

הגאון רבי אברהם מרגלית שליט"א - להיות שותפו של הקב"ה

הפריץ. הפריץ עומד להשיא את בתו בעוד זמן קצר, והוא הטיל עליו לדאוג למלבושי כבוד עבור כל המשפחה, הוא המוכסן, הביא חייטים מהשורה הראשונה, חייטי צמרת, אבל כל עבודותיהם לא מצאו חן בעיני הפריץ הקפדן. עתה הוא אובד עצות. אם לא יצליח לרצות את אדונו, עלול הלה לנשלו ממשרתו חלילה.

הביטו החייטים זה בפני זה, כאומרים, האין כל זה מכוון משמים, האין זו הזדמנות חיינו? אמרו ליהודי. הסר דאגה מליבך. אנחנו חייטים מומחים. הצג אותנו לפני פריץ, ותראה שהוא יהיה מרוצה. הביט עליהם המארח בביטול ואמר, את הטובים ביותר הבאתי ולא מצאו חן בעיניו, כיצד תועילו אתם, חייטים קטנים מאיזו עיירה שכוחת א-ל. אבל, אם לא יועיל, לא יזיק. ממילא אין לי מוצא אחר. הלך לפריץ והציג אותם לפניו כחייטים מומחים ממדרגה ראשונה. אמר הגוי, ניתן להם לתפור בגד לנסיון, ונראה האמת בפוך אם לא. החייטים עשו מלאכתם נאמנה. השקיעו את כל כוחותיהם וכשרונותיהם, והפריץ היה מרוצה מאד. ניסה אותם פעם נוספת ושוב מצאו הבגדים חן בעיניו.

בסופו של דבר הפקיד בידם את כל המלאכה. הם עבדו יומם ולילה בנאמנות ובחריצות, וכאשר הגישו את הבגדים לפריץ ולמשפחתו, שמחו הללו מאד ונתנו שכרם ביד רחבה. גם המוכסן יצא נשכר, כי הפריץ העריך את מאמציו, ולא די שלא נישלו ממקומו, אלא אף קידם אותו והעלה את משכורתו.

כשביקרנו עם תלמידי ישיבת 'עטרת התלמוד' במעונו של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל, אמר להם הרב, שהם צריכים לשאוף להיות דיינים, יושבי על מדין. וכל כך למה, שהרי חז"ל אומרים [שבת י יא] "כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת - מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". מה יכול להיות טוב יותר בעולם הזה מאשר להיעשות שותף לקב"ה? אגב, ישנם ביטויים נוספים כדוגמת זה. כמו "דאמר רב המנונא, כל האומר 'ויכולו' כשהוא מתפלל, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית" [שבת קיט ב].

בפרשתנו מצאנו עוד שותפות שיש לאדם עם הקב"ה. השותפות בענין הברכות. הקב"ה הוא שמנהיג את העולם, והוא שהפקיד בידי האנשים המתאימים והראויים את הכח לברך. עד אברהם אבינו, במשך עשרים דורות, לא היה כח זה בידו של אדם, ואפילו צדיק וקדוש. כאן, בפרשתנו, הקב"ה מאציל מכוחותיו על אברהם, ועל כל אדם גדול וצדיק.

נספר את אחד המעשים, אשר יתן לנו משב רוח רענן, בידיעה שבעצם גם אנחנו, בני תמותה רגילים, יכולים לקבל את כח הברכה, למרות שאיננו מוגדרים כ'גדולים'.

בעיר וילנא התגוררו שני חייטים. אנשים פשוטים היו. החייטים עבדו יום ביום בבית המלאכה מבוקר עד ערב. אך למרות שעבדו קשה והתאמצו ככל יכולתם, לא ראו ברכה בעמלם. נמלכו ידידנו, והחליטו לערוך ביניהם שותפות, ולנסות מזלם במקום אחר. לצאת לכמה שנים לארצות רחוקות. הרי אמרו חז"ל, "משנה מקום משנה מזל". "שינוי מקום קונה"...

ואכן כך עשו נסעו יחדיו לארץ רחוקה, ושם באמת עשו חיל. במשך כמה שנים צברו סכום הגון, ואז החליטו שהגיע הזמן לחזור לעירם ולארצם, לבייתם ולמשפחתם.

בדרך הגיעו לכפר קטן. התעניינו אם והיכן מתגורר יהודי. שמחו לקבל שתשובה חיובית, ניגשו לבייתו של היהודי וביקשו ולהתאכסן אצלו. הלה קיבלם בסבר פנים יפות, האכילם, השקם והציע להם מיטות נוחות. כאשר ישבו האורחים נינוחים, שבעים ודשנים, הבחינו שבעל הבית אינו רגוע, על פניו נסוכים עצב ודאגה. שאלוהו, מדוע פניך רעים היום. סיפר להם שהוא המוכסן של

שמר הסוחר את הסוד לעצמו ולא גילה אודות כוחו המופלא של החייט לאיש. פחד שהברכות 'יתבזבוזו' על מישהו אחר. הוא פרנס את העני ברוחב לב, והלה מצידו הרעיף עליו ברכות ככל שביקש סוחר הפשתן התעשר והצליח שלא כדרך הטבע, ואף אחד לא הצליח לגלות את סוד הצלחתו

ופעמיים, וראה שאכן, ככל היוצא מפיו של החייט הפשוט - יעשה. שמר הסוחר את הסוד לעצמו ולא גילה אודות כוחו המופלא של החייט לאיש. פחד שהברכות 'יתבזבוזו' על מישהו אחר. הוא פרנס את העני ברוחב לב, והלה מצידו הרעיף עליו ברכות ככל שביקש סוחר הפשתן התעשר והצליח שלא כדרך הטבע, ואף אחד לא הצליח לגלות את סוד הצלחתו.

אך פעם באחת ההזדמנויות, ששה הסוחר לשכרה. וכשנכנס יין - יצא סוד. סיפר על החייט העני ועל ברכותיו שתמיד מתקיימות. כמובן שמיד עטו עליו יהודים מכל הסביבה וביקשו את ברכותיו. זה לפרנסה, זה לבריאות, זה לשלום בית וכו', וכו'. הברכות התקיימו, וכמובן שיפרו עד מאד את מצבו הכלכלי, שכן המתברכים הרעיפו עליו מתנות כסף נכבדות.

הגיעו הדברים לאזנו של הבעל שם טוב הקדוש. רצה הצדיק לתהות על קנקנו של החייט. כשפגשו שאלו מנין הגיע אליו כח הברכה המופלא. הלה, שהיה כאמור אדם פשוט, אמר שאינו יודע. אין בו דבר מיוחד. יהודי פשוט הנו, מתפלל שלוש תפילות ביום, קובע עתים לתורה, ותו לא. ביקשו הבעל שם טוב לספר בפירוט את קורות חייו, כשהגיעו לאותו מעשה, אמר הבעל שם טוב, וכי פלא יש בדבר? ודאי שמסירות נפש שכזו נותנת לאדם כוחות מיוחדים!

הוא אשר אמרנו. בידיהם של הצדיקים ואנשי המעשה ניתן הכח לברך. "והיה ברכה". המהפך הזה מתחולל בפרשתנו. הרוצה להתברך צריך קודם כל להסיר את כל החסמים. ואחד החסמים הבולטים ביותר הוא לשון הרע. הנמנע מדיבורים אסורים, מנקה עצמו מה'ארור', וממילא מקבל את ה'ברוך' המקביל.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

כאשר עמדו החייטים להיפרד ממארחם, ולחזור סוף סוף לבתיהם כאשר בידם צרור כסף נכבד, סיפר להם הלה לפי תומו שיש בכפר מקרה מצער מאד. יהודי אחד היה חייב סכום כסף גדול לפריץ. ומאחר ולא הועילו כל ההתראות והאזהרות אסר הפריץ את היהודי וכל משפחתו. הינם יושבים בבור הכלא הטחוב והחשון כבר תקופה ארוכה, ואין לאל ידם לעשות דבר. שאל אחד החייטים ובאיזה סכום מדובר, אמר המוכסן, שלוש מאות רובל. היה זה סכום עצום באותם ימים.

הציע החייט לחברו, הבה נקיים מצות פדיון שבועיים בהידור, הרי הרווחנו שלא כדרך הטבע סכום גדול. יש בידינו שש מאות רובל. בוא ניתן יחדיו את הסכום ונשחרר את היהודי המסכן מבור כלאו. הלה סרב בתוקף. נכון, מדובר במצוה חשובה. אבל הרי במשך זמן כה ארוך שהינו רחוק ממשפחתנו וידידינו, חסכנו פרוטה לפרטה, ועתה ניתן סכום כה נכבד, מחצית משכר עמלנו, עבור אנשים זרים שאין לנו כל קשר אליהם?

עם כל הרצון הטוב, יש גבול לכל דבר. אדם אינו חייב לבזבז את כל ממונו, ואף לא מחצית ממונו, בשביל מצוה אחת, חשובה ככל שתהיה.

אבל החייט השני לא יכול היה לשאת בצערה של משפחה מישראל. לא היה מסוגל להפקיר אותם לגורלם. אם כן, אמר נפרק את השותפות. כל אחד מאיתנו יקח את חלקו, שלוש מאות רובל, ואת חלקי אתן למצוות פדיון שבועיים. כך עשו. חילקו את כספם שווה בשווה. האחד עזב את המקום כאשר צרור מעותיו בידו, וחזר לעירו בשמחה. השני נתן את כל כספו לפריץ. הלה שחרר את היהודי ומשפחתו, והחייט חזר לעירו ולארצו עני ואביון, חסר כל.

החייט שחזר מלא וגדוש בזהובים פתח מיד מתפרה גדולה, העסיק עשרות עובדים, והעשיר עד מאד. והשני חזר לצריפו הדל ולמלאכתו הקשה כבעבר. הטליא ותיקן בגדים בלויים, תפר בגדים פשוטים ומכרם תמורת פרוטות, דלותו אף התעצמה, שכן באותן שנים תפסו את מקומו חייטים אחרים, צעירים ונמרצים ממונו. חלק גדול מהזמן היה מובטל וחסר עבודה, וממילא ללא פרנסה. אנשי המקום בזו ולעגו לו. לא יוצלח, שלומיאל. שהה שנים במדינות הים, וחזר ללא פרוטה...

יום אחד, כאשר כלתה הפרוטה מן הכיס, ולא נותרו לו אפילו מעות מעטות לקנות מעט לחם, הלך אל סוחר פשתן אחד, וביקש ושיעזור לו. שאל הסוחר העשיר, ומה תתן לי בתמורה? אמר, כסף ורכוש אין לי. אבל אתן לך ברכה. אברך אותך בהצלחה.

הסוחר לא ממש האמין בכוח הברכה של היהודי הפשוט, העלוב והדל, העומד לפניו. אבל, אם לא יועיל לא זיקי. אולי גם זכר את מאמר חז"ל "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך". אמר, בסדר. עשינו עסק. בוא ננסה. יש לי עוד מעט פגישה עם הפריץ לצורך עסקה גדולה. תברך אותי שאצליח. החייט בירך את הסוחר מכל ליבו, והעסקה אכן הצליחה מעל המשווער. הכל הלך חלק. כל התנאים היו לטובתו והוא הרוויח כסף רב. ניסה הסוחר עוד פעם

"בחול המועד סוכות האחרון ביקרתי בסוכתו של יהודי אמיד, עם לב מאוד מאוד חם לכל דבר שבקדושה. היתה זו סוכה יפה מאוד, מרווחת ומקושטת בטוב טעם." בעודי סוקר בהנאה את הסוכה, חשכו עיני. התברר לי שאני בכלל לא נמצא בתוך סוכה. למה?

הרה"ח ר' חיים שלום פריינד, אחראי מקום מבחן במודיעין עילית, מדבר על השקעתו לעשות נפשות ללימוד בתוכנית 'דף היומי בהלכה'

אליעזר (לייזר) רוט

תושבי שכונת 'גרין פארק' במודיעין עלית מכירים אותו היטב. כמעט כל אחד מהם כבר זכה לקבל שיחת שכנוע אישית וישירה, שבה הוא מתבקש להקדיש לפחות רבע שעה מדי יום ללימוד 'דף היומי בהלכה'. בשנה האחרונה, הוכפל מספרם של נבחני 'הדף היומי בהלכה' בשכונה פי כמה וכמה, וזאת הודות לפעילות הבלתי נלאית של האחראי על מקום המבחן בבית המדרש 'בני הישיבות' בשכונה, הרה"ח ר' חיים שלום פריינד, חסיד באיאן נלהב, שאינו מוכן לקבל "לא" כתשובה, בכל הקשור להצטרפות ללימודי ההלכה.

כמו כל האחראים על מקומות המבחן של 'דרשו', גם הרב פריינד מקבל מדי חודש חבילה מסודרת ובה המבחנים הנערכים בחודש זה, ועמם גם מספר מודעות שנועדו לתלייה באזור כדי להזכיר לציבור שביום חמישי הקרוב, בשעות אחה"צ, יתקיים המבחן החודשי במסגרת תוכנית 'דרשו בכלל', ללימוד 'דף היומי בהלכה'.

כמו כל האחראים האחרים, גם הרב פריינד תולה את המודעות הצבעוניות במקומות הבולטים בשכונה.

אבל המיוחד בו שהוא אינו מסתפק בכך. כשהוא תולה את המודעה, ומטבע הדברים מתאספים מסביב עוברים ושבים כדי לראות מה היא המודעה החדשה שמודבקת עכשיו על לוח המודעות, הוא כבר מנצל את ההזדמנות כדי לדרבן אותם להצטרף ללימוד ההלכה.

אם הוא מזהה נכונות, הרב פריינד לא מרפה עד שהוא שומע "הן" בקול ברור ובוטח. ימים אחדים לאחר מכן הוא יפנה אל המצטרף החדש באופן יזום, ויוודא שהוא אכן מיישם את הקבלה הטובה שקיבל.

לקראת המבחן הוא גם דואג לפנות לכל מנהלי הקווים הקהילתיים בכל בתי הכנסת בשכונה, ואלו מוציאים כולם, איש איש בסגנון ובאופן המתאים לקהילה, 'צינתוק' שמשמש כתזכורת טלפונית, שמתקרב מועד קיומו של המבחן החודשי ב'דף היומי בהלכה', ושכל אחד מוזמן להצטרף ללימוד, ובחודש הבא ילמדו הלכות בנושא זה, וזה, וראוי לכל אחד מהקהילה שייקח חלק בלימוד הזה.

בזמן קיום המבחן, מתבצעת עיקר הפעילות. מדובר בבית מדרש הומה מאדם, בשעות הערב, רבים מתקבצים לתפילת ערבית, והרב פריינד מנצל את ההזדמנות כדי לייצר הרבה מאוד רעש בכלל הסביבה.

העוברים והשבים נשאלים כמעט כל אחד באופן פרטני: "אתה לומד הלכה...? למה לא? בוא תנסה???" איך אתה יכול להגדיר את עצמך כשומר מצוות אם אתה לא לומד הלכה ואינך יודע איך צריך לקיים את המצוות?..."

אם מישהו אחר היה שואל אותם את אותה השאלה, הם היו נעלבים, אבל כשהרב פריינד שואל אותה, הם מגיבים אחרת. הם מרגישים שהוא לא שואל בהתרסה, הוא לא שואל בדרך של העברת ביקורת או זלזול חלילה. הוא שואל מתוך כאב עצום שמתפרץ החוצה.

סוכה מהודרת ופסולה

"בחול המועד סוכות האחרון ביקרתי בסוכתו של יהודי אמיד ובעל בעמיו, עם לב מאוד מאוד חם לכל דבר שבקדושה.

היתה זו סוכה יפה מאוד, מרווחת ומקושטת בטוב טעם. על השולחן היו כמה ספרים העוסקים בענייני דיומא, קופסה מהודרת של אתרוג עמדה פתוחה למחצה, וממנה הציץ אתרוג שעשה רושם שהוא עלה לבעליו הרבה מאוד כסף. יהודים מוכנים לשלם הרבה כסף על קיומה של מצווה בהידור רב.

"בעודי סוקר בהנאה את הסוכה, חשכו עיני. התברר לי שאני בכלל לא נמצא בתוך סוכה. למה? כי הסוכה בנויה עם שלוש דפנות, שזה בסדר גמור, אבל באחד משלושת הצדדים הללו, הסכך היה מרוחק מהסוכה מרחק של שלושה טפחים, אפילו לפי שיעור החזון איש היו

שם שלושה טפחים של רווח.

"המשמעות היא שהדופן היא לא קשורה בכלל לסוכה, וממילא יש כאן סוכה של שתי דפנות בלבד, וזאת כמובן לא סוכה בכלל. ברגע הראשון לא ידעתי מה לעשות. להעיר לו? זה לא נעים. אני אורח מה אני בא וזורק הערות על כשרות הסוכה. מצד שני, אם אני לא מעיר, אני גורם ליהודי להיכשל במשך כל ימי החג הנותרים באכילה מחוץ לסוכה.

"לבסוף החלטתי ללכת בדרך קצת עקיפה. שאלתי את היהודי כאילו בתמימות, אמור נא, למה הסכך לא מגיע עד הדפנות, הסכך היה קצר מדי? הוא לא הספיק להגיע עד הדופן?

"אה, כן, היה חסר קצת סכך... דווקא כן הצלחתי למתוח את הסכך עד שם ולכסות את הכל, אבל אז באה הרוח וקצת הרימה את הסכך והוא נסוג אחורה. שנה הבאה נקנה עוד סכך שלא תיכנס לנו שמש מהצד הזה. זה באמת מציק לי בשעות אחה"צ, כשהשמש זורחת מהכיוון ההוא...

"הבנתי שהאיש לא יודע בכלל שיש כאן פסול בסוכה, ובעדינות הסברתי לו שאני לא יודע אם יש כאן שלושה טפחים, וצריך למדוד, אבל אם יש שלושה טפחים, אז נראה לי, אם אני זוכר נכון, ואם איני טועה, שיכול להיות שאולי אולי הסוכה לא כל כך כשרה...

"הוא הסתכל עלי בביטול: "מה אתה מדבר כאלו הבלים. זאת סוכה מהודרת לכתחילה שבלכתחילה, סוכת חזון איש לעילא ולעילא. הסכך התרחק מהדופן בגלל הרוח, אבל זה ממילא לא משנה כי עד ארבע אמות הסוכה כשרה, הרי זה 'דופן עקומה'..."

"עכשיו כבר הבנתי שאין ברירה, ואני חייב להסביר לו 'ברחל בתך הקטנה', כדי להפריש אותו מאיסור.

"לא רק שהסוכה שלך פסולה עכשיו לפי כל הדעות", אמרתי לו, "אלא שיתכן שאפילו לפני שהסכך זז ממקומו היא כבר היתה פסולה כי הסכך שלה לא עומד ברוח מצויה, וייתכן מאוד שהשנה הוא עדיין לא זכית לקיים מצוות סוכה..."

"אם לעצתי שמע, אתה צריך לקנות מהר מהר סכך נוסף, להוסיף על הסוכה כדי לכסות את המרווח הזה, ולאחר מכן תתקשר לרב כדי לשאול אותו לגבי ברכת שהחיינו, כמדומני שאתה צריך לברך עכשיו ברכת 'שהחיינו' על מצוות סוכה, כי למרות שאנחנו ביום השלישי של סוכות, עד כה טרם קיימת מצוות סוכה.

"פניו של האיש האדימו בחרון. הוא ממש נעלב, איך אני מדבר על הסוכה שלו. מה אני מגיע ככה ומתחיל להמציא כל מיני חומרות..."

"אמרתי לו שאני מציע שנפתח ביחד משנה ברורה ונראה מה אומרת ההלכה. לזה הוא הסכים, רק כדי להוכיח לי שאני טועה טעות חמורה מאוד.

"למדנו שולחן ערוך ומשנה ברורה, והוא ראה במפורש שלושה טפחים של אוויר פוסלים, ושדופן עקומה אנחנו אומרים רק בסכך פסול, ולא באוויר.

"בסופו של דבר הוא הודה באוונט שאכן הסוכה פסולה לכל הדעות, ובלב כבד שאל אותי אם אני יודע איפה אפשר לקנות עוד גליל של סכך בעיצומם של ימי חול המועד..."

"אמרתי לאותו יהודי, אם היית לומד 'דף היומי בהלכה', לא היית נכשל בהלכה כל כך גלויה וידועה לכל. הבעיה שכשלא לומדים הלכה, עושים "מה שכולם עושים", ובונים סוכה "כמו שכולם בונים", ואם אתה לא יודע מה צריך לעשות, אתה יכול ליפול בדברים הקטנים שמשנים את התמונה כולה!"

סוכת 'מגן אברהם'

"כנגד זה אני אספר עוד מעשה שהיה ממש בשנה האחרונה, ושממנו אפשר לראות את הצד השני של המטבע", ממשיך הרב פריינד את דבריו הנאמרים בלהט אדיר.

"בא אלי יהודי מהשכונה אברך תלמיד חכם אמיתי, שכבר למד את מסכת סוכה כמה וכמה פעמים בעיון רב וחשב שהוא בקי בכל הלכות סוכה ושאי אפשר לתפוס אותו עם איזה פסול שהוא לא שמע עליו. באחרונה התחיל האברך ללמוד גם 'דף היומי בהלכה' בקביעות, אחרי שאני זכיתי בסייעתא דשמיא לשכנע אותו להצטרף.

"הוא סיפר לי, שלראשונה מזה 15 שנה הוא זוכה לשבת ב'סוכת מגן אברהם'. במשך עשור וחצי הוא לא קיים מצוות סוכה (מדרבנן) לפי המגן אברהם, שהמשנה ברורה פוסק כמותו!

"הסוכה שלו גם היא סוכה העשויה משלוש דפנות. למעשה יש לו רק שתי דפנות, והדופן השלישי היה עשוי באופן של קנים הנעוצים במרחק של פחות משלושה טפחים זה מזה, ועל ידי 'לבוד' הם הופכים לדופן.

"כמובן ש'לבוד' זה לא איזו קולא או איזה היתר מפוקפק חלילה. אנחנו סומכים על דיני 'לבוד' בלי שום היסוס ובלי שום פקפוק, וגם אותו יהודי חשב שאין שום בעיה בסוכה שלו.

"כשהוא למד את סימן תר"ל, גילה להפתעתו העצומה, שהמשנה ברורה פוסק שמדרבנן לא אומרים דין 'לבוד' בסוכה שיש בה רק שלוש דפנות! 'לבוד' (עכ"פ לגבי עומד מרובה על הפרוץ), נאמר רק בסוכה עם ארבע דפנות! כך כותב המגן אברהם וכך פוסק המשנה ברורה!!

"האברך הזה חשב שהשמים נופלים עליו. הוא ידע את כל דיני לבוד, את כל דיני הדפנות, הכל בסדר גמור, היה חסר לו רק פרט אחד קטן שמובא במשנה ברורה. על פי דעת 'המגן אברהם' הוא לא קיים את מצוות סוכה מדרבנן, ב-15 השנים האחרונות.

"השנה הוא תיקן את המעוות, ועשה את הדופן השלישית באופן שהיא תהיה כשרה גם בלי להגיע לדין 'לבוד', ועל ידי כך זכה לשבת ב'סוכת מגן אברהם'. השמחה שלו היתה גדולה מאוד, ויחד עמה היה מהול גם לא מעט צער על כך שלא למד משנה ברורה הרבה קודם לכן, מה שהיה מציל אותו מלשבת בסוכה שלא כל הדעות מסכימות שהיא כשרה.

"עכשיו כבר החלטתי", הוא אמר לי, "שאני לא מוותר על לימוד 'הדף היומי בהלכה' ויהי מה! עם כל הכבוד לי שאני לומד ש"ס בעיון ויש לי ידע תורני רחב, אם אני לא אלמד משנה ברורה, אני צפוי להיכשל בעוד הלכות חלילה וחלילה".

(חלקה השני של השיחה עם הרב ח"ש פריינד יובא בס"ד בשבוע הבא)

לפני עשרות שנים בערב שבת קודש, ראה אבי מורי זצ"ל את מרן הרב מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, מתהלך לאיטו סביבות הישיבה, ואליו מתלויים שני נערים אמריקאים צעירים. הרב טרח וצעד איתם כברת דרך ארוכה ומחווה להם באצבעו על מטרתו ופשרו של כל מבנה ומבנה, "זה ההיכל הגדול של הישיבה... כאן הם חדרי הפנימיות... זה הוא היכל 'אוהל קדושים'..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בפשטות: "כואב לי מאד על כך שהאדם הזה יבוא לעולם הבא בתור כופר!..."

פעולת קודש של קירוב רחוקים מתוך איכפתיות על מצבם היתה לאברהם אבינו, שהיה הראשון אשר פעל בעוז ובתעצומות לקרבם לאמונה, והשקיע לצורך זה עמל ויגיעה רבה. אנו זרעו של אברהם למדים מדרכיו והולכים בעקבותיו.

לפני עשרות שנים נוכח אבי מורי זצ"ל במאורע מופלא ביותר: היה זה בערב שבת קודש, בשעות אחר הצהריים, ראה אבי את מרן מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, מתהלך לאיטו סביבות הישיבה, לבוש בחלוקו הביתי, ואליו מתלויים שני נערים אמריקאים צעירים.

הרב טרח וצעד איתם כברת דרך ארוכה לאורך כל גבעת הישיבה, אנה ואנה בנוחות ובסבלנות נפלאה. בדרך הוא מחווה להם באצבעו על מטרתו ופשרו של כל מבנה ומבנה, מה הוא מאכלס, ולא יזו מטרה הוא משמש; "זה 'בית היתומים'... זה ההיכל הגדול של הישיבה... כאן הם חדרי הפנימיות... זה הוא היכל 'אוהל קדושים'..."

תכונה נשגבה ומופלאה של אברהם אבינו, מתגלה בין שיטי דבריו של הרמב"ם. היא ההתמסרות והדאגה הכנה והעצומה שגילה כלפי כל יחיד ויחיד מברואי העולם. היה לו רצון עז וחפץ לראות בטובתו של כל יחיד ויחיד שיכיר באמת את סוד הבריאה ותכליתה. כך לשונו של הרמב"ם בסוף דבריו:

"וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו, עד שיחזירהו לדרך האמת. עד שנתקבצו אליו אלפים ורבות והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה".

רואים אנו עד היכן נגע לליבו מצבו של כל יחיד, עד שעמד וטרח להסביר לכל שואל כפי דעתו וכפי תפיסת שכלו את עיקרי האמונה. הוא לא הסתפק בהודעה וגם לא בהכרה, אלא "שתל בליבם את העיקר הגדול הזה!" פעולה המצריכה עבודה רבה וסבלנות עצומה, ללכת כנגד רוחו של כל אחד ואחד. אך מתוך מטרה שחרט אברהם על דגלו, ומתוך רצון עז שתהיה התגלות אלוקית בבריאה, הוא לא חסך במאמץ ובטירחה, וקירב לאמונה אחד לאחד.

זו היא אחת התכונות הנפלאות שהטביע בנו אברהם אבינו! תלמידיו של ה'סבא מנובהרדוק' מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, ראוהו פעם עומד ברחובה של עיר במשך שעה ארוכה, ומתווכח בלהט על יסודות האמונה, עם אדם מבוגר בלתי מוכר. הם היו בטוחים לתומם שמדובר באיש אמיד בעל אמצעים, המסוגל לסייע במתנת יד הגונה להחזקת ישיבות נובהרדוק, ולכך הסבא מרשה לעצמו להקדיש זמן רב כל כך עבורו, שהיה כידוע כה מחושב ומדוקדק לרגעים.

מאוחר יותר התברר שמדובר באדם מן השורה, לא עתיר נכסים ולא בעל עמדה מכובדת, ובכל זאת כיון שעמד הסבא על דעותיו הכפרניות בעיקרי האמונה, השתדל בפקחותו הרבה, בדברי צדק ואמת, להשיבו לכור מחצבתו.

שאלוהו התלמידים מדוע כה היה חשוב לו להשפיע בענייני אמונה על אדם שבין כך נראה רחוק משמירת תורה ומצוות? השיב הסבא

הבית חפויים ומבוויישים.
מדהים!

טוב לב מן הזן הזה, והתמסרות עצומה לרגשותיו של כל יחיד ויחיד, מבלי לפשפש בעברו ומבלי לבדוק בציציותיו, אלא חסד למען חסד כפשוטו, נוכחנו אצל רבים מגדולי ישראל. נביא דוגמאות אחדות מהם:

בחור בגיל השידוכים שלמד בישיבת פוניבז', ניגש ערב אחד לאחר תפילת מעריב אל מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, ושאל לחוות דעתו, הנה הציעו לו אמש בחורה המתגוררת בחיפה, והיות ואין לו שום קרובים המתגוררים שם, אין לו כיצד לברר אודותיה, ושואל הוא עצה מה עליו לעשות.

התעניין הרב שך איזה פרטים חסרים לו אודות הבחורה? והבחור פירט מספר שאלות שהוא חפץ לדעת. הרב שך שמע את דבריו, והורה לו לשוב אליו בהמשך, ובניתיים הוא יחשוב כיצד ניתן לעזור לו.

למחרת לאחר תפילת שחרית, סימן הרב שך לבחור שיגש אליו, והביא בפניו את כל הנתונים שביקש לברר. הבחור תמה מהיכן לו כל זאת? והרב שך השיב בפשטות: "אתמול מיד לאחר מעריב פניתי לאוטובוס ונסעתי לחיפה, הלכתי לברר אצל מכירי את כל מה שרצית לשמוע אודות הבת... הנה התוצאות".

הבחור יצא מכליו מרוב התפעלות, נוכח התמסרותו המיוחדת של הרב שך להרגשיו וצרכיו. הרב שך לא היה אז צעיר כלל, עול הישיבה ועול הכלל השתרגו על צווארו, ובכל זאת לא חסך מזמנו וכוחותיו להיטלטל בדרכים ולהתאמץ עבור בחור שהתקשה לברר על שידוך שהוצע לו...

כח של התמסרות עבור היחיד!

בהתרגשות רבה סיפר הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך', שכאשר ביקר פעם במונסי אצל מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה ודעת' ומקברניטי היהדות החרדית בארה"ב, נוכח ביהודי בלתי שפוי בנפשו, שעומד סמוך לרבי יעקב ומטרידו באופן קשה.

אותו יהודי רדף אחריו לכל מקום. נכנס לכל שיחה שדיבר עם אנשים. עמד מאחוריו בשעה שעין בספרים, ועוד כהנה וכהנה, וממש לא היה שייך לעשות דבר. אך רבי יעקב המשיך להאיר לו פנים ולהתייחס אליו במלוא הכבוד הראוי.

שאלו רבי שמואל יעקב כמתפלל האם אין הדבר מפריע לו? הלוא הוא מתנהג באופן מטריד ובלתי נסבל? ומדוע הוא אינו מרחיקו מעליו?

השיבו רבי יעקב תשובה מדהימה: "וכי אנו חיים כאן בשביל עצמנו!..."

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

המראה הרעיש את חושיו של אבי, והיה בעיניו לפלא. כיצד גאון אדיר זה שכה חשוב ומנוצל כל רגע ורגע מזמנו לעמל התורה או לביסוסה והחזקתה של ישיבת פוניבז' ומוסדותיה, מקיים סיורים מודרכים מן הסוג הזה, נוהג שכה רחוק היה מאופיו ושיגו. הוא סבר לתומו מן הסתם שהם בודאי ילדיו של עשיר גדול התורם מהונו לישיבה, וכהכרת הטוב הוא מוכרח לסייר איתם.

אבי ניגש אל הרב והתעניין לפשר מעשיו? והרב השיב בפשטות: "אני מראה להם את בנייני הישיבה", מבלי שפירט את הסיבה לכך. אבי הציע את עצמו כמי שימשיך להסתובב איתם במקומו, והרב נענה להצעה בחיוב. ואכן אבי המשיך לצעוד איתם במשך זמן מה עד שסיים להראות להם את כל מוסדות הישיבה ומבניה.

כשסיים את הסיור פגש ברב מפוניבז' ושאל אותו מי הם הצעירים הללו? ומה מטרת סיוורם כאן? לתדהמתו השיב הרב: "אינני יודע. הם פשוט דפקו בביתי וביקשו לראות את בנייני הישיבה, נענית להם בשמחה, ויצאתי לסייר עמם!..."

כיצד מסוגל אדם להגיע לדרגות כה רמות כאלו? כיצד מסוגל אדם להיות כה רגיש ואכפתי לכל משאלת לב של יהודי בלתי מוכר? אין זה אלא נחלת אבות שהושרשה בעורקנו. האכפתיות והמסירות לרגשותיו של השני מורשת דורות היא לנו ממידותיו התרומיות של אברהם אבינו, שכאב לו באופן אישי מצבו של כל יחיד ויחיד בבריאה ככאבו האישי.

סיפור נוסף מפליא ביותר! אודות הרב מפוניבז' סיפרו ותיקי בוגרי הישיבה:

באחד הימים הגיעו מספר אברכים לבית מרן ה'חזון איש' זצ"ל, ובפיהם כמה תלונות והערות על הנהגתו של הרב מפוניבז' בניהול הישיבה.

ה'חזון איש' השיב להם בקור רוח: "לפני שאתייחס לטענותיכם, אבקש שתלכו לבדוק בבנייני המוסדות היכן הוא כעת ומה מעשיו..."

לאחר זמן לא מועט, הם שבו לבית ה'חזון איש' וסיפרו לו שאכן הם עברו ממוסד אחד למשנהו, עד שמצאו אותו בבנין בית היתומים שעל ידי הישיבה. הוא עבר מחדר לחדר, שכב לרגע על כל מיטה והמשיך לחדר השני...

הם אמרו זאת בטון מזלזל, שמשמע ממנו כאילו הרב הינו מחוסר תעסוקה.

ה'חזון איש' ביקש לשלוח את אנשיו לברר מה פשר מעשיו של הרב, ולאחר בירור קצר הגיעה התשובה המפעימה. הרב הקדיש מזמנו היקר לבדוק כל מיטה ומיטה חדשה שהגיעה למוסד אם אכן המזרון המונח עליה מספיק נוח ועבה שיטיב עם הילדים היתומים האומללים הללו... הלוא ההחדר והמיטה אמורים להוות להם כתחליף לבית חם ולפינה שקטה...

אז הביט ה'חזון איש' על פניהם של המתלוננים בעינים חודרות: "נו!... עליו, על איש כזה יש לכם עדיין טענות!..." והם עזבו את

כאשר עמדתי בפתח הישיבה שאלו אותי איפה הלחם שכה ציפינו לו? אמרתי להם, כי אין לחם! המאפיות נסגרו בכל העיר! בעקבות ההודעה על 'שמועס' [שיחה מוסרית] מהפרזידנט של פולין! הגיבו הבחורים, אוי עוד פעם יענקל"ה והבדיחות שלו?!...

היצר רוצה מאתנו רק 'פתח' - כדי שיהיה 'חטאת רובץ'

הרב בנימין בירנצוויג

"אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני
הַעֲשֵׂרְתִי אֶת אֲבָרָם" (בראשית י"ד, כ"ג)

אברהם אבינו עמד בנסיון לקיחת רכוש סדום ולא לקח מחוט ועד שרוך נעל, ואומרים חז"ל (חולין פט, א) 'בשכר שאמר אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוך נעל", זכה לשתי מצוות, לחוט של תכלת ורצועה של תפילין'.

ויש להבין את לשון הפסוק, שכתב את הנסיון הקל לפני הנסיון היותר קשה, היה צריך לכתוב תחילה "ואם אקח מכל אשר לך ואם מחוט ועד שרוך נעל" שאברהם עמד בנסיון של לקיחת כל רכוש של מלך סדום ואפילו בנסיון של לקיחת שרוך נעל עמד בזה, אבל כפי שכתוב בתחילה, שעמד בנסיון היותר קשה של לקיחת שרוך נעל בלבד, למה היה צריך לכתוב אח"כ שעמד גם בנסיון היותר קל של לקיחת כל הרכוש?!

מתבאר כאן יסוד גדול בעמידה בניסיונות היצר הבאים אליו השכם והערב, היצר הרע לא מגיע אלינו עם נסיון שקל לנו לעמוד בו, הוא יודע שלא נעשה במזיד דבר עבירה כנגד רצון ה', אבל יודע היצר כי בדבר פעוט של עבירה הוא יוכל לשכנענו שזה לא כזה נורא ולא נחשב כמעשה עבירה ועוד ועוד הסברים משכנעים למה כדאי לנו ומשתלם לנו לעבור על דבר קטן, והוא יודע ש"לפתח חטאת רובץ" וכמו שאמר הגר"א [הביא ביחי ראובן] שהיצר מנצח כשהוא מוצא אצל האדם פתח קטן להכנס בו.

זה מה שרוצה היצר הרע, שנפתח לו פתח קטן של עבירה 'קטנה', ואחר שניצח אותנו בזה הוא כבר מגדיל את הפתח עוד ועוד, הנה לא קרה כלום... וממשיך עד 'שמחוט ושרוך נעל'... זה מגיע ל'כל הרכוש'. החכמה היא להחזיק חזק במלחמת היצר דווקא בדברים הנראים כאילו 'קלים', ורק אז ננצח שלא נגיע ח"ו לנפילות בדברים הגדולים.

לחם לתלמידים מהמאפיות של היהודים, אלא שאנו בשעת סכנה, הכריזו על שעת חירום, ואם יראו בחור ישיבה הולך לכיוון המאפיה, הוא יכול להסתכן, לכן חשבת שיעקב גלינסקי מסוגל להתחמק מעיני הצבא בשלום ולהביא לחם, כי אתה נמוך קומה ודל בשר, אם תלבש מכנסיים לא ארוכות וכובע טמבל תיראה כילד צעיר וכך תפסע בצידי הדרך הראשית ליד כיכר העיר תלך שמאלה וימינה לכיוון המאפיה תתחנן אליהם כי ימלאו את הבטחתם תיקח בידך שק וכמה שתצליח להכניס תביא.

ממשיך הרב גלינסקי לספר, יצאתי לדרך כאשר הלכתי עם עיניים למטה, הייתה לי תחושה כי משהו מתרחש ליד הכיכר, השתרר שקט ברחוב, שאלתי גוי שפסע לצידי האם מתקיים כאן אירוע מסוים? והוא השיב לי, תמתין ותשמע בעוד חמישה רגעים את הפרזידנט!! כמדומה שהיה זה נשיא פולין בעצמו שנשא נאום בכיכר, המתנתי כי היה מסוכן להמשיך ללכת והמתנתי לנאומו של הנשיא.

הנשיא החל את דברו, ותוכן הדברים היה אודות הויכוח החריף שהתנהל באותם ימים בפרלמנט הפולני, האם להיכנע לתביעותיו של היטלר ולתת לגרמניה את עיירת הנמל דאנציג, או להיכנס עימה למלחמה. אזרחים יקרים פנה הנשיא לאזרחי העיר! ידוע לכל כי מתנהל ויכוח חריף בפרלמנט, דאנציג מוקפת באדמות גרמניה, דאנציג מכל שלושת צדדיה מוקפת בתחום גרמניה, הרוצה לעבור לצידה השני של גרמניה דרך פולין נזקק לויזה או לחילופין לעקוף

המשך בעמוד 30

מעשה נפלא סיפר הגאון הצדיק ר' יעקב גלינסקי זצ"ל מימי נעוריו בישיבת נובהרדוק והובא בספר 'להגיד':

כשלמדתי בישיבת נובהרדוק בביאליסטוק, הגיעו הימים של ערב מלחמת העולם המחסור במזון הלך והחמיר עד שלא היה לחם ובלי לחם אי אפשר ללמוד, ראש הישיבה ניגש אלי באומרו כי הבטיחו לו

ושמר בכיסו.

"כשחזר הביתה, לצפת, הוא התקשר, וביקש להצטרף לנסיעה למעז'בוז'. האיש שהרים את הטלפון ענה לו שהוא ורשם את פרטיו, אבל בינתיים הוא לא יכול להתחייב שאכן תהיה נסיעה.

"אתה האדם השלישי שמתקשר אלינו", הסביר הפקיד שלא ידע שהוא משוחח עם אדמו"ר למאות חסידים, "אם נצליח להגיע לעשרה אנשים, הנסיעה אכן תצא לפועל, אבל אם לא יהיה לנו מניין אנחנו לא יכולים לעשות נסיעה לחג השבועות בלי קריאת התורה ובלי תפילה במניין...".

"הטלפון הבא של הרבי היה למשב"ק המסור הרה"ח ר' שמחה קרקובסקי", מתאר הרב זלמנוביץ, "אני הייתי לידו בדיוק באותו הזמן ואני לא אשכח את ההבעה המופתעת שלו כשהוא ענה לרבי. בלבי כבר התחלתי לנסות ולנחש מה כבר יכול הרבי לומר לו בטלפון שנפל עליו כזה הלם כבד. הוא בקושי הצליח לדבר מרוב תדהמה...

"הרבי אמר לו שהוא מבקש אם אפשר אולי לבדוק אם יש שבעה אנשים מקרב חסידי לעלוב שרוצים לנסוע לשבועות למעז'בוז', לציון הבעל שם טוב הקדוש, כי הוא רוצה להיות שם וחסרים שבעה אנשים למניין...

"מי שמשתייך לעדת החסידים לא צריך שיסבירו לו את המשמעות. מגיע רבי, אדמו"ר למאות חסידים, חג השבועות זה אחד הימים הכי משמעותיים בשנה בכל חסידות, מגיעים חסידים מכל רחבי הארץ ואפילו מחוצה לה, כדי להסתופף בצל הרבי בחג מתן תורה, והרבי עצמו? כל זה לא מעניין אותו, הוא מחפש עוד שבעה מתנדבים שיסעו אתו לשבועות לאיזו עיירה נידחת באוקראינה, שאין בה לא בית כנסת ולא מקוה, אין שם שום דבר! כבר נידח שאפילו חשמל היה שם רק בשעות היום, ולא כל היום...

"כמוכן שלא שאלנו שאלות. הרבי קיבל מיד תשובה חיובית שיהיו שבעה אנשים, הרב קרקובסקי ואני זה כבר שניים, ואם החסידים רק ישמעו שהרבי מתכנן לנסוע למעז'בוז' לחג השבועות, אין ספק שיהיו הרבה יותר מחמישה נוספים שיסכימו להצטרף...

"כמוכן שהשמועה נפוצה במהירות, ובתוך זמן קצר כבר היתה קבוצה של כ-30 בני אדם. הדאגה של הרב ישראל מאיר גבאי, מנהל 'דרך צדיקים' כבר היתה הפוכה לגמרי. עכשיו הוא כבר לא חשש שלא יהיה לו מניין. החשש היה שלא יהיה מספיק מקום בעיירה הקטנטנה הזאת כדי לאכלס כל כך הרבה יהודים..."

בגלות תמידית

"כמה מהחסידים בדקו פעם לאורך כמה שנים, ומצאו שהרבי זצ"ל אף פעם לא היה נשאר 30 ימים רצופים באותה העיר. תמיד היה עובר מהבית שלו בבני ברק לבית בצפת, הוא היה נוסע שלוש פעמים בשנה לקברי הצדיקים הנ"ל, היו כמה ביקורים קבועים במירון, לבד מל"ג בעומר ו'שבת בהעלותך' כמוכן, היארצייטים של אבותיו הקדושים הטמונים בהר הזיתים, היו גם שמחות ואירועים של בני משפחתו ושל אנשים אחרים שהוא היה צריך ללכת, היו כל מיני עסקנויות

שהוא היה עושה, ביקורים קבועים שהיה מבקר בארה"ב כמעט בכל שנה, לחתונות של הנכדים שהתגוררו שם, הוא היה נוסע לפעמים לבקר אסירים בבתי כלא, לפקוד את בתייהם של חולים ועוד ועוד, כך שבאמת אפשר לומר שחלק גדול מהחיים של הרבי זצ"ל עבר עליו בעודו בדרכים.

"מובא בספרים הקדושים העניין הזה של הימנעות משהייה במקום אחד במשך שלושים יום רצופים, כי עד שלושים יום זה עדיין בגדר גלות, וכשהשכינה בגלות אין זה כבוד שהאדם יושב מושב של קבע. אם קרה באופן נדיר שהרבי לא היה צריך לנסוע לשום מקום במשך שלושים יום, הוא היה נוסע במיוחד למירון או לכותל המערבי וכדו', ובלבד שלא יישאר 30 יום בביתו.

"מצב זה של היטלטלות ממקום למקום היה חלק משגרת חייו עוד מיילדות ומינקות ממש. הוא נולד בעיר העתיקה בירושלים לאביו הרה"ק בעל ה'ברכת משה' זיע"א, לאחר מכן עברה המשפחה להתגורר בשכונות של היישוב החדש מחוץ לעיר, וגם שם התגלגלו בכמה דורות ומשם לתל אביב בנחלת בנימין ולאחר מכן במוהליבר, אחרי החתונה הוא קיבל דירה ברח' בהרן בירושלים וכעבור זמן מה מסר אותה לצורך הקמת בית מדרש של חסידי לעלוב שעומד על תלו עד עצם היום הזה באותה הדירה, הוא עצמו נדד אז לרחוב אדמון, התגורר תקופה בשכונת עם מרן הרב אלישיב זצוק"ל, לאחר מכן נסע לאנטוורפן וגר שם בערך שנה, משם חזר לירושלים.

"כעבור זמן קצר היגר לפלורידה שבארה"ב שם היה סמוך במשך מספר שבועות על שולחנו של הרה"ק בעל ה'דברי יואל' מסאטמר זיע"א שהיה יוצא לטייל אתו ושוחח אתו רבות, משם הוא עבר לקורנהייט בניו יורק, משם עבר לבורו פארק בה התגלגל בין כמה דירות עד שקבע את מושבו בשדרה ה-43 למשך כמה שנים ולאחר מספר שנים שב לירושלים התגורר בסנהדריה, כמדומני שמשם עבר לצפניה הקטנה וחזר לארה"ב לעוד תקופה קצרה עד לפטירת אביו, אז עלה על כס האדמו"רות ונשאר בארץ.

"הרשימה הזאת, היא רשימה חלקית בלבד", אומר הרב זלמנוביץ, "הוא ממש חי כל ימיו במצב של ארעי, קצת פה וקצת שם, בשום מקום הוא לא היה קבוע לאורך שנים עד שהוכתר כאדמו"ר וגם אז הוא התגורר בשנים הראשונות בשכירות ולקח זמן עד שנכנס לדירה שלו, שאותה היה עוזב בכל הזדמנות כדי לשהות בצפת שם התגורר בדירה קטנה וישנה בבניין דירות רב קומות של 'עמיגור', יחד עם שכנים מכל הסוגים והמינים, הוא התפלל בבתי כנסת שכונתיים עם בעלי בתים מעולי רומניה, עם ציבור ספרדי של בעלי תשובה במוסדות 'יתד התשובה', בשבתות היה הולך לבית המדרש של האדמו"ר מנדבורנא-צפת זצ"ל שהיה מחותנו, ועוד.

"לא זו בלבד, אלא שהוא גם היה נוסע לציוני הצדיקים בכל הזדמנות. הוא נסע לשכם ולקבר רחל, גם בתקופות מתוחות מאוד, פעם לקחו אותו בתוך ג'פ צבאי, ופעם נסע בירידה מציון הרשב"י במירון כשהוא יושב בחלקו האחורי של 'רכב גולף', הוא לא בחל בשום כלי תחבורה ובלבד שיוביל אותו ליעד של תפילה על קברי הצדיקים. שמעתי מפיו

שבתקופה בה התגורר בירושלים הוא היה נוסע לקבר רחל באוטובוס של ערבים, הוא היה עולה על האוטובוס לבית לחם, היהודי היחיד באוטובוס, ירד בכניסה ליישוב והולך להתפלל בקבר רחל. "אגב, היה שגור על לשונו לספר שהוא ראה את הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל בקבר רחל, ושמע אותו מתפלל שם בדמעות שליש ואומר לרחל אמנו: "מאמע, הקב"ה אמר לך מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, אבל אני, בנך חיים אומר לך, וויין מאמע וויין, תבכי אמא, תבכי...". "ואם דיברנו על נסיעה באוטובוס אספר רק שגם הנסיעה באוטובוס לא היתה זרה עבורו, והוא לא נמנע ממנה גם בימי אדמו"רותו, הן לקבר רחל נסע לא פעם באוטובוס ממוגן כשלא התירו כניסה של כלי רכב

המשך מעמוד 19 | הג"ר אפרים סגל שליט"א

מאוד מחייב ומלחין, אני חייב להשקיע עוד יותר בשיעורים שיהיו יותר מדויקים, באופן של תורת אמת, כי אם חלילה וחס תיפול טעות בדברי, זאת טעות שילמדו אותה בכל שעות היממה הרבה מאוד פעמים... "רק לאחרונה, בחול המועד סוכות האחרון, אני קם בבוקר ורואה בטלפון שלי שיחה שלא נענתה מאחד השומעים שלפעמים מתקשר אלי לברר שאלות שצצו לו בלימוד, והשעה היא רבע לשתיים בלילה! "קצת התפלאתי על השעה, אבל לימדתי עליו זכות שהוא כנראה לא שם לב מה השעה והיה שקוע בלימוד בשעה שהתקשה בשאלה והחליט להתקשר אלי... "אחרי כמה שעות הוא פנה אלי בהתנצלות שבשעה זו הוא פתאום נזכר שעדיין לא למד את הדף, ורצה ללמוד את הדף היומי, ובטעות חייג אלי במקום למערכת השיעורים, כי המספרים קרובים זה לזה

המשך מעמוד 28 | הרב בנימין בירנצוויג

בדרך ארוכה, היטלר [ימ"ש] מבקש שיתנו לו רק את דאנציג ובכך הוא ימנע ממלחמה, בפרלמנט סוערות הרוחות לכאן ולכאן האם לתת או לא. המשיך הנשיא ואמר, אם הייתי בטוח שמספיק לו דאנציג הייתי נותן לו, יש לנו כתחליף עיר נמל אחרת, אבל אבל היטלר לא רוצה את דאנציג הוא מעוניין בוורשה, רק שרוצה בדאנציג כתחילת דרך קלה ללא מאמץ, אם כן בסופו של דבר הרי נילחם על וורשה, אז כדאי להתחיל כבר עכשיו, לשם מה נעניק לו את דאנציג בחינם, נילחם על דאנציג וכך לפחות יהיה קל בהמשך הדרך, אני מודיע בזאת, סיים הנשיא, על סירוב מוחלט להצעת גרמניה ופתיחת חזית המלחמה!! בהכרזה זו החלה המלחמה, בעלי המאפיה שהיו בנאום לא שבו לעבודה, הפאניקה החלה, והכל החלו לחשוב על חייהם, לא הייתה מאפיה יהודית פתוחה, בלית ברירה שבת לשיבה בחוסר כל, כאשר עמדתי בפתיח הישיבה שאלו אותי איפה הלחם שציפינו לו? אמרתי להם, כי אין לחם כי הייתה 'שיחה מוסרית' מהפרזיזנט של פולין! הגיבו הבחורים, אוי עוד פעם יענקל"ה והבדיחות שלו? סיפרתי להם את השתלשלות הדברים וביארתי את כוונתי באמרי

פרטיים והן בהזדמנויות אחרות. "זכורני שפעם אחת הנהיג הרבי בעל ה'ישועות משה' מויזניץ זיע"א אוטובוסים 'מהדרין' בירושלים, וכל מי שנסע היה צריך לשים כמה שקלים בקופה. הרבי ביקר אז בירושלים לצורך כלשהו, וביקש מהנהג שיעצור לו בתחנת אוטובוס. הוא עמד בתחנה והמתין לבואו של אוטובוס מהדרין, עלה על האוטובוס ושלשל כסף לקופה, נסע כמה תחנות וירד, כשכל הדרך ממשיך הנהג הרה"ח ר' ישראל וייס לעקוב אחרי האוטובוס ועם רדתו של הרבי מהאוטובוס הוא שב למכונית, כשהנסיעה כולה נועדה רק כדי לחזק את הרבי מויזניץ במערכה על קדושת ישראל".

בזיכרונות שבטלפון שלו... "חוץ מהעובדה שזה פתר לי את החידה למה הוא התקשר בשעה כזאת חריגה, זה גם נתן לי חיזוק עצום. שתיים בלילה! כל העולם ישן והשיעורים של 'דרשו' מתפקדים כאילו היה זה באמצע היום... "תגובה אחרת שמאוד מאוד ריגשה אותי וגרמה לי ממש להרגיש בחוש את גודל החסד שעשה עמי הקב"ה כשזיכה אותי למסור שיעורים באופן זה הגיע מאברך צעיר, שלא עלינו ולא עליכם נפגע בעיניו רח"ל. הוא לא יכול לקרוא למרבה הצער ועל כן הוא מאזין לשיעורים ב'דרשו', וממש נפתחו עיניו כביכול כשגילה את השיעורים הללו, ומאז הוא יושב ולומד דפי גמרא בזה אחר זה בחשק ובשמחה. הוא אמר לי שהשיעורים הללו כל כך ברורים לאוזניו עד שהוא ממש רואה את דברי הגמרא לפניו, כהגדרתו".

'שיחת מוסר מנשיא פולין', שהרי הנשיא אמר דברים עמוקים לענייננו במלחמת היצר, היצר הרע בא לבחור, ואומר לו בסדר ג' בחצי השעה האחרונה אל תלמד אין לי צורך ביותר רק חצי שעה זו! מי שחכם מבין שהיצר לא רוצה רק סדר שלישי הוא מעוניין שלא תלמד כלל, וזה מה שאמר נשיא פולין לכל אחד יש קו אדום אותו לא יעבור, ואם כן הרי על סדר א' ודאי תיאבק בכל הכוח, לכן למה לך להתחיל את המלחמה באיחור לאחר שהיצר הרע יהיה הר גבוה, תתחיל את המלחמה כבר על חצי שעה בסדר ג'.

יש יהודי שהקו האדום שלו זה שמירת שבת, היצר הרע בא אליו עם בקשה לזלזול במצוות קלות לכאורה, ואומר לו 'נשיא פולין' כביכול, אם תזניח עתה מצוות קלות בסוף תגיע למאבק על שמירת השבת, למה להמתין תיאבק עכשיו על עבירות קטנות כדי לנצח במלחמה לפני שהוא יגבר עליך!! וזו המלחמה האמיתית והקשה בדברים הקטנים במצוות שאדם דש בעקביו בהן מוכרע הקרב בסופו של דבר.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

Yossi Aloni/Flash90

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מחלוקת פוסקי זמננו בנוגע לאתרוגים שה'פיטם' נושר מהם בשעת גידולם
- ◆ האם 'בלעטלאך' פוסלים את האתרוג?
- ◆ האם ניתן לקיים את המצוה באתרוג מקולף?

אולם, כאשר השינוי אינו ניכר מרוב קטנותו, ונדרשת התבוננות כדי לראותו, אינו פוסל.

- הכתמים המכונים 'בלאט פלעק', או 'בלעטלאך' - אינם פוסלים את האתרוג אף כשהם בולטים מעט, וגם כשהם מפוזרים לרוב על פני כולו.
- אתרוג שיש בו 'שינוי מראה' במספר מקומות, כך שהוא נראה כ'מנומר' - אף אם השטח הכולל של כל המקומות בהם התהווה שינוי המראה, מהווה רק מיעוט משטח האתרוג - פסול.

מהלכות האתרוג

- אתרוג שנסדק לכל גובהו, סופו להרקב לחלוטין; והואיל וגורם הריקבון הוודאי כבר קיים בו, הריהו פסול לאלתר, עוד בטרם נרקב. ואתרוג שנסדק לרוב גובהו, אולם משני קצוות הסדק, בראשו ובתחתיתו, נותר האתרוג בשלימותו - נחלקו הפוסקים אם הוא כשר, ובמקרה שהסדק מתחיל בראש האתרוג או בתחתיתו, ונמשך על פני רוב גובה האתרוג - הריהו פסול לכל הדעות.
- אתרוג שנקלפה כל קליפתו, פסול. ואם נותר שטח כלשהו בלתי מקולף - כשר; ויש אומרים שצריך ששטח זה יהיה לכל הפחות בגודל של מטבע 'הסלע' שהיתה מצויה בזמן חכמינו ז"ל.
- אתרוג מבושל, פסול. וכן אתרוג 'כבוש', דהיינו שהושרה במים, או בנוזלים אחרים, במשך עשרים וארבע שעות רצופות, פסול; משום שהשרייה זו, נחשבת כעין בישול.
- אתרוג עגול, כצורת כדור - פסול. ואם יש בו פיטם כדרך שאר האתרוגים, נחלקו הפוסקים אם הוא כשר. ואם בולט ממנו 'חוטם' כלשהו, אין דינו כאתרוג עגול.

מהלכות ה'פיטם' וה'עוקץ' באתרוג

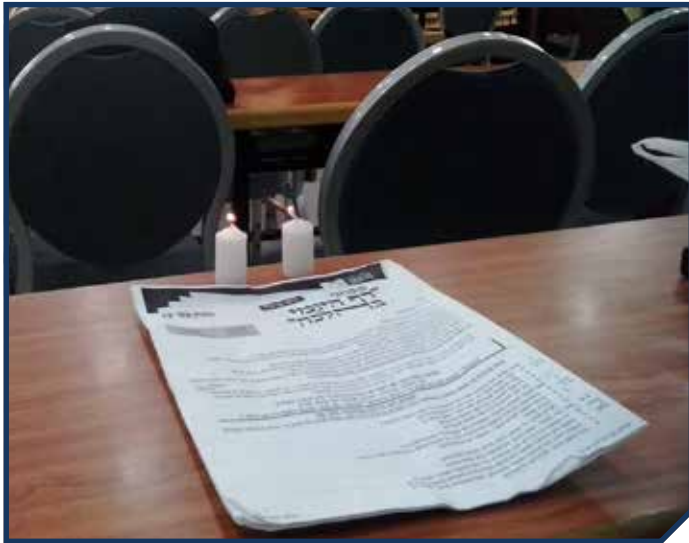
- אתרוג שניטל ממנו ה'פיטם' שבראשו, אך נותר מקצת ממנו בתוך הפרי, נחלקו הפוסקים אם הוא כשר; ואם ניטל כולו ואף נוצר שקע במקום חיבורו, הריהו פסול לכל הדעות.
- נחלקו פוסקי זמננו בנוגע לאתרוגים אשר תכונתם היא שהפיטם מתייבש ונושר מהפרי בעודו מחובר לעץ, כמצוי ברוב האתרוגים הגדלים כיום: יש שמכשירים לכתחילה, ויש שפוסלים; ויש שמכשירים רק אתרוגים שהפיטם נשר מהם לפני שהגיעו לשלב בו הם כשרים לקיום המצוה.
- אתרוג שניטל ממנו כל ה'עוקץ' שבתחתיתו, ונותר שקע במקום חיבורו - פסול.

דיני 'חזזית' ו'שינוי מראה' באתרוג

- אתרוג שנוצרה בו 'חזזית', דהיינו כעין שלפוחית הבולטת על פני האתרוג - אם החזזית נוצרה ב'חוטם' האתרוג, או שהתפשטה על פני רוב שטח האתרוג משני צידיו, הריהו פסול. וכמו כן, אתרוג שנוצרו בו שתים-שלוש חזזיות, אף אם שטחן מהווה מיעוט משטח האתרוג, אך הן מפוזרות על פני רוב שטחו, פסול.
- נחלקו הראשונים בנוגע להגדרת מקום החוטם, ולהלכה, מקום החוטם הוא מנקודת תחילת השיפוע שבאתרוג עד למעלה.
- שינוי בצבע האתרוג, שהתהווה ב'חוטמו' של האתרוג, דהיינו, מתחילת נקודת השיפוע ומעלה; או שהתהווה על פני רוב שטח האתרוג - פוסל את האתרוג. פסול זה, מכונה 'שינוי מראה', והוא פוסל רק בצבעים מסוימים.
- שינוי מראה ב'חוטם' האתרוג, פוסל בכל גודל שהוא.

הרב יהושע לייבזון

בדרכו אל המושב ובעודו מחזיק בידו את ה'משנה ברורה'

שני נרות זכרון בסמוך למבחן אותו ערך הבחור החשוב פנחס וייס ז"ל

"וכאן יש את התשובה לתהייה הזאת, שאפשר למצוא במסד הנתונים של 'דרשו'..." הוא מסביר, "אצלנו במסד הנתונים, אפשר לראות שהבחור פנחס וייס ז"ל, נבחן במבחני הדף היומי בהלכה, בערך מאז גיל בר המצווה שלו, כלומר מיום היותו לאיש, מיום עמדו על דעתו.

גם פנחס ז"ל היה עסוק במצווה זאת של לימוד משנה ברורה, חזרה ושינון, לימוד מתמיד ובלתי פוסק.

כנראה שהוא כבר סיים את התיקון שלו בעולם הזה, ובעוד רגליו מוליכות אותו למקום שמשם התבקש לבית עולמו, הוא היה עסוק בשינון וחזרה של הנלמד, ולאחר מכן עיון בשאלות שנשאל ובתשובות שהשיב, וכל כולו היה עסוק ותפוס בלימוד ההלכה.

על פטירה כגון זו אפשר אולי להמליץ את מה שנאמר 'תהי אחריתי כמוהו', הלוואי על כל יהודי ויהודי להסתלק מהעולם בהגיע זמנו, בעודו עוסק במצוות, כשראשו שקוע בדברי תורה, וכשבידו הוא מחזיק ספר קודש.

רבבות נבחני 'הדף היומי בהלכה' השתתפו במבחני 'דרשו בכולל' שנערכו בערבו של יום ראשון השבוע במאות מוקדים ברחבי הארץ. אחד מאותם נבחנים היה הבחור הצדיק פנחס וייס ז"ל. הוא ישב והשיב על השאלות בכובד ראש, סיים את המבחן ושב לשיבה בה למד, ישיבת 'נר זרח' שבמושב עוצם.

בעת שחצה את הכביש ברדתו מהאוטובוס, בדרכו אל המושב ובעודו מחזיק בידו את ה'משנה ברורה' שכה אהב לעסוק בה, נפגע פנחס ז"ל מרכב חולף, והשיב את נשמתו הטהורה ליוצרה.

אכן, מדובר בטרגדיה כואבת במיוחד. בחור צעיר שנלקח מעמנו בדמי ימיו, בשיא פריחתו, בעודו עושה את דרכו לבית תלמודו וחישוב להשיב רגליו לבית המדרש. אהה, כמה כאב חש כל יהודי כששמען של טרגדיות כאלו מגיע לאוזניו.

אבל הפעם יש כאן גם שאלה שעולה בלבם של רבים. הרי חז"ל הקדושים העידו כי שלוחי מצווה אינם ניזוקים, והבחור הצדיק הזה הרי כל הליכתו היתה לשם מצווה, הוא חזר ממבחן על המשנה ברורה שלמד בזמנו הפנוי, הישר לשיבה בה התכוון לשקוד על תלמודו כאשר הורגל מימים ימימה.

ומה יהא על דברי חז"ל? כיצד נסביר את העובדה ששליח מצווה היה וניזוק בעודו בדרך הליכה לקיום מצווה ובחזרתו ממצווה אחרת?

את השאלה הזאת שאל אותי השבוע אחד מרבני 'דרשו', ותשובתה בצידה: אומרים בשם הצדיקים, שלפעמים כשאדם עסוק במצוות ורגיל במצוות, הקדוש ברוך הוא מזכה אותו להסתלק מהעולם הזה בעודו מקיים מצווה. צדיקים רבים נפטרו לאחר שברכו 'שהכל' ועוד כהנה וכהנה.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

גליון 491
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

תורה למשפחה קייטום על האישור לפרוייקט במבוא

סיפורי חז"ל

ויהי השמש קרוב לשקוע ותרדמה נפלה על אברם (ט"ו - י"ב)

תרדמה נפלה על אברהם, ובתוך אותה שינה הראה לו הקדוש ברוך הוא שעבוד מלכיות, ממשלתם ואבודם. והראה לו שעבוד מלכיות וגיהנום. והראה לו תורה וקרבנות. ואמר לו הקדוש ברוך הוא, הראיתי לך ארבע, כל זמן שישראל עוסקים בשתים, בתורה ובקרבנות, הם ניצולים משתים, מגיהנום ושעבוד מלכיות, ומצליחים. ואם פורשים משתים, הם נידונים בשתים, בגלות ובגיהנום, אבל עתיד בית המקדש ליחרב וקרבנות ליבטל. במה אתה חפץ? ישתעבדו בניך בשעבוד מלכיות או בדינה של גיהנום. והיה תמה אברהם ולא יודע מה לענות ובמה לבחור. אמר לו הקדוש ברוך הוא, ממה אתה תמה, בחר לה בשעבוד מלכיות ואל ידונו בגיהנום.

(רבותינו בעלי תוספות לך - ב"ר מד כא)

פרשת השבוע

ברע מלך סדום (י"ד - ב')

מסופר: כשהיה הרה"ק רבי יונתן אייבשיץ זיע"א ילד קטן ולמד בחדר, הצטיין בפיקחותו וחריפותו. פעם שאלו המלמד: "יונתן מה היה שמו של מלך סדום?" "ברע" השיב יונתן "ברע מלך סדום". התחכם המלמד והקשה: והלא ב"פיטום הקטורת" אנו אומרים "מלח - מלך סדומית רבע" ענה ר' יונתן מיניה וביה, כשנהפכה סדום נהפך גם שמו של המלך מ"ברע" ל"רבע".

וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו' וירדף עד דן וגו' (י"ד - י"ד - ט"ז)

הרה"ק רבי אליהו הכהן בעל "שבט מוסר" זיע"א סיפר על אביו הרה"ק רבי אברהם שלמה האיתמרי מאיזמיר זיע"א, שהיה זהיר ומשתדל במצות פדיון שבויים, מנהג מיוחד במינו היה נוהג כל ימיו, בערבי שבתות היה מפקיד סכומים גדולים בידי הנהלת בית האסורים בתור ערבון, על מנת שזו תשחרר את האסירים היהודים למשך יום השבת, כדי שיוכלו לשבות שבתם בחזק המשפחה. כמה פעמים אירע

שהאסירים ברחו ולא חזרו לאחר השבת, והפסיד רבי אברהם שלמה את דמי העירבון שהפקיד עבורם. קרה גם כשלא היה בידו הסכום הנדרש לשחרר את האסיר, נכנס רבי אברהם שלמה במקומו וישב בבית האסורים, ואילו את האסיר שלח לשבות בביתו בשמחה ובטוב לב. אולם כשנדע בעיר דבר מאסרו של הרב רעשה וגעשה העיר, ובני הקהילה מיהרו לאסוף כסף לשחרר את רבם הגדול רבי אברהם שלמה.

ואברכה מברכיך ומקללך אאור ונבוכו בך כל משפחות האדמה (י"ב ג') פירש"י ונברכו בך אדם אומר לבנו תהא כאברהם. פעם סיפר הרה"ק בעל ה"אמרי אמת מגור" זיע"א, שאחיו בהיותו ילד, שאל את אביו הרה"ק בעל "השפת אמת" זיע"א בפסוק זה אם "ונברכו בך כל משפחות האדמה" אם כן מי אפוא היה מן המקללים? והשיב ה"שפת אמת" כמו שאנו רואים ברב עיר ובמנהיג רוחני, הגם שיש שמקללים ומבזים אותו, מכל מקום כל אחד מברך את בנו שיהיה כמו הרב.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:43 ת"א: 6:44 ר"ת: 7:20

פרשת לך לך

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:31 ת"א: 5:46

הבטיח כי היין שבבקבוק לא ייגמר

בעיר וינה המעטירה, התגורר פעם יהודי שעיסוקו היה יינן, הוא היה עושה יינות שטיבם היה מפורסם ככל הגלילות כטעימים במיוחד. מרחוק ומקרוב היו באים אליו יהודים כדי לקנות אצלו יין לצרכי שבת וחג, וכן לצרכי סעודה של מצווה. יהודי זה היה נוהג שאם ארעה ברית מילה בעיר, היה נותן לבעל הברית בקבוק יין במתנה. היין הזה היה טעים באופן מיוחד, ואלה שזכו לטעום ממנו העידו כי טעם גן עדן לו. ואם מישוהו ביקש לקנות ממנו מאותו סוג יין מיוחד ומעולה, היה מתנה תנאי שהיין ישמש רק לצרכי קידוש והבדלה. היו אנשים לא מעטים שרצו לדעת את סודו של אותו יין מיוחד במינו, אולם היינן השיב כי את הסוד הזה הוא לא יכול לגלות. בבוא הזמן כאשר היינן חיתן את בתו הצעירה, הוא ערך לכבוד המאורע סעודה כיד המלך. בתום הסעודה, כאשר מילאו שתי כוסות לברכת המזון, אחת לברכה ואחרת לשבע ברכות, שאחר כך מערבבים את היין ביניהם ונותנים לשתות ממנו לחתן ולכלה, נטל בעל השמחה בקבוק יין מאותו המין המשובח וחילק בעצמו למסובים, כולם רצו לטעום מהיין המשובח, והוא חילק וחילק בהוסיפו מהבקבוק לכוס של ברכה, והבקבוק לא התרוקן עד שאחרון הקרואים קיבל את חלקו. או אז התפוצץ לפתע הבקבוק הריק והתנפץ לרסיסים בקול רעש גדול. כל הקרואים קראו בקול רם מזל טוב! מזל טוב! כמו בשעה שחתן שובר את הכוס מתחת לחופה. רחש עבר בציבור הגדול של הקרואים שבמו עיניהם ראו את האירוע המופלא, כל העיניים היו נשואות אל בעל השמחה ממנו ציפו לשמוע הסבר על מה שקרה ולהיוודע סוף סוף את סודו של היין המיוחד במינו. היהודי היינן לא חיכה שיבקשוהו הרבה, הוא נעמד על רגליו ופתח בסיפורו המרתק:

אודה את ה' בכל לבי, פתח ואמר היינן, עד כה הודיתי לה' בלבי פנימה, אולם עתה הגיעה השעה לספר את הסוד לעדה כולה לכל הנאספים כאן, שמעו איפוא גם אתם ותראו במו עיניכם כמה גדולים מעשי ה'. לפני שנים רבות בעת שהייתי אברך צעיר מיד אחרי החתונה, היתה פרנסתי על אומנות המילה, הייתי מוהל מומחה ומעולם לא סירבתי ולא דחיתי הזמנה, כאשר צריך היה להכניס ילד יהודי לבריתו של אברהם אבינו עליו השלום, תמיד עשיתי את מלאכתי בשמחה, הן אם בעל הברית היה עשיר והן אם היה עני מרוד שממנו לא לקחתי פרוטה אחת כשכר טרחתי. כאמור תמיד עשיתי את מעשי בוריוות ובשמחה מבלי להתחשב בטרחה ובקשיים שהיו כרוכים בדבר.

פעם אחת היה זה ערב יום כיפור בבוקר, נכנס אלי יהודי כפרי ובקשני לבוא עמו לכפר כדי למול את בנו שאשתו ילדה לפני שמונה ימים. אני שואל אותו איפה הוא גר? והוא נותן לי שם של

כפר, אני שואל אם יש לו עגלה עם סוס? והוא משיב בשלילה, אין לו, הוא בא ברגל, האם אתה יכול לשכור עגלה עם סוס? אני ממשיך לשאול, והתשובה שוב שלילית, אין לו כסף והוא בא והולך ברגל. כמה זמן הולכים? כשעה, הוא אומר חסר סבלנות, עוד שאלתי אותו אם יודע הוא שהיום ערב יום כיפור? והוא אומר באדישות גדולה שכן הוא יודע שצריך לצום, אבל זה לא עושה עליו שום רושם כי הוא צם לא אחת גם במשך השנה. ראיתי שיש לי כאן עסק עם יהודי כפרי פשוט שבפשוטים, הרהרתי ביני לביני מה עלי לעשות, מצד אחד עסק שכזה לא עלינו ולא עליכם, להיסחב רגלי במשך חצי יום הלך וחזור לכפר ובחזרה, ובקושי להגיע הביתה כשעה לפני כל נדרי, ומאידיך, מיד תפסתי את עצמי אם מודמנת לי מצווה יקרה כזו של ברית מילה דווקא בערב היום הקדוש, האם עלי לוותר עליה רק בגלל אי הנוחות שהיא כרוכה בו? אדרבה, עלי להיות שבע רצון ולהודרו. ואכן מיד אמרתי ליהודי הכפרי, בוא ונלך, מיד לקחתי את מכשירי המילה שלי ויצאתי לדרך עם היהודי, הוא צעד צעדים גדולים ומאוששים כחיל, אני בקושי נסחבתי אחריו, כבר ראיתי שאם אצלו אורכת הדרך בקצב כזה כשעה, הרי אצלי תארך שעתיים, אני מאחל לעצמי שאצליח לחזור הביתה שעה קלה לפני הסעודה המפסקת, כדי שאוכל לאכול משהו לפני הצום. היהודי הכפרי לא היה מרוצה מקצב הליכתי, בראותו כי אני הולך לאט, אמר לי כי אין לו זמן להיסחב כמו צב, הוא ילך קדימה ואני אבוא אחריו, הדרך ישרה לכפר ואין מקום לטעות. באומרו זאת הוא החיש את צעדיו ונעלם מעיני.

בהגיעי לכפר עייף ויגע, התעניינתי איפה היולדת גרה? נכנסתי לבית שבו לא היה איש וזולת היולדת עם התינוק שלה, לשאלתי איפה בעלה? השיבה האשה כי היא לא יודעת, בוודאי בעבודה, הוא אמר לי כי המוהל יסתדר בלעדיו הוסיפה. להשתוממותי לא היה גבול, לא תיארתי לעצמי שיהודי יכול להיות כה אדיש לקיום מצוות מילה של בנו, איך הוא יכול להרשות לעצמו לא להיות נוכח בברית המילה של הבן? אך לא היה לי זמן רב להרהורים, מה עושים עכשיו, איך אפשר למול תינוק בלי סנדק שיחזיק אותו על הברכיים? הרי זה סכנת נפשות. אני יוצא החוצה כדי לראות אם אפשר למצוא יהודי שיתנדב להיות סנדק, אני עומד ומחכה זמן רב, אך איני רואה יהודי לנגד העיניים, שואל שכן אם גר כאן בכפר עוד יהודי, והוא אומר שלא. נעשה לי רע על הנשמה, מחכה ומחכה אובד עצות, פי ממלמל תפילה: מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו, מי שענה לאלהו בהר הכרמל הוא יענני.

לפתע אני מבחין מרחוק ביהודי עם תרמיל על הגב ההולך במהירות, ואני רץ לקראתו בשמחה רבה, ומבקשו להיכנס ולהיות סנדק לך הנימול, אני אומר לו כי ה' שלח אותך לכאן כדי לעזור לקיים את המצווה הגדולה למול ילד יהודי, ולא עוד אלא שיזכה להיות סנדק.

צ'ושל ונמשל

שומר פיו ולשונו

משל לאריה מלך החיות, שזה מספר ימים שכאבים תקפו אותו. כוחותיו לא עמדו לו לשחר לטרף. מוטל היה בפניו כאוב ומיוסר, כשהתיאבון ממנו והלאה. כעבור מספר ימים, כשחש מחוזק יותר, מצא את עצמו רעב באופן יוצא דופן, אך ימי המחלה והצום החלישוהו כל כך עד שלא היה בו הכוח לרדוף אחר טרף. עלה במוחו רעיון ודוני, ויצא לחפש את הקורבן הראשון. פסע הארי בין עצי היער בנחת כשארשת פניו משדרת עסקים כרגיל. מרחוק ראה חמור מתקרב והולך. "גש הנד", קרא בקול מצווה לחמור. אוזניו הארוכות של החמור הזדקפו בדריכות למשמע קולו של המלך. בברכיים כושלות התקרב אליו. "ראה, ידידי, חש אני מעט שלא בטוב. אולי תוכל להתקרב ולומר מהו הריח היוצא מפיי?" התקרב החמור מעט וריח הסירחון הנודף מפיו של האריה, שמספר ימים לא אכל, היכה באפו. "אדוני המלך, צר לי לומר לך, אך מפך נודף ריח מטריח!" האריה הזדקף באחת: "חצוף שכמותך, כך מדברים אל המלך? בן מוות אתה?" באחת התנפל על החמור ההמום ולא הותיר ממנו שריד. גמר האריה את ארוחת בשר החמור, ועדיין לא שקט רעבונו. בטנו הציקה לו. הוא פנה לחפש אחר הטרף הבא. לפתע צץ מהיכן שהוא השועל, שמאו ומתמיד התיימר להיות יועץ הסתרים של המלך. למרות שעמד מן הצד וחזה במחזה המחריד, לא חשש לחייו. נעמד לפני המלך ובחיוך ערמומי נוטף אמר: "בוקר טוב, אדוני המלך! במה אוכל לעמוד לשרותך?" המלך מחייך בחזרה ואומר: "טוב שבאת, ידידי השועל, חש אני שלא בטוב. אולי תוכל להתקרב ולומר לי מהו הריח העולה מפיי?" למותר לציין כי אחר ארוחת החמור, לא עלה מפיו של המלך ריח גן עדן, אך השועל החליט שלא ליפול במלכודת שבה נפל בעל אוזני החמור, ובחלקקות לשונו מיהר להשיב למלך כמתענג: "אה, אדוני המלך, ריח גן עדן עולה מפיי! אילו מטעמים אכלת הבוקר?" שוב הזדקף הארי ובנימה קשוחה חרץ את דינו של השועל: "בן מוות אתה על חנפנותך ושקריו!" כעבור דקות ספורות לא נותר זכר מהשועל. ועדיין קרקרה בטנו של הארי. לא שבע מארוחת החמור והשועל, וחיפש מנה אחרונה לקינוח סעודה. שוטט במעבה היער. מרחוק הבחין בכבשה קטנה ותמימה. האריה היה משוכנע שהמנה האחרונה כבר שלו. עם הכבשה בוודאי אפשר להסתדר. הרים את קולו לעבר הכבשה וקרא לה לגשת אל הוד מלכותו. הכבשה הרימה את רגליה רועדת כולה והתקרבה. "חש אני מעט שלא בטוב. אולי תוכלי לומר לי מהו הריח העולה מפיי?" הכבשה מרכינה את ראשה ולוחשת: "צר לי, אדוני המלך, לא אוכל להיענות לבקשתך, מצוננת אני ואפי סתום."

הנמשל קצר: "שומר פיו ולשונו, שומר מצרות נפשו".

(אחד המגידיים)

אך דברי לא עושים על הקבצן כל רושם, מה סנדק, איפה סנדק? הוא אומר בולזול מופגן, אני ממחר העירה, היום ערב יום כיפור ואם אגיע בזמן אוכל עוד לעשות כמה מטבעות מפדיון כפרות, אני מבקש ומתחנן וזה לא עוזר מאומה, הוא ממחר זה הפרנסה שלו, וכבר רוצה להמשיך בדרכו. אני שואל אותו כמה הוא חושב להרוויח היום מפדיון כפרות? והוא נוקב בסכום, רובל שלם, גם בשבילי היה אז רובל סכום לא קטן, למעשה זה היה כל רכושי אותו חסכתי מפי, כדי שיהיה לי כסף להיכנס לשותפות לקניית אתרוג, אבל לא היתה לי כל עצה, אלא להבטיח לקבצן חגיגית, כי בבואנו העירה אתן לו את הרובל, ובלבד שיסכים להיות הסנדק שאוכל למול את הילד.

לבסוף הוא הסכים, נכנסנו איפה הביתה והקבצן התיישב על הספסל אותו העמדתי ככיסא של אליהו, ולקח את התינוק על ברכיו, אני מלתי אותו כדת וכדין, וברוך השם הכל עבר בשלום, לאחר מכן החזרתי את הילד לאמו, ואמרתי לה שהואיל ולא היא ולא אני ולא בעלה לא יודעים איזה שם לתת לו, קראתי לו בשם אברהם, ואני מקווה כי הוא יגדל לתורה לחופה ולמעשים טובים. מבלי לאבד זמן נוסף, יצאנו לדרך בחזרה לעיר אני המוהל והסנדק, הלא הוא הקבצן שכבר הרוויח היום את הרובל שלו, כיוון שהוא הלך יותר מהר, הוא הלך קדימה והשאיר אותי הרחק מאחוריו, אני בקושי סחבתי את רגליי והגעתי הביתה שעה קלה לפני השקיעה. בהכנסתי הביתה היתה על השולחן מוכנה הסעודה המפסקת, אולם אני עוד לא הייתי במקווה כדי לטבול לפני היום הקדוש, ולא היה מספיק זמן גם לאכול וגם ללכת למקווה, עשיתי מהר חושבים והחלטתי שמוטב לי ללכת למקווה מאשר לאכול, ורק מזגתי לעצמי כוס יין מהקבוק שעמד על השולחן. באותו רגע ממש נכנס הביתה הקבצן שהסכים לשמש סנדק לתינוק שמלתי, נתתי לו את הרובל שהבטחתי לו והצעתי גם לו כוס יין, אמרתי לו שזה מגיע לו בתור סנדק. אמרנו לחיים וכן גמר חתימה טובה, והקבצן הרים את ידיו ובירך אותי שאזכה לעשות את כל המצוות בשמחה, באומרו זאת הוא גם הבטיח כי היין שבקבוק לא ייגמר, כל עוד לא אשיא את אחרון ילדי ולא נברך שבע ברכות בחתונה זו.

היין סיים את סיפורו המעניין, באומר, מאז לא ראיתי את הקבצן סנדק יותר, אולם כפי שהנכם רואים, ברכתו נתקיימה היום, כאשר זכיתי בעזרת השם להשיא את בתי הצעירה טעמנו כולנו מהיין ההוא שהספיק לכולם לפני שאול מהקבוק, שיהיה זה סימן טוב ומזל טוב לנו ולכל ישראל כל הנוכחים השיבו אמן כן יהי רצון.

צ"ן אדם לחברו

מתן בסתר

מסופר על הרה"ק רבי ישראל מסלנט וזיע"א שבימי נעוריו בסלנגי, היה יושב בעליית בית ולומד תורה, ואת מזונותיו היו שולחים לו מבית חותנו על ידי אחי אשתו נער צעיר לימים. בבוקר היה רגיל אותו נער להביא לו עוגות וקפה, פעם לחש ר' ישראל באזני הנער, שבבית המדרש יושבים עניים וקנים שקשה עליהם הלעיסה, ויש למסור להם את העוגות, ואילו הוא יכול להסתפק בפת רגילה, הוא הבין שבני ביתו לא יסכימו לזה, והתנה עם הנער שלא יגלה לאיש את הדבר. ומאז היה נוהג במשך שנים רבות למסור יום יום את עוגתו לעניים הזקנים, והוא היה ניוון בלחם שחור.

מצות גמילות חסדים בגופי

מעשה ביהודי חסיד וירא שמים, שישב כל הימים למד תורה ועסק בעבודת ה', הוא ובני ביתו חיו בעוני ובמחסור, ובנוסף לכך היו לו חמש בנות שהגיעו לפרקן ולא היה בידו כסף להשיאן. שמע היהודי שבפריס בירת צרפת חי נדבן מופלג מבית רוטשילד, המעניק סכומים ניכרים לצורכי הכנסת כלה, היה זה ר' יעקב אבי הנדיב הידוע, יצא אפוא לדרך בלב כבוד, ולאחר טלטולים מרובים הגיע לפריס, ופנה לבית הכנסת שבקרבת ביתו של רוטשילד, בגמר תפילת שחרית התרוקן היכל בית הכנסת מעשרות המתפללים, ונשאר רק איש בודד שהיה מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין ולמד תורה בשקידה רבה, עיין גם היהודי בספר קדוש וחיכה בקוצר רוח שהאיש יסיים את תלמודו, כי סבור היה שאין הוא אלא שמש בית הכנסת. משחלפה כמחצית השעה קם האיש ממקומו, ואז קרב אליו האורח וסח לו מטרת בואו לפריס, וביקשו שיראה לו את מקום מגוריו של

רוטשילד, השיב האיש לאורח אני מכיר היטב את הבית שאתה מבקש, ואני מוכן להראות לך את הדרך אל אותו בית, אולם ידוע לי שבעל הבית אינו מקבל היום אורחים, בוא אפוא אתי ואראה לך את בית רוטשילד, ומחר בבקר תתקבל בודאי על ידו בסבר פנים יפות, ואם שומרי הסף לא יסכימו להכניס אותך לתוך הבית, תציג לפניך את הכרטיס הזה שאני נותן לך, ולא יהיו לך כל קשיים בשעת הביקור.

למחרת בא החסיד לבית רוטשילד, וכאשר השומרים נמנעו מלהיכנס פנימה הציג לפניכם את הכרטיס שבידו, ומיד נפתחו לפניו דלתות הבית לרווחה והשומרים הוליכוהו בכבוד גדול אל אולם רחב ידיים, ואמרו לו לחכות לנדיב. כעבור רגעים אחדים נפתחה אחת מדלתות האולם, והיהודי נדהם כשראה לפניו את האיש שהוא נפגש עמו יום קודם בבית הכנסת, מיד הכניסו הנדיב לחדר עבודתו ואמר לו בלשון אבהית, "כל הימים אני נוהג להעניק מטבע של מאה פרנקים לצורכי הכנסת כלה, וכיון שיש לך חמש בנות שהגיעו לפרקן ראוי אתה למענק של חמש מאות פרנקים, אולם, הוסיף המארח לאחר שהייה קלה החלטתי להעניק לך אלף פרנקים נוספים, מכיון שזיכית אותי במצוה גדולה שלא זכיתי לקיים מעודי ועד היום הזה, ימים רבים אני מקיים בעזרת ה' מצות גמילות חסדים בממוני, אבל לא זכיתי משום מה לקיים מצוה גדולה זו בגופי, אתה הינך הראשון שביקשת ממני אתמול להראות לך את הדרך לביתי, וכך עלה בידי לקיים מצות גמילות חסדים בגופי, ועל כך שזיכית אותי במצוה זו הנך ראוי לתודה ולברכה כפולה ומכופלת.

תלולא דצדקיא

שבת קודש י' מרחשוון
גד בן יעקב משבטי יה (ב' אלפים - שכ"א)
הרה"ק רבי אריה לייב אויערבאך מסטאניסלוב
ב"ר מרדכי (תק"י)

יום ראשון י"א מרחשוון
משותלח בן חנוך
רחל אמנו
בנימין בן יעקב משבטי י-ה
הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל ב"ר צבי
(תקנ"ח)
(הרה"ק רבי אברהם ב"ר יצחק מתתיהו מסלונים
(יסוד העבודה - תרמ"ד)

יום שלישי י"ג מרחשוון
הרה"ק רבי זאב וואלף קיצעס (תלמיד הבעש"ט -
תקמ"ט)

הרה"ק רבי ברוך מקאסוב ב"ר אברהם (יסוד
האמונה ועמוד העבודה - תקמ"ג)

יום רביעי י"ד מרחשוון
הרה"ק רבי אברהם אלימלך הי"ד מקארלין ב"ר
ישראל (תש"ג)

יום חמישי ט"ו מרחשוון
מתתיהו בן יוחנן כהן גדול
הרה"ק רבי צבי הירש מטשורטקוב ב"ר מאיר
מטיקטין (תקי"ד)

הרה"ק רבי לייב בעל היסורים (תקצ"ז)
הרה"ק רבי אברהם ישעיהו (חזון איש)
ב"ר שמריהו יוסף (תשי"ד)

הרה"ק רבי שמואל מדאראג (אמרי שפר) ב"ר
שרגא פייביש (תרמ"ב)

יום שישי ט"ז מרחשוון
רבי עמרם חסידיא ב"ר משה נחום - תקצ"ז)
הרה"ק רבי אלעזר מן שך ב"ר עזריאל (תשס"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוה הלכות

מאת הרה"ג נליאל הכהן רבינובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודר" רספרים יוסף הרש"ע על המצוות.

המפסיק ממשנתו (ג')

א) אם צריך לדבר, יסגור הספר, כאילו סיים לימודו, ויועיל לו שיוכל להפסיק, ואחר כך יחזור ללימודו. (פלא יועץ, ערך דיבור, ספר יעלזו צדיקים, דף ק"ח)
ב) מותר להפסיק באמצע הלימוד להתבונן ביראת ה'. (נפש החיים שער ד', פרק ז')
ג) כשנצרך לדבר בזמן הלימוד, ואפשר לו לרמוז, ירמוז ולא ידבר. (ספר ובתורתו, יהגה, עמוד פ', ספר עמלה של תורה, עמוד מ"ג)

לע"נ

הרה"ק רבי צבי הירש מטשורטקוב
ב"ר מאיר מטיקטין זיע"א
נלב"ע ט"ז מרחשוון תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-714471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ מרת ראצא ע"ה
בת הרה"ק רבי דוד משה
מקרעטשניף זיע"א
נלב"ע י"ד מרחשוון תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מהלכת ציון

פְּרִשְׁת לָךְ לָךְ - בְּדִיקַת מְאָמֶץ

"לָךְ לָךְ מְאָרְצָךְ וּמְמוֹלְדֹתְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ"
(בראשית יב, א)

כל זה היה בדיקת מאמץ לדעת כמה הלב שלו שמור להשם יתברך, והוא זכה לעבור זאת בהצלחה והוא אף זוכה להיקרא "אברהם אהבי" (ישעיהו מא, ח).

הרב 'תפארת ישראל' מבאר על הפסוק בתהילים: "אָבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה. זֶה הַשֶּׁעַר לֵה' צְדִיקִים יִבְאוּ בוֹ" (תהלים קיח, י"ט-כ).

איזה צדיקים נכנסים לשער של ה' צדיקים כאלה שהם בבחינת "אוֹדָה יְהוָה", שהם מודים לבורא עולם על כל מה שקורה עימם, כולל על אותם הדברים שנראים להם לא טובים.

תיבת "יְהוָה" היא בחינת יסורים, שנאמר בפסוק שלפניו "יִסֹר יִסְרֵי יְהוָה" (תהלים קיח, יח), וזוהי המעלה האמיתית, להודות לבורא עולם גם כשיש יסורים קשיים, ואז תגיע הגאולה הפרטית של האדם כמו שקרה לאברהם אבינו.

אנשים רבים יש להם קשיים בחיים, אולם כאן האדם נמדד אם הוא צדיק או חלילה להיפך, האדם למעשה נמדד בקשיים שלו.

על האדם להראות לבורא עולם שהוא לא עוזב אותו על אף הקשיים שמלפנים אותו, כמו אברהם אבינו ע"ה.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א

חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שְׁמַי לִבְתִּי

ע"י	כניסת לבת	צאת לבת	יבין חס
י"ג	17: 32	18: 42	19: 21
ט"ז	17: 49	18: 40	19: 17
מ"ט	17: 49	18: 40	19: 18
כ"ב	17: 51	18: 42	19: 20

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומר בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרור בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

התורה הקדושה מספרת על אחד מעשרה ניסיונות שהתנסה אברהם אבינו, הניסיון של "לָךְ לָךְ" לעזוב את הבית- ואת החברים, את הכל בשביל הבורא יתברך.

אברהם אבינו לא חושב פעמיים, הוא לוקח את אשתו ואת האנשים שגייר בחו"ל ועוזב הכל- את הבית, את הפרנסה, את השכונה, פשוט הכל, רק בשביל הקב"ה.

התורה מספרת שאברהם אבינו מגיע לארץ כנען. לאחר שהוא מסר את עצמו בשביל ציווי ה', היינו מצפים לראות כיצד הקדוש ברוך הוא משיב לו על כך בתמורה נחת ושלווה. אך התורה מספרת שהוא לא מקבל נחת.

כתוב בפרשה "וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ" (בראשית יב, י). בורא עולם הבטיח לו ארץ טובה, וכבר בכניסה שורר רעב כבד מאוד וזה היה אחד הניסיונות. לאחר מכן פרעה לוקח את שרי אשתו והמצב רק הולך ומחמיר.

מהיום שהוא התחיל עם 'הצעד הראשון' למען הקב"ה הכל הולך הפוך. אנשים רבים במקומו היו אומרים: "חבל, לפני כן היה קל יותר". אך אברהם אבינו עומד חזק בלי פרוטה בכיסו ובלי אשתו ומתפלל לבורא עולם שיעזור לו.

והנה, באותם רגעים נוקשים בדלת ואשתו חוזרת אליו. פרעה מבקש סליחה על מעשהו ומחזיר לו את אשתו.

בנוסף הוא גם נותן לו מתנות לפייסו על העוול שנעשה לו, עכשיו הוא נהיה בעל ממון ובעל נכסים וגם קיבל בחזרה את אשתו.

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

הצלחת דביר בן נלי רחל
זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה - שבת - ערוי מים - חלק ד'

האם מותר לערות מים רותחים מהמיחם בשבת על סוכר ומה הדין לגבי סוכרזית?

שאלה: **?**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: **!**

מותר לערות מים רותחין מכלי ראשון על סוכר, היות ועבר תהליך בישול. **מקורות:** הליכות עולם ח"ד (עמוד נה).

אולם לדעת בני אשכנז, טוב להיזהר לכתחילה שלא לערות מים רותחים מכלי ראשון על גבי סוכר המונח בכלי. **מקורות:** הגר"ז בפסקי הסידור שאסור לערות ע"ג סוכר, וכ"כ ה"חיי אדם' (כלל כ ס"ז) משום דחיישינן כיוון שבסופו נימוח הוי כדבר לח. אולם כיום הסוכר עובר במפעל תהליך בישול מלא, ולאחר מכן הופך לאבקה או שהוא מוקפא והופך לגרגרים, לכן דינו כדבר יבש מבושל כל צרכו. וע"ע בספר 'שמירת שבת כהלכתה' (פ"א ס"ו) בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל. וכ"ה בספר 'אורחות שבת' ח"א (פ"א הכ"ג). לענין סוכר חום, מבירור עם מפעל 'סוגת' עולה שסוכר זה המגיע לארץ עובר זיקוק ולא בישול. אולם מבד"ץ עדה החרדית עולה, שסוכר זה עובר תהליך בישול בדיוק כמו הסוכר הלבן.

ממתיק הנקרא 'סוכרזית' [אבקה או נוזלי], וכן סוכר-לוז, היות ויש בהם רכיבים, שאינם עוברים בישול, אין לערות עליהם מכלי ראשון. **מקורות:** לדעת המשנה ברורה (שיח ס"ק מב) אין ליתנו אף בכלי שני מדין קלי הבישול. וכ"ה בספר 'אורחות שבת' ח"א (פ"א הכ"ח). אולם לדעת הראש"ל בספרו 'הליכות עולם' ח"ד (עמוד מט) מותר. וכן פסק בשו"ת 'אור לציון' ח"ב (פ"ל אות ה). ויש לציין כי בכשרות בד"ץ עדה החרדית מקפידים שאותו ממתיק מלאכותי, שעבר בישול מלא יהיה מצוין על גבי האריזה כגון חברת 'ביסקול' במוטג' סוויט דיאט' ודינו כסוכר רגיל.

היות וכלי שני אינו מבשל אף בשיעור יד נכונית, מותר לתת חלב קר לתוך כוס קפה רותח, ואין לאסור אלא בכלי ראשון שהיד סולדת בו. **מקורות:** ספר 'הליכות עולם' (שם), וע"ע שו"ת 'יביע אומר' ח"ז (או"ח סימן מ), ובספרו 'חזון עובדיה- שבת' (כרך ד עמוד שכב) כיוון שהוא כלי שני אין בו משום בישול. ואף אין לחוש לאיסור 'קלי הבישול', אלא במה שכתבו חז"ל. ועוד שהחלב עבר פיטור ודינו כמבושל. ע"ש. וע"ע בשו"ת אור לציון ח"ב (פ"ל תשובה יא). וכ"כ הגרש"ז אורבך בספר 'שמירת שבת כהלכתה' (פ"א הס"א בהערה) לענין חלב מפוסטר.

ויש מחמירים בזה. **מקורות:** משנה ברורה (סימן שיח ס"ק מח) יד נכונית אסור אף בכלי שני.

מותר לתת עלי נענע לתוך כוס תה חם שהוא כלי שני, אף על פי שהיד סולדת בו. **מקורות:** כן העלה הראש"ל בספרו הליכות עולם ח"ד (עמוד מא) שכלי שני אינו מבשל. ובלבד שהעלים בדוקים מתולעים. וכ"כ בספרו חזון עובדיה- שבת (כרך ד עמוד של).

וכן מותר לתת פרוסת לימון. ויש מי שאוסר. **מקורות:** ראה 'משנה ברורה' (סימן שיח ס"ק מב) והטעם דחיישינן שמא הוא מקלי הבישול. וכ"כ בספר 'שמירת שבת כהלכתה' (פ"א הנ"ט) בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל. אולם דעת החזו"א (סימן נב אות יט) להתיר ולא חיישינן בכל דבר לקלי הבישול.

מיתורים לא מפסידים

להלן סיפור המעובד מתוך 'השגחה פרטית', ויש בו כדי ללמדנו, כי מויתורים לא מפסידים לעולם. להלן הסיפור מפי בעל המעשה: שמי יוסף מירושלים. באחד הימים הגעתי ל"טרם" שברחוב ירמיהו בירושלים אחרי שעברתי פריקת כתף. היו לי כאבים קשים, ואני נאלצתי להמתין בשקט ובסבלנות, עד שיגיע תורי.

חיכיתי קרוב לארבעים דקות. והנה נכנס יהודי נאנח ונאנק, צועק מייסורים. יש לו אבנים בכליות, והוא נמצא בשיאו של התקף. ראיתי, שהוא כל כך סובל, ואמרתי, שאני מוכן לוותר לו על תורי, ואני אכנס בתור שלו. הוא נכנס כמעט מיד, ואני המתנתי. בסוף גם התור החדש הגיע.

נכנסתי לחדר ואמרתי לאח הממין, שיש לי כתף פרוקה. "ככה? ואתה ויתרת לאותו האיש עם אבנים בכליות? כתף פרוקה כואבת יותר!". אמרתי לו: "אבי ז"ל אמר, שמויתור לא מפסידים". "תהיה בריא", הוא איחל לי ושלח אותי לחדר מספר שלוש-עשרה ולהמתין לרופא.

לאחר מספר דקות הרופא נכנס לחדר וביקש לבדוק אותי. הוא אמר לי לשבת על המיטה. כיוון שהמיטה הייתה גבוהה, במקצת, ולאדם בעל כתף פרוקה זאת פעולה קשה לביצוע, אמרתי לו, שזה ייקח קצת זמן. הרופא יצא מהחדר ואמר, שיחזור עוד מספר דקות.

עמדתי ליד המיטה, תפסתי תנופה וקפצתי אל מעל המיטה. **באותו רגע הכתף חזרה למקום מעצמה.** לרופא לא נשאר מה לעשות. נכנסתי לאח ונפרדתי ממנו. "השם אוהב אותנו", אמרתי גם לממתינים בחוץ. "מטובה שעושים ליהודי לא מפסידים לעולם", אמרתי בקול. הייתה מזה התרוממות גדולה. אשרינו שזכינו.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

שאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב אברהם אלימלך פרלוב הי"ד

האדמו"ר הרב אברהם אלימלך פרלוב הי"ד - נולד כבן חמישי ב-ד' באלול ה'תרנ"ב (1892). נקרא אלימלך על שם זקנו הרה"ק ר' אלימלך מגרודזיסק ואברהם על שם המגיד מטוריסק. כבר בצעירותו נהג בדרך הקדושה והפרישות והיה יושב ולומד שעות ארוכות, כשהוא מצמצם בזמן השינה ושאר צרכי הגוף, את מזונו היה בולע ללא לעיסה על מנת להמעיט את הנאת האכילה וליהנות כמה שפחות מן העולם הזה וכך התפרסם בקדושתו. לאחר נישואיו נשאר להתגורר כמה שנים אצל חותנו, ר' דוד בזלטיפולי ולאחר מכן חזר לסטולין. בשנת ה'תרפ"ב (1921) נפטר אביו. על אף צוואת אביו סירב לכהן באדמו"רות.

רוב חסידי אביו ברוסיה ובארץ ביקשו שרבינו ישמש כאדמו"ר אולם הוא סירב והתבטא, כי כשמדברים עימו בעניין זה מרגיש, כמו שדוקרים אותו בסכנים. הם פנו אל חמיו האדמו"ר ר' מרדכי יוסף טברסקי מזטיפולי, על מנת שישפיע על חתנו וכן זקן חסידי קארלין ר' חיים מנדל פנה אל חצרו של האדמו"ר רבי ישראל מצ'ורטקוב שאף הוא ישפיע על רבינו, ואכן לאחר מכתב מהאדמו"ר ר' ישראל בו הוא מורה לו ליטול על עצמו את עול האדמו"רות החל רבינו לשמש בהיותו כבן 30 שנים כאדמו"ר השמיני בשושלת אדמו"רי חסידות קארלין. כדי למנוע מחלוקת עם חסדי אחיו האדמו"ר רבי משה מסטאלין עבר להתיישב ולהקים את חצר האדמו"רות בעיירה קארלין הסמוכה לפינסק. שם הקים את ישיבת 'אור ישראל' בלויניץ.

בארץ ביקר ארבע פעמים והקים את ישיבת 'בית אהרן' בירושלים. רבינו שהה בארץ, כששמע שהנאצים פלשו לעירו. למרות זאת ביקש לחזור לעירו כדי לעודד את היהודים שם, וחסידיו ניסו לעצור בעדו, אך הרבי התעקש לחזור ולא להשאיר את חסידיו לבד. הוא אכן חזר בספינה האחרונה שיצאה. **בעל רוח-הקודש. ענוותן מופלא. רבים פנו אליו ונושעו.** הנהיג את חסידיו במסירות נפש כאהבת אב לבניו. נכלא עם שאר היהודים בגטו פינסק. המשיך לתמוך ולעודד את אחיו היהודים הנדכאים. נרצח בחודש חשוון ה'תש"ג (1942). חסידי קארלין מציינים את היארצייט ב-י"ד בחשוון, אך התאריך המדויק אינו ברור. חי כ-51 שנים. אחיו, רבי יוחנן מלוצק שימש אחריו כאדמו"ר.

אביו: האדמו"ר ר' ישראל (הינוקא מסטולין). **אימו:** מרת ברכה שיינדל (בת ר' דוד מזלטיפולי). **אישתו:** מרת חווה (בת דודו, האדמו"ר רבי מרדכי יוסף מזלטיפולי, נישא ב-ד' אדר ה'תרפ"ב). **בתו:** מרת חנה הי"ד (נישאה לר' שמואל נחמיה פרנקל הי"ד ושניהם נספו בשואה). **מרבתי:** אביו, האדמו"ר ר' ישראל. **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' משה מרדכי בידרמן מלעלוב. **מספריו:** חיבורו 'קונטרס פני אלימלך' בתוך 'ילקוט דברי אהרן'.

● יפר הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל ראש ישיבת פינסק קארלין: כשהגיע האדמו"ר רבי אברהם אלימלך מקארלין הי"ד ז"ע לארץ ישראל, ביקשו מנהלי ישיבת קארלין מקום חילופי זמני עבור תלמידי הישיבה, כדי שיוכלו להמשיך את סדרי הישיבה כרגיל. מקומה הקבוע של הישיבה היה בבית-הכנסת המרכזי בבית ישראל, אבל כיוון שהגבאים הועידו את עזרת הנשים למקום מושבו של הרבי, ששם יקבל את הקהל לעצה ולברכה, חששו מההמולה בהמתנת האנשים, עד שיכנסו ולכן חיפשו לתלמידי הישיבה מקום לימוד זמני. תיזכר לטובה צדקותה של אמי ע"ה, ששמעה על העניין והציעה ללא היסוס להעביר את הישיבה לחדר האורחים בביתנו. באותו זמן היה אבי בחוץ לארץ, וכך במשך תקופה ארוכה למדו הבחורים בביתנו, ואמי ע"ה דאגה לרווחתם ולצורכם.

באחד הימים זכינו לביקורו של הרבי, שהגיע לשמוע את שיעורו של המג"ש הרה"ג שלמה אטיק זצ"ל, מגדולי גאוני ירושלים. הרבי ישב שעה ארוכה והשתתף בשיעור והעיר הערות בסוגיה הנלמדת. כשישב הרבי בביתנו הגיע מכתב מארה"ב מאבי, במכתב סיפר, שבתקופה האחרונה נתקף בכאבים עזים בבטנו והלך להיבדק אצל רופא.

הרופא הורה לאשפזו בבית הרפואה, ולאחר סדרת בדיקות הוחלט על דעת צוות רופאים מומחים, שעליו לעבור ניתוח. אבי מבקש במכתב, היות והרבי נמצא כעת בארץ, מבקש הוא להזכירו לרפואה שלימה בפני הרבי. אמא ביקשה ממני להראות את המכתב לרבי. הרבי העיף מבט במכתב, שהיה כתוב על פני ארבעה עמודים. עבר במהירות על כל דפי המכתב ואמר: "אין מקום לדאגה. הרופאים האמריקאים אוהבים לנתח באופן שיטתי!". הרבי בירכו ברפואה שלימה.

אחה"צ התיישבה אמי ע"ה בדעתה אולי מן הראוי היה לשלוח מברק דחוף לארה"ב ולהודיע לאבי על התנגדות הרבי לניתוח. בין מנחה למעריב נכנסתי לרבי ושאלתי לדעתו, אם כדאי לשלוח טלגרמה. הרבי הרהר קמעא ואמר: "אין צורך, הם בעצמם יגיעו למסקנה, שכדאי לוותר על הניתוח". כעבור מספר שבועות הגיע מכתב מאבי, ובו סיפר על השתלשלות העניינים: בתחילה המליצו לו לעבור ניתוח, ולבסוף בהתייעצות נוספת ושמיעת חוות דעת מומחים הוחלט, שאין צורך כלל בניתוח והסתפקו בהמלצה לקחת תרופות, וב"ה חל שיפור ניכר. (לב ישראל)

● יפר הגה"ח רבי אהרן הלטובסקי מעת שהותו בחצר רבינו שבקארלין: "אחד מאנ"ש ור' יוסף שמו, שהיה שתדלן גדול לטובת אחינו בית-ישראל מסיבת היותו מוכר בחוגי השלטונות וקיים עמם יחסי ידידות וקשרים הדוקים ביותר, ובגלל מסחרו במטבעות, שהיה אסור לפי חוק המדינה נתפס פעם בעבירה חוקית זו והכניסו אותו במאסר. ביום כ"ו תשרי בעת שולחנו הטהור לרגל ההילולא של זקינו הס"ק הרא"ש מסטאלין ז"ע הודיעו לפתע לרבינו, שזה עתה העבירו את ר' יוסף דרך בית המדרש לכיוון בית המשפט, שם יתקיים משפטו. רבינו נענה ואמר חבל שלא ידע על כך מקודם, ושלח תיכף כמה מהנוכחים לאולם בית המשפט לעמוד שם משך זמן המשפט ולראות איך ייפול דבר.

לאחר מכן הפטיר רבינו בפני הקהל בנימה של הסבר ואמר: 'עבירה כגון זה אינה חמורה כל כך, ולכל היותר דין העובר הוא קנס של מאסר בפועל משך שלושה חודשים והוא ר' יוסף הרי יושב כבר תקופה כזו במאסרו...' לא עברה שעה ארוכה והשלוחים חזרו מבית המשפט וסיפרו לפני הקהל את מהלך דברי המשפט, שתאמו בדיוק נמרץ את דיבוריו הקודמים של הרה"ק בשולחנו אודות המשפט, וכך יצא פסק דינו לשחרור מוחלט. כשהגיע ר' יוסף לבית מדרשו של רבינו, והקהל נעמד מסביבו לשמוע מה בפיו הבחין בכך הרה"ק, שהבין את תוכן משמעות שיחתם וניגש תיכף לר' יוסף נתן לו שלום והפטיר באזניו: 'הרי אתם עיפים, לכו לביתכם לנוח קמעא', ובכך הצליח להפסיק את ההמולה, שהשתררה שם אודות אירוע הפלא, שהתרחש נוכח עיניהם...

מעשה חסד ושָׁכָרוּ

למרבה הצער הם לא מצאו משפחה, שמוכנה לקחת את הילדה. מכיוון שהם מכירים את ליבה החם והרחב, הם שוב פונים אליה לעזרה, מפני שאין להם פְּתָרוֹן אחר. **הפעם היא לא יכלה לסרב וקיבלה את התינוקת לביתה.**

בימים הראשונים זה היה נראה כמערך רפואי גדול – עשרות מכשירים רפואיים הגיעו לביתה, הוקצה לתינוקת חדר נפרד. האשה עברה מספר הֶדְרֹכֹת שונות מרופאים ואחיות, שהגיעו מידי יום לערוך בדיקות שגרתיות. כעת היא גידלה שלושה ילדי אומנה, מלבד הארבעה, שיש לה.

שלושה חודשים עברו בטיפול מתוך במסירות נפש עצומה בתינוקת. הנגיף הנורא משתולל בכל העולם. בתקופה זו הנגיף מכה קשות בכל מקום, והוא מגיע למונסי שבארה"ב. בערב פסח ה'תש"פ, האשה לא חשה בטוב. לאחר בדיקה מודיעים לה, כי היא נדבקה בנגיף במצב בינוני עד קשה. במונסי ישנם אלפי חולים ומאות נפטרים מידי יום ל"ע.

האשה מתקשה לנשום, ומצבה מידרדר. היא מובהלת ע"י אמבולנס לבית החולים, אלא ששם מודיעים לה, כי בית החולים נמצא לפני קריסה.

"אין מקום לחולים, וכל מכונת ההנשמה תפוסות, ורבים ממתנים בתור למכונות!" שבורה ורצוצה, היא מוחזרת לביתה במצב קשה, כשהיא מתקשה בנשימה ומרגישה שסופה קרב ובא. ואז היא נזכרת במכונת ההנשמה של התינוקת, אותה היא מאמצת.

כיוון שהתינוקת משתמשת במכונת ההנשמה רק שעות בודדות ביום, היא מחליטה להשתמש במכונת ההנשמה לעצמה במשך שאר היום, והדבר גורם לה להקלה עצומה ועזרה אדירה.

לאחר כמה שבועות, עם תחילת חודש אייר, היא מקבלת בשורה טובה – היא החלימה מהנגיף בנס גלוי. היא מודה לה' על הנס, אך הסיפור עדיין לא נגמר. בתאריך ז' אייר ה'תש"פ, היא מקבלת טלפון מהרווחה, כי הורי התינוקת מרגישים, כי הם מסוגלים כעת לטפל בילדה, וכי הם מודים לה ורוצים את התינוקת בחזרה.

האשה ההמומה סיפרה: **"חיי ניצלו בזכות הבת שלכם! חליתי בנגיף בצורה קשה ולא הייתה לי מכונת הנשמה. בעזרת מכונת ההנשמה של בתכם הוקל מעליי הסבל והחולי, ולאחר כמה שבועות הבראתי בס"ד. אך אם תסכימו בטובכם לבקשתי, אני רוצה, שבתכם תישאר אצלי עוד שבועיים וזאת כהכרת הטוב על ההצלה שהצילה אותי."**

ההורים התרגשו מהסיפור והסכימו להשאיר את התינוקת לעוד שבועיים. אכן, כל מה שאדם עושה - לעצמו הוא עושה.

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך **'טוב לחסות בה'** שסיפר הרב מנחם שטיין, ממנו ניתן ללמוד, כי ממעשה החסד לא מפסידים לעולם - ולעיתים בזכות מעשה החסד אף יינצלו חיי האדם. כל מה שאדם עושה - לעצמו עושה.

אמר האדמו"ר הצדיק הרב שלמה גולדמן זצוק"ל, (שימש כאדמו"ר הרביעי של חסידות זוועהיל)- **כל פסיעה, שאדם פוסע עבור הזולת, הוא חוסך אלף פסיעות עבור עצמו!**

היה זה בחודש טבת ה'תש"פ. באותה התקופה העולם עדיין לא שמע על הנגיף הנורא. בעיר מונסי שבארה"ב מתגוררת לה אשה צדיקה בשנת ה-47 לחייה, העושה שליחות גדולה ביותר.

היא ובעלה זכו ב"ה בארבעה ילדים נהדרים, אלא שבנוסף לילדיה, היא נוהגת מזה שנים רבות להוות כ'משפחה אומנת' בביתה. בשנה האחרונה, היא מגדלת עוד שני ילדי 'אומנה', אשר הוריהם לא מסוגלים לגדל את ילדיהם מסיבות בריאותיות או כלכליות.

'משפחות אומנה' לוקחות ילדים שכאלו ומגדלים אותם לתקופות שונות. לעיתים רק לתקופה קצרה של מספר חודשים עד שנים. לעיתים בגלל החלטת ההורים הביולוגים שמרגישים כי הם שוב מסוגלים לגדל את ילדם, ואז הם מחזירים את הילד להוריו.

בשלהי חודש טבת האחרון, טרם התפרצות הנגיף בעולם, היא מקבלת טלפון ממשד הרווחה שמבקש את עזרתה לצורך מקרה מיוחד בינו.

"ישנה תינוקת שנולדה זה עתה הסובלת מבעיות בריאותיות קשות במיוחד. היא מתקשה לאכול ולנשום בכוחות עצמה. הוריה לא מסוגלים לגדלה במצב זה, לכן הם מחפשים משפחה, שמשוגלת להכיל תינוקת כזו", פנו אליה בבקשת עזרה.

"זוהי עבודה לא פשוטה ומורכבת. עליה לעבור בדיקות סדירות מידי יום, חיבור למכשירי הזנה, שיעבירו לה חמצן ומזון לגופה במשך כמה שעות ביממה".

"כמובן, לשם כך תקבלי את כל המכשירים והציוד הרפואי הנדרש, בשילוב הכשרה מיוחדת של צוות רופאים. הצוות יסביר לך, כיצד עובדים המכשירים וילווה אותך בכל התקופה הקרובה".

האשה שמעה זאת, אך הרגישה, כי הדבר כרוך באחריות גדולה ומסירות עצומה, שיקשו עליה מאוד. זהו ממש פתיחת בית חולים בבית. האשה נרתעה מגודל האחריות - ובצער רב סירבה לקחת אותה.

לאחר מספר ימים, שוב התקשרו מהרווחה. נאמר לה, כי

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקו דב ז"ל
אביבה בת איירון ע"ה	זרבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמרים בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה
דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה
סוליקה בת עישה ע"ה	יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה
סלים בן פרחת ז"ל	רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחת ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	מרים בת שרה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לושי ע"ה
אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
דורו יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
צדיק חכם בן חזקה ז"ל	נעימה בת גורג'ה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל	חי יזי בן קלרה ז"ל
חווה בת יעקב צבי ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
יצחק יצחק בן רחל ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ברכה בת מרדכי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'ה בת נעימה ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

לד לד

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת לך לך

- א לא תאמר אני העשרתי - אין הפרנסה מ'משלח היד' אלא משמים
- ג בה' בטחתי לא אמעד - ע"י האמונה והבטחון ילך לבטח דרכו
- ד עיני תמיד אל ה' - אל יתייאש מן הרחמים ומן הישועה
- ט בידך הכל - העמידה בנסיון מטה לטובה אותו ואת כל העולם
- יב תיכון תפילתי - אין כוחנו אלא בפה
- יג על העין בדרך - שכר טוב ליראיו ובפרט בעניין שמירת עיניים
- יד מתלמידיו של אברהם אבינו - אהבת חסד ומידות טובות
- טו אל נא תהי מריבה - שלא תפרה ותרבה אש המחלוקת
- טז יבקש את הנרדף - הזהירות שלא לפגוע בזולתו ומעלת הנרדפים

פרשת לך לך

לדין, בל נאמר, על ידינו 'אני העשרתי את אדוני על ידי עבודת הפרנסה הנעשה בידיים', כי לא היד ולא המקצוע מפרנסים את האדם, כי אם הקב"ה 'הזן את העולם כולו במובו'.

ביסוד הרברים ביאר בספה"ק 'אגרא דכלה' את הכתוב (יב א) 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך', ולחיבת הקודש נעתיק דבריו בהרחבה, וז"ל, בפסוק הזה יש לרמוז רמז מופלג בדרכי

לא תאמר אני העשרתי - אין הפרנסה מ'משלח היד' אלא משמים

בפרשתן (יד כב-כג), 'ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל ה' קל עליון וגו', ולא תאמר אני העשרתי את אברם' (פשטות הכתוב, שאברהם אבינו אמר למלך סדום, אם אקח ממך, סוף דבר שתאמר שאתה העשרתני), אך המלבי"ם ביאר ('התורה והמצוה') ש'לא תאמר' - היינו יד זו (אשר הרימותי) לא תאמר שהיא העשירה אותי על ידי שנלחמה כראוי. כיו"ב ייאמר

א. כתב רבינו יונה (משלי ג ז), 'הנה רוב הספר הזה (ספר משלי) ידבר על תיקון מדות הנפש, ובטרם ידבר עליהם הקדים לדבר בפרשה הזאת (פרק ג) על תיקון דברי השכל, שיאמין בהשי"ת ויבטח בו ולא ישען על בינתו ושלא יהיה חכם בעיניו, וכן כל הפרשה הזאת על האמונה ועל הבטחון, ועל כן הקדים להזהיר על אלה בפרשה הזאת כי שלמות האמונה ראוי להקדים לכל'. ובדבריו מתבאר עוד כי לא לחינם פרשת לך לך נכתבה בתחילת התורה, כי פרשה זו עוסקת בענייני אמונה וכפי שהיה אצל אברהם אבינו ראש המאמינים, ואכן 'שלמות האמונה ראוי להקדים לכל'.

וכבר נודע לשונו של ה'רמב"ם' ('פירוש המשניות' למסכת ברכות), וז"ל. 'כי יקר בעיני ללמד עיקר מעיקרי הדת והאמונה יותר מכל אשר אלמדהו' (נמצינו למדים נוראות, כי כידוע תילי תילין של הלכות לימד אותנו הרמב"ם בספריו, ואעפ"כ - יותר מכל אשר אלמדהו יקר בעיניו ללמד את בני ישראל עיקר אחד מעיקרי האמונה...).

ב. בספר 'חובת הלבבות' (שער הביטחון פ"ז בד"ה וכללו) מביא מעשה בחסיד אחד ששאל את שכנו הסופר שהיה מתפרנס מכתובת ידו - מה שלום פרנסתך, ענהו הסופר, 'שלומי טוב כל עוד ידי שלימה', בערוב היום נגדעה יד הסופר רח"ל, והיה זה עונש על אשר שם בטחונו בכוחו ועוצם ידו שהיא עושה חיל והיא מביאה לו את הפרנסה, ולא האמין כי כל פרנסתו אינה תלויה אלא ב'אחד יחיד ומיוחד'. ואדרבה מידה טובה מרובה, המאמין שה' אלוקיו הוא הנותן לו כח לעשות חיל, יוסיפו לו מן השמים 'ידות' הרבה על פרנסתו בשפע רב.

וכך רמזו ב'דרך צחות', עפ"י לשון חז"ל בהל' הפורים (ירושלמי, מגילה א ד) 'כל הפושט יד נותנים לו', כל הפושט מעל עצמו מחשבות אלו ש'כוחו ועוצם ידו' עשו לו את החיל, זה האיש נותנים לו מן השמים פי כמה וכמה... ג. וכזאת מצינו גם לגבי נח, שרצה לדעת 'האם קלו המים מעל פני האדמה', והאם יבשה הארץ, וישלח את העורב, וכן הוסיף לשלוח את היונה ג' פעמים, ואף הוא עצמו הסיר את מכסה התיבה וראה שחרבו פני האדמה (ח ו-ג), אך כל אלו הפעולות עדיין לא הועילו לו לצאת מן התיבה עד אשר אמר לו אלוקים 'צא מן התיבה'... ללמדנו שכל ההשתדלויות וריבוי הפעולות ה'טבעיות' לא יועילו אפילו משהו, ורק עצת ה' היא תקום (כמובן שאין הדברים אמורים לגבי נח, אלא רק ללמוד לדין את המעשה אשר נעשה).

ד. הרה"ק ממאכניווקא זי"ע עלה לארה"ק מגולת רוסי' ביום ט"ו בשבט שנת תשכ"ד כשהוא מחוסר כל (בגשמיות), מבלי דעת היכן וכיצד יהא בית מדורו, ובתקופה הראשונה התאכסן בבית המלון 'אשל' בעיר תל אביב. לאחר כשבוע השתתף בשמחת נישואי קרובו הרה"צ רבי יהושע טווערסקי בנו של הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע, בהיותו שם ניגש אליו אחד מקרובי משפחתו (שכבר עזב את דרכי החסידות...) והחל מתאונן לפניו וכה אמר לו, אוי, חבל עליכם רבי קדוש, מדוע באתם הנה לארץ הקודש בה מצב הפרנסה קשה מנשוא, פי כמה וכמה עדיף היה אילו הייתם מועידים פניכם לארה"ב 'ארץ השפע' - שם לא הייתם חסרים מאומה...

הביט בו הרבי חריפות, ומנהמת לבו ענהו בקול רם, גשמיות נעמט מען זיך אליין??? (וכי יש לך אדם הנוטל לעצמו גשמיות...) גשמיות נותן הקב"ה בכבודו ובעצמו... רק ענייני רוחניות יש לאדם להתייגע בעצמו לקנותם, אבל גשמיות הכל תלוי בידי שמים...

באר הפרשה - פרשת לך לך

המוסר, לבל יהיה אדם להוט אחרי סיבות מסוככות להמציא פרנסתו, רק איזה סיבה שתזדמן לו יבטח בשם ה' וישען באלוקיו הממציא לו הסיבה, ולא יאמר כחי ועוצם ידי זרוב השתדלות בסיבות המה היו בעזרי. וחנה אדם כזה יקרא 'עובד עבודה זרה במהרה' (עי' ע"ז ה.), שמשים משען ומשענה לאיזה סיבה מסיבות, ודבר זה גורם לבטל עבודת הבורא ית"ש, כי מחשבתו דבוקה תמיד ומשוטטת בהבלי עולם, ומחשב תמיד בסיבות להמציא פרנסתו ומחיתו וצרכיו, מה שאין בן הבוטח בהש"ת תנוח נפשו וינוחו רעיוניו וכו', כי ישער בדעתו שלא יוסיף ולא יגרע במחשבתו ורעיוניו, רק הכל יהיה כפי גזירת הבורא, על כן יסיר דאגת העולם מלבו. וזה מה שאמר שלמה המלך (משלי יט כא) 'רבות מחשבות בלב איש', ר"ל, האדם בסכלותו רבות

מחשבותיו להשתדל בסיבות להמציא לעצמם אהבת העולם דהיינו עושר וכבוד, ולריק יגעו, כי לא יוסיפו ולא יגרעו בעבודתם דבר, רק 'ועצת ה' היא תקום' על ידי איזה סיבה שיזמין לו הבורא גדולה או קטנה. עכ"ל.

ועפי"ז מבאר בלשון הכתוב ויאמר ה' אל אברם וכו', תיבת 'אברם' ר"ת רבות מחשבות בלב איש, שהקב"ה אומר לך לך מארצך, היינו העניינים הארציים שאתה דבוק בהם - באהבת הממון והתענוגים, ואל תהיה שקוע ברעיונותיך תדיר לדרוך אחריהם, כי לא תוכל להוסיף אפילו במשהו, רק 'אל הארץ אשר אראך' - שהקב"ה כבר ימציא לו דרך וסיבה להתפרנס על ידה".

והעידו רבים ששמעו הדברים יוצאים מפה קדשו שבכל אימת שגונבה אצלם מחשבה בענייני פרנסה 'אילו הייתי עושה כך וכך הייתי מרוויח יותר'... מיד שומעים הם שוב את הכרזתו התקיפה של הרבי גשמיית נעמט מען זיך אליין?? (מתוך הספר לעבדך באמת).

ה. וכה הם דבריו כגחלי אש של הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (נח ה) 'מה שנגזר עליו שישתכר ביום זה לא ימלט מהיות לו זה אפילו אם היה מתחבא בחדרי חדרים היה זאת רודפתו אחריו ומשיגו ע"י סיבות שונות המתגלגלות ובאות מסיבת כל הסיבות. וכמו שאנו רואים בחוש אשר דבר המוכן לו לאדם זה ממילא יבוא אליו לביתו על ידי גלגולים שונים אשר לא יבוא בשכל האדם, וכמאמר החכם (ספר הפנינים שער האמונה) אלו היה אחד בורח מטרפו כאשר בורח מן המות היה טרפו רודף אחריו יותר ממנו ולמהר להשיגו יותר. ונמצא, למה יהיה יגע לריק בכל כוחו ובכל היום כולו, מעת האיר פני המזרח עד אישון לילה ואפילה, הלא גם במעט היום אשר ישתדל לצורך פרנסת מזונו ודאי ודאי ישתכר וירוויח כאשר בכל היום כולו, ועי"ש עוד בהמשך דבריו.

ואם ישאל האדם, אם כן מדוע עלי לעשות 'השתדלות' הרי ממילא בא יבוא כל הנקצב לי, אף אנו נענה ונאמר לו, א. היא מצווה בתורה ככל המצוות. ב. שאכן כל עניין ההשתדלות אינו אלא כמבחן לאדם על חוזה ותוקף אמונתו כשבא השפע לידו לאחר 'השתדלותו' - האם הוא מאמין ששפע זה בא לו מידי הבורא יתברך הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים שלא בזכות השתדלותו כלל וכלל, או שאין אמונתו חזקה כל כך ומדמה בנפשו (אפילו במקצת) שהשתדלותו הריקה עליו השפע. וכן כאשר נרפא החולה תחת ידו של רופא מומחה - הריהו נתון ב'ניסיון' מן השמים לראות האם יחשוב הנה הרופא זה ריפא אותי בטיפולו הראוי ובסממני הרפואה, או שמא יכיר שאין הרופא מרפא ואין הסממנים מועילים, אלא אביו שבשמים מלך רופא נאמן ורחמן שלח רופא פלוני להוציאו ממיטת חליו ע"י אלו הסממנים.

ובזה ביאר הגאון רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל מדוע ירד אברהם למצרים, כי עיקר אמונת האדם תחשב לו ע"ש עמידתו בנסיון שלא לחשוב שכוחי ועוצם ידי עשה את החיל ויתגבר לדעת שהכל מה'. ולכן, אדרבה, לגודל אמונתו ובטחונו של אברהם אבינו ידע כי אף ש'ויהי רעב בארץ' הרי שאין הדברים נוגעים אליו, שהרי בוודאי יזמין לו הקב"ה מזונו וכל צרכיו ברווח אף בעת הזאת, אלא שחשב בלבו - אם כן לא יהיה לי כל נסיון ו'עבודת' אמונה, שהרי עין בעין אראה את מציאותו של הבורא והנהגתו בעולם. על כן ארד מצרימה אשר שם יש שפע מזון, ושם אוכל להשריש בליבי את האמונה - שאף בעת שנראה כי סיבה פלונית מביאה לו פרנסתו, אין השפע בא מאליו, אלא בדבר ה' והכל מגיע רק מאתו יתב"ש.

וכן איתא ב'שפת אמת' להרה"ק מבערז'אן זי"ע (ריש פרשת נח) בשם הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע, שהמאמין שהמים מכבים את האש הוא מחמת כי כך ברא הש"ת בטבע העולם עדיין אין אמונתו 'אמונה שלימה', רק יאמין

באר הפרשה - פרשת לך לך

ג

בה' בטחתי לא אמועד - ע"י האמונה והבטחון ילך לבטח דרכו
בפרשתן (יב ה), 'ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן', ומפרש הרה"ק ה'בת עין זי"ע (ר"ה ואברהם) שבוודאי הוקשה לו לאברהם לעזוב את ארצו ומולדתו ובית אביו בהם הורגל כל ימי חייו, ללכת לארץ נכריה כאשר עדיין אינו יודע אפילו אנה ילך, ומאין היה לו בה כביר כל כך - לעזוב הכל, למקום הלא נודע... אלא שהאמין ובטח בהקב"ה שבוודאי יעשה עמו 'אך טוב וחסד', השליך עצמו ואת יהוה על ה', ובזאת היה בכוחו לקיים רצונו ית' אפילו בדבר שקשה לו, וזהו שאמר הכתוב ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה, כי תיבת 'בטחון' עולה בגמטריא 'חמש ושבעים', וכלומר שהשיג מדרגת הבטחון בצאתו מחרן,

שבכל פעם שהמים נפגשים עם אש חוזר הבורא יתב"ש ומצווה שהמים הללו יכבו אש זו... ובלא זה לא היו מכביין את האש אף שהם מים.

וכע"ז מצינו להגה"ק החזו"א זי"ע (אגרות חזו"א, לה) שה'טבע' היינו רצון תמידי של הקב"ה... וכוונת הדברים, שלא יקשה לך מהו ענין 'הנס', מה נשתנה נס מטבע, והרי שניהם במאמר ה' נעשים, אמנם, אכן, את שניהם ציוה השי"ת שיארעו, אלא, ש'נס' יקרא לדבר שעלה ברצון הבורא יתב"ש ש'פעם אחת' יקרה כך וכך, לעומתו, פעולת הטבע עניינה כלפי אותם הדברים התמידיים והמתמשכים - שבכל רגע רוצה הבורא שכך וכך יארע.

ו. בספר 'דרכי נועם' (ח"א עמ' קסד) ביאר מה שנאמר (טו ה) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', שאברהם אבינו האמין בתכלית האמונה כי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ו'אף שאינו מבין מה החסד שבדבר, היאך יכולה פורענות להיות הטוב המושלם שאין טוב הימנו - דבר זה לא ערער במאומה את אמונתו שהכל טוב וחסד', וזהו שנאמר והאמין בה', ועל כן ויחשבה אברהם לו - להנהגת הבורא ית"ש עמו לצדקה לחסד ולרחמים.

ונודע המעשה שסיפר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע אודות הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג ואחיו הרה"ק בעל ההפלאה זי"ע ששאלו את רבם הגדול המגיד ממעזריטש זי"ע על הא דאיתא במשנה (ברכות נד.) 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה', כיצד ניתן לקיים דברי חז"ל האלו כפשוטם ולברך על הרעה כאילו היא טובה, אמר להם ה'מגיד' הכנסו לבית המדרש ותשאלו את רבי זושא, ה"ה הרה"ק מאניפולי, ואכן הלכו לשם ואמרו להרבי ר' זושא כי רבנו המגיד אמר לנו לשאול אותך פירוש בדברי המשנה, נענה להם, 'תמוה לי שצוה לכם לשאול אותי, הכי שייך לשאול זאת לאדם אשר לא היה לו עוד שום רע מעולם אפילו רגע אחד, כי מיום הולדתו יש לי כל טוב, שאלה כזו צריכים אתם לשאול לאיש אשר היה לו חלילה רע', והמה ידעו כי הר"ז מלומד בדקדוקי עניות נוראיים, ואעפ"כ מעיד על עצמו בפה מלא שמעולם לא היה לו, אז הבינו היטב כי אכן, דייקא זאת רצה 'המגיד' ללמדם, כי המאמין בהשי"ת באמת אינו מרגיש שום רע, אלא תמיד טוב לו, ותמיד הנו מאושר שש ושמח בהנהגתו ית', וישמח ישראל בעושינו, וזהו מה שאמרו חז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה - לתוקף אמונתו בה' שכל הנהגתו היא אך ורק לטובה (הובא בספר המנורה הטהורה ברכות בשם 'נפלאות הרבי').

ז. הנה אומרים אנו בכל יום ג' פעמים (בתפילת שמו"ע) 'מלך עוזר ומושיע ומגן, ברוך אתה ה' מגן אברהם', וכתב הג"ר אברהם בן הגר"א לבאר ג' לשונות אלו, והטעם שחותמים במגן אברהם ולא ב'עוזר' אברהם או ב'מושיע' אברהם, שהנה ג' דרכים ודרגות יש בבטחון זו למעלה מזו. א. שעושה האדם דבר מה כ'השתדלות' ובוטח בהקב"ה שיברך מעשה ידיו, וכנגד זה נאמר מלך עוזר - שאכן הקב"ה בעזרו ומביא לו סייעתא דשמיא. ב. לגודל בטחונו בהקב"ה אינו עושה מאומה, מאחר שבטוח הוא בתשועת ה' כי תבוא אף אם לא יעשה כלום, ואכן הקב"ה הוא מושיע את הבוטחים בו ומספק להם צרכיהם בלי שום עשייה מצידם. ג. הדרגה העליונה והנשגבה היא שיעשה האדם פעולה להיפך, באופן שמכניס עצמו לסכנה למען שמו באהבה, והקב"ה מגן בעדו מאותה סכנה וצרה. וזו היתה מדרגתו של אברהם אבינו, שהיה ליבו סמוך ובטוח באלוקיו בתכלית הבטחון ובשלמות עד שהכניס עצמו פעמים הרבה לכלל סכנה, כמו באור כשדים או במלחמה עם ארבעת המלכים, וזהו שאמר לו הקב"ה 'אל תירא אברם אנכי מגן לך' (טו א) להושיעך מכל הסכנות שלא ישלטו בך, ו'שכר הרבה מאד' על עוצם בטחונו. ומהאי טעמא חותמים דייקא בלשון זה של 'מגן אברהם'. וכלל הדברים, שכפי שיעור ואיכות הבטחון שיש לו לאדם באבינו שבשמים כן הקב"ה עומד לימינו לעזרו ולהושיענו ולהגן עליו.

באר הפרשה - פרשת לך לך

לראות את ה' בכל דבר וענין, ואז יצליח, כי האמונה והבטחון הם המשענת שעל ידם יצליח את כל 'משבר'ך וגליך שעלי עברו, ואם יבטח בהש'ת יוכל לעמוד בנקל מבלי שברון רוח ונפש".

שרק על ידי שבטח בה' היה בכוחו לצאת יצא מארץ מולדתו ומבית אביו וממשפחתו". ואכן, בכח האמונה והבטחון בבורא כל העולמים דכל מאי דעביד לטב עביד יש בידו לקיים מצוות ה' ולעמוד בנסיונות הקשים ביותר^ט.

עיני תמיד אל ה' - אל יתייאש מן הרחמים ומן הישועה בפרשתן (יב א), 'ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, וביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דכלה) כי הנה הקב"ה ציווה עלינו לנהוג ב'מנהג דרך ארץ'

ומבאן נלמד, כל חד וחד ב'עשרה נסיונות' העוברים עליו, או בכל צרה וצוקה המתרחשת ובאה לעולם, וכן בכל 'פרשת דרכים' כשאנו יודע כיצד יוכל להחזיק מעמד וללכת ב'הרן' - חרונו של עולם, יתאמן

ואף כי ודאי שאין לנו שיג ושיח עם 'מדרגותיו' של אברהם אבינו ראש המאמינים, אך כבר אמרו חז"ל (תנ"כ"א כב ב) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, ולכל הפחות שיהיה לנו 'נגיעה קלה', שלא להיות להוט ורדוף אחר ה'השתדלות' יומם ולילה לא ישבותו, אלא להתחזק תדיר במידת הבטחון.

ודע כי מידת הבטחון היא 'תפארת לו לאדם', ובה ישובח ויהולל, וכן הוכיח הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (מקץ תרע"ה, ועוד) מהלשון אשר תיקנו אנשי כנסת הגדולה לברך בכל יום בתפילת שחרית (בברכת 'אהבת עולם'), 'אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך', והרי שעיקר זכות האבות הקדושים שאנו נתלים בה ומעוררים רחמים בגינה הוא בזכות שבטחו בך...

ח. ואכן 'אשרי אדם בוטח בך', כי אין לך אושר החיים גדול יותר מאותה הרגשה של בטחון בהש'ת כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי. וכמו שפירש ה'מצודת דוד' את מה שנאמר (תהילים קמו ה) 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלוקיו - מילת 'אשרי' משמשת בשתים לומר אשרי למי אשר שברו על ה' [וכאילו נכתב אשרי שא-ל יעקב בעזרו, אשרי מי ששברו על ה' אלוקיו], כי אין אושר גדול ממי שכל 'שברו' ותקוותו הוא על הבורא ית"ש. הוסיף הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דברים לקוטים עמ' קנח) 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו' ונתברך מן השמים בעשירות לרוב, ואעפ"כ אינו משים בטחונו בכספו וממונו אלא 'שברו על ה' אלוקיו'.

ט. אימרא יאי אמר הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א רב ביהמ"ד 'דברי שיר' בעי"ת בני ברק יצ"ו, כי מדרך הבריות לשאול על העבר למה אירע כך וכך, ואילו כלפי העתיד שואלים מה יהיה, והנה 'למה' עולה למניין ע"ה, גם 'מה יהיה' עולה למניין זה, וראה זה פלא 'בטחון' אף הוא בגימטריא ע"ה, חושבנא דדין כחושבנא דדין, ללמדך שה'בטחון' מסלק כל שאלות חששות, פחדים וספקות, הן העבר - 'למה', הן על העתיד - 'מה יהיה'...

י. כתיב בפרשתן (יז ה) 'ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם', ובגמרא (ברכות יג.) 'תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה', וביארו בספרים (יצב אברהם לך, ועוד) כי 'אברם' נוטריקון ר'בות מ'חשבות ב'לב איש' (אגרא דכלה ריש הפרשה), והנה איתא בשל"ה הק' (שער האותיות אות א' מו) וז"ל. בכלל דביקות האמונה, שיאמר על כל פעולה שרוצה לעשות, אפילו לזמן קרוב, יאמר אעשה זה אם ירצה השם, הן שיהיה דבר גדול או דבר קטן, וסימנך 'עצת ה' היא תקום' (משלי יט כא), 'היא' ראשי תיבות א'ם י'רצה ה'שם, ואז 'תקום', עכ"ל. ובזה יבואר 'שינוי השם' של אברם, שמעתה לא יהלך האדם רק עם 'אברם' - ר"ת רבות מחשבות בלב איש, אלא יוסיף בהם את ה'א' - ר"ת אם ירצה השם, כשמו של 'אברהם', ויזכור את ה' בתוך מחשבותיו (כי 'היא' רומז לאות ה'א' במילוא י"א, כלומר שניתן לומר ה"י וכן ה"א), ומי שאינו מאמין בזה עובר בעשה, כי תכלית האדם לידע ש'עצת ה' היא תקום' (עין גם באמרי אמת סוכות יום א' תרע"ג).

יא. הנה רבים מאחינו בני ישראל הנתונים איש איש בנגעו ומכאובו יברכו את עצמם לאמר, מי יתן והייתי זוכה עתה לגילוי שכינה - שהקב"ה יתגלה אלי ויבטיחני בהבטחה ברורה כי בקרוב ממש אצא מאפילה לאורה, כל חד וחד בדליה, זה ירצה לקבל הבטחה שפרנסתו תתברך, זה ימתין להיות מובטח ב'נחת דקדושה' מיו"ח ופעמים שהוא כבר זועק נואשות להבטחת 'ושבו בנים לגבולם'... יש הממתין להבטחת הזיווג - שהבן או הבת ימצאו בקרוב ממש את זיווגם, או שקרוב פלוני יתרפא ברפואה שלימה ברפואת הגוף והנפש, האחד יאמר הלוואי שאהיה מובטח

באר הפרשה - פרשת לך לך

ה

וכטבע העולם, לחרוש בשעת חרישה ולזרוע בשעת זריעה (ברכות לה:), כמו כן ניתנה רשות לרופא לרפאות וצריך לדרוש ברופאים, אך חלילה לנו לחשוב שיש טבע בעולם, אלא באמת 'שום פעולת הטבע לא תפעול בזולת השגחת הבורא, והוא משרד הטבעים כפי רצונו ועל ידי תפילת ישראל'², וכאמור בפרשתן על ראש

לחבוק בקרוב בן, והשני מצפה להבטחת ישועה במציאת דירה או במציאת ה'ממון' עבור הדירה... וכהנה רבות - יכלה הדיו וגווילי הנייר והם לא יכלו... ומכיוון שעדיין לא נגלה עליהם הקב"ה הרי הם שבורים ורצוצים, דוויים סחופים ומעורבבים, אכן יסוד נפלא נתגלה בפרשתן - כי כוחה של אמונה בה' להחיש על האדם את הישועה הנכספת יותר מכוחה של הבטחת ה' ברורה, על כן יעזוב איש את בכיו ויאוש, יתחזק באמונתו בה', ועי"ז תהא ישועתו קרובה לבוא.

והוכיח כן הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (בפרשתן ד"ה וינגע) מהא דכתיב (יב יז) 'וינגע ה' את פרעה על דבר שרי', ואיתא במדרש (בר"ר מא ב) כל אותו הלילה היתה שרה שטוחה על פניה ואומרת רבוננו של עולם אברהם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמונה, ואברהם מבחוץ (שאינו בכלל הצרה) ואני בתוך הסירה (יושבת כלואה בבית פרעה הרשע), אמר לה הקב"ה כל מה שאני עושה בשבילך אני עושה, והכל אומרים 'על דבר שרי', עי"ש. ולכאורה טענותיה של שרה תמוהים הם, כי אדרבה, אכן, אברהם אבינו הובטח בהבטחה מפי הקב"ה לפיכך הוכרח הקב"ה לקיים ולשמור הבטחתו, שהרי 'לא איש א-ל ויכזב' (במדבר כג יט) ומה שאין כן שרה שלא הבטיח לה כלום.

ומבאר הדבר"י, ומכאן יש להוכיח, שכח אמונה הוא גדול יותר מן הבטחה... ואם הקב"ה מטיב למי שמבטיח אותו מכל שכן למי שמאמין בו, וזו היתה טענת שרה 'אברהם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמונה' - שהוא גדול מן הבטחה, ולבסוף - 'אברהם מבחוץ ואני בתוך הסירה' (כיצד יתכן כדבר הזה), השיב לה הקב"ה, כן הוא האמת, וכל מה שאני עושה בשבילך אני עושה, היינו בשביל האמונה שבך, שהיא גדולה מן הבטחה שהבטחתי לאברהם, כנ"ל, והכל אומרים על דבר שרי - היינו על דבר האמונה כאמור, ודי למבין. והתבונן בדבר, כי נורא הוא, הגע בעצמך אילו היה לך הקורא 'הבטחה' מפורשת מפי אליהו הנביא, או מפי הרבי בכבודו ובעצמו - ק"ו מפי השכינה כמו שהובטח אברהם אבינו, וכי לא היית מובטח ושלוו בלבך, וכאן מצינו כי כוחה של אמונה גדול מזה, ופי כמה תשקט רוחו ותשלוו נפשו של המאמין ובוטח בה'.

יב. פעם נכנסו כמה 'עסקנים' אל הגרי"ז מבריסק זי"ע ושאלוהו אודות הקמת 'בית חינוך' לבנות על דרך בנות ישראל הכשרות - במקום שלא דרו שם שומרי תורה ומצוות, וענה להם הגרי"ז במעשה שהיה בנערה אחת אשר משפחתה עדיין לא נמנתה על קהל היראים שומרי תורה ומצוות, ורק היא חזרה בתשובה שלימה אל חיק אביה שבשמים, אמנם מחמת מוראה את אביה ואמה העלימה מהם בכל כוחה את חזרתה בתשובה... עד לשבת אחת שהוריה נסעו חוץ לעיר ובקשה שבמשך יום השבת קודש תעמוד היא במקומם למכור בבית המסחר שברשותם, בלית ברירה הלכה הבת כששפתותיה מלמלו ללא הרף תפילה לה' מעומק הלב שלא תצטרך לחלל את השבת, תפילותיה שבקעו ממעמקי הלב התקבלו לרצון ואכן לא נראתה אף נפש חיה בחנותם בכל יום השבת. לקראת הערב לעת צאת השבת חשבה לעצמה, הן כעת כשיחזרו הוריי ויראו שלא מכרתי מאומה - וודאי יחשבו בדעתם שלא פתחתי את החנות כלל ויגבר כעסם עלי, בעודה מהרהרת כך נכנס מאן דהו אל החנות וביקש לקנות דבר מה ששכרו מועט, ומאחר שלא רצתה לחלל את השבת ביקשה ממנו מחיר גבוה במאד על החפץ, ופשיטא שבשמעו את המחיר המוגזם נתכעס ביותר ויצא מן החנות, אך לאחר כמה רגעים התיישב בדעתו כי מאד מאד צריך הוא לחפץ זה, חזר אליה באמרו שהוא מוכן לשלם את הסכום אשר נקבה, מכיוון שכך, העלתה שוב את המחיר בכדי שילך לו ויניחנה לנפשה שלא תוכרח לחלל שבת, וכך הוה כמה וכמה פעמים, עד שהעלתה את המחיר עשרת מונים משווי הנכון, ומשראתה שעדיין רצון האיש לקנות החפץ בכל סכום אשר יושת עליו וגם אדהכי והכי קרבה צאת השבת לבוא, אמרה לו המתן נא שעה קלה עד שהוריי ישובו הנה, ובכך התכוונה להאריך את הזמן עד צאת השבת, משיצאה השבת אמרה לו, אין רצוני ליהנות משכר שבת ועל כן אינך נצרך לשלם כי אם את המחיר הראוי באמת, אך הלה טען כנגדה, איש אמת אנכי ולא אשנה מדיבורי, וכך הכריח אותה לקחת מעמו את הסכום הגדול. משחזרו הוריה סיפרה להם הבת את כל פרשת הכסף ושכל זה בזכות 'שמירת שבת' וחזרתה לכור מחצבתה, כראות ההורים כי כן נפעמו ביותר לראות היאך מסבב כל הסיבות הקשיב לקול תפילתה, וחזרו אף הם בתשובה שלימה והחלו לקבל שבתות, סיים הגרי"ז הא לכם עד כמה חשוב החינוך לצעירי הצאן

באר הפרשה - פרשת לך לך

הבאים לו 'בירושה' מהוריו וממשפחתו, וכגון משפחה שטבעה בכעס וגיאות וכיו"ב אף זה אינו שולט על בני ישראל, אלא התורה מלמדת דעת היאך לשנות את המידות לטובה.

ועפ"ז יש לבאר בלשון הכתוב ויאמר ה' אל אברם וגו', שמלבד הכוונה לאברהם אבינו עצמו נרמז כאן שהקב"ה אומר לכל אחד ואחד (עיי"ש) לך לך מסברתך שיש הנהגה טבעית בעולם, ולך לך מארצך - מהמחשבה שתלוי בטבע הארץ, כי ביד השי"ת להוציא פירות מארץ מלחה ולא מקום זרע אם תתפלל אליו ית' ותשיב אליו ליבך. כמו כן לך לך ממולדתך - מלחשוב שהכל תלוי במולדות החדשים ומהומן בו נולדת, והוסיף הכתוב לומר עוד לך לך מבית אביך - מלומר שבריאות הגוף ומידות הנפש תלויים בטבע המשפחה, אלא הקב"ה לו הכח והממשלה לשנות כל סדרי עולם. ומעתה אין מקום ליאוש ולרפיון ידים בטענה שככה הוא ה'מזל' שלי ואי אפשר 'להילחם' כנגדו... וכיו"ב, אלא אם יתפלל אל הקב"ה אזי הקב"ה 'יעלהו ויציא'ו' מהמזל שנוולד בו, ומתכונות שבאו לו מבית אבותיו וכן מהדברים המושפעים 'מארצו' שגד בה, כי אין מעצור לה' להושיע.

והנה איתא בגמ' (סוכה לא.) מעשה ב'היה סבתא', שעבדי ריש גלותא גולו עצים ממנה ועשו בהם סוכה, ובאה לפני רב נחמן ואמרה לו שריש גלותא וכולהו רבנן יושבים בסוכה גזולה, ולא השגיח בה, 'אמרה ליה איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה' - היתכן שאשה שהיה לאביה שלוש מאות ושמונה עבדים, והכוונה לאברהם אבינו שנאמר בו בפרשתן (יד יד)

האומה הישראלית אברהם אבינו ע"ה שאמר לו השי"ת 'צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן' (כמובא ברש"י טו ה), כי אין מזל לישראל (שבת קנז.) ובידם לשדר כל המערכות".

וראיה לדבר, כי מצינו כמה וכמה עניינים הנורמים בדרך הטבע את טיב התוצאות וההשפעות, וכולם נתבטלו כלפי בני ישראל. וכגון השפעות יבול השדה תלוי באיכות הקרקע האם טובה היא להוציא פירות או שהיא אדמה שאינה ראויה לזריעה, וכן יש ארצות שהאוויר שבהם גורם לחולאים שונים רח"ל ומה שאין כן בשאר ארצות, אמנם מצינו ביצחק שנאמר בו (להלן כו יב) 'וזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים', ואמרו חז"ל שהיתה ארץ קשה ושנה קשה, ואעפ"כ וימצא מאה שערים, והרי שמין הארץ אין לה השפעה אל המאמינים בה' ובהשגחתו.

כמו כן הרבה מטבעי העולם תלויים בהתחדשות מולד החדשים, שאם יארע ה'מולד' במזל פלוני יהיה אז גשמים מרובים וכן להיפך, ומכל מקום איתא אצל שמואל הנביא שאמר 'הלוא קציר חטים היום אקרא אל ה' ויתן קולות ומטר' (שמואל א' יב ז), וכהנה רבות בכל דור ודור, שבני ישראל מתפללים על הגשמים והשי"ת שומע עתירתם. גם ידוע ומפורסם שכל תכונות האדם הרי הם כפי המזל השולט באותה שעה שנוולד בו, אכן מצינו בגמ' (שבת קנז.) שאמרו החזונים בכוכבים לאמו של רב נחמן שעתידי הוא להיות גנב כפי תכונות הנפש שיש בו על פי ה'מזל' שנוולד בו, אך היא התחכמה להלביש לו תמיד כיסוי לראשו עד שגדל להיות נשיא בישראל, והרי להדיא שביד בני ישראל לשנות את הטבע והם מעל המזל. וגם מידות האדם

יהיו מהיכן שיבואו, עד שיחזירו אף את הוריהם בתשובה שלימה... ולענייננו יאמר, הביטו וראו נפלאות ההשגחה העליונה עם כוחה של תפילה מעומקא דליבא.

יג. בדרך צחות אמרו, כי 'מנהג' נתחדש בשנים האחרונות אשר מאספי הצדקה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות באים כשבידם כלי מיוחד (מכשיר) שבו ניתן להעביר ולתרום בכרטיס אשראי (קרעדיט קארד) מי שאין הכסף מצוי עתה בידו, והנה, מצוי אצל רבים שאילו היה בידם מעות היו נותנים סכום קטן, אך מאחר שהם מעבירים את תרומת ידם ב'אשראי' הם מתביישים לתת סכום קטן כזה והם מגדילים את סכום התרומה (הגם שהסכום הקטן אינו מבייש את המאסף - 'שקל' אחד בלבד Quarter, מ"מ מאחר שתרם באשראי הגדיל את הנדבה לחמשה שקלים או כמה דולר), נמצינו 'למדים' כי הנתינה באשראי גדולה מהנתינה במזומן, ומכאן נלמד לעניין קבלת התפילות, שמי שהתפלל ואינו נענה תיכף ומיד, אל יתייאש ויישבר ברוחו, אלא ידע כי מיועדת עבורו טובה גדולה ומכופלת, שכן נתינה ב'אשראי' רבה היא פי כמה מ'נתינה במזומן'...

באר הפרשה - פרשת לך לך

הדבר ש'הריק את חניכיו, ומה בא הכתוב ללמדנו שהיו לו שי"ח עבדים.

ומבאר הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (דברי סופרים טו) כשהוא מקדים בזה"ל, אין ליהודי להתייאש משום דבר, בין בעניני הגוף יד כמו שאמרו (ברכות י): אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מהרחמים, בין בעניני הנפש אפילו נשתקע למקום שנשתקע וחמא בדבר שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"א דף רי"ט ע"ב) שאין תשובה מועלת ח"ו^{טו}, או שתשובתו קשה^{טז}. או

ז'ירק את חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלוש מאות', צווחת לפניכם ואין אתם משגיחים בה. וכמה תמיהות עולים כאן. א. מה מקום יש לדברים אלו בתוך הגמ' הקדושה, שפשיטא שלא נכתב בה אפילו אות אחת לחינם (וחלילה לחשוב שהובאו בגמ' 'באבע מעיישעם'...). ב. מה ראתה אותה סבתא להזכיר מניין העבדים שהיו לאברהם, ואם רצתה להזכיר 'זכות אבות' שינהגו בה בכבוד הרי היתה יכולה לומר שהיא בתו של אברהם אבינו, ומה מעלה יש בריבוי העבדים שלו. ג. ועל הכל יש להקשות מדוע נכתב עניין זה בתורה הק', והרי היה די בעצם

יד. כדברים הללו אמר הרה"ק ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ זי"ע לחתנו הרה"ק רבי אלטער'ל הוורויטץ מדז'יקוב זי"ע בשעה שבנו הרה"ק רבי מנדל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק רבי יהודה'ל זי"ע) נפל למשכב בעודו בילדותו ומצבו החמיר מאד עד שסכנה נשקפה לחייו. באותה שעה אמר להם הרה"ק, הנה, שלשה שותפים יש באדם, הקב"ה אביו ואמו, ומדיני 'שותפות' הוא שאם שלושה שותפים עשו עסק יחדיו, א"א לאחד מהם לפרוש אלא ביד שני השותפים האחרים לכפות אותו להמשיך את השותפות (ח"מ קעו טו). אף אתם ב'שותפות' שיש לכם בבנכם בידכם הדבר - לכפות כביכול על הקב"ה השלישי שבשותפים שישאיר לכם את הפיקדון היקר בידכם. אך כלל נוסף יש בדיני שותפות, והוא, שבאם שניים מהשותפים מתייאשים מהעסק הרי שהשותף השלישי זוכה בכל הסחורה מן ההפקר. על כן היזהרו נא שלא ליפול לזרועות הייאוש, חיזקו ויאמץ לבכם לקוות אל ה', השתדלו והרבו תחינה ובקשה לפני מלך שומע תפילה. ואכן, האב והאם המשיכו להתפלל מתוך תקוה רבה והבן הבריא לאורך ימים ושנים (הגש"פ מפי ספרים וסופרים הערה קב).

טו. הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע (ריש פר' נח) מאריך הרבה להוכיח עד כמה הקב"ה מחכה לתשובת הרשעים אפילו אם הרבו באותם חטאים רח"ל, כי אין דבר העומד בפני התשובה, וראיה, שהרי חטאם של דור המבול היה 'כי השחית כל בשר דרכו על הארץ', שע"ז אמרו שאין מועיל תשובה, ומכל מקום אמרו חז"ל שהטריח הקב"ה את נח לעסוק בבניין התיבה מאה ועשרים שנה 'אולי ישובו', ולא עוד, אלא אפילו כשהתחיל המבול עדיין המתין הקב"ה מלהענישם שמא 'יחזרו בהם' ברגע האחרון ותתקבל תשובתם, וכמו שכתב רש"י (ז' יב) על הפסוק 'ויהי הגשם על הארץ' - ולהלן הוא אומר (פסוק יז) 'ויהי המבול', אלא כשהורידן הורידן ברחמים, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול, ומבואר להדיא שאם היו פותחים בתשובה היתה מתקבלת ברחמים והיו מוסיפין להם טובה על טובתם - להמציא גשמי ברכה, ומעתה אם הקב"ה מצפה לתשובת אותם רשעים כדור המבול, על אחת כמה וכמה שהוא רוצה בתשובה של בן ישראל, ופשיטא שתתקבל באהבה וברצון. ואף דאיתא בזה"ק שאין תשובה מועילה מ"מ אין לך דבר העומד בפני התשובה (ועיי"ש שמאריך לבאר דברי הזוה"ק).

טז. ובכלל זה שלא להתפעל מכל אותם 'נפילות' שכבר היו לו, אלא יתחזק לעשות את המוטל עליו מתוך התחדשות מבלי להביט לאחוריו. דברים נפלאים כתב כ"ק אדמו"ר מראחמסטריווקא שליט"א (ארה"ב) בספרו 'אמרות טהורות' (דף ע) בשם הרה"ק ה'זרע קודש' זי"ע (בפרשתו בדיבור השלישי), וז"ל, דהנה, אילו היה אברהם אבינו נותן דעתו על עצמו, מאיזה אדם נולד (אביו תרח) ומאיזה מקום שפל הוא בא, היה קשה לו מאד לחשוב שיש לו מציאות ויכולת כלל לעבוד את השי"ת, כי בכל עת שיעלה על זכרונו מאיזה מקום שפל הוא בא, אז יחשוב בנפשו לומר - מי אני ומה אני חשוב שאהיה ראוי לעבוד את השי"ת. וכן בכל אדם, כאשר יזדמן לפעמים שהוא נופל קצת, אזי הוא עלול לחשוב כן על נפשו, מה אני חשוב שאוכל לעבוד את ה'. ועל זה אמר הקב"ה לאברהם לך לך - לאז זיך אפ פון די אלע זאכן (עזוב עצמך מכל המחשבות הללו) ורק לך לעבוד את השי"ת, מען דארף זיך מחזק זיין (צריך להתחזק).

הנה כתיב בסוף פרשת נח על כל משפחת תרח ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן... וימת תרח בחרן' (יא לא-לב), ובפרשתו כתיב גבי אברהם (יב ה) 'ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען, ורמז יש בדבר, כי הכל יוצאים ללכת אל ארץ כנען, ורק אברהם הגיע, ולא נתפעל מה'חרן' -

באר הפרשה - פרשת לך לך

צריך, אבל כאמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין האומה דווקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפילו שרה שתיפקד עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין שאין להתיימש בלל, דלעולם הש"ת יכול לעזור והיפלא מה' דבר, ואין לחקור בחקירות למה עשה ה' בכה.

ובן הישועה דלעתיד נאמר (ישעי' נג א) 'מי האמין לשמועתינו... וכן אמרו (סנהדרין צז: ד'אין בן דוד בא עד שיתיימשו מן הגאולה', ועל בן אמר (ישעי' נא ב) 'הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם', הגם התחלת בנינכם היה בן אחר היאוש, ושוב מצאתי

שרואה עצמו משתקע והולך בענייני עולם הזה", אל יתיימש בעצמו לומר שלא יוכל לפרוש עוד, כי אין יאוש בלל אצל איש יהודי", והש"ת יכול לעזור בכל ענין".

ובל בנין אומה הישראלית היה אחר היאוש הגמור - ד'אברהם ושרה זקנים וגו', ומי מלל לאברהם' (בראשית כ ז), שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה, ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה הצדקת ידעה והאמינה דהש"ת כל יכול, ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק אצלה להאמין זה בידעה זקנת אברהם... וכן זקנתה, ואם היה רצון הש"ת לפקדם, היה פוקדם מקודם, דלמעט בנס עדיף, ולא עביד ניסא במקום שאין

נפילות אשר אירעו על אם הדרך, אבל ה'תרח' רק רואה את החרון ומיד מת על אתר... מבלי להתרומם מעפרו לשוב על מעמדו הטוב.

וכך מרומז ב'טעמי המקרא' שבפרשתן בפסוק (יג יח) 'ויאהל אברם וישב באלוני ממרא', שה'טעם' בתיבות 'ויבוא' הוא 'תביר' (שהוא מלשון 'שבר'), וכן גם תיבת 'וישב' טעמה הוא תביר, והרי זה מרמז ל'שבר על שבר הושברנו', ואף על פי כן לא נסוג ליבו אחור אלא המשיך בשלו 'ויבוא וישב'...

ביסוד הדברים אמרו לפרש גם בהא דכתיב בפר' בראשית לאחר חטא עץ הדעת 'ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי' (ג כ), ולכאורה מה עניין קריאת השם לכאן, ואין מקומו אלא לעיל (סוף פרק ב) היכן שנאמר שהביא הקב"ה את חוה אל האדם, 'ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי' וגו', אלא כי לדאבון לב חוה חטאה והחטיאה את האדם והביאה יללה לעולם, אך דייקא באותה שעה נאמר עליה 'כי היא היתה אם כל חי', כלומר, רמז לה, שכל שיחה ושיגה מעתה יהיה מבלי להתעסק עם מה שהיה, אלא יהיו פניה פונים אל העתיד - להיות אם כל חי... וללמד על הכלל יצא, שאחר כל נפילה אין להתבוסס בה אלא לחשוב כיצד 'בונה' הוא את העולם...

רמז נאה אמר אחד מצדיקי דורנו בלשון התפילה (אדון עולם) 'בלי ראשית בלי תכלית', שאם האדם בלי ראשית - שאין לו את כח ההתחדשות וההתחזקות הרי כל הליכותיו הם בלי תכלית...

יז. מאמר נאה שמעתי לפרש בדברי חז"ל הנודעים (הובא ברש"י במדבר כט לו) על עניין שמיני עצרת, שהקב"ה אומר לישראל 'קשה עלי פרידתכם, עכבו עמי יום אחד', כי הנה מדרך בני אדם לחשוב לעצמו לאחר הרגל כיצד עבר עליו היו"ט, ולב יודע מרת נפשו... וכולו מלא צער ומרגיש ש'כל זה איינו שוה לי', אכן קודשא בריך הוא מה אומר, עכבו עמי עוד יום אחד - כמו אותם הימים שעברו עליך כך תמשיך, כי יקר בעיני ה' כל התעוררות וכל פעולה קטנה, וחלילה לך מאותה נפילת הרוח ח"ו...

יח. דבר חיזוק נפלא אמר אחד מגדולי האדמורי"ם שליט"א, שהנה נאמר (לעיל ו ד) 'הנפילים היו בארץ בימים ההם', ופירש רש"י 'על שם שנפלו והפילו את העולם', והכוונה היא לאותם המלאכים, שמחזאי ועזאל שירדו מן השמים ונפלו ממדרגתם (וכמו שכתב רש"י במדבר יג לג עה"כ ושם ראינו את הנפילים), והיינו כי תואר 'נפילים' אינו שייך אלא במלאכים, שאם ירדו ממדרגתם הנשגבה אין בידם להתעלות והרי הם נשארים בנפילתם, אבל, מעלת היהודי תגדל, שלעולם אינו 'נופל' ואי אפשר לקראו בשם 'נופל', כי גם אם ירד ונכשל, תמיד יש בידו לשוב לעלות ולחזור לכמות שהיה, והירידה אינה אלא צורך עלייה, להתחדש ביתר שאת וביתר עז...

יט. וגם במצב השפל ביותר עדיין אהבתו של הקב"ה עלינו 'ועדיין חביבותא היא גבן' (שבת פח:), וכמו שמצינו לשון נורא ברבינו בחיי על הפסוק (ג כא) 'ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם', שלכאורה קשה מדוע לא נאמר ויעש ה' אלוקים כתנות עור ללבוש, וכדרך שביקש יעקב 'בגד ללבוש' (ולא ביקש שהקב"ה ילבישו). ומבאר רבינו בחיי וז"ל, אבל ע"ד הפשט, רצה לייחס פעולת ההלבשה אליו ית', להורות על אהבתו ועל חמלתו על יצוריו שאע"פ שחטאו לא זז מחבנן, והוא בעצמו השתדל בתיקון ובגמילות חסדים. עכ"ל.

גלותא, על כן אמרה להם, מזרע אברהם אנכי, וכמו שאברהם אבינו התאזר בגבורה שלא להתיימשך ולקח מניין שי"ח שהוא מעל ה'יאוש', כך גם אני לא נתיימשת מהעצים שלי, שהנני הולכת בדבריו ובוטחת בהשי"ת כמוהו ויודעת שהשי"ת יכול לעזור נגד הכל'.

וכבר אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע על הפסוק (טו א) 'אל תירא אברם אנכי מגן לך', שעל זה מברכין 'מגן אברהם', שהקב"ה הבטיח לו שיהיה ממנו נקודה בכל איש ישראל אשר הוא יתברך מגן על זו הנקודה שנטע אברהם אבינו ע"ה בלב איש ישראל שלא יוכל לקלקל אותה (שפ"א תרל"ה ותרנ"א)².

בידך הכל – העמידה בנסיון מטה לטובה אותו ואת כל העולם בפרשתן (יב א-ב), 'לך לך מארצך ממולדתך מבית אביך וגו', ואעשך לגוי גדול וגו'. מקשה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ז ד"ה במדרש ויתאו) 'וכי צריך הקב"ה להנפו בזה ההבטחה, הרי וודאי שבלא זה ג"כ יעשה רצון המקום ב"ה. אלא ביאורו, שכאן הודיע לו הבורא - 'ואעשך לגוי גדול' והכל תלוי בו, ושידע שבהתחזקותו בעבודת ה'כ"א יטה את כל בניו אחריו לטובה. וכמו כן צריך כל אחד לידע שהכל תלוי

בתחומא (וירא טז) על פסוק (כא א) 'וה' פקד' דבר זה עיי"ש.

ואברהם אבינו ע"ה ראש האומה הוא שפתח דבר זה שלא להתיימשך משום דבר, כשנשבה לוט וכבר נתיימשך כולם מלהציל, דעל כן אמר מלך סדום 'הרכוש קח לך' (יד כא), דכבר נתיימשך בידי המלכים, וקנייה אחר כך אברהם אבינו בשינוי רשות (שהייאוש יחד עם שינוי רשות נחשב ל'קנין'), ואברהם אבינו אור עצמו עם שלוש מאות שמונה עשרה ילידי ביתו לרדוף אחר ארבעה מלכים, ובגדרים (דף לב). דהוא בגימטריא 'אליעזר' (318), ומשמעות השם מפורש בתורה אצל משה רבינו ע"ה 'כי אלוקי אבי בעזרי ויצילני וגו' (שמות יח ד), שכבר היה חרב פרעה על צוארו, והשי"ת יכול לעזור גם אחר היאוש, שאין להתיימשך משום דבר, וזהו רמז מספר שלוש מאות שמונה עשרה (318) בגימטריא יאו"ש עם הכולל (כלומר מספר אחד יותר מיאוש העולה בגימטריא רק 317), כי מספר זה הוא המוציא מידי יאוש, ומורה שהשי"ת עוזר מכל דבר שהאדם חושב להתיימשך עכ"ל.

ועפי"ז מבאר, כי אותה סבתא סברה שהטעם שאין משגיחים בה הוא מפני שסברו שהיא נתיימשה מאותם עצים, כי מיהו שיבוא בדין עם עבדי ריש

כ. כה אמר כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, שהנה ישראל מונין ללבנה (סוכה כט.), ורמז יש בדבר, שכמו שהלבנה מכוסה פעמים הרבה בעב ובענן, אבל באמת היא חיה וקיימת, אלא שאינה נראית [וכאותו מעשה שיצאו לערוך 'קידוש לבנה' תחת כיפת השמים, וחפשו ובדקו אחר ה'לבנה' והכריזו אחד בקול 'סאיז נישט דא קיין לבנה' (אין לבנה בעולם), אמר לו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שאסור לומר כן, שהלא ס'איז דא א לבנה (הלבנה נמצאת ברקיע השמים) אלא שהיא מכוסה], כך גם פעמים שהננו באים לקרב, לחזק ולעודד את ה'ישראל' שבקרבתנו או בקרב אחינו בית ישראל, אך, אויה הוא נעלם, לא מצאנו בו את נקודת ה'יהודי', לזה מונין ישראל ללבנה, להורות, שאכן ה'ישראל' אינו אלא מכוסה, לא שאינו נמצא, אינו אלא מכוסה, בדוק אחריו ותמצאנו.

ושמעתי תוספת נפלאה ממגיד מישרים פמ"מ הגר"מ וויינבאך שליט"א שהנה מדרך העולם, שאם יוצאים לחפש 'לבנה' ולא מוצאים אזי יצאו באי ביהמ"ד שנית כעבור מחצית השעה לבדוק אולי נתפזרו העבים ונסתלקו העננים, ומאירה הלבנה ונוכל לקדש אותה, ואם לא ימצאו עתה ישובו לבדוק אחריה לאחר זמן נוסף, ורמז נפלא ונורא יש בזה, כי כיו"ב עלינו להאמין בגדולתו של היהודי, להאמין בכל יהודי, לכן, אף אם תמצאנו מכוסה בעביות הענן וכו', צא וחזור אחריו בכל עת שעה, אולי נתפזרו העבים, ונתבהרו השמים – נפשו של הישראל...'

ועד"ז ייאמר גם לאותה 'נקודה' קדושה שנטע בנו אברהם אבינו, שגם אם היא מכוסה ונעלמת, עד שאין אפילו 'זכר'... אך עלינו להאמין שיש בנו שורש קדוש שנשאר בטהרתו ולעולם אינו נפגם, וממנו תוצאות חיים.

כא. זאת חובת האדם, לעמול ולהתייגע בכל כוחו ללא לאות בעבודת בוראו להתגבר על יצרו, וכה אמר הרה"ק השרף מקאצק זי"ע (שש"ק עניינים שונים, עבודת ה' מג) שבשעה שיורדת הנשמה להאי עלמא מורידה הקב"ה בסולם גבוה מרום שמים עד תחתיות ארץ, בהגיעה לארץ מסלק הקב"ה את הסולם ואומר לאדם - מכאן ואילך, עליך להעפיל בעצמך בדרך העולה בית קל על ידי ההתחזקות בעבודת ה' - יש שאינו מנסה לקפוץ, ויש הקופצים ונופלים, ואז מתיימשים, ויש מי שקופץ למעלה שוב ושוב עד שירחם עליהם הבורא ומעלה אותם...

באר הפרשה - פרשת לך לך

בו. והיינו שבעמוד האדם²² בפני נסיון קשה²³ - יתבונן תלויים בעמידתו בנסיון זה²⁴, הן לטב, הן למוטב... היטב כי כל מהותו והווייתו, ומהות והוויית כל העולם ובוה תקל עליו המלאכה²⁵.

וכמשל לאיש שבעצת רופאו ערך בכל יום 'הליכה' המשך כשעה תמימה (הליכה שאין בה מטרה אלא ההליכה עצמה...), פעם אחת עבר בסמוך אליו רכב אשר 'מנהיגו' היה 'בעל חסד' גדול, וקרא לאותו 'הולך' שיעלה לרכבו ויקחנו למחוז חפצו, סירב ההולך לעלות, אבל בעל החסד המשיך להפציר בו - את כל הילוכך במשך שעה אקצר למשך שתי דקות... ולא הועיל מאומה, כי אין לו כל מטרה בהגעה לאיזה מקום רק בעצם ההליכה חפצו ומטרתו, כך יבין, כי עצם היגיעה בתורה ובעבודה היא היא המטרה והתכלית (ולכן כתיב 'אם בחוקתי 'תלכו' - וברש"י, שתהיו עמלים בתורה, כי בתורה יש תכלית מיוחדת ב'הליכה' וביגיעה), וגם זה נכלל במאמר הכתוב בריש פרשתן לך לך, תתחיל לעשות 'הליכה'... כי רצונו של המקום ב"ה שאדם ילך ויטייגע בעבודתו ית"ש.

ואילו הרב מפוניב'ז ז"ל המשיל זאת, לעשיר שעמד בצד 'שדה אימונים' - מקום שבו מרגילים את החיילים ואנשי המלחמה, והנה הוא רואה שהחיילים קופצים ומדלגים מעל בור מים גדול ועמוק, אף נדרש מהם להתכופף מטה מטה מתחת 'לגדר תיל' (barbed wires) וכל זה כדי להרגילם לעמוד איתן בכל סוגי ומצבי מלחמה, אלא שהעשיר 'הגולם' הלז לא הבין כי יש תכלית ומטרה בכל אלו המכשולות מהמורות ונסיונות, מניעות ונפילות, נכמרו רחמיו עליהם מדוע יצטרכו 'מסכנים' הללו לדלג על ההרים ולקפץ על הגבעות... ברוב רחמנותו ניגש אל ה'מפקד' הממונה עליהם, ואמר לו, הנה עשיר כקרח אנכי, אין זהב וכסף נחשבים בעיני מאומה, אבקשך שתיקח 'בעלי מלאכה' על חשבון כספי וזהבי והם יישרו את כל השדה אשר אנו עומדים עליה - להוריד את ההרים, למלא את הבורות והבארות בעפר.. וכך לא יצטרכו החיילים להתייגע חינום, שחק המפקד על רוב סכלותו, ואמר לו, אם אכן נדבה לבך לחוננו ממתת ידך, אנא, רחם נא וסייע בעדנו לגמור את ה'חובות' שנצטברו מביניית והעמדת כל אלו המכשולות ומהמורות, המשכיל ילמד מכאן לכל מיני נסיונות וקשיים שיש לו ברוחניות ובגשמיות כי הם עצמם לטובה. וכבר אמרו שכל יפיו של 'כתר המלכות' בא לו מהחללים הריקים - מקום שלא ניצוק בו לא זהב ואף לא כסף אלא אוויר ריק מכל... ומשם נתפשט היופי לכל הכתר כולו, וכלומר ממקום הקושי והייסורים שם הוא יופי ותכלית האמונה (והעבודה).

וכך ביאר הרה"ק האור לשמים' זי"ע ('פר' לך ד"ה ויאמר ה' השני) את דברי הגמרא (מנחות כט): 'עתידי רבי עקיבא לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות'. והיינו שעל כל קוץ וקוץ שהכאיב לו זכה לדרוש תילי תילים של הלכות, כי הקוצים המכאיבים - הנסיונות מהם מתעלה האדם.

רמז לדבר אפשר לראות בהאי עובדא, הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע נשאל פעם אודות 'ספר תורה' שנפל ספק האם בר ישראל כתבו או ערל, נענה החת"ס שיבחנו את התיבות האחרונות שבסוף ספר התורה, אם הם מטושטשות וכתובות שלא מיושר כל כך אזי סימן הוא שהספר נכתב על ידי יהודי כשר, כי מנהג ישראל לערוך 'סיום כתיבת ספר תורה' ברוב עם, לכבד צדיקים וגאונים בכתיבת אותיות, ומשום כך אין כל האותיות שבסוף הספר שוות במראיהן, אך אם יראו שהאותיות כתובות מיושר בשווה ממש סימן הוא שנכרי כתבו. ואפשר להוסיף ולומר, כי הטשטוש וה'שלא כסדרן' הם המרוממים את האדם וגורמים להתעלותו ושלמותו.

כב. בספר ה'עיקרים' (מאמר ג פט"ו) מבאר הטעם שהתיר הקב"ה לנח אחר המבול לאכול בשר בהמה וחיה שהיו אסורים מקודם לכן (ט ב-ג), כי טעו הבריות וסברו שטעם איסור האכילה הוא מפני שבני אדם ובהמות שווים במעלתם, וממילא אין ראוי שיאכל אדם את הבהמה שהלא אין לו יתרון ממנה, ועל כן השחיתו דרכם ונהגו כמנהג בהמות, 'וכאשר נמחו כולם ונשאר אך נח ואשר אתו בתיבה רצה השי"ת לשרש זה הדעת ולעקור אותו מן העולם', ועל כן התיר להם אכילת כל בהמות וחיות, למען ידעו כי יש לאדם יתרון ומעלה מן הבהמה, כי בצלם אלוקים עשה את האדם, ויש בו שכל ודעת להכיר את בוראו ולעבדו. והדברים נוראים למתבונן בהם, כי זה האיש אשר אינו מבין מעלת ה'אדם' שבו יכול להגיע עד לשפלותם של 'דור המבול'... ועד כמה צריכים אנו לזכור בכל עת שאנו 'בני אדם' ולא 'בהמות'...

יש שפירשו לאידך גיסא, שאדם הראשון לא התאפק מלאכול את עץ הדעת, ולא ניכר בו מותר האדם מן הבהמה, על כן נאסר באכילת בעלי חיים, אמנם נח היה 'צדיק תמים', ושלט על עצמו שלא להיות כאנשי דור המבול שמלאו תאוותיהם, על כן התעלה בדין הוא שיאכל בעלי חיים...

באר הפרשה - פרשת לך לך

יא

בין כך ובין כך, מעתה יתבאר הא דאיתא בגמ' (פסחים מט): 'עם הארץ אסור לאכול בשר בהמה', כי כל 'ההיתר' היה מפני ששיימו ליבם לדעת שהם כבני אדם ולא בהמות, או כי יש לבני אדם שליטה על עצמם והם עדיפים מבהמות, ואם הוא 'עם הארץ' ונוהג כבהמה אם כן 'נפל כל ההיתר', ומהיכי תיתי להתירו בבהמה אחר שאינו עדיף ממנה...

כג. על כן יאמרו המושלים משל, לעלה תאנה שהתקנא בציפור דרור המעופפת להנאתה ומשחררת לגמרי ואילו הוא משועבד, קשור ומחובר לאילן, ולעולם איננו מתנתק... ביקש רחמים שאף הוא יזכה להשתחרר מכבליו, ואכן שמע ה' קול תפילתו וניתקו מהעץ. בתחילה הרגיש העלה 'חרות' כבני מלכים, כי מעתה יעוף להיכן שתשאנו הרוח... אבל, אויה, לאחר כמה שעות נהפך למרמס תחת רגלי עוברים ושבים ולא נשאר אפילו 'זכר לחירות' כי אם עור ועצמות...

אף אנו, כל חד וחד בדידיה, אם זה בשמירה על גדרי קדושה, אם תחת עול ה'ראש כולל' או ה'בוט' וכו', אל תחשוב כי מעלה גדולה היא להוריד את העול מעל ראשך, כי אדרבה, שחרור זה פעמים הרבה אינו אלא לרועץ לאדם, טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו. וכשתתבונן בדבר תחזינה עיניך שכל אותם 'משוחררים' רע ומר להם בקרבם... וממילא 'אל תקנא בעושי עולה'...

והוא כ'קמח' המנופה, הרואה שבנפה נשארו תולעים ופסולת והם משוחררים ורק הוא כלוא בתוך השק של קמח, ואינו מבין שאת התולעים והפסולת יזרקו בקרוב לאשפה, ורק הקמח המנופה ישאר וישמש את בעל הבית. כד. הנה כתיב (תהילים יא ה) ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו, ולכאורה אינו דומה משקל רישא דקרא לסופו, שאין זה דבר והיפוכו, אלא היה לו לומר, צדיק יבחן ורשע לא יבחן, או לאמר ה' צדיק אוהב ורשע שנאה נפשו. ומבארים בעלי המוסר דאכן, היינו הך, מאהבתו שאוהב את הצדיק הוא בוחנו ומנסהו בכל מיני נסיונות - ועל ידן הוא מתעלה במדרגה על מדרגתו, ואילו את הרשע מחמת ששנאה נפשו אינו מנסהו ואינו מעלהו במדרגה ומניחו שילך לדרכו, וירעה עד ש...

כה. עוד צריך לדעת גודל החשיבות שיש בכל פעולה שעושה, ואפילו מעשה קטן, ואל יזלזל וימאס בעיניו, וכך כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ז ד"ה טעם) לבאר היאך זכה לוט להיות עם אברהם אבינו וממנו דוד המלך ומשיח - בזכות הרן אביו שמסר עצמו לשריפה באור כשדים למען שמו, והגם שלא היה זה לגמרי לשם שמים, מכל מקום אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ועל כל דבר קטן כגדול משלם הקב"ה שכר משלם.

כתיב בפרשתן, שלאחר שארבעה המלכים לקחו את לוט בן אחי אברהם בשבי 'ויבוא הפליט ויגד לאברם העברי' (יד יג), ופירש רש"י שה'פליט' זה עוג (ונקרא פליט, על שנפלט מהמלחמה או מדור המבול), 'ומתכוין שיהרג אברם וישא את שרה'. והנה מצינו בתורה, שכשהגיעו בני ישראל אל גבול ארץ הבשן יצא עוג מלך הבשן להילחם בהם, 'ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו' (במדבר כא לד), ופירש רש"י 'שהיה ירא משה להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם', והרבה יש לתמוה, וכי שייך שתעמוד זכותו של אברהם לאותו רשע מרושע אשר זמם שיצא למלחמה בכדי שיהרג אברהם ויוכל לקחת את שרה, וכעין זה יש לתמוה בדברי המדרש בפרשתן (בר"ר מב ח) 'אמר לו הקב"ה, חייך שכר פסיעותיך אתה נוטל, שאתה מאריך ימים' (ואכן נהרג רק לאחר כארבע מאות וחמישים שנה), ומדוע מגיע לו שכר פסיעות על אותה 'ריצת רגלים להרע', נוראות הוכיחו מכאן בעלי המוסר עד כמה חשובה כל פעולה ודבר קטן לפני הקב"ה, כי הגם שלא הייתה כוונתו לטובה, מכל מקום, מכיוון שיצא מכך דבר טוב אין הקב"ה מקפח שכרו. ומעתה יש ללמוד ק"ו בן בנו של ק"ו, שאם גוי מרושע זה שהיתה כוונתו להזיק, ומה היו מעשיו - שהלך לספר לאברהם, זכה לשכר הרבה עד שנתירא ממנו משה רבינו, על אחת כמה וכמה חביב לפני המקום ב"ה מעשה טוב שיהודי עושה ובפרט אם כוונתו לטובה.

ידוע דבר 'המעשה' על הגולם מפראג, אשר פעם אחת לא הצליחו הדייגים להעלות אפילו דג אחד בחכותיהם וברשתותיהם, ולא היה ניתן להשיג דגים לכבוד שב"ק, ביום השישי בבוקר שלחו את 'הגולם' להביא דגים מן הים, ונתנו בידו שק גדול שבו יצוד ויתפוס את הדגים. הלך הגולם אל הים ונכנס לעומקו והחל במלאכתו, לאחר שעברו כמה שעות הבחינו שה'גולם' איננו, ונזכרו שנשאר הוא בים ומהרו לקרוא לו, ראוהו נאבק עם הגלים ומנסה לתפוס דג אחר דג, קראו לעברו שישוב, אך הלה הראה להם שהצליח למלאות רק כדי מחצית השק, ועדיין הוא 'עוסק במצוה'... אמרו לו שכבר אין צורך לצוד עוד (כי כבר תפס דגים הרבה), הלה לא הבין 'חכמות', ותיכף ששמע שאין צורך בדגים הגביה את השק והפכו ושיחרר את כל הדגים למצולות ים... ובאמת הרי זה משל על כל אלו אשר אומרים

באר הפרשה - פרשת לך לך

יומת' ורק לאחמ"כ 'אחרי ה' אלוקיכם'. אלא, כי באה התורה לומר אל תתפתה לשמוע לקול דברי 'נביא השקר' - אף שהזמן עת קשה מאד, מכל מקום התגבר נא, או אז תזכה לאחר ה' אלוקיכם תלכו וכו'.

תיכון תפילתי - אין כוהנו אלא בפה

בפרשתן (יד יד), 'וישמע אברהם כי נשבה אחיו וירק את הניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות וירדוף עד דן, ומבאר הרה"ק הקדושת לוי' ז"ע בדרך הרמוז, כי מספר העבדים אשר לקח עמו עולה בגמטריא שי"ח והוא מלשון שיח ודיבור, כי בכוח הדיבור והתפילה ניצח אברהם באותה מלחמה.

וללמד בא, כי הגם ש'אין מקרא יוצא מידי פשוטו', ובוודאי יצא אברהם אבינו למלחמה עם שלוש מאות ושמונה עשרה עבדים, אך הנצחון לא היה כלל בכוח גבורתם או בטכסיסי המלחמה שלהם, אלא רק בזכות אותם התפילות שנשא אברהם אבינו להצליח במערכה. וכך אמרו חז"ל (תנחומא בשלח ט) לפרש לשון הכתוב (ישעיה מא יד) 'אל תיראי תולעת יעקב' - 'למה נמשלו ישראל לתולעת, מה תולעת הוזה אינו מכה את הארזים אלא בפיה, והיא רכה ומכה את הקשה. כך ישראל אין כוחם אלא בתפילה'.

ולאידך גיסא, המתגבר בעת הקושי - להאמין בה' בכל לב, יזכה לשפע רב והארת פנים מן השמים. וכך איתא מהרה"ק המהר"י מבעלזא ז"ע (פר' ראה ד"ה והנביא) בשם אביו המהר"ש ז"ע כי מצינו במדרש (ב"ר סד ד) 'בן מ"ח הכיר אברהם את בוראו', ובמס' נדרים (לב.) 'י"א שבן ג' הכיר את בוראו', ובשלמא שיטה זו דבן ג' שנים הכיר, אפשר להבין כי אז הוא הזמן שהאדם בא לכלל דעת, אבל מעמו של מאן דאמר בן מ"ח לא נודע, ואמר א"א ז"ל, כי יש עת שנקל יותר להתקרב להשי"ת ולעבודתו, ויש עת שקשה מאד, אך אעפ"כ בשאישי ישראל מתאמץ בכל כוחותיו לעבודתו יתב"ש יכול עתה לזכות למעלות הרבה. והנה לפי חשבון השנים היה 'דור הפלגה' - שכפרו ומרדו בהשי"ת בשנת מ"ח לחיי אברהם, והוא התאמץ לעבוד את הבורא בכל כוחותיו, לכן דייקא אז זכה להכיר את בוראו.

וזכה מבאר, דבפרשת נביא השקר כתיב (דברים יג ד-ו) 'לא תשמע אל דברי הנביא... כי מנסה ה' אלוקיכם אתכם... אחרי ה' אלוקיכם תלכו ואותו תיראו... והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת'. ויש לדקדק מדוע הכנים באמצע דינו של נביא שקר את הפסוק 'אחרי ה' אלוקיכם תלכו', והיה לו לומר 'והנביא ההוא

לעצמם 'אדער גאר אדער גארנישט' - או הכל או כלום, כי אין זה אלא מעשי 'גולם'... אבל האדם הנבון יבין שכל מעט שתפס בחכתו וצד ברשתו - איזה קנין בתורה או עבודה, מצוות ומעש"ט, נחשב לרווח עצום מאין כמוהו. כו. אמרו חז"ל (ע"ז ט) תנא דבי אליהו, ששת אלפים שנה הווי העולם, שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח. ועל פי החשבון עולה שמנין ב' אלפים תורה החלו משהיה אברהם בן נ"ב, הקשה הרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמר ז"ע הרי אברהם הכיר את בוראו כבר מקודם לכן (או מבן שלוש או מבן מ"ח), ומדוע לא יחשיבו מאז והלאה את השנים של תורה. ותירץ, כי 'האלפיים של תורה' נחשב רק מאז שהיה בעולם 'מסירות נפש' לה' ולתורתו, וזה היה כשהיה בן נ"ב - כשעבר את הנסיון של 'אור כשדים' ולא קודם לכן (הובא בטללי אורות). כז. כלומר, כשם שהתולעת בוטחת אך ורק בפיה, ואין עולה על דעתה כלל וכלל להביא גרזן או כל כלי אחר לגדוע בו את העץ, כמו כן נעמוד בתפילה מתוך אמונה שרק על ידה יושיענו אבינו שבשמים, ובל נסמוך על שום דבר אחר שהוא יהא בעזרנו.

עוד ביארו דמיון התפילה ל'תולעת', שכשם שהתולעת נוגסת וחוזרת ונוגסת פעמים רבות מבלי להתייאש ולחדול, עד שבסופו של דבר מפילה את הארז, כך על דרך זה, יתפלל האדם ויחזור ויתפלל אף אם עדיין לא נושע, ולא יתייאש אלא ידע נאמנה שכל תפילה ותפילה מקרבת את הישועה, וסופה לבוא. בדרך זה ביארו את הפסוק (איכה ב ט) 'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'''. ומהו הלשון 'כמים', שמדרך העולם, בשעה שנוטל האדם כוס מים לשתות לרוויה, ונתקל בדרכו ונשפכו לו כל המים, ודאי שלא יסכים מחמת זה להישאר בצמאונו, אלא יטול בשנית כוס מים להרוות צמאונו, ואם גם זה יישפך ימזוג מיד 'כוס שלישי' וכן הלאה, כך נמי הדרך בצלותא ובבעותא, אף אם רואה האדם שתפילתו לא נתקבלה בפעם הראשונה לא יפסיק מלהתחנן לפני בוראו, אלא ישוב להתפלל עוד ועוד עד שלבסוף יענוהו מן שמיא.

באר הפרשה - פרשת לך לך

ג

הארץ, ואין לך מקום טומאה יותר משם, אלא שזכות אחת הייתה לה שנוהרה ב'שמירת עיניים', לבלתי הביט על האסור, על כן זכתה להתדבק בגוף קדוש כאברהם אבינו, ולא זו בלבד אלא שזכתה לראות מלאך אלוקים בהקיץ. וזה דבר הכתוב וימצאה מלאך ה' בזכות על העין בדרך שור, 'שור' מלשון הבטה וראיה, והיינו ששמרה על העין שלא להביט במראות אסורים. ומכאן תצא הקריאה לכל המייחלים להפקד בדבר ישועה ורחמים בכל ענין שהוא, על ידי שמירת עיניים יושפע עליהם שפע רב¹ משמי שמים, ויזכו לכל המדרגות - אף להיראות עם מלאכים.

וללמדך, שלא יאמר האדם מי אני כי אבוא אל הקדושה, הרי לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אין לי כל ייחוס במעלות קדושים וטהורים - כי אין לך איש מישראל הגרוע בייחוסו יותר מהגר בת פרעה מלך מצרים² ואעפ"כ זכתה לכל אלו ע"י שמירת עיניה, ק"ו לדידן. ע"כ, ישמור כל איש את עינו בכל כוחו³, ועי"ז יזכה לבוא לקדושה רבה מאד.

ובך ביאר ה'תפארת עזריאל' (ד"ה וישבו) בפסוק (יד ז) 'אל עין משפט היא קדש', כי על ידי 'עין משפט', ששופט את עינו, מתי להסתכל ומתי לא, ושומר את פתחי עינו כדת וכמשפט הרי 'הוא קדש' מתקדש בקדושה של מעלה כי אי אפשר לבוא למדרגת קדושה רק ע"י שמירת עיניים.

נפלאות מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע על הא דכתיב בפרשתן (יג י) 'וישא לוש את עינו וירא את כל ככר הירדן כי כולה משקה לפני שחת ה' את סדום ואת עמורה כגן ה' כארץ מצרים', והיינו שסדום ועמורה היו כגן ה' ולא היו זקוקים לגשם 'כי כולה משקה', וכן ארץ מצרים לא נצרכה למטר כי היה בה נהר הנילוס המשקה את כל השדות, ולכאורה קשה מדוע זכו רשעים אלו לחיות בגן ה', כשהם 'מסודרים' בהשפעות טובות בלא להיות תלויים בטל ומטר, ומבאר ה'חתם סופר' כי אין זה כלל 'מתנה', אלא אדרבה 'לא זכו שיצטרכו לתפלה כי לא רצה ה' רמוס חצרו', וכביכול, הרחיקו אותם מעליו - קחו לכם כל צרכיכם ולא תהיו קשורים ותולים עיניכם בי.

ומוסיף ה'חתם סופר' לבאר לפי"ז הא דכתיב להלן (פסוק יח) לגבי אברהם 'וישב באלוני ממרא אשר בחברון', כי העיר חברון היתה המקום הגרוע ביותר בארץ ישראל, וכמו שאמרו חז"ל (סוטה לד:) 'ואין לך טרשים בכל ארץ ישראל יתר מחברון', על כן איווה אברהם מקום זה לשבת שם 'כדי שיצטרך לרחמי שמים כל שעה ושעה'⁴.

על העין בדרך - שכר טוב ליראיו ובפרט בענין שמירת עיניים בפרשתן (טו ז), 'וימצאה מלאך ה' על עין המים במדבר על העין בדרך שור', ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע שהנה הגר מוצאה היה ממצרים ערוות

כח. וכבר נודע מה שפירשו צדיקי הדורות בקללת הנחש 'ועפר תאכל כל ימי חיך' (ג יד), שלכאורה קשה, שאין בזה כל קללה רק 'ברכה' שתמיד מזונותיו מצויין לו ולעולם לא ידאג מה יאכל, אלא אין לך קללה גדולה מזו שאין מרגיש בעצמו שהוא תלוי ועומד במי שאמר והיה העולם, ואינו נצרך לבקש מהבורא ית"ש תדיר, וכביכול אמר הקב"ה לנחש איני רוצה שום שייכות עמך...

מעתה, אל יתעצב האיש אשר אינו 'מסודר'... ואינו הולך על 'קרקע מוצקה' אלא מרגיש תדיר שהוא תלוי על בלימה... ואל יפול רוחו בקרבו על שאינו רואה שהקב"ה בעזרו, כי אדרבה סימן מובהק הוא שהקב"ה חפץ בקרבתו ובתפילותיו ורוצה את הקשר והשייכות עמו, על כן אינו ממלא כל מחסורו בפעם אחת, בכדי שתמיד ישא עינו למרום.

כט. וכבר פירש הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע (קדושת ציון, ח"ב ליקוטי ענינים, ד"ה על הא) לפרש את המאמר 'ישועת ה' כהרף עין', כי ישועת השם באה לו לאדם 'כהרף עין' - כפי מה שהוא משקיע להיות עוצם עינו מראות ברע ושלא לראות מראות שאינם הגונים כפי זה יושיענו ה' בכל מיני ישועות ('הרף' הוא מלשון עצמת העפעף).

ל. ובכלל רמזו על טענה זו בכתוב בריש הפרשה שאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך' שלא ידמה האדם בנפשו כי קדושה של מעלה באה לו לאדם על ידי מולדתו וייחוס בית אבותיו, אלא הכל בא לו לאדם אשר אראך - על פי תורת היגיעה בעבודת א-ל חי (חינוך בית יהודה לך יו"ל תרצ"ז, כע"ז במנורת זהב להרה"ק הר"ז זי"ע).

באר הפרשה - פרשת לך לך

יש שביארו מדוע שידד הקב"ה מערכות תבל ועשה גם גדול כזה, והכל אך ורק בכדי למנוע טרחה קטנה כזאת מאברהם אבינו, אלא כי הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו ב'מידה כנגד מידה', ומאחר שאברהם אבינו התחסד לפתוח ארבעה פתחים בארבע צדדי אוהלו בכדי להקל על 'עוברי אורח' שלא יצטרכו לסובב את האוהל אלא מיד ימצאו שולחן ערוך ומיטה מוצעת לך, לכך היקל הקב"ה עליו שלא יצטרך לסובב עצמו ובעמרו על מקומו יוכל לראות את ד' רוחות השמים, ועל דרך זה, המונע עצמו מלצער אחרים כן ינהגו עמו במדה אחר מדה...

וזכר אמרו חז"ל (תנר"ב"א כב ב) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, לעשות כמעשי אבות, להיות 'בעל חסד' כאברהם אבינו, לחשוב מחשבות על אחיו מישראל במה אוכל להיטיב לך ולהקל עולו מאתו.

מתלמידיו של אברהם אבינו – אהבת חסד ומידות טובות איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא באמרי הרי"ם בפרשתן) שחז"ל אמרו (ירושלמי שקלים ב ה) 'האומר שמועה בשם אומרה יראה כאילו בעל שמועה עומד לנגדו, כי השמועה והחידוש ההוא שייך לשורש נשמתו של בעל השמועה, וכאשר לומד מאיר בו נשמתו של בעל השמועה, ובפרשה זו 'בעל השמועה' הוא אברהם אבינו, ולכן מאיר בעולם אורו של אברהם אבינו. והזמן גרמא' ללמוד ממשנת החסד וממידותיו הטובות של אברהם אבינו, ולהיות מתלמידיו של אברהם אבינו בעין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה (אבות פ"ב מ"ט).

בפרשתן (יג יד), 'זה' אמר לאברהם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה, כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע וז"ל, באן נעשה לו גם עצום שיוכל לראות מצפון לדרום ומזרח למערב מבלי שיוצרך לסובב עצמו.

לא. הנה נאמר בפרשתן (טו ז-יא) לאחר שברחה הגר מאת שרי, 'וימצאה מלאך ה' וגו', ויאמר הגר שפחת שרי, ונזכר שם בפסוקים ד' פעמים 'ויאמר לה מלאך ה'', ופירשו חז"ל (בר"ר מה ז, והובא ברש"י) 'על כל אמירה היה שלוח לה מלאך אחר', וכלומר שנגלו ד' מלאכים אל הגר וכל אחד אמר לה דבר אחר, ולכאורה יש לתמוה מדוע לא היה די במלאך אחד שיאמר לה כל אותם אמירות, ומה צורך יש בד' מלאכים, ואמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' דבר נורא, כי גם מלאך מוזהר ב'אל תרבה שיחה'... (אבות א ה). מעתה נלמד אנו העשויים מ'בשר ודם' עד כמה אנו צריכים לשמור על עצמנו...

סיפר הרה"ק מסאטמאר זי"ע ששמע מהרה"ק ה'צבי לצדיק' מבלאז'וב זי"ע, שהיה צדיק גדול אשר היה מופשט לגמרי מכל ענייני עוה"ז והיה שקוע כל ימיו לרבות הלילות בתורה ובעבודה, והיה נוהג שבכל עת שנכנסה אליו אשה היה מדליק סיגרי' ומחזיקה בידיו, למען תהיה לו לזכרון על אש הגהנום הבערת... הוסיף הרה"ק מסאטמאר כי בימינו אנו אין די בהדלקת סיגריה אלא צריך להבעיר מדורות גדולות... ומה נעני אנו אבתריה...

לב. בדרך צחות אמרו לפרש את דברי חז"ל (עירובין יח:) אמרה יונה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם - לגבי הנהנים מ'טובותיהם' של רעיהם, כי יש אשר יגמלו חסד איש לרעהו, אבל כל חסדם אינו דומה אלא לדבורה ה'עוקצת' (כי מעניקים הרגשה שאינה נעימה ונוחה, וד"ל), ועל זה אומרים לה לצרעה 'לא מדובשך ולא מעוקצך'. והכוונה שלא יתחסדו איש עם רעהו כמו דבש דבורים שמחד גיסא הרי הוא דבש - מתוק כשמו כן הוא, ולאידך גיסא הרי הוא בא מדבורים שעקיצתן שורפת בבשר האדם, כך יש לגמול חסד מתוך חסד... במחשבה לטובה כיצד מי שאנו מטיבין עמו ירגיש שאיננו מכביד ומקשה עלינו, ואין ההטבה באופן שברצוננו להיפטר ממנו.

וכך פירש השל"ה הק' (וירא ל) במה שאמר אברהם אבינו ל'שלושה אנשים' שבאו להתארח אצלו 'אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך', וז"ל, ראוי למי שייטיב לאנשים שיראה להם שהוא מקבל טובה מהם במה שיקבלו ממנו, לא שיתפאר על הטוב שייטיב להם, ולזה תמצא שאברהם הראה לאלו האנשים שהם נותנים לו מתנה בבואם אל ביתו לקבל הטבתו.

לג. איתא בזוהר (ח"א רה:) שהתורה מתחלת באות ב' - ב'ראשית, ולא בא' שהיא ראשונה לאותיות, כי האות ב' מרמזת על ב'רוך והאות א' מרמזת על א'רור וחפץ הבורא להתחיל את התורה בברוך. יש שרמזו, שהאות ב' מרמזת לאדם אינך יחיד בעולמך - זכור תמיד שיש עוד יהודי, ויש לו הצטרפויות משלו - ראה נא לעזרו ולתמוך, ולא יסובבו כל ימין סביבות א - אחד, כלומר סביב עצמך והצטרפויותיך, אלא זכור את רעך להטיב לו מראשית ועד אחרית.

מקנה לוט', אלא שעד עתה היה רק 'ריב', וביקש אברהם שה'ריב' לא יהפך ל'מריבה' הפרה ורבה והולכת ומתפשטת ל'.¹

ובך הם פני הדברים, כי פעמים רבות מתגדלת המחלוקת באופן שאילו היו זוכרים את תחילת שורש המחלוקת כבר היו משלימים יחדיו זה עידן ועידנים, ורק מחמת שהוסיפו 'קש ותבן' ממשיכה האש לבעור ולכלות כל חלקה טובה, והמשכיל בעת ההיא ידום, שלא תתרבה האש יותר ויותר ל'.

יבקש את הנרדף - הזהירות שלא לפגוע בזולתו ומעלת הנרדפים

בפרשתן (טו ו), 'ותענה שרה ותברח מפניה', כתב הרמב"ן, וז"ל. 'חטאה אמנו בעינוי הזה, וגם אברהם בהניחו לעשות כן, ושמוע ה' אל עניה ונתן לה

אל נא תהי מריבה - שלא תפרה ותרבה אש המחלוקת בפרשתן (יג ח), 'ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך וכו' כי אנשים אחים אנחנו', מה נמלצו דברי השל"ה הק' זי"ע (בפרשתן אות לג) וז"ל. ושמעתי צחות בתיבת 'מריבה' שאמר בלשון נקבה, ולא אמר 'אל נא תהי ריב' (בלשון זכר), אלא, כי כבר הותחל ריב בין הרועים, לכן אמר אברהם למען השם יפסיקו דברי ריב ולא יוליד בדרך המחלוקת שתמיד עושה פרי ומתרבה, על זה אמר 'אל נא תהי מריבה' לשון נקבה, כאשה המולדת פרי מפרי, ודי בזה שהתחיל הריב, יהיה בזכר שאינו מוליד... עכ"ל ל'.

וכבר ביאר כן ב'תורת משה' להאלישיך הקדוש, דצ"ב, מהו שאמר אברהם 'אל נא תהי מריבה', והרי כבר התעורר דברי ריבות בשעריהם וכמפורש בכתוב (פסוק ז) 'ויהי ליה ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי

וכך דרש הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בדברי הכתוב בפרשתן (יג טז) 'ושמתי את זרעך כעפר הארץ', כי הנה ה'עפר' אין בו שום תועלת כשהוא בפני עצמו, וכל סיבת יצירתו הוא בעבור 'אחרים' ולקיום העולם, שבכל הנבראים יש בהם מיסוד העפר, וגם אי אפשר למאכלים ולבניין בתים בלא עפר. וכנגד זה אמר הקב"ה ושמתי את זרעך כעפר הארץ - שגם זרע אברהם יהיו כל כולם למען אחרים ולטובתם, וכדוגמת העפר.

לד. עפ"י דבריו מבארים את מאמר חז"ל (קה"ר ז כג, וכע"ז נדרים מא.). 'דעת קנית מה חסרת', כי בהוספת אותיות 'מה' על 'ריב' נעשה 'מריבה', ומי שקנה דעת ומבין את גודל ההפסד היוצא מתוך כל מחלוקת, מיד בתחילת ה'ריב', הרי הוא מחסר את האותיות מה, ומונע מה'ריב' להיפך ל'מריבה', ולכן אמרו (חולין פט.) 'כל הבולם פיו בשעת מריבה כתולה ארץ על בלימה', אפילו שכבר היה 'שעת ריב' - וכבר החלה המחלוקת לחולל שמות, הרי הוא עוצרה מיד בכל כוחו, ומקיים את העולם שישאר על מקומו, וזהו 'על בלי-מה'.

לה. וי הרה"ק ה'אגרא דכלה' דורש בלשון 'ויהי' שהוא מלשון 'וי היה', וכלומר 'וי היה על עסק המריבה, כי בכל מקום שיש מחלוקת הוא ווי, ובהיפוך במקום השלום - שמחה וחדוה', ודבריו הקדושים אינם צריכים שום תוספת וביאור...

לו. שאול נשאל הרה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל מאחד מתלמידיו, נקלעתי לסכסוך בענייני ממונות, האם כדאי לי לתבוע אותו בבית דין, או שעדיף שאווטר על כל התביעות שיש לי עליו ולהפסיד אותו הממון, ענהו רבי אשר זרוק מיד את כל הטענות ותווטר לו. הוסיף ר"א לומר לו, אילו יעמדו בפניך שתי ברירות, להיכנס למחלוקת או לרוץ אל הכביש כשממולך משאית (טראק) דוהרת על מאה קמ"ש (62 מייל) - עדיף שתקפוץ לכביש מאשר להיכנס למחלוקת, כי למשאית יש ברקסים (מעצורים) אבל מחלוקת בוודאי הורגת (מעט מן האור - ספינקא).

לז. נוראות כתב הרה"ק ה'חווזה' מלובלין זי"ע טוב להיות בשלום עם חבירו הגם שהוא בשקר, מלהיות במחלוקת עם חבירו הגם שהוא באמת (אור הנפלאות כח, הובא באבני זכרון ערך מחלוקת).

איתא במדרש (בר"ר פרשה ח ה) בשעה שבא הקב"ה לברא את העולם... חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים, צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות שלום אומר אל יברא דכוליה קטטה, מה עשה הקדוש ברוך הוא נטל אמת והשליכו לארץ, הה"ד (דניאל ח יב) 'ותשלך אמת ארצה', הקשה הרה"ק מקאצק זי"ע (אהל תורה פר' בראשית) מה הרווח בזה, הרי עדיין ה'שלום' עומד על מקומו והוא טוען 'אל יברא', אלא ביאורו, כי כשבטלה האמת גם השלום מסכים שייברא עולם, שהרי כל המחלוקות באים כשכל אחד טוען האמת אתי, דרך האמת כך וכך היא, ממילא כשניטל האמת בטלה מחלוקת.

באר הפרשה - פרשת לך לך

מפי השמועה למדו שבכך צוהו [וביאר הרמב"ן (ב'השנות) על ספר המצוות להרמב"ם 'שכחת העשין' אות ה), עפ"י דרכו של עולם, שכשהאדם מרגיש שהוא אבוד, ואבד מנוס ממנו, הרי הוא נלחם בכל כוחותיו העל טבעיים (למעלה מכותות הטבע) ובוודאי ינצחו את היהודים. וכך הוא לשון ה'משך חכמה' (במדבר לא ז), 'למוד בחוקות המלחמה, שאם יקיפו אותם מכל צד, ומהתיאושם בחייהם כי יפלו ביד צר, יעמדו על נפשם בכל שארית כוחם ויוכלו לעשות חיל, כאשר ידוע בקורות העתים, שכמה פעמים בא מגודל היאוש הניצוח הגדול].

הוסיף הגר"ש פינקוס זצ"ל לבאר בטוב טעם (תפארת שמשון פרשת תזריע), כי אם לא ניתן להם מקום להימלט על נפשם הרי הם נהפכים ל'נרדפים' גמורים - והלא כך המביע הקב"ה בהנהגת העולם, שהוא מבקש את הנרדף, אף כאן הא' יבקש את הגויים ולא יהא ביד בני' לנצח אותם.

'הא-ל' המושיע' יושיענו בכל מיני ישועות², ברוח ובגשם³, ונוכה להיות מתלמידיו של אברהם אבינו ולקיים 'והאמין בה', עדי נגאל בקרוב בגאולה שלימה בב"א.

בן שיהא פרא אדם, לענות זרע אברהם ושרה בכל מיני העינוי. פשיטא ואין צריך לומר כי אין לנו כל שמץ השגה באבות ואמהות הקדושות - אברהם ושרה, אך עלינו ללמוד שכל עול שעבודם של זרע ישמעאל שאנו סובלים עד היום הזה בא לנו מ'עינוי' זה לח'...

כי הקב"ה אוהב את הנרדף, יהיה מי שיהיה, וכמו שביאר הרה"ק האמרי אמת' זי"ע (וכן הוא בשפתי צדיק לך, אות לו) את המשך הקרא (שם פסוק ז) וימצאה מלאך ה'. ולכאורה צריך ביאור מהו וימצאה, וכי חיפש אותה מקודם לכן, היה לו לומר 'זיראה מלאך ה'. אלא, מאחר שהגר הייתה 'נרדפת' משרה אמנו, והרי 'אלוקים יבקש את נרדף' (קהלת ג טו) והוסיפו חז"ל (ויק"ר כו ה) אפילו צדיק רודף רשע, לכן 'חיפש' המלאך אחר 'נעלבין', עד שמצאה... ללמדך מעלת הנרדף, אף אם הנרדפת היא הגר הבורחת משרה אמנו (הובא בליקוטי יהודה) לט.

איתא ברמב"ם (הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"ו הלכה ז) וז"ל. כשצדיק על עיר לתפשה, אין מקיפין אותה מארבע רוחותיה אלא משלש רוחותיה, ומניחין מקום לבורח ולכל מי שירצה להמלט על נפשו, שנאמר (במדבר לא ז) 'ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה',

יש שביארו עוד, כי אכן דייקא אמת כזאת (הבאה על חשבון אחרים) הטוענת 'אל יברא' ראוי להשליכו לארץ. כי המבחן לראות אם אמת בפי האומרה, כשבנין עולם יוצא ממנו ולא 'חורבן עולם'.

לח. כתיב בפרשתן (יג ז) 'ויהי ריב בין רועי אברם ובין רועי מקנה לוט והכנעני והפריזי אז יושב בארץ', וכבר עמדו חז"ל לבאר השייכות בין מריבת הרועים לסיפא דקרא שהכנעני והפריזי היו אז בארץ (והובאו דבריהם ברש"י). ואמרו צדיקי הדורות, כי מצינו ש'כנעני' רומז לעניות, וכדאיתא בגמ' (פסחים ג.) לפרש בלשון הכתוב (זכריה יד כא) 'ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבא-ות', מאי ולא יהיה כנעני, אמר רבי ירמיה אין כאן עני, ועפ"י יתבאר בלשון הפסוק, שמאחר שהיה 'ריב' ומחלוקת על כן ה'כנעני' אז יושב בארץ, שהמחלוקת מביאה לידי עניות רח"ל, וכלשון השל"ה הק' (יומא דרך חיים אות מד) שמחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות. ובוודאי 'מידה טובה מרובה' שריבוי השלום יביא לנו ריבוי פרנסה בשפע רב.

לט. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (הובא בנר אלחנן עמ' יב) אמר על דברי חז"ל (חולין פט.) 'אין העולם מתקיים אלא במי שבוולם פיו בשעת מריבה', דהוא כמו 'קטר' הרכבת שמושך עמו את כל הקרונות של הרכבת ע"י שאוצר בתוכו את כל החום הנוצר מן הפחם, כך גם הבולם פיו ואוצר בתוך עצמו את דיבוריו מקיים בזה את כל העולם כולו.

מ. וכמו שאיתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמ"פ לך ט) עד פרשת לך שקורין ענין אברהם אבינו ע"ה העולם נבון, ומפרשה זו מתעורר חסד אברהם (שהוא ממידת החסד) ונעשים ישועות בעולם.

מא. ומן העניין להביא מה שכתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (מועד לכל חי סי' כו אות ה) וז"ל, החודש הזה (חשון) שבטו נפתלי כמו שכתב הרב 'עמודי שמים' (דף קמד:), וראוי לרוץ בו לדבר מצוה, כמידתו 'אילה שלוחה'. וביום י' לחודש שנולד 'גד' כמו שכתוב שם, יהיה היום הזה למזל טוב לכל העושה דבר, וביום טובה יהיה טוב כי זכות גד חופף עליו כל היום ההוא.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת לך לך תשפ"ב

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ואגדלה שמך והיה ברכה (יב, ב)

כתב רש"י, ואגדלה שמך – שלא יקראו עוד אברם כי אם אברהם. ואח"כ הביא רש"י עוד, ואגדלה שמך – זהו שאומרים אלוקי יעקב. כתב הגה"ק מהר"ש מאוסטרופלי לפרש, ששאלו המפרשים למה לא אומרים אלוקי ישראל? אלא שכתבו המקובלים שיש לכון בברכה הראשונה בשמו"ע ש"אברהם יצחק יעקב" מניין האותיות זה י"ג, דהיינו שיש י"ג אותיות כמניין 'אחד', שהאבות הק' יחדו שמו של הקב"ה בעולם.

ואם היה כתוב 'אלוקי ישראל' היה מניינם י"ד, לכן כתיב יעקב, אמנם אם שמו של אברהם היה נשאר 'אברם' היה אפשר לומר 'אלוקי ישראל' כיון שירד אות ה'. וזה הפירוש: ואגדלה שמך – זהו שיקרא שמך אברהם" וממילא "ואגדלה שמך – זהו שאומרים אלוקי יעקב" שלכן לא אומרים אלוקי ישראל אלא אלוקי יעקב.

(הרב החיד"א בחומת אנך בשם רבני אשכנז, בנין דוד)

ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את (יב, יא)

בגמרא (בבא בתרא טז, א) "אברהם אפילו בדידה (באשתו) לא איסתכל, דכתיב הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, מכלל דמעיקרא לא היה ידע לה".

הקשה המהרש"א שם "ויש לדקדק היאך לא היה מסתכל אברהם בשרה מעולם כדקאמר הכא מדכתיב הנה נא עתה ידעתי וגו' והרי אמרו בפ"ב דקדושין אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה שמא יראה בה כו', ואברהם אבינו קיים מילי דרבנן ואפי' ע"ת כדאמרינן ביומא, וי"ל דודאי ראה אותה בנעוריה קודם שנשאה מדרב יהודה שמא תתגנה כו', אלא דאחר שהיתה נשואה לו לא ראה אותה מתוך צניעותה והוא חשב כי לא עמדה ביפיה בזקנתה, כי היתה בעת הזאת לפי הכתובים יותר מס' שנה, ולפי שעי' מעשה הסתכל בה עתה כדאיתא בתנחומא וראה שעמדה ביפיה מהפלא שנעשה בה בת כ' כבת ז' ליופי כו' וע"כ אמר עתה לפני זמן זקנותך ידעתי כי יפת מראה את".

והעולם מתרצים, שכל החשש של שמא תתגנה שייך במי שעתידי להסתכל עליה, אבל אברהם שהרי לא הסתכל עליה לא היה חשש זה של שמא תתגנה.

בהקשר לזה מספר הרב אליהו דיסקין בדרך הלצה, היתה פעם עיירה שהראש הקהל החזיק עצמו שיותר חשוב הוא מהרב דמתא, כשהגיע שמחת תורה, התעקש הראש הקהל שלא יתנו "חתן תורה" לרב, אלא שימכרו, והוא עצמו קנה את העליה בשבילו. לאחמ"כ ערך "קידוש" גדול לכבוד שקיבל "חתן תורה".

הרב, שהחליט שצריך לשים את ראש הקהל במקום, נשא דברים בקידוש ואמר כך: לכאורה הרי הגמרא אומרת שאסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה, ואם כן נשאלת השאלה איך יכול ראש הקהל להיות "חתן תורה" הרי אף פעם לא ראה את התורה? איהו מותיב לה ואיהו מפרק לה: במקום שאינו עתידי להסתכל עליה אין את החשש, (כאמור בה"ל) ולכן שפיר יכול ראש הקהל להיות "חתן תורה".

ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה. (יב, י)

הקשני א' התם פירש"י [שמות י"ד י'] ופרעה הקריב התאמץ עצמו להקריב, הכא אמאי כתיב הקריב ולא קרב. ואמרת ליישב לפמ"ש הרמב"ן ז"ל שאברהם חטא במה שיצא מארץ הקדושה ושלכן נענשו בגלות מצרים ע"י הרעב וכ' עוד שגם בזה חטא באומרו אמרי נא אחותי את ולא בטח בה' שיעשה לו נס, והנה לא זכר שום עונש על חטא הזה האחרון, ואומר אני שלא חטא בזה אחר שכבר ידע שחטא לא סמך עצמו על זכותו שיעשה לו נס על זה הדרך שהוא נגד רצונו ית"ש. וזה שאמר הפסוק ויהי כאשר הקריב והתאמץ ללכת מצרים שלא כדת ע"כ אמר הנה נא יש לדאוג וכו' כפירש"י וק"ל:

(חתם סופר)

אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך (יב, יג)

הנה לכאורה הוא כפל לשון "למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך". ונראה הכוונה דהנה אח"כ אמר ואברם כבד מאוד בכסף ובזהב וילך למסעיו. ופירש רש"י שהלך לפרוע הקפותיו הנה ע"ד הלצה יש לומר, לכן אמר ואברם כבד מאוד בכסף ובזהב, דהנה מדרך הטבע אף אם יהיה לאדם אלפי אלפים

דינרי זהב לא יהיה לו למשא, והיינו מצד שהדבר חביב עליו כ"כ עד שהכל לא יהיה עליו למשא. אמנם זהו דוקא כשהממון הוא שלו, אבל אם המעות שיש לו אצלו הוא משל אחרים בפקדון, שוב נהפך זה למשא עליו כיון שאינו שלו. א"כ, ה"נ אצל אברהם אם היה הממון נשאר בידו משלו לא היה הממון למשא עליו כלל, אך כיון שידע שלא יהיה לו הממון רק יצטרך לפרוע מזה הקפותיו, א"כ הוי ממון של אחרים, לכך היה עליו למשא. וזה"ל ויבא אברם כבד מאוד בכסף ובזהב ולכך היה עליו למשא משום דוילך למסעיו שהלך לפרוע הקפותיו ולכך היה כבד בכסף ובזהב. זה י"ל דרך הלצה.

אבל אליבא דאמת, זה אינו, דודאי היה חביב על אברהם מה שהלך לפרוע הקפותיו דפריעת בעל חוב מצוה, אך י"ל בכל דבר מצוה השטן עומד כנגדו לבטלו ולעכב הענין, אבל בדבר שאין בו מצוה כלל בזה אין השטן מתנגד עליו לבטלו וכמו שמצינו במדרש גבי העקידה שעשה השטן א"ע כנהר ונחל וכמה מניעות כדי לבטלו ממצותו, כן ה"נ עשה השטן את הכסף למשא על אברהם כדי לבטלו מן המצוה של פריעת חוב.

(אמרי שפר להגה"ק ר"ש קלוגר)

כתב ב"דרישה" על חו"מ סימן רמט:

שונא מתנות יחיה. וכן מצינו באברהם שאמר (בראשית יד כב כג) הרימותי ידי וגו' אם מחוט ועד שרוך וגו' והא דלא מיייתי הגמרא והפוסקים ראה מזה משום דאפשר למימר איהו דאחמיר לנפשיה ממדת חסידות יתירה דהוה ביה. גם יש לומר משום דהוה מלך סדום רשע לא רצה לזכות אותו בקבלתו מתנה ממנו על דרך וחסד לאומים חטאת (משלי יד לד) וזהו שאמר (שם) ולא (יאמר) [אמר] אני העשרתי. והא שקיבל מפרעה ואבימלך היה נימוקו עמו דלשם מצוה קעבדי כדכתיב בכל אחד תשובתו בצדו אצל פרעה כתיב (בראשית יב יג) אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך שקשה איך מסר שרה לזנות בשביל הנאתו ועוד שהקדים הטפל דהיינו למען ייטב לי בעבורך ואיחר העיקר דהיינו וחיתה נפשי בגללך. אלא הענין היה שאמר אמרי נא אחותי את כדי שכל השרים והמושלים יחיפו לי בעבורך בסברם שאתן אותך להם לאשה ואני לא אתנך לשום אחד מהם ולא יהיה שום אחד רשאי לפגוע בי שיירא מהשר השני שגם כן דעתו עליה וישמור נפשי מאחרים וכן כולם נמצא שקבלתו המתנה היא כדי שייסברו שהיא באמת אחותו ושיתננה להם ועל ידי כן יחיו הוא והיא ואל יפגעו בהם רשעים ולהציל נפשו ולאפרושי מאיסורא קעבדי והשתא אתי שפיר דקאמר דעל ידי שיטיבו לי כל אחד בעבורך וחיתה נפשי בגללך וגם באבימלך הוצרך לקבל כדי שלא יאמרו לאחר שהתעולל בה כרצונו דחה אותה לחוץ כדרך שעושים לזו' וכדפירש רש"י (ד"ה לכל) על מה שאמר הנה הוא לך כסות עינים (בראשית כ טז).

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו (יב, כ)

בגמרא (סוטה מו, ב) "ואמר ר' יהושע בן לוי בשביל ארבעה פסיעות שלוה פרעה לאברהם שנאמר ויצו עליו פרעה אנשים וגו' נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה שנאמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה".

למה זכה לארבע מאות שנה עבור ארבע פסיעות? מבאר באופן נפלא בספר אור תורה להגה"ק מאוסטרובצא זי"ע עפ"י הגמרא בסנהדרין (ק, א) "תניא רבי מאיר אומר במדה שאדם מודד מודדין לו", ופירש רש"י "אם מדד ונתן לצדקה לעני מלא חפניו, הקדוש ברוך הוא מודד בחפניו ונותן לו", דהיינו שהאדם מקבל את שכרו לפי מידותיו של הקב"ה, ואם כן, מגיע לפרעה שכר כארבע פסיעות של הקב"ה כביכול. ובגמ' עירובין (מב) כתוב שפסיעה של אדם היא אמה, א"כ מגיע לו שכר ארבע אמות של הקב"ה כביכול.

והנה כתיב בישעי' "שמים בזרת תיקן", ויש מפרשים שהכוונה על עובי הרקיע שהוא כ'זרת'. ובירושלמי ברכות (פ"א ה"א) איתא שמהלך הרקיע הוא חמישים שנה. יוצא שזרת – דהיינו חצי אמה – של הקב"ה הוא מהלך חמישים שנה, א"כ אמה הוא מאה שנה, לכן קיבל ארבע מאות שנה כנגד ארבע פסיעות.

(אור תורה)

וילך למסעיו וכו' עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. (יג, ג)

פירש"י שלא שינה מאכסניה שלו. נ"ל דקרא רצה לאשמעינן שבחא דאברהם, דדרך האדם כשישיג עושר משנה דירתו ודר בעליות מרווחות, וגם בדרך משנה מאכסניה גרועה לטובה ממנו, אבל אברהם לא ביקש גדולות

ומוותרות ולא שינה אכסניה שלו, וגם לא שינה מקומו ואהלו, והלך אל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה, אל מקום המזבח וכו', ויקרא שם אברם בשם ה', אשמעינין שבחו שלא הטרידו העושר מעבודת ה' ומלזכות רבים, אלא הלך אל מקום המזבח ויקרא שם אברם בשם ה', שהקריא בשם ה' ב"ה כבתחלה וק"ל,

הלך ולן במדבר, והיו עמו תרנגול חמור ונר. באה רוח וככתה את הנר, בא חתול וטרף התרנגול, בא אריה וטרף החמור, ואמר: כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, לטובה.

באותו הלילה באו גייסות ולקחו את בני הישוב בשבי. אמר: כלום לא אמרתי שכל מה שעושה ה' לטובה. שאלו היה הנר דולק, החמור נוער או התרנגול קורא, היו באים ושובים גם אותו!

אדם חייב לדעת, שאינו יודע. הוא אינו יודע, ואחרים אינם יודעים, רק ה' יודע. מעשה באדם שאמר: הרווחתי תשעים דולרים, בדקה. כיצד? נסע ברכבת ומולו ישב גוי.

התפתחה שיחה: "מה מעשיך?" עשיר הוא, בעל אחוזות ונחלאות. "ואתה מה מעשיך?" "אני", אמר היהודי, "מתפרנס משאלת שאלות".

הגוי לא הבין, והיהודי הסביר: "הרי אתם מלומדים, ואנו נבערים. אז אני מציע עסקה: אשאל שאלה, ואם לא יודעים תשובה נותנים לי מאה דולרים. ואחר כך ישאלו אותי שאלה, ואם לא אדע אתן עשרה".

הגוי הסכים. משכיל הוא, לבטח ידע. שאל היהודי: "לאיזה בעל חיים יש שבע רגלים, שלושה ראשים, ונוצות כתומות?"

"איני יודע", השיב הגוי. מעודו לא שמע. שילם את הסכום. "עכשיו תורך לשאול", אמר היהודי.

"הבה אשמע, לאיזה בעל חיים יש שבע רגליים ושלושה ראשים ונוצות כתומות?"

"גם אני איני יודע", אמר היהודי, והחזיר עשרה. כסבורים אנו שהאחרים יודעים? איש אינו יודע, מלבד הבורא יתברך, מחולל המאורעות!

יש סיפור ידוע - הכומר מפראג הסית את המלך נגד היהודים. השיג הסכמתו שיערך ויכוח פומבי על הגשר הנטוי על הנהר. אם הכומר ינצח, יזרקו את היהודי למים השוצפים, ואם היהודי ינצח, יזרקו את הכומר. הודיעו לרב, וגזר תענית. בא עגלון ואמר: "אני מוכן להתייצב לויכוח".

תמה הרב, והעגלון הסביר: "יודע אני שהכומר מלומד, ואני מביא בחשבון שיתכן וינצח. אושלק לנהר, אך לא יהיה זה הפסד גדול. עגלונים יש למכביר, ואת חיי הרב אסור לסכן".

ביום המיועד התכנסו כולם, ולתמהונם התייצב לויכוח עגלון נבער! בזלזול בוטה אמר הכומר: "שאל אתה ראשון!"

אמר: "אמר נא הכומר, מה פרוש הביטוי: לא ידעתי פרוש?" תרגם הכומר לשפה המדוברת: "איני יודע מה הפרוש".

אך שמע הזקיף את ההודאה המפורשת מפי הכומר, נשאו והטילו למימי הנהר השוצפים, כן יאבדו כל אויבינו!

היהודים נשאו את העגלון המנצח על כפיים, והרב התעניין: איך עלה בדעתו לשאול שאלה מחוכמת זו?

ענה העגלון: "פשוט מאד! יהודי פשוט אני, ולומד חומש עם עברי-טייטש, תרגום לאידיש. הגעתי לדברי רש"י, "לא ידעתי פרוש" (ויקרא יג, ד). ולא הבנתי. עיינתי בתרגום, וראיתי שהמתרגם מודה: איני יודע מה הפרוש. חשבתי לעצמי: אם המתרגם החכם לא ידע, הכומר הגוי ידע!..."

צריך לדעת שהקדוש ברוך הוא מסובב המאורעות והוא נותן התורה. כמו שמבינים אנו שהתורה עמוקה, וכשאיננו מבינים תולים אנו בקוצר השגתנו, ואך יומרה תהיה מצידנו לנסות להבין הכל, כך גם במאורעות החיים - היה בבני ברק יהודי מבולבל, תלמיד חכם מסכן ששכלו משובש. יום אחד עיין בתוספות ולא הבינו. החליט לקרוע את התוספות מדף הגמרא!

הזדעזעו: מה אתה עושה! אמר: "התוספות טועים, יש להוציאם!" מבינים אתם, הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כתב בשברון לב: "לא זכיתי להבין, וה' יאיר עיני". והוא, המסכן המשובש, קורע את התוספות!

טענו: "אבל יש עוד תוספות מהצד השני!" אמר המסכן: "אוי לרשע ואוי לשכנו..." צוחקים! כולם מבינים שזה שבוש שכל כשזה נוגע לתורה הקדושה, לתוספות הקדושים. וכשזה נוגע למאורעות, למעשה אלוקינו!...

(והגדת)

דן אנכי

בגורת ברית בין הבתרים נאמר לאברהם אבינו עליו השלום: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ואחרי כן יצאו ברכש גדול" (בראשית טו, יג-יד). וחקרו רבותינו (הרמב"ם, הלכות תשובה פ"ו ה"ה והראב"ד שם, רמב"ן ורבנו בחיי כאן, ועוד) מאחר שנגזר שבני ישראל ישתעבדו ועונו, מדוע נענשו המצרים על שקיימו בישראל גזרתו של מקום.

ותרץ רבנו בחיי זצ"ל, וזו לשונו: "תדע, כי אם נגזר על ראובן שיהרג, ונכתב ונחתם עליו בראש השנה כן, לא ינקה ההורג אותו אף על פי שעשה הנגזר. כי

ומותרות ולא שינה אכסניה שלו, וגם לא שינה מקומו ואהלו, והלך אל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה, אל מקום המזבח וכו', ויקרא שם אברם בשם ה', אשמעינין שבחו שלא הטרידו העושר מעבודת ה' ומלזכות רבים, אלא הלך אל מקום המזבח ויקרא שם אברם בשם ה', שהקריא בשם ה' ב"ה כבתחלה וק"ל,

(כתב סופר)

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון (יד, יח)

כאשר התודעו פעם אחת רבינו הקדוש מפרמישלאן עם הגאון הצדיק ר' שלמה קליגער אמר הרבי ר' מאיר ז"ל אשר כוונת הפסוק הוא ללמד אותנו שבאם פוגשים שני צדיקים זה בזה, צריך כל אחד ללמוד מחבירו מה שאין בו הוא עצמו.

וזהו "ומלכי צדק" זה שם שהיה שר התורה, "הוציא" מאברהם מדת "לחם ויין" זה מדתו של אברהם "הכנסת אורחים", "והוא" רצה לומר אברהם הוציא "משם" מדת "כהן לאל עליון" ללמוד תורה יומם ולילה כי זאת היתה מדתו של שם.

(מרגניתא דר' מאיר)

ואם אקח מכל אשר לך. (יד, כג)

פירש"י אפי' שכר טרחתו לא רצה לקבל, וצ"ע מ"ט עבר בזה על לא תחנם, ומה לפני משורת הדין שייך כאן. ונ"ל דהרדיפה היתה בליל פסח וה"ל שכר שבת וכה"ג אחז"ל [שבת ק"כ]. אטו חסידים שכר שבת שקלי.

(חתם סופר)

ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם (יז, ה)

בספר בנין דוד הביא בשם מוהר"ש מוילנא מדברי הגמ' (ברכות יג, א) שהקורא לאברהם אברם עובר בעשה או בלאו, ואילו הקורא לישראל יעקב לא עובר כיון שאהדריה קרא, וכלשון הגמרא: "לא שיעקר יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו". ובגמ' ב"ק (מא, ב) "את" הטפל לבשרו, שמהמילה 'את' דרשינו "טפל", וא"כ מדויק היטב בפסוקים, שכאן אצל אברהם כתוב "ולא יקרא את" שמך אברם" דהיינו שאפי' כטפל לא יקראו, משא"כ אצל יעקב כתיב "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל" ולא כתב "את" כיון שכ"טפל" אכן נשאר שמו יעקב.

(בנין דוד)

מאוצרות המגידים

"לא הרהר אחר מדותיו"

"בעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד ככולם, להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום" (אבות פ"ה מ"ג). וה' תוספות יום טוב הביא פרוש רש"י: "ועמד ככולם", שלא הרהר אחר מדותיו. כלומר, אין זו רבותא ששמע בקול ה' והלך מארצו, או לעקדה. שהרי ידע שהכל מה' ברצונו נותן וברצונו לוקח. ובכלל, איך יכול נברא להפך צווי בוראו. אבל הרהור הלב, הוא הרבותא. שהרי באיוב [ו' גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם" (בבא בתרא טו ע"ב)] נאמר: "בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו" (איוב ב, י), בשפתיו לא חטא אבל בלבו חטא (בבא בתרא טז ע"א), ואברהם אבינו לא הרהר כלל אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא (רש"י שמות ו, ט). "עמד ככולם" כצור חלמיש!

ומה הם עשרת הנסיונות -

הרמב"ם (אבות פ"ה מ"ג) מונה צווי זה, "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (בראשית יב, א), כנסיון הראשון שנתנסה אברהם. ויש להבין, מדוע לא מנו את השלכתו לכבשן האש על אמונתו כנסיון. והתשובה פשוטה. אין נסיון, אלא במקום קושי והתלבטות, במקום התחבטות והתמודדות. ואיזה קושי היה בעמידה בנסיון האמונה. וכי יכפור חלילה באלוקי העולם, וכי לא ימסור עצמו להריגה על קידוש השם! אבל נסיון "לך לך" היה קשה, לא מובן: הלא עשה נפשות בחרן, לימד וגיר, ולפתע נצטוו לנטוש הכל, ולהתחיל מחדש. יכול היה להרהר ולערער, לטעון שכבוד שמים מצריך שימשך כאן מפעלו ולא ינטוש תלמידיו ומוקיריו. ולא הרהר ולא ערער. זה נסיון, אותו מציינים!

ויודעים דברי הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, שעל כן אמרו: "בעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד ככולם". כינוהו כאן בשם "אבינו", כי השריש בנו יכולת לעמוד בניסיונותינו שלנו. ובראש ובראשונה, שלא להרהר ולא לערער. לדעת שאיננו משיגים ואיננו מבינים, וסומכים אנו על אבינו שבשמים המדריך צעדינו. "ואני בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך" (תהלים עג, כב). "אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים לו, ז), אלו בני אדם הערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה (חולין ה ע"ב).

לפיכך חייבנו להודות על הרעה כשם שמברכים על הטובה, ופירש הרמב"ם (פירוש המשניות ברכות פ"ט מ"ה) לפי שיש דברים הנראים טובים ואחריתם רעה, ויש רעות שמתבררות כטובה - כפי שספרו בגמרא (ברכות ס ע"ב) שרבי עקיבא הלך בדרך והגיע למקום ישוב. בקש שיארחוהו ללית לילה, וסרבו. אמר: כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, לטובה.

"הבקשה השניה, שתגלה לי מה פשר הנכונות הזו, להסיע אותי לכל מקום שהוא".

"זאת בשמחה. יש לי שעה שלמה לספר".

והוא ספר, כמעט שעה, ספר על ילדות קשה, על אב קשוח, התנגשויות וקצרים. על התמרמרות שגאתה ותסכולים שתפחו.

יום אחד שמע באקראי, שבישוב ליד צפת יש מוסד ממשלתי לילדים חסרי בית, או כאלו הסובלים מהתעללויות והתעמרות כמוהו, למשל, כך היה בטוח. החליט לעזוב את הבית ולהצטרף לחוסי המוסד. החלטה לחוד, וביצוע לחוד. היה זה חלום כמוס, לברוח אליו בלילות אפלים. אבל יום אחד פרצה מריבה קולנית, אביו צרח והוא השיב, ועזב את הבית בטריקת דלת. השאיר מאחוריו את התפילין.

בכיסו היו כמה לירות, והרי יזדקק לכל גרוש. נסע בקו חמישים וארבע לתחנה המרכזית בתל אביב, איתר את הרציף לצפת וברר מתי יוצא האוטובוס. אמרו:

בעוד שעה וחצי. מה יעשה עד אז, החליט לשוטט בסביבה. נסע היה, לא היתה לו סבלנות לשבת ולהמתין. החל ללכת, ובטנו המתה ברעב. עבר ברחוב יסוד המעלה, בפאתי מתחם התחנה, והבחין בתכונה ליד בית כנסת מפואר. התעניין, ואמרו לו שמתקיים כאן "בר בי רב", יום שכולו תורה. זכר שפעם לקחו אביו לכזה כנס בבני ברק, והיה שם בצד שולחן עם כיבוד קל, עוגות ושתייה. אם כך, יוכל לשבור את רעבונו. נכנס, ובדיוק הסתיימה ההרצאה. נגש עם כולם לשולחן, נטל ומזג ואכל ושתה, ועדיין שעה שלמה לפניו. במקום לשוטט בחוסר תכלית, ישמע דבר תורה.

ואז, כך סיפר, עליתי לדרוש.

"ואני זוכר מה הרב אמר", וצטט את הסיפור ואת הרעיון. ספרתי שהרב מפוניבז' שאלני שאלה. המשנה אומרת (אבות פ"ה מ"ד) שארבע מדות יש בהולכי בית המדרש: הולך ואינו עושה, כלומר לומד ואינו מבין, לפחות שכר הליכה בידו. עושה ואינו הולך, שלומד בבית המדרש שבביתו, שכר מעשה בידו. הולך ועושה, חסיד. לא הולך ולא עושה, רשע.

ותמה הרב מפוניבז': אם יש מי ש"הולך ועושה", הולך לבית המדרש ולומד ומבין ונהנה ומתעלה, אורה זו תורה ועולמו שטוף אור וזוהר, אשריו ואשרי חלקו. אבל בכל בית מדרש, ויש שעות כלאו לכל אדם, שהוא "הולך ואינו עושה". עיני רואות וכלות איך אחרים מצליחים, מבינים וקולטים, שואלים ודורשים, מחדשים מערכות וזוכים להערכה ורואים עולמם בחייהם, והוא אינו קולט ואינו מבין, שמועתו קשה עליו כבדול, והכל נדים לו ומתעלמים ממנו, מה לו פה ומי לו פה. וזה קורה גם בשומעי שיעור יומי או שבועי. באים עייפים ומותשים, הראש בקושי קולט והעיוניים נעצמות, אל חבל על הטרחה, וכבר מחליטים שלא לבוא, להדיר רגליהם -

ואז רואים הם את אלו שלא קראו ולא שנו, אלו אינם הולכים ואינם עושים. במה מבליים הם את זמנם, במה מבוססים הם, באיזה הבל וריק, באיזו ביצה עכורה. ומחליטים: יהיה מה שיהיה, "שבת בבית ה'" (תהלים כז, ד), ולו לשבת ולבהות, ובמשך הזמן אזכה "לחזות בנעם ה'" (שם), גם לקלוט ולהבין ולהתעלות.

"אשרי יושבי ביתך", קודם כל להמנות על היושבים, "עוד יהללך סלה" בהמשך... נמצא, שההולך ואינו עושה שכנעו להישאר בבית המדרש, ולכן נמנה עמהם.

שמע, וחשב: הלא אלי הדברים מכוונים -

נכון, יש לי קצר עם ההורים, התקלויות תדירות ומטען מרירות אין קץ. אבל ככלות הכול, דרכי סלולה: בית שומר תורה ומצוות, ואני על סף הישיבה הקטנה, ומשמע לגדולה, ולבנין ביתי. ולאן אני הולך, למוסד חלוני. לשהות בין נערים מבתים הרוסים, לחיות באוירה פורקת עול -

ובעודו חושב על כך שמע שאני ממשיך ואומר: הנה, הגר היתה בבית אברהם וסבלה משרה, שהקשיחה יחסה אליה. חייה היו קשים ומרים והחליטה לברוח. גשגש בה מלאך ה' ושאלה: "אי מזה באת ואנה תלכי" -

ענתה: "מפני שרי גברתי אנכי ברחתי".

אמר לה: "שובי אל גברתך, והתעני תחת ידיה" (בראשית טז, ח-ט).

ולכאורה, אמורה היתה לנמק בחירתה, לומר שהמצב שם ללא נשוא. ולא אמרה דבר, חזרה בלי הגה. למה? מפני שהמלאך כבר הקדים התשובה לכל טרוניה. הכל נכון, אבל "אי מזה באת", מאהלו של אברהם! "ואנה תלכי", למדבר, אל פראי האדם? "שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה", ובלבד שתחיי בסביבה של תורה ואמונה!

והוספתי, שזו היתה התביעה הנוקבת על אלישע בן אבויה, כמבואר בירושלמי במסכת חגיגה.

אלישע בן אבויה - "אחר" - יצא לתרבות רעה.

אמר לו רבי מאיר: "חזור בך". אמר לו: "איני יכול".

אמר לו: "למה?"

אמר לו: "שפעם הייתי עובר לפני בית קודש הקדשים רכוב על סוסי ביום הכפורים שחל להיות בשבת, ושמעתי בת קול שיצאה מבית קודש הקדשים ואמרה: שובו בנים שובבים חוץ מאלישע בן אבויה, שידע כוחי ומרד בי!"

וסיימו בגמרא (חגיגה טו ע"א): אמר: הואיל ונטרדתי מהעולם הבא, אהנה לפחות מהעולם הזה. הלך ויצא לתרבות רעה.

הוא רשע בעונו ימות, ודמו מיד ההורג אותו אף על פי שעשה הנגור. כי הוא רשע בעונו ימות, ודמו מיד ההורג יבוקש, כי בודאי לחטא ולעברה נתכוון. ופוסוק מלא הוא: "הוי אשור שבט אפי ומטה הוא בידים זעמי, בגוי חנף אשלחנו... והוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשב" (ישעיה י, ז). למדך הכתוב שהקדוש ברוך הוא גזר לישראל השבט והמטה ההוא כדי להצר להם, ואף על פי כן הענישו לבסוף, ככתוב (שם, יב): "אפקד על פרי גדל לבב". משום שאף על פי שנגזר המעשה, לא היתה כונתו לקיים מצות ה' יתברך וגזרתו, כי אם דרך שנאה, וכדי להגדיל מעלתו ולהרחיב מלכותו. וכן היה הענין בנבוכדנצר, שהוא ועמו נצטוו מפי הנביא להחריב את ירושלים, ככתוב: "הנני נתן את העיר הזאת ביד הכשדים וביד נבוכדנצר מלך בבל והציתו את העיר הזאת באש" (ירמיהו לב, כח-כט), ומצינו שנענש כסנחריב: "לכן כה אמר ה', הנני פקד אל מלך בבל ואל ארצו כאשר פקדתי אל מלך אשור" (ירמיה ג, יח).

ונטעים הענין בסיפור מעשה.

מקצועות שונים היו ליהודי העירה. האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחח. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחירת וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוקר והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הגנב לבית הכנסת לתפלה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו. עושה הוא את מלאכתו. ומה, אם החולה נפטר פוסק הרוקח מלהיות אזהר נכבד!

הכל ידעו זאת, גם הרב. נסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר.

בוקר אחד עלה היהודי בשברון לב, אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" -

"אכן", אישר הרב.

והלילה נפרץ ביתי והכל נגנב!

נאנח הרב: "אכן המזל האיר הלילה פניו, אבל לגנב..."

החליט הרב לשים לזה סוף. אין כוחו בפיו. המתין עד ליום הכפורים, וכוון את הדרשה שלפני "כל נדרי" בעיקרה לגנב שבא לבוש לבן ועטוף בטלית. הזכיר עברות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר, והרעיש את הלבבות בדברי הרי"ף ("בעין יעקב" שם) שאם אינו מרצה את חברו אין נמחלים גם העונות שבין האדם למקום. בתפלת נעילה מושם הדגש על "למען נחלל מעושק ידינו", ודור המבול עם כל השחתתם לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל -

כמה שמח שהדברים פעלו! כזו תפילה, בכאלו דמועות, לא התפלל איש. הגנב התייפח, כתפיו רטטו, עיניו אדמו, ממש: "ואני תפילה", כל מהותו עמידה לפני ה'! אח "לב נשבר ונדכה, אלקים לא תבזה!"

במוצאי היום הקדוש, כשבא להתברך מפי הרב, האיר לו פניו בדברי כתוב: "לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך, כי כבר רצה האלקים את מעשיך!"

"אמן ואמנו!" ענה הלה בדבקות.

"נו, מהיום ואילך חסל סדר גנבות בעיירה, הא?!"

נרעש הגנב: "למה יאמר הרב כן?!" למה יקללו, יכריתו מטה לחמו...

תמה הרב: "כלום לא חזרת בתשובה, האם לא החלטת לשנות מקצוע?"

"אם אדם מצליח מלאכתו, מדוע יחליפנה", תמה הגנב כנגדו.

לא יאומן: "אז על מה התפללת בכזו כוונה? האם בקשת שהקדוש ברוך הוא יצליחך בעבירה?!"

"לא, טפש אינני", ענה. "אבל התפללתי מעומק הלב: רבונו של עולם, הרי כשם שזמנותיו של אדם קצובים לו, כך חסרונותיו קצובים לו (בבא בתרא י ע"א). היום אתה כותב וחותר, כמה ירויחו וכמה יפסידו. ואיך יפסידו, מי במים ומי באש, ומי באבדה ומי בגנבה -

אין לי אלא בקשה אחת, אנא ממך, הענה לה: כל מי שאתה גוזר עליו שיגנב ממנו השנה, שיהא זה על ידי..."

מה רוצים ממנו, אפוא. כשם שלא כועסים על הרופא שהוציא אל הפועל את ה"מי בקצו ומי לא בקצו", כך אין לכעוס עליו כשיוציא אל הפועל את ה"מי יעני ומי ישפל"...

מובן, שהבל יפצה פיו: הגזרה גזרה, והגנב יוקע ויענש. כך הגזרה גזרה, ופרעה ילקה וישלם...

"אנה תלכי!"

יום אחד הלכתי ברחוב עזרא בבני ברק, ועוצרת לידי מכונית הדורה. החלון מורד, והנהג גוחן: "לאן הרב צריך?"

"מה זה משנה", שאלתי.

"לאן שהרב צריך, אסיע אותו". וכבר נפתחה הדלת, "יכנס הרב". נכנסתי, המושב היה נוח. עוול שלא לנצל. "באמת תקח אותי לאן שאני צריך?"

"לכל מקום!" הצהיר.

התרועתי. ברוך שמסר עולמו לשומרים. "אז אני צריך לירושלים".

"אין בעיה", אמר, וסובב את ההגה לרחוב גבעת פנחס.

"עמדת לנסוע לירושלים", התעניינתי.

"לא. אבל כבר אמרתי, לאן שהרב צריך!"

"טוב, אז יש לי אליך שתי בקשות. האחת, תוריד אותי ליד קו ארבע מאות", האוטובוס הנוסע לירושלים.

"לא בא בחשבון, כבר זכיתי במצוה! מה הבקשה השניה?"

בסופו של דבר, מספרת הגמרא, פעל רבי מאיר שיכניסוהו לגיהנם ועלה עשן מקברו כמאה וחמשים שנה, עד לפטירת רבי יוחנן שפעל להכניסו לגן העדן. ויש להבין: הרי דחוהו. מה היה עליו לעשות?
אלא, משל למה הדבר דומה -

אדם הפליג בספינה. התרגשה סערה, והספינה טבעה. נזדמנה לו קורה ונלפת בה. גל מסרו לגל, השמש קפחה על ראשו וכוחותיו אזלו. סביבו חגו סנפירי כרישים, בנס לא גרסוהו במלתעותיהם. חש שהגיע לאפיסת כוחות, והנה חוף לפניו, אשד נחל מפכה, עצי פרי לרוב, וקבוצת ילידים מסבים סביב מדורה, צולים דגים, מפטטים בניחותא.

בצעד כושל עשה דרכו בין אדוות גלי החוף, והקבוצה השתתקה. הביטו בו במורת רוח, אינם חפצים באדם זר. החוו בידם: הסתלק, שוב למקום ממנו באת, אינך רצוי כאן!

עצר בחששו. פניו התרכמו: הוריו למדוהו שלא להדחף למקום בו אינו רצוי, ופה אינו רצוי בעליל - ובכן, מה?

האם ישוב עקבותיו?

לאן - לים? אל הגלים? לכרישים?!

לא! הוא ימשיך ויתקדם. ינסה לפייסם, לרצותם, להתחבב עליהם. יהיה לעבדם, למשרתם. כי אין לו לאן לחזור!

זה מה שהיה על אלישע בן אבויה לעשות. לאטום אוזן, להתעלם מהדחיה, להתחנן ולהתרפס. כי התורה היא חיים, והמוות אינו אופציה!

ואילו הוא, פנה וחזר. כי גם הים היה אופציה עבורו. על כך נתבע!

והדברים היוצאים מן הלב נכנסו אל הלב, והחליט לשוב הביתה. אל האוירה הטעונה והעכורה, אבל המסלול הוא המסלול הנכון. ומצא מפלט בישיבה, ביצר בה מקומו ומעמדו, "הולך ועושה", והקים בית לתפארת, בית של תורה וגדולה. שלח ידו במסחר והצליח, קובע עתים לתורה, וההדורים עם ההורים יושבו, והם זוכים לכבוד מלכים ולרוב נחת מהבן והנכדים, והכל בגלל שיחה אחת אליה נקלע "במקרה", וכבר הגענו לירושלים. לאיזו כתובת הרב צריך. את כל חיי אני חב לו!

איי, את חייו חב הוא לרבון כל העולמים, שתכנן שיתקיים באותו מקום ובאותה שעה "בר בי רב", יום שכולו תורה, ואני אוזמן לשאת בו דברים באותה שעה, ושם בפי אותו רעיון, וכוון צעדי לבית הכנסת, והציב בו את השולחן עם המזונות והשתיה, ופתח לבו לדרשה, והשיבו אליו. איזה תזמון, איזו מקריות. וכבר אמרו ש"מקרה" אותיות: רק מה?!

(והגדת)

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. (יב, א)

וברש"י: אשר אראך - לא גלה לו הארץ מיד כדי לחבבה בעיניו ולתת לו שחר על כל דבור ודבור.

וכתב הקדוש בספר חרדים (פרק נט)

וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו, כי תחילת עווננו שנקבעה לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה שנאמר (תהלים קו, כד) וימאסו בארץ חמדה, ושם נאמר (יד) אתה תקום תרחם ציון, ולפיכך היו האמוראים מנשקים עפרותיה ואבניה בכואם אליה. ומצינו במדרש שהקב"ה אמר לאברהם אבינו פעם ראשונה שילך לארץ ישראל ויראנה ויחזור ואחר שחזר לא נתן לו רשות לחזור ללכת לארץ ישראל עד חמש שנים ואותן חמש שנים היה משתוקק לחזור ללכת והוא אמר זה הפסוק (שם נה, ז) מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה הנה ארחיק נדוד אלין במדבר סלה, מוטב ללון במדברות של ארץ ישראל ולא ללון בפלטיות של חוצה לארץ, והיה תאב, ומשהורשה, כתיב וילך אברהם כאשר דבר אליו ה', וקודם בואו אל הארץ לא היה משתוקק אבל אחר שבא שמה פעם ראשונה וראה במראה הנבואה יקר תפארת קדושת הארץ, אז נכסוף נכסף, וממנו נלמד לדורות אנחנו יוצאי חלציו להיות נכספים כמוהו אע"פ שיושיבה בצער, על מנת כך נהיה שמחין ביסורין;

הפתקא הסודית בכנף מעילו של בחוד

בדרכים הארוכות, בימים ובנהרות, בין עיזים כבשים ובני אדם, חודשים רבים - הצרופים בבטחון בהשם, צעד רבי אברהם חנוך הופמן זצ"ל מחוץ לארץ - לארץ הקודש. וזה רק אחד ממאות שעלו מתוך תשוקה ויסורים:

רבי אברהם חנוך (ידידו הקרוב של ר' בן ציון ידלר המגיד הירושלמי זצ"ל) עלה לארץ הקודש בעודו בחור. הוא לא רצה להתחתן בחו"ל, משום שחשש "אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי" לארץ הקדש... היה מני וגמור בנפשו לעלות, ורק אח"כ, יחפש את זיווגו שם בארץ ישראל.

כמו שאר בני משפחתו, היה גם הוא בחור עני מדוכדך, לכן תכנית העליה לארץ הקודש נתקלה בקושי רב של "ענייני ממונות" - פשוט, לא היה לו כסף להתחיל לפסוע מעירו לעיר הסמוכה. גם תעודת פספורט לא היתה לו. אך היה נחוש בדעתו - "יוצאים לדרך".

איך?

"הולכים רגלי":

אשר יבטח בה'

ומעשה שהיה, כך היה:

בחור בודד נעמד בשערי וילנא, הסב את פניו לאחור, קד קידה לעיר הגדולה ויצא לדרך. הוא כיתת את רגליו מעיר לעיר ומכפר לכפר - עד אודיסא.

בהזדמנות הוא סיפר, שבאחד הימים כשעמד בפתח 'הכנסת אורחים' באחת העיירות, לפני שיצא להמשך הדרך, עצר אותו אחד מחשובי הקהל ושאל "בוחר'ל אני מבין שאתה יוצא מכאן לדרך רגלי, הבחנתי שאין לך פספורט, ונראה לי שכבר ימים ארוכים שאתה צועד כך, איך אתה לא מפחד לעבור את הדרכים האלה ללא פספורט?" ר' אברהם חנוך ביקש ממנו להמתין רגע קצר, נכנס פנימה לאכסניה הוציא מהארון סידור ישן פתחו והצביע על נוסח "תפלת הדרך" ואמר: "הנה, זה הפספורט שלי".

כך עד שערי אודיסא, בה היה הנמל הגדול ממנו ביקש להפליג - לארץ הקודש.

מיד כשהגיע לאודיסא וחבילתו הקטנה בידו צעד בחפזה אל הנמל, שם מצא לפניו אניה של גויים העומדת להפליג לארץ ישראל. בזריזות אופיינית ללא אומר ודברים, נכנס פנימה לאניה בלי אישורים ופספורט, ומיהר להתיישב באחד המקומות הפנויים. עודו יושב במנוחה, באחד מחדרי הקהל, במרכז הספינה, נכנסו שוטרים לבדוק תעודות ואישורים. השוטר ביקש ממנו את תעודותיו, וכיון שלא היו בידו, גרשוהו החוצה בבושת פנים, בחזרה אל החוף תחת כיפת השמים...

חבילתו נשארה בספינה. התפילין היו בחבילה.

היה זה נרתיק גדול של עור בו היה כל עולמו הגשמי. בנרתיק הטמין גם מעט בגדים שעוד נותרו לו מבית אבא ללבוש בדרך הארוכה.

אברהם חנוך עמד ליד הספינה וקיווה אל ה' אלוקי השמים והארץ אשר בידו הים והיבשה. "בטחון".

אגב, מרגלא בפומיה של רבי אברהם חנוך:

למה מילת "מבטחו" שבפסוק "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" מנוקדת בפתח במקום קמץ? לומר לך שאפילו במקום שנדמה לך שכל הדרכים קמוצים וסגורים לפניך, אל תחדל מלבטוח בה', ואם תעשה כן יטיעו לך מן השמים, ויפתחו לך שערי הצלחה. בקיצור, הוא עמד בנמל הפתוח, רוחות עזות כמעט טלטלוהו ממקומו, וקיווה אל ה'. עיניו נשואות לשמים.

זמן מועט לפני הפלגת האניה, היה זה לאחר ניתוק העוגן והתרת חבלים לקראת הפלגה, לפתע נשמעה שריקה מבוהלת. התקבלה פקודה - לעצור! היא עגנה שוב.

לאחר שיח קצר בין המלחים ועובדי הנמל הכעוסים, הסכימו המלחים להוציא שוב את הגשרון המוביל אל האניה (במטרה להעלות על האניה נוסע עשיר שאיחר את המועד). הבחור הבחין שהנה על האניה עולה נוסע שהביא אחריו עדר גדול של כבשים ועיזים...

בזריזות גוף של בחור צעיר, התכופף אברהם חנוך ונכנס בזחילה בין הצאן. התחבא בין הכבשים צעד ביניהם במהירות ועלה על האניה. התישב על הארץ בינותם בצדי הסיפון בלי שהרגישו בו.

כשהספינה עזבה את הנמל, ירד לירכתי הספינה ושב אל המקום בו נחה חבילתו שעדיין לא נזרקה ממקומה כך יצא בדרכו אל ארץ הקודש. הנסיעה החלה.

כשעברו כמה ימים של הפלגה, הנוסעים כבר הכירו אחד את חברו ושוחחו ביניהם, וכך החלו יושבי האניה להציק לו לר' אברהם חנוך בשאלות: כיצד בחור נוסע לארץ חדשה שאין לו בה מכיר או קרוב ללא פרוטה בכיס? מה תעשה שם? איך תחיה, ומי יעמוד לצידך? אחרים אמרו בלחש "בוודאי יש לו כסף או תכשיטים שיעזרו לו להתבסס בארץ ישראל..." באחד הימים לאחר שהטרידו אותו בשאלות סרק ענה להם הבחור: "כן, יש לי צ"ק על סכום עתק מבנק מסחרי בין לאומי".

נוסעים סקרנים שהיו בטוחים שהוא לא עולה סתם כך בלי שמישהו עומד מאחוריו האיצו בו לגלות את הסוד היכן הכסף ומה סכום הצ"ק שעליו בוטח. כשלא יכול היה לעמוד בפני בקשתם, פתח את החבילה שעמדה לידו, חיטט בה, וכל הסובבים המתיניו בצפייה. ר' אברהם חנוך הוציא מחיקו ניר עבה והושיט להם בהתרגשות, על הנייר היה כתוב: "תני רב תחליפא אחוה דרבנאי כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ועד יום הכיפורים" (ביצה ט"ו) הם הביטו עליו, והוא מיהר להגיד להם: "נאמן עלי בעל ההבטחה שיקיים דבריו".

זוכרני, סיפר המגיד הירושלמי, שפתקא זו היתה מונחת בכיסו כל ימיו. כאשר האניה עגנה בנמל יפו, ירד עם כולם אל החוף, אבריו דא לדא נקשן מהתרגשות, ושתי דמעות חמות זלגו מעיניו.

לא היה בידו אפילו פרוטה כדי לעלות מיפו לירושלים אך כמובן בטח בהשם. בעיניים דומעות ולב הומה התרגשות הגביה את עיניו וראה אורחת ישמעאלים, שעולה בדרכה ירושלימה, הם נשאו על החמורים פירות וירקות, הוא שאל אותם אם יסכימו שיעלה עימם על העגלה. הביטו עליו רגע ארוך והפטירו "אין לך כסף יהודי מרופט - עלה עימנו, יאלה!" ר' אברהם חנוך הבחור הצטרף אליהם ללא פחד. וסיפר לי כי באותה שעה שם לנגד עיניו את דברי חכמי המוסר שאדם ששם בטחונו בה' ית"ש אינו ירא משום דבר שבעולם! ואכן הקב"ה הטיל את מוראו על הערבים, הם כבדוהו מאד, ובעליית ההר לירושלים קראו לפניו בניגון ערבי: "ככה יעשה לחכם היהודי".

כך הגיע לשערי ירושלים בשמחה ובששון.

ג. ואם שאלם, זאת אומרת שלא ידע מה לעשות, נו, אז אם הרוב אמרו שלא למול למה באמת כן מל?

ד. ומה השכר שזכה בזה ממרא? שיתגלה הקב"ה בחלקו. מה ה"מידה כנגד מידה" בזה?

ה. ואין נבין את דברי המדרש בילקוט שמעוני: (בראשית - פרק כג - המשך רמז קב) "ולמה קורא אותה קרית ארבע שדרו בה ארבעה צדיקים ענר אשכול וממרא ואברהם" וכי אלו הם צדיקים? וביותר, בהמשך המדרש: [למה נקרא שמה קרית ארבע:] "ושמלו בה ארבעה צדיקים אברהם ענר אשכול וממרא", כאן עושים הם ההיפך מה"עצה טובה" שלהם, ומלו את עצמם?

מחמת עוצם הקושי, נראה לחדש בזה כך: בהקדם, עניין מצוות מילה, ידוע בספ"ק שטעם מצוות המילה היא כדי להכשיר את הקטן שיהא ראוי לעבודת ד' וכדי להחליש את תאוותיו. ויתכן להוסיף בזה עוד הסבר, עפ"י דברי האור החיים הק' בפ' תזריע וכן הוא בעוד הרבה ספרים הק' שמחשבות ההורים משפיעים על נפש הילד. וכשנולד ילד ישנו החשש שמא ואולי יופרע ממשחבתם שטבועה בנפשו.

ויתכן, שלכן, ברוב רחמי וחסדיו ציוה לנו הקב"ה למול את התינוק כבר בן שמונה ימים, שיקבל את החותם של יהודי, שמעת שכבר יש בו חותם של צווי השי"ת ממילא מוכשר הוא יותר לקיים רצון השי"ת.

ויומאת יותר עפ"י מה שמצינו בדיני טומאת כלים שישנם כלים שירדים לטומאה במחשבה או במעשה (מסכת כלים פרק כה, ט) "כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה, ואינן עולים מידי טומאתן אלא בשנוי מעשה, שהמעשה מבטל מיד המעשה ומיד מחשבה, ומחשבה אינה מבטלת לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה" יתכן, שלכן, כשנולד התינוק ציוה לנו הקב"ה שנחתום בו "שינוי מעשה" "שהמעשה מבטל מיד המעשה ומיד המחשבה" ובוה נכשירו להיות כלי מוכן לעבודת השי"ת. ובאמת לא צריך כאן את המחשבה כלל אלא עצם המעשה שיכשירו.

ועתה נבא אל ביאור המדרש: הקב"ה אמר לאברהם שימול את עצמו. בא אברהם אבינו ואמר לעצמו, מה המטרה ומה הנסיון במצוה זו? הרי כבר עברתי נסיונות קשים בהרבה מזה. הלך אצל ידו לשאלם, בא אצל ענר, ושאלו מה הנסיון בזה, אמר לו ענר: הקב"ה כניאה רוצה שתמסור נפשך אילני, ואם תשאל מה מסירות נפש יש כאן? התשובה: "שהיה קרוביהן של המלכים שהרגת באין והורגין אותך ואין אתה יכול לברוח מפניהם". שמע אברהם והמשיך אל אשכול לשמוע מה הוא אומר, אמר לו אשכול: גם אני סבור שהמטרה היא מסירות נפש אבל מטעם אחר: "אתה זקן, אם אתה תמול יצא ממך דם הרבה, ולא תוכל לסבול ותמות". בא אצל ממרא, אמר לו ממרא, לא יכול להיות שהמטרה היא מסירות נפש, שהרי כבר הוכחת עצמך כמה פעמים עם מסירות נפש: הלא הוא שהצילך מכבשן האש, ועשה לך כל הנסים, והצילך מן המלכים, ואולי כחו וגבורתו היו הורגין אותך, והצילך רמ"ח אברים שבך", והרי בכל אלו המקרים כבר מסרת נפשך.

אמר לו ממרא, אין הקב"ה רוצה ממך כוונה כזו או אחרת. הקב"ה חפץ במעשה המילה בלבד. שכן כאמור בה"ל כאן ע"י המעשה מוציאים וגואלים את התינוק מכל מחשבות הסיגים, ואברהם אבינו הוא הראשון שמקיים מצווה זו, והוא צריך להנחיל לדורות הבאים את הכשרת נפשם ע"י המעשה בלבד, לכן, אף שהוא עצמו הרי לא נצרך לזה כמובן, בכל זאת נדרש ממנו רק "מעשה" בלבד, כמו אצל הקטן הזה שאין לו שום מחשבה ורק מרגיש את עצם המעשה בלבד. וזה מה שאמר לו ממרא: "עשה כמצותו!" רק את העשייה.

בזה מובן היטיב, מה המידה כנגד מידה בשכרו של ממרא, שנתגלה ד' בחלקו, כיוון שהוא זכה להבין שכל המטרה של המצווה היא להכשיר את נפש הילד להשראת אלוקים, לכן נתגלה הקב"ה בחלקו. וכמובן שכל התמיהות נתיישבו בזה מאלהים.

(ציוני תורה)

אברהם אבינו שומע שלוט נלקח בשבי, ויוצא למלחמה. חז"ל מונים לנו עשרה ניסיונות, שבם נתנסה אברהם אבינו - והרמב"ם מונה את הניסיון של מלחמת ארבעת המלכים, כניסיון הרביעי.

לכאורה לא מובן;

אברהם יכל לשבת בבית, לערוך את ליל הסדר כהלכתו, ולמחרת אפילו למסור 'שיעור כללי' ל - 318 החניכים שלו; לוט היה נישאר בשבי, עד שהיו מחליטים המלכים שאין להם בו צורך יותר, וממילא היו משחררים אותו!

נשאלת השאלה - אם כן, מה הניסיון שהיה כאן??? מי ביקש ממנו ללכת ולשחרר אותו?!

ועוד, אם כבר החלטת ללכת ולשחרר אותו, למה ללכת ישר למלחמה ולא לנסות לעשות שלום?!

שאלה נוספת - ואם החלטת כבר לצאת למלחמה, למה אתה לא ממתין אחרי ליל הסדר - שב הלילה, תקיים את מצוות הסדר, ואחרי פסח תצא למלחמה - מה דחוף כ"כ לצאת למלחמה דוקא הלילה?!

יאמר האומר - אם הוא היה יוצא ישר אחרי פסח, הוא היה מפסיד את המימונה!

© אלה נוספת שראיתי, ששואלים המפרשים;

כשרשה אמנו נלקחה לבית פרעה - מה עשה אברהם אבינו? התפלל!

נשאלת השאלה - למה לא זרקת חול על הארמון שיתפוצץ?! ©

הרי אברהם אבינו יודע מהי מעלת התפילה - אז למה הוא לא עומד בתפילה גם על לוט??? - שייקח את כל 318 חניכי ביתו, ויעשה עצרת תפילה!

בו ביום החליט להסב את שם משפחתו ל"הופמן", לזכר ביטחונו הגדול בה' והנס שעשה עמו בעת עלייתו לארץ הקודש.

בירושלים התחתן והיה לאחת מדמויות ההוד בירושלים של מעלה. (להגיד)

ותרא כי הרתה ותקל גבירת בעיניה... ותענה שרי (טז, ד-ו).

רבי משה מונק ביאר זאת עפ"י סיפור:

גביר אחד הוצרך פעם לנסוע לפראג לחגל עסקיו, והוא הזמין לשם כך את שרותיו של עגלונ. השניים נסעו כבדת דרך אורכה, עד שהיום העריב. לקראת חשכה הם עצרו את עגלתם והתכוננו לעשות את הלילה על אם הדרך. כמנהגם של אנשים, פשוטו השניים את בגדיהם, עטו על גופם בגדי לילה, פרושו לעצמם ליד העגלה מצע לישון עליו ונרדמו.

עם שחר, התעורר העגלון ראשון, ומיד מיהר ולבש את בגדי הגביר. אחר, עלה על העגלה והתיישב במושב האחורי כשהוא מתענג על הריפוד המלטף. הוא התבונן בקוצר רוח מבעד לחלון והבחין כי הגביר עדיין נם את שנתו, לכן הרים אבן קטנה, השליך אותה עליו וקרא בקול גדול: "נו, עגלון! עד מתי תשכב?!..."

הגביר קפץ ממקום משכבו והיה משוכנע כי העגלון חומד לו לצון, "האם הסתתרה בינתך?", שאל תוך כדי שהוא מסובב את אצבעו על רקתו ומראה לעגלון את שהוא חושב אודותיו. אבל העגלון לא חשב לוותר, והחזיר לו בצעקה: "אני אינני משוגע! אתה הוא שוטה הכפר! אני הגביר ואתה העגלון שלי, ועכשיו מהר לבש את הבגדים והתחל בנסיעה!". הגביר נוכח לראות כי לא ננקל יצליח לגבור על העגלון, באין ברירה אחרת לפניו לבש את בגדי העגלון ונסע לפראג, לבית הדין. בקושי עצרה הכרכרה וכבר קפצו מתוכה השניים כשהם צועקים בקולי קולות את אותם דברים: "אני הגביר! אתה העגלון!..."

במהרה נכנסו השניים לחדרו של ה"נודע ביהודה", וכל אחד הרצה את טענותיו בפניו. שמע הרב את דבריהם והגיב: "עניין זה מסובך מאוד, עלי לחשוב כיצד להכריע בדבר, לכן לכו עכשיו וחזרו מחר בשמונה בבוקר, כדי לשמוע את הכרעתי בנדון". ומיד לאחר צאתם קרא הרב לשמש בית הדין והורה לו שמחר ישיב אותם להמתין לו ואל יתייחס אליהם כלל, עד שעות אחרי הצהריים המאוחרות.

עוד לפני שהעגלה הנקובה כבר נשמעו הדי הויכוח בין השניים, הם צעקו בנסותם לגבור זה על קולה של זה: "אני הגביר! אתה העגלון!", ופני שניהם בערו מכעס ומשנאה. אך שמש בית הדין, נאמן לבקשת הרב, נגש אליהם ואמר כי הרב עסוק ביותר ועליהם להמתין בבית הדין עד שיתפנה. בלית ברירה התיישבו השניים תוך כדי ההתכתשות המימולית.

הזמן חלף ולאט לאט נמאס הויכוח גם עליהם, הרי אף אדם אינו מסוגל להכריז במשך שעות על עצמו "אני הגביר"... בהמשך התאספו בבית הדין עוד בעלי דינים נוספים שהשמיעו בקול את טענותיהם: בפינה אחת התווכח קבלן עם לקוח ובפינה אחרת התדיינו שני סוחרים ביניהם בויכוח מרתק. ושני הטוענים לתואר הגביר נסחפו בהדרגה לאווירת המקום.

שעות חלפו עליהם כך, בטנם החלה לשגר אותות מצוקת רעב, ולהט הויכוח פג כמעט לגמרי. בשעות אחר הצהריים הציץ הנודע ביהודה מחדרו והבחין שהשניים הסיחו את דעתם מן העניין הבער שלשמו הגיעו. באותו רגע פתח את דלת חדרו לרווחה והרעים בקול: "כנס העגלון!", העגלון האמיתי נבהל כהוגן וקפץ על רגליו במהירות. לאחר שבירר שניה נזכר כי בעצם כבר אינו עגלון מזה יממה שלימה, אך היה כבר מאוחר מידי... הנודע ביהודה הצליח להוציא את האמת לאור, השניים החליפו בחזרה את בגדיהם ופנו לדרכם לשלום.

באופן דומה מוצאים אנו שכאשר פונה המלאך אל הגר, הוא קורא אליה: "הגר שפחת שר". והגר, שהייתה שפחת שרי היא עובדה בלתי נפרדת מחייה, מגיבה בטבעיות לפנייה הזאת.

לאחר מכן ממשיך המלאך ושואל מפני מה היא בורחת, ומבלי מרים, בתשובתה אומרת הגר - "מפני שרה גברתי"...

"אם כן - מוכריע המלאך - את עצמך חשפת את נקודת האמת. בדבריך הנך מודה שאת שפחת שרי, והיא גבירתך... לכן מהרי ושובי אליה, המשיכי לקבל את מרותה והתעני תחת ידיה..."

(ומתוק האור)

בעצם היום הזה נמול אברהם (יז, כו)

מה עשה אברהם אבינו כשנצטווה על ברית מילה? מסופר במדרש, (תנחומא וירא פרק ג) "באלוני ממרא, ולמה באלוני ממרא? יתברך שמו של הקב"ה שאינו מקפח שכר של ברירה, שלשה אהבים היו לו לאברהם, ענר, אשכול וממרא, וכיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא שימול הלך לקחת מהם עצה הלך אצל ענר, אמר, כך וכך אמר לי הקדוש ברוך הוא, א"ל ענר: בעל מום רוצה אתה לעשותך? שיהיו קרוביהן של המלכים שהרגת באין והורגין אותך ואין אתה יכול לברוח מפניהם. הניחו והלך אצל אשכול, אמר ליה כך וכך אמר לי הקב"ה, א"ל אשכול: אתה זקן, אם אתה תמול יצא ממך דם הרבה, ולא תוכל לסבול ותמות. הניחו והלך אצל ממרא, א"ל כך וכך אמר לי הקב"ה, מה תיעצני? א"ל ממרא: בדבר הזה אתה מבקש עצה?! הלא הוא שהצילך מכבשן האש, ועשה לך כל הנסים, והצילך מן המלכים, ואולי כחו וגבורתו היו הורגין אותך, והצילך רמ"ח אברים שבך, ומקצת אבר אחד אתה מבקש עצה? עשה כמצותו! אמר הקב"ה יתברך אתה שנתת עצה שימול איני נגלה אליו אלא בתחומך, ה"ד וירא אליו ה' באלוני ממרא".

מדרש זה אומר דרשני. כשנתבונן נראה שיש כאן כמה קושיות עצומות:

א. אברהם אבינו צריך "עצות" אם לעשות כדבר ד'?

ב. וכי אלו הם ה'אוהבים' של אברהם? שאומרים לא לעשות רצון ד'? הרי יש כלל

ידוע: "הגד לי מי הם חבריך ואומר לך מי אתה..."

למה כשאשתו בשבי - הוא מתפלל, וכשלוט נלקח לשבי - מיד הוא יוצא למלחמה???

ועוד יש לתמוה, הרי ידוע שאברהם אבינו עושה השתדלות - כשהגיעו לגבול מצרים, הוא הכניס את שרה לתוך ארגז - מה הוא כבר יכל לעשות מול המצרים שטופי הזימה! אם כן, הוא עשה כל שביכולתו לעשות - הוא לא סמך על הנס. אם ככה, איך הוא יוצא למלחמת המלכים, בזמן שהוא יודע שאין לו כל סיכוי!?

שאלה נוספת;

אומרת הגמרא (מסכת סנהדרין צט, ב) - ת"ר (במדבר טו-ו) והנפש אשר תעשה ביד רמה (בפרהסיא) דוגמא לזה הוא מנשה בן חזקיה מלך יהודה (ראה מלכים ב, כא) שהיה יושב ודורש בפרהסיא בהגדות של דופי (גנאי), כלומר שהיה מגלה פנים בתורה, ומגלגל על פסוקים ואומר ומשנה רבינו כתבם שלא לצורך, וכך אמר מנשה וכי לא היה לו למשה לכתוב בתורה אלא (בראשית לו-כב) ואחות לוטן תמנע ועוד אמר באותו ענין (שם פס' יב): ותמנע היתה פלגש לאליפז ומה הוצרכה תורה לכתוב דברים אלו, הלא הם חסרי משמעות? וכן מה שנאמר (בראשית ל-יד) וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה הלא דבר שאינו צריך הוא!

נשאלת השאלה - מה זה משנה אם זה היה בקציר חטים, או בקציר שעורים - מה זה משנה לנו מתי זה היה?

מסבירה הגמרא את הפסוקים שלגלג עליהם מנשה - דאתן עלה מיתה ומשכבר באנו לך, אנו שואלים: (בראשית לו, כב) אחות לוטן תמנע מאי היא - מה זה הוא בא למדנו? מבארתי דודים בפרהסיא: תמנע בתו של שעיר החורי, אחותו של לוטן בן מלכים הואי היתה דכתיב (בראשית לו-כט) אלוף לוטן אלוף תמנע וכל אלוף הנזכר בתורה מלכותא בלא תאגא היא שר גדול, כמותו כמלך, אלא שאינו מעוטר בכתר מלכות. והנה לוטן זה, ירש את שררת ה"אלוף" משעיר אביו, אבי כל משפחת החורי, ונמצא שאחותו תמנע היתה בתו של מלך. בעיא לאיגוריו רצתה תמנע להתגייר. אנתה אצל אברהם יצחק ויעקב ובקשה מהם שיגיירוהו ולא קבלוה הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו, כי אמרה מוטב תהא שפחה לאומה זו לבניהם של האבות, דהיינו לאליפז בנו של עשו בן יצחק ולא תהא גבירה מלכה לאומה אחרת לחוריים בני שעיר! וזהו מה שבא הכתוב "ואחות לוטן תמנע" ללמדנו, כמה היתה גדולתו של אברהם אבינו, וכמה היו משתוקקים להידיבק בזרועו, עד שבת מלכים כתמנע העדיפה להיות פילגש בביתם. נפק יצא מינה נולד ממנה עמלק דצעריהו לישראל שגרם הרבה צער לישראל. שואלת הגמרא: מאי טעמא נענשו האבות בכך? עונה הגמרא: משום דלא איבעי להו לרחקה משום שלא היה להם לרחק את תמנע ולמונעה מן הגירות, ועל כן הענישם הקב"ה ומסר את ישראל צאצאיהם בידי צאצאיה. כעת מבארתי הגמרא את הפסוק השני שלגלג עליו מנשה: וילך ראובן בימי קציר חטים אמר רבא בר' יצחק אמר רב מכאן לצדיקים שאין פושטין ידיהן בגזל שהם מדקדקים ביותר בגזל, שהרי אנו מוצאים שראובן הקפיד לצאת לשדה אחרי הקציר דוקא, כי אז אין בעלי השדות מקפידים ולא אכפת להם שבני אדם יטוילו בשדותיהם, וכך נמנע מן הגזל!

אם כן, כל מילה הכתובה בתורה היא קודש קדשים! - אין סתם! כל מילה נצרכת! התורה מקדישה י"א פסוקים למלחמות; ארבעה מלכים נגד חמישה - כן שילמו מיסים/לא שילמו מיסים, י"ב שנה עבדו/י"ג שנה מרדו, למלך פלוני קראו ככה, ולמלך אלמוני קראו ככה;

נשאלת השאלה - כשביל מה צריכים את כל הפרטים הללו???

כדי להבין את יסוד הדברים, נצטרך תחילה לבאר דברי מדרש;

מספר המדרש (בראשית רבה, פרשה מב, אות א) - ויהי בימי אמרפל מלך שניער (בראשית יד, א), רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתח (תהלים לו, יד טו): חרב פתחו רשעים וגו' חרבם תבוא בלבם וגו', מפעשה רבי אליעזר בן הורקנוס שהיו אחיו חורשים במישור והוא חורש בהר ונפלה פרתו ונשברה, אמר לטובתי נשברה פרת, ברח והלך לו אצל רבי יוחנן בן זכאי, והיה אוכל קוזוזות אדמה, עד שעשה פיו ריח רע, הלכו ואמרו לרבי יוחנן בן זכאי ריח פיו של רבי אליעזר קשה לו, אמר לו כשם שהבאיש ריח פיך על התורה, כך יהיה ריח תלמודך הולך מסוף העולם ועד סופו. לאחר ימים עלה אביו לנדותו מנכסיו, ומצאו יושב ודורש וגדולי מדינתו יושבים לפניו, בן ציצית הכסת וקנדימון בן גוריון וכן כלבא שבונו, ומצאו יושב ודורש הפסוק הזה, חרב פתחו רשעים וגו', זה אמרפל וחבריו. להפיל עני ואביון, זה לוט. לטבוח ישירי דרך, זה אברהם. חרבם תבוא בלבם, (בראשית יד, טו): ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם.

בואו נישא לביאור המדרש, כפי שמבאר הוזהר הקדוש, והפרקי דרבי אליעזר {ריש פכ"ז}:

בא ר' אליעזר בן הורקנוס ומגלה לנו סוד - דע לך, לארבעת המלכים היתה מטרה אחת - "ויהי בימי אמרפל" - כל מה שנעשה במלחמת ארבעת המלכים, סבב סביב בנאדם אחד - קראו לו 'אמרפל' - הוא נמרוד!

ארבעת המלכים התאגדו יחד במטרה אחת - "להפיל עני ואביון" - לתפוס את לוט, המטרה הבאה היתה - "לטבוח ישירי דרך" - לשחוט את אברהם אבינו!

אם כן, נוכל כעת להבין מה הולך כאן:

אומר שלמה המלך {קהלת ז, יד} זה לעומת זה עשה אלקים הקב"ה נותן לכוחות הקדושה את הכוחות שלהם - לעומתם, הוא נותן גם לכוחות הטומאה את הכוחות שלהם; היסוד הזה מוטבע, עוד מראשית הבריאה;

יש את אברהם אבינו שמפיץ את דבר ה' בעולם - לעומתו, יש את נמרוד שכל מטרתו היא מרידה בקב"ה - להפיץ את הע"ז בעולם.

העולם כולו עובד באיזון; אם יש את אברהם - יש את נמרוד. אם יש את יצחק - יש את ישמעאל. אם יש את יעקב - יש את עשו. ואם יש את משה - יש את בלעם.

ישנם שני שעירים, המוקרבים ביום הכיפורים - שעיר לה', ושעיר לעזאזל שמוקרב לכוחות הטומאה;

אומרים רבותינו - עזאזל"ל אותיות זה לעומת זה עשה אלהים. אומרת התורה: {יד, יב} ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו והוא יושב בסדום.

שאלנו - לכאורה, הפס' היה צריך להיות כתוב בצורה אחרת? אומרים המפרשים - ויקחו את לוט ואת רכשו" - אתה יודע מה הרכוש של לוט?! - שהוא "בן אחי אברם"! - שכל המלחמה היתה, למען המטרה הזאת - שהוא אחיינו של אברהם! הם לא נזקקו - לא לכסף שלו, ולא לרכוש שלו, אלא רק לאברהם!

לוט נלקח בשבי - אומרת התורה: {שם יג} ויבוא הפליט ויגד לאברם העברי; אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה מב, אות ח} - (בראשית יד, יג): ויגד לאברם העברי... רבי יהודה אומר כל העולם כלו מעבר אחד והוא מעבר אחד ... 'אמרפל' - הוא נמרוד - רוצה להחזיר את כל העולם מן העבר האחד, מבלי שיהיה עבר שני - לחזור בחזרה למה שהיה בדור הפלגה - (בראשית יא, א) שפה אחת ודברים אחדים זה שאברהם היה מן העבר השני, על זה היתה המלחמה! - כל המלחמה היתה, למנוע הפצת דבר ה' בעולם!

אם זו היתה כל מטרתם, אמר אברהם אבינו: "אם ככה, עכשיו אני יוצא למלחמה!" "אה, אבל אתה תמות???"

"אני יודע! אבל אני הולך לקדש שם שמים בעולם!" - אם המלחמה היא על קידוש שם שמים - אם המלחמה היא כנגד דבר ה' בעולם - אז הרגע יוצאים למלחמה ולא אחרי פסח!

אם אלה הדברים בס"ד, נוכל כעת להבין טוב מאוד:

נכנסו ב"ה לחודש מרחשון. בחנויות כבר ישנה אווירה של חנוכה - כבר מוכרים סופגניות, אז ממילא תיקנו לנו חז"ל - שלושים יום קודם החג, דורשים בהלכות החג, וששים יום קודם החג - אוכלים סופגניות ☺

בחנוכה, יוצאים י"ב חשמונאים למלחמה, כנגד ממלכה שלמה של יוונים! לעומת זאת, בימי מרדכי ואסתר כשהייתה הגזירה של - (אסתר ג, יג) להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד - מה אמרה אסתר המלכה ??? - (ד, ה) וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתיי אצום כן - הולכים להתפלל!!!

נשאלת השאלה - בתקופת החשמונאים יצאו למלחמה, ובתקופת מרדכי ואסתר התפללו - מה ההבדל???

גוף ונשמה!

אומרים רבותינו - כשהמלחמה היא על הגוף שלנו - על זה אנחנו יכולים רק להתפלל, כי הכל בידי שמים! אבל כשהמלחמה היא על הנשמה - על זה צריכים לצאת ולהילחם בכל הכוח!

בפורים רצו להשמיד את הגופים - לא דרשו לעבור על שום עיקרי הדת. לעומת זאת בחנוכה, רצו להשמיד את הנשמה - ניסו לבטל שבת, חודש, טהרה ומילה - לכן יוצאים למות על קידוש ה'!

אמר אברהם אבינו: "כשפרעה לקח לי את שרה, הוא לא התכוון להעביר אותי מעיקרי הדת, אלא הוא רוצה את אשתי - מה עושים במצב כזה? מתפללים! אבל כשמנסים למחות את שם ה' מן העולם, צריך לצאת למלחמה - אפילו במחיר של מוות - לקדש שם שמים בעולם!"

אומר הוזהר הקדוש {ריש פ' לך לך} - לא לוט היה הכתובת של ארבעת המלכים, אלא אברהם. אותו הם חיפשו. אבל כדי לגרום לאברהם לצאת למלחמה, הם נצרכו לחטוף את לוט תחילה.

אם אלה הם פני הדברים, נוכל להבין את היסוד הנפלא:

מבטיח הקב"ה לאברהם אבינו - "ואגדלה שמך" - איך? אחרי מלחמת המלכים, הקב"ה עושה בנש לכתבו נס, ומלך סדום יוצא לכבודו מבור הסידי; כעת כבר כולם מאמינים בנש אור כשדים - עושים כולם במה אחת - "אל עמק שוה הוא עמק המלך", ומישיבים את אברהם עליה וממליכים אותו עליהם - כעת כולם יודעים מי זה אברהם, ומתפרסם שמו בכל העולם!

אם ככה, נוכל כעת להבין מדוע כותבת לנו התורה את כל סיפור המלכים בהרחבה: באים חז"ל ואומרים לנו, שארבעת המלכים הם כנגד ארבעת הגלויות שצריכים ישראל לעבור עד ביאת משיח צדקנו;

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה מב, אות ב} - אמר רבי אבון כשם שפתח בארבע מלכיות, כך אינו חותם אלא בארבע מלכיות, (בראשית יד, ט): את כדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך גוים ואמרפל מלך שניער ואריון מלך אלסר, כך אינו חותם אלא בארבע מלכיות, מלכות בבל, ומלכות מדי, ומלכות יון, ומלכות אדום. רבי פינחס בשם רבי איבו פתח (מ"כ ד, יב): והמה לא ידעו מחשבות ה' ולא הבינו עצתו כי קצצם כעמיר גרנה, למה (בראשית יד, ג): כל אלה חברו אל עמק השדים, כדי שיבואו ויפלו ביד אברהם, הדא הוא דכתיב ויהי בימי אמרפל וגו'.

כותב הרמב"ן - אמרו בבראשית רבה (מב ב) אמר רבי אבין כשם שפתח בארבע מלכיות כך אינו חותם אלא בארבע מלכיות וכו' ושם עוד (מב ד בשינוי לשון) ויהי בימי אמרפל מלך שניער וזו בבל אריון מלך אלסר זו מדי, כדרלעומר מלך עילם זו יון, ותדעל מלך גוים זו מלכות אדום, שהיא מכתבת טירוניא מכל אומות העולם. המלחמה הראשונה בבריא, היא המלחמה הזאת - ארבעה מלכים נלחמו כנגד חמישה!

אומרים לנו רבותינו - מקום שמופיע ענין בפעם הראשונה בתורה, הוא הבסיס להכל; ארבעת המלכים, הם היסוד של ארבעת הגלויות - בבל, מדי, יון ואדום! כל מטרת המלחמה היתה, להשמיד את אברהם אבינו ולמנוע את הפצת דבר ה' בעולם - כך כל מטרת ארבעת הגלויות היא, להשמיד את עם ישראל!

אבל מה היה בסוף המלחמה? הושיבו את אברהם אבינו על הבמה ואמרו לו: "אתה אלוהינו! אתה מלכנו!" – אמר להם אברהם: "אני לא מלך וגם לא אלהים – הקב"ה הוא מלך!"

(ברוך שאמר)

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה:

פרש"י 'לך לך - להנאתך ולטובתך. ושם אעשך לגוי גדול כאן אי אתה זוכה לבנים. ועוד שאודיע טבעך בעולם'. וצריך להבין מה שייך להודיע טבעו של אברהם אבינו בעולם? וכתוב בספר 'שפתי מהר"ש' להרה"ק רבי שמואל אנגל מראדמישלא, ע"פ מש"כ ב'עקדת יצחק' פ' בחקותי שיש שני הנהגות שהקב"ה מנהיג את עולמו, הנהגת הטבע והנהגת למעלה מהטבע, הנהגת הטבע בא מעשה כוכבי לכת, ז' ימי בראשית. ויש הנהגה למעלה מהטבע שהקב"ה מתנהג עם ישראל לבדם, שהוציאם מיד שרי מעלה, ועיני ה' אלקיך בארץ ישראל בהשגחה פרטית. ואי בגמ' פסחים דף קיח 'בשעה שהפיל נמרוד את אאע"ה בתוך כבשן האש, עמד גבריאל לפני הקב"ה, רבונו של עולם ארד ואציל את הצדיק מכבשן האש, אמר הקב"ה אני יחיד בעולם והוא יחיד בעולם נאה ליחיד להציל את היחיד'. כאן מצאנו שגבריאל המלאך רצה להציל את אברהם. ובחנניה מישאל ועזריה כשהפילו אותם לכבשן האש, אי' בגמ' שבא 'יורקמי שר הברד' ואמר לפני ה' שירד ויצנן כבשנו של נבוכדנצר, אמר לו הקב"ה, אדרבה ירד של אש, ויקדיח מבחוץ ויקרר מבפנים. וכן היה שכל מי שהיה סביב כבשן נשרף, ושלושת הצדיקים יצאו חיים וקיימים.

וביאר העקדה שכל המלאכים שרצו להציל ע"י עצות של כוחות הטבע, כמו גבריאל שהוא שר של אש שהוא כביכול שולט על ענין אש, והוא יצננו להציל אברהם, וכן יורקמי רוצה לצנן עם ברד. כל זה הוא בדרך הטבע, ואמר להם הקב"ה אני אציל את הצדיקים למעלה מדרך הטבע, כדאי' במגיד דבריו ליעקב אות ד' שכשהיודי עובר את השי"ת למעלה מדרך הטבע, שמשבר תאוות גופו לכבוד ה', אזי הוא זוכה שהקב"ה מתנהג עמו למעלה מדרך הטבע.

וכתב מהר"ש שכן מצאנו במשה רבינו שראה את מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה, וירא והנה הסנה בוער באש ואינו אוכל, והתפלא על כך. אמר לו הקב"ה 'שלא נעליך הטבע, ע"פ שפוט מעליך את כל דרכי הטבע, מכאן והלאה תתעלה למעלה מדרך הטבע, שם אין נעלים, כמו בבית המקדש מקום הניסים אין נכנסים בנעליים, כמ"ש ביושב בסתר עליון' על שחל ופתן תדרוך, תרמוס כפיר ותנין, זוהי הנהגה שלא כדרך הטבע שאדם דורך על נחשים ואינו ניזוק, כיון שהוא יושב בסתר עליון, אינו מתיירא מכל פחדי עוה"ז שבדרכי הטבע, כך אמר הקב"ה למשה שילך במדבר בלי נעלים, ולהתנהג בהנהגה שלמעלה מדרך הטבע. ושם נאמר 'ויקרא אליו אלקים' אלקים בגימ' הטבע, שמשם קראו לו להתעלות למעלה מדרך הטבע, וכמ"ש העקדה ומהר"ל 'סנה' אותיות הני"ס, למעלה מדרך הטבע. ולפי זה מבאר מהר"ש אנגל שהצדיק יכול להתרגל לסוג חיים שהוא כבר מתרגל להנהגה שלמעלה מדרך הטבע, כרבי חנינא בן דוסא שפשוט אצלו שמי שיאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק, ואי"כ נעשה זה בחי' טבע אצלו, שהרי כל ענין הטבע הוא התמדה של הנהגה, כמ"ש חזו"א שאין בין טבע לנס אלא שהטבע הוא נס מתמיד, ואם בבית הצדיק הנס הוא בהתמדה, הרי ש'למעלה מדרך הטבע' נעשה אצלו 'טבע' כי כך הוא רגיל לחיות באופן של ניסים ונפלאות.

אברהם אבינו צועק בעולם שלא יהיו משוקעים בטבע של הבירה דולקת, כמ"ש השפת אמת שהבייה שקועה בדרכי הטבע ודולקת ורודפת אחר ההבלים, אברהם אבינו יחיד בעולמו ומכריז כדברי הרמב"ן שאין טבע כלל, רק הכל נס ופלא. ויתן בעפר חרבו ויצנן המלחמה, אברם אינו מוליד ואברהם כן מוליד, כל מהלך חייו של אאע"ה הוא לבטל את דרכי הטבע. אך העולם עוד לא ידעו מזה. וזה שהבטיח לו הקב"ה 'ואגדלה שמך' ופרש"י 'שאודיע טבעך בעולם', אודיע בכל העולם מהו 'הטבע' של הצדיק, שהוא חי' תמיד באופן שלמעלה מדרך הטבע. כבבית רחב"ד, שאין שום התפעלות מחומץ שדולק, וכמ"ש השפ"א שאם היה רחב"ד מתפעל מזה, לא היה קורה הנס, כיון שזה מילתא דפשיטא אצלו עד עומק הפשוט שבנפש, שמי שיאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק, אזי אין באמת שום חילוק, והקב"ה מגלה לו האמת שהחומץ כשמן. כי הקב"ה דרכו שאינו משבר הטבע, כך היה רצונו, כל זמן שאדם מסתתר אצל האדם ע"י הטבע, הרי הוא מסתתר בדרך כלל, אך אצל הצדיק שאין הקב"ה מצליח כביכול להסתתר ממנו, א"כ אין שום תועלת בהסתרת הטבע.

אברהם אבינו שנתעלה למעלה מדרך הטבע ע"י הברית מילה, אזי שנתנה הטבע שלו לדרך ניסית, וזהו אודיעך טבעך בעולם, כי אאע"ה גילה סוג טבע חדש בעולם, כל המזלות אומרים שאינו מוליד, והוא כן מוליד. וזש"כ צירוף דברי רש"י 'ושם אעשך לגוי גדול כאן אי אתה זוכה לבנים. ועוד שאודיע טבעך בעולם', כאן שאתה חי בתוך הטבע אי אתה זוכה לבנים בדרך הטבע, אך כשתלך לך מארצך ותבא אל הארץ אשר אראך, שם אודיע טבעך בעולם, שזוהו מקום של ניסים ונפלאות, ששם יש סוג טבע אחר, שהנס הוא טבע אצלם. וכמ"ש הדגמ"א על זקנו הבעש"ט שעבר את הנהר בלי שמות ויחודים אלא עם אמונה פשוטה, כי הצדיקים ממשכיים קדושת א"י למקום מקום מדרך כך רגליהם הקדושים, כמו שחידש יעקב אבינו שיכולים לזכות לא"י שלא במקומה. וכמ"ש מהר"ש שאוהו חידושו של יעקב אבינו שבפשת הכנסת א"י, אך אברהם אבינו עדיין היה לפני זה, והיה צריך ללכת בפשטות לארץ ישראל ולזכות לך. כי כל מה שחידש יעקב אבינו ענין המשכת א"י שלא במקומה הוא רק לאחר שייסד אברהם אבינו את קדושתה במקומה. וכל מה שגילה הרמב"ן שאין שום טבע בהנהגת העולם, הכל נס, אינו מדבר רק בארץ ישראל, אלא אפי' בברצלונה וטוליטונוא, כי כל יהודי שמשותק לארץ ישראל הוא יהודי של א"י, ויש לו את המטבע של אאע"ה בכל אתר ואתר. אלא שאאע"ה שהוא תחילת הקדושה היה צריך להכנס ממש למקום

הקודש. 'שם אתה זוכה לבנים, ושם אודיע טבעך בעולם', לגלות המטבע שלך בעולם שיכולים לחיות טבעית עם ניסים ונפלאות.

מה ענין היה לאברהם אבינו לחקוק צורתו במטבע ולשלוח לכל העולם?

כתוב בספר וצוה הכהן פרק כה [לא השו"ת הידוע וצוה הכהן, אלא מתלמידו של המגיד הגדול ממעזריטש, ידי"נ של הרה"ק רבי פינחס מקאריץ ז"ע, הוא היה דור רביעי להסמיכת חכמים, וחתנו של הרה"ק רבי יואל הלפרין אב"ד סטעפא תלמיד הבעש"ט (הודפס בספרים קדושים לתלמידי בעש"ט חלק כ"א) ע"פ דברי המדרש 'ואגדלה שמך שאודיע טבעך בעולם, שיצאו מוניטין שלך בעולם', היינו שיפרסם הקב"ה את המטבע שתיוק אברהם אבינו בעולם שיהיו מקובלים בכל מקום ומקום, עובר לטוחר. והיו מטבעותיו ניכרים לכל, כדברי הגמ' ב"ק דף צז' תנו רבנן איזהו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקניה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר' לפרש"י אברהם ושרה מצד אחד ויצחק ורבקה מצד שני, ולמהר"ש"א שני הצדדים אברהם ושרה, כאן בזקנותם וכאן כשחזרו לנערותם. ואנו מאמינים באמונה שלימה שדברי הגמרא אמת ויציב, וצריך להבין אע"פ שהיה אברהם אבינו מלך, כמו שדרשו חז"ל עה"פ 'הוא עמק המלך', אך מה ענין קדוש היה לאברהם אבינו ליצוק מטבעות עם תמונתו? [ידוע המעשה עם רבי יעקב עמדין שעשה מטבע בצורת החכם צבי, והרוקח לא היה לו ניהא בכך]

בכל מטבע או שטר חקוקים המון מחשבות של כחי ועוצם ידי

וביאר כי ענין המונה יש בו חסרון נורא, כי שטר של מאה דולר עבר הרבה מאד וימים שהיה להם כמות של 'כחי ועוצם ידי עושה לי את החיל הזה', בתוך המטבע והשטר מושקעים הרבה מחשבות אנוכיות של אנשים, ואפי' אלו שהטביעו את המטבע היה להם מחשבה של ישות. ונודע מ"ש בני יששכר פ' שופטים שצריכים מאד להזהר מממון שאינו כשר, כי כח הפועל בנפעל. וכלשון המקרא 'ואליו הוא נושא את נפשו' עלה ככבש ונתלה באילו, וביאר בעל התניא באגה"ק שחלק מנפשו של אדם גנוה וטמונה בממונו, וכיון שאדם מקושר מאד עם המטבע, הרי מחשבותיו שהטביע במטבע מפריעים מאד לאיש כשר כשהמטבע באה לידי. [אולי כדאי להדר בשטרות חדשות שעוד לא נגעו בהם מדי הרבה ימים ומחשבות, יש שהידרו בצדקה בכך]

ופרצת' במשנתו של אברהם אבינו...

כיון שאברהם אבינו פירסם את האמונה בעולם, דבר ראשון ראה להטביע מטבע שיכניס בה מחשבות של אמונה, מטבע יחיד בעולם שהוטבע בלי אנוכיות וגשמיות וגאווה. זו היתה תשוקת אברהם אבינו לזכות את כל העולם באור האמונה הק', לכן הטביע מטבעות שהם יסעו מהודו ועד כוש ויתפשטו בכל אתר ואתר, וכיון שכח הפועל בנפעל, ישפיע הדבר הזה על כל מי שיקבל המטבע שלא יטבע בכחי ועוצם ידי' [יתכן שזהו ענין חלוקת המטבעות שנהגו הצדיקים] ולא עוד אלא שאברהם אבינו רצה להעביר מסר פנימי על המטבע, מה עשה, כתב שם את הנס שהיה עמו, שהיה הוא ושרה תחילה זקן וזקנה, בשנת כך וכך, ולאחר מכן כתוב בצד השני של המטבע, הנה התמונה שלנו כמו חתן וכלה לאחר גיל מאה. אנשים התחילו להתבלבל, מסתמא יש טעות בתאריך של התמונות, הלכו להממשלה ובדקו במטבע שלהם, וגם שם היה כתוב כך, תאריך מאוחר על התמונה הצעיר יותר, וכך נהיה רעש גדול בכל העולם שכך הוה מעשה שהקב"ה עשה נס ואברהם ושרה חזרו לנערותם. כיון שכל אחד מסתובב עם מטבעות בכיס שהם צועקים שאין טבע רק השגחה ונס, ממילא היה בזה פרסום האמונה באופן נפלא עד מאד. [באופן מעין זה זכה הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארליץ ז"ע להחזיר יותא מפ' אלף אנשים בתשובה, שישב בביתו ופעל בפנימיות שיכנסו הרהורי תשובה בלבם] וכן אמרו חז"ל על מרדכי הצדיק שהיה משנה למלך ותיקן מטבעות, שק ואפר מכאן ועטרת זהב מכאן, כדי לגלות שאין טבע כלל, כמו שאי אפשר להבין בדרך הטבע שזקן וזקנה יהפכו לבחור ובתולה, אי אפשר להבין איך משק ואפר יהפך לעטרת זהב גדולה. זהו מטבע של הצדיקים שמגלים את האמונה בעולם.

מטבע של צדיקים מגלים שאין טבע כלל, הכל נס

וכן אמרו במדרש בראשית רבה ריש פ' לך שדוד המלך תיקן מטבע, ועליו היה חקוק מקל ותמיילי מכאן ומגדל דוד מכאן, בתחילה אמרו שהוא פסול לבא בקהל, מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי, והיו מצפים בבית ישי על בשורה שנטרף דוד ע"י אריה או דב. כשאמרו לאביו ישי שיביא את בנו לראות מי ראוי למלך, הביא את כולם מלבד דוד, שלא עלה על דעתו כלל שהוא ראוי כלל להיות בתוך המשפחה, דוד המלך אינו שוכח את זה, הוא חוקק מקל ותמיילי מצד אחד, ומצד שני מגדל דוד, מאשפות ירים אבינו. כי אין דרך הטבע כלל. שמעתי מעשה אמת בן דורינו. אברך שלא זכה לזש"ק י' שנים מנשוואי, בתחילת הנהגת האדמו"ר רבי ישראל מויו'ניץ שליט"א נכנס אליו עם קוויטל שמו ושם אשתו ולא כתב שאין לו בנים, כי הרופאים ייאשו אותם לגמרי. האדמו"ר שאל אותו, מדוע לא כתבת בקוויטל שאתה צריך ישועה? השיב האברך: 'אין זה בדרך הטבע כלל שיהיו לי בנים'. אמר לו רבי ישראל: 'וכי מה שאני יושב כאן על כסא האדמו"רות, זה כן בדרך הטבע???' ולשנה הבאה זכה להכניס את בנו בביתו של אברהם אבינו ע"ה... האדמו"ר מויו'ניץ גם יכול להטביע מטבע כנ"ל. מצד אחד תמונה של י"ו השנים המתוקים... ומצד שני תמונה של היום. כי באמת אין שום הנהגת הטבע לבני ישראל.

גם יעקב אבינו מצאנו שתיקן מטבע, אלא שלא גילו חז"ל מה היה חקוק על המטבע, בוודאי היה יכול לחקוק מצד אחד תמונה איך שאלפיו גונב לו הכל, רק נשאר המקל, וכך עבר את הירדן, ובנס מת איזה גוי ולקח את בגדו... ובצד שני היה יכול לחקוק תמונה של ששים רבוא כלבים שומרי צאנו. ודווקא חקקו הצדיקים ענין האמונה הזאת על מטבע, כי תאוות ממון הוא כלולים בה כל העבודות זרות שבעולם, וכמ"ש בספר החיים אחי המהר"ל, ובאגרת הקודש להרה"ק רבי אלעזר בן מורינו רבי אלימלך ז"ע, וכדי שיזכור האמונה

בשעת משא ומתן, ולא ישקע בדרכי הטבע כלל, הנה שק ואפר כאן ועטרת זהב כאן, אין לנו שום שייכות לטבע במהגו של עולם, זהו הטבע של הגויים, אך בני ישראל יש לנו הנהגה אחרת לגמרי.

הקב"ה ברא את הטבע תחת השמש, והצדיקים אומרים 'הכל הבל'
וזש"כ רש"י בספר קהלת עה"פ 'הבל הבלים אמר קהלת הכל הבל' שלמה המלך קורא תיגר על מעשה בראשית, 'הקב"ה אומר על הטבע 'הנה טוב מאד' שלמה המלך אומר שהכל הבל, ז' הבלים כנגד ז' ימי בראשית. כי תחת השמש הכל הבל, אך למעלה מהשמש אינו הבל. כי יהודי שמגלה שאין טבע רק השגחה בלבד. רבי חנינא בן דוסא עומד לביתו וצוחק על בתו שדואגת על חשרון השמן, הבל הבלים הכל הבל, מי שאמר לשמן וידלוק יחומץ וידלוק, הוא ושלמה המלך עומדים וצוחקים על מעשה בראשית. כי לפי מעשה בראשית מוכרח שגן ופתיחה כדי שידלוק. ולמעלה מן השמש החומץ דולק כמו השמן. והדברי חיים מצאנו שולח יהודי חולה ריאות שיריח את הנרות שבת בשעת כיבוים ויתרפא רפואה שלימה. ומהר"א מבעלזא ז"ע שומע שהרופא אמר שאין תקוה, וצועק שלא ידברו כך בחדרו, וחזרו ואמרו שהרופאים אמרו שיוכלים לקחת כבר את החולה הביתה... ושמו מהר"א ואמר גם אני אומר כך לקחת את החולה לביתו, ונתרפא החולה, ויחי יותר מתשעים שנה. ועוד כהנה וכהנה צדיקי אמת שמלגלים על מעשה בראשית. שהרי הרופא אינו מדבר סתם, יש לו הוכחות אמיתיות מתוך דברי מעשה בראשית. אלא שהם קוראים תיגר על מעשה בראשית.

מקור קדום לתלמידי תמונות של צדיקים בבית
וכתב עוד שם ב'וצוה הכהן' שבדורות הקודמים היו חסידים ואנשי מעשה נזהרים מלתלות תמונות אנשים בביתם, ובליטא נהגו לתלות תמונות הצדיק רבי נחומ'קע הורודנער זצוק"ל, גם בבית החפץ חיים היתה תמונת רבו על הקיר, וצוה להסתכל על פניו הקדושים. וכן נהגו בימינו בבתי חסידים. כשנחפש מקור קדום לזה כמעט שאינו בנימצא, אך שם בספר 'וצוה הכהן' [ידי"ג של הרה"ק רבי פינחס קאריצער זי"ע] האריך מאד שיש לזה השפעה גדולה על בני הבית, להסתכל על פני הצדיק. דהא אמרו בגמ' שבת קמ"ט שאסור בשבת להסתכל על הציפור שבתחת הצורה, ודיוקן עצמו אל בחול אסור, שנאמר אל תפנו אל האילים. ולכונן בתוס' שמדובר שם דווקא בתמונות שעשויים לעבודה זרה, אך תמונות לנוי מותר, והביא א"ת מדברי הגמ' בע"ז שרבי מנחם בריבי סימאי נקרא בן של קדושים דלא אסתכל בצורתא דזוזא, ואם היה איסור להסתכל על כל דיוקן, מה מעלה היא זאת, הרי איסור גמור הוא. והקשה ה'וצוה הכהן' [תלמיד המגיד, ואב"ד יאמפלא ועוד] והא תוס' שם במסכת ע"ז הקשו להיפך מדוע נקרא בן של קדושים, מה חסידות היא זו והא בגמ' שבת אמרו שעל דיוקן עצמו אסור להסתכל? הרי שדברי התוספות סותרים זא"ז? ובמס' ע"ז אין תוספות מחלקים בין צורה לע"ז או לאו, אלא מחלק בין צורתא דזוזא שאין בה הפנאת הלב כיון שהזוז רגיל מאד, ליכא ביה משום 'אל תפנו', אך בצורת דיוקן אחר שכן מפנה הלב, אסור בו משום אל תפנו. וכ"כ הרי"ן בשם הערוך שיש איסור להסתכל על דיוקנאות משום שזה מושך הלב להסתכל בהם, ונאמר 'אל תפנו', אל תפנו א"ל מדעתכם. כך דעת התוס' בע"ז וכן הוא שיטת הערוך.

הסתכלות על דיוקן הצדיק ממשך עליו קדושת צלם אלקים שבפני הצדיק
וצ"ע מדוע מותר להסתכל על השמש והירח, ועל אילנות ועשבים, ועל בניינים וכלי כסף וזהב, ואין עוברים משום 'אל תפנו', מה נשתנה דיוקן שהוא מפנה את הדעת מלחשוב מהש"ת יותר משאר ההסתכלויות המתורות שבכל העולם? וביאר ע"פ מש"כ בכתבי האריז"ל שצורת האדם מכוון כנגד עולמות עליונים, כי בצלם אלקים עשה את האדם, ואפילו על תמונת הצדיק נאצל צלם רוחני החופפת עליו. משא"כ ציור דיוקן של רשע אי יש בו צורת צלם רוחני דקליפה דרוחא דמסאבא, כי יש צלם אדם שקדושה ויש צלם אדם דקליפה. וכתב מהר"א דרומא במגילה דף כח, שלכן המסתכל ברשע עיניו כחות, היינו שנחסרים בעיניו קדושה וטהרה. כי ממשך על עצמו רוחא דמסאבא (וצריך בזה חיזוק גדול, כי בעיתונים החרדיים שלפני שבעים שנה לא הביאו תמונות של גויים, אפילו לא תמונה של סטאלין ימ"ש, ואילו בימינו כל העיתונים ה'כשרים' מלאים בטראמפים למיניהם) והנה כשמסתכל על צורת הצדיק, ואפילו אין צורת הצדיק לפניו אלא שמצייר במחשבתו צורת הצדיק, [כיוסף הצדיק שהיה לו שמירה כשנזכר דיוקן של יעקב אבינו, ואי' בירושלמי שכשלומדים מימרא מהצדיק שהוא מכירו ויודעו, יצייר לפניו צורת בעל השמועה כנגדו. והצדיקים הגדולים היו ממשכימים אפילו תמונת אביי ורבא כשלמדו דבריהם בגמ' כנודע מהרה"ק רבי שמעלקא זי"ע] ע"י נמשך עליו השפעה דקדושה מצלם אלקים שבדיוקן הצדיק.

ומה שאמרו בגמ' על רבי מנחם בן סימאי שנקרא בנש"ק שאפילו בדרך אגב לא הסתכל על צורת דיוקן רשע שעל הזוז. כדי שלא ינוק מהקליפה השורה על צורתו. וכיון שידיעת ההפכים שוה, הרי לנו שאם יש תמונת הצדיק על המטבע, כתמונת אברהם אבינו, מרדכי הצדיק, דוד המלך, הרי זה משפיע קדושה גדולה על המסתכל בהם. בוודאי על מטבעות הללו היה רבי מנחם בריבי סימאי מסתכל בהם. וזה היה טעמו של אברהם אבינו שצייר צורת הצדיק על המטבע, שבוה קישר את כל העולם במחשבתם לצורות הקדושות, ואשרי מי שמצייר את דיוקנם במחשבתו.

כתוב בבא במי חיים עה"פ 'הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את', ואמרו בגמ' ב"ב דף טז שאברהם לא הסתכל מעולם על שרה. וכ' שדרך הצדיקים שיוודעים שהם צריכים להכנס למקומות הנסיון, במקום שצריך שמירה גדולה, מה עושה הצדיק, הוא מתקשר למקום גבוה מאד באהבה ויראה כדי שלא יוכלו לנתק אותו ע"י שום ראייה או שמיעה אסורה, וכשרואה דבר מה, הוא תיכף מקשרו לשורש האלקי, כמו שלימד אותנו המגיד זי"ע להתבונן בשורש היופי ושורש האהבה, ולאהוב את הש"ת באהבה יתרה ע"י שכופה את יצרו ומתבונן שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו. והנה אברהם אבינו לפני שירד למצרים ערות הארץ נתדבק בדביקות עליון מאד כדי שלא ינוק מטומאת מצרים. ולכן עד הנה לא היה אברהם אבינו מורה היתר לעצמו להסתכל על שרה אשתו, שזהו מעין דמעיין דמעיין דלא תתורו, אע"פ שהוא מותר, היה מרחיק עצמו מאד מלהכשל. אך הפעם הראשונה שהתיר לעצמו להסתכל בשרה היה כשהיה צריך לרדת למצרים, ולכן הוצרך להתקשר בקשר עליון ואדוק בשורש אלקותו יתברך שבכל תנועה בעולם, א"כ הכל רוח, יסתכל עתה על הצדקת הגדולה שרה, להמשיך על עצמו מקדושת צלם האלקים שבפני הצדקת שרה אמנו. ואז ידע שבאמת היה צריך להסתכל עליה תמיד גם לפני כן, כי 'הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את' ואין בה שום קליפה והסתרה כלל.

ובזה מיושב פליאה נשגבה היתכן שאברהם אבינו שלח תמונת שרה לכל העולם כקוקה על המטבע, ולשיטת רש"י גם היה תמונת רבקה מצד השני של המטבע, הרי צריך מאד להזהר שלא להכשיל אחרים ב'לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'. לא עוד, אלא שהוא בעצמו אינו מסתכל מימיו על שרה אשתו, ואיך פתאום הוא שולח לכל העולם את התמונה שלה? אלא שלאחר שהיה דבוק בהש"ת בדביקות עליונה מאד, וראה לפתע שהיא צדקת גדולה מאד בדרגת צדיק מופלג שמי שמסתכל בו מקבל על נפשו הארת קדושת צלם האלקים שבפני הצדיק. לכן חקק צורתה במטבע שכל בני העולם יבואו ליראה את השם הנכבד בזכות צורתה הקדושה.

אמנם בימינו הלכה למעשה אסור לשלוח תמונות של נשים, ואין שום מקור בשולחן ערוך שהקילו ברבנית של האדמו"ר. אך אברהם ושרה שהם אב המון גויים והיא אמה של כל העולם. ואי' בספ"ק שבשעת נסיון יצייר צורת אביו ואמו. כלל הדברים שיש לנו כאן מקור ענין תמונות של צדיקים, יש דברים בגו להמשיך על עצמו קדושת צלם האלקים של הצדיק. והוסיף שם שמשנה רבינו היה מסיר את המסוה כדי שכלל ישראל יסתכלו בצורתה הקדושה ויבואו ליראת שמים. בתחילה נתייראו להסתכל על פניו הקדושים עד שקרא להם והסתכלו בו. כי יש צדיקים שלא נתנו שיסתכלו על פניהם, מהר"ד מבעלזא זי"ע אמר שלא יסתכלו עליו בשעת ק"ש. ואמר לו ג' מקומות בתפילה שלא יסתכל עליו שם. כך היה במשה רבינו בתחילה כשקרן עור פניו ולא יכלו להסתכל בו, אך לאחר שברצונו הסיר את המסוה, היתה קדושה ושמירה מיוחדת שיוכלו לזכות להסתכל בפניו הקדושים. תוכחה מגולה שלא להסתכל על תמונות הרשעים שבעיתונים

וכמו שלמדנו כאן שיש השראה מיוחדת בתמונה של צדיק וקדוש, הרי זה לעומת זה עשה האלקים, צריכים לשמור מאד מלהסתכל על פני גויים ורשעים, אפילו דיוקן של טראמפ יכול להשפיע שלא כראוי. בימינו יש 'שער בלאט' שכל כולו מרוח בפרצוף טמא ומטומא מאנשי דור המבול, גוואלד. הרי אסור להסתכל בפני אדם רשע, לא רק בפני ממש אלא גם בדיוקנו. וכמ"ש בגמ' מגילה שאמר רבי יהושע בן לוי במה הארכת ימים 'שלא הסתכלתי בצלם דמות אדם רשע', צלם דמות דייקא, לא רק עליו לא הסתכל אלא גם על תמונתו לא הסתכל.

ונאמר בדרך הלצה שמי שנכשל והסתכל בתמונת טראמפ וחבריו, צריך תשובת המשקל ולענין היטב בפנים הטהורות בפנית החי שביכל העולם כולו, בתקוה שיש שם תמונה של צדיק.

(הגרמ"י רייזמן - ה' לך ע"ח)

בדרך הדרוש

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אצחק ואעשך לגוי גדול וגו' (יב, א) במדרש ואעשך לגוי גדול לכהן גדול, וקשה למה הבטיח אותו לעשותו כהן גדול. כדי לברא זה אקדים מה שכתבו מפרשי התורה דאברהם קנה ארץ ישראל בהילוך, ואיתא בגמרא (בבא בתרא דף צט, ב) מי שהיתה דרך הרבים עוברת לתוך שדהו וכי' ור' אליעזר רבים במאי קנו ליה בהילווא דתניא הלך בה לארכה ולרחבה קנה מקום הילוכו דברי ר"א וחכ"א אין הילוך מועיל כלום עד שיהויק, אמר ר' אלעזר מ"ט דר"א דכתיב קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתנה, ורבנן התם משום חביבותא דאברהם הוא דקאמר ליה הכי. ואיתא חילוקי דעות מזה בפוסקים, והכריעו דגבי רבים הילוך קונה כמו דאי' פלוגתא מזה בגמ' והכריעו נמי בה דאדם חשוב קונה בהילוך כמו רבים וכדמשני התם משום חביבותא

דאברהם הוא דקאמר ליה הכי, והיינו משום דאדם חשוב שאני. והשתא א"ש ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וגו' אל הארץ וגו', והיינו כדי שיהא קונה בהילוך, וקשה הא אין הילוך קונה אלא בני רבים ואברהם שהיה יחיד אין בדין שיהא הילוך קונה, ע"ז בא המדרש ואעשך לגוי גדול לכהן גדול וא"כ הוה אדם חשוב וכרבים דמי ודו"ק. ואפשר לומר נמי מה דאיתא עוד במדרש ואעשך לגוי גדול, אותה אומה שכתוב בה כי מי גוי גדול אני מעמיד ממך, דר"ל לפי דעה זו דדוקא רבים קונים בהילוך אבל יחיד אינו קונה בהילוך אפילו אדם חשוב, א"כ הדרא קושיא לדוכתא האידן קנה אברהם בהילוך והא אין יחיד קונה, לכך אמר אותה אומה שכתוב בה כי מי גוי גדול אני מעמיד ממך, וא"כ הוה דינן כרבים מחמת זה שיצאו ממך אומה גדולה ושלמה ודו"ק

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

פְּנִיני אַמוּנים

פְּנִיני אַמון ותפלה על הפרשה

מזכירים שמות כלל, ובחיס לכונת הלב לא שמענו
שיש הקפדה שלא לכוון על נפטר נוסף.

ש"ת יטע שורקן א"ח ח; ש"ת ידובב מישרים ח"ב טו

אברהם אבינו משלים למנון עד לחתימה'

"ואעשף לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך והיה
ברכה" (יב ב)

רבי נפתלי הירץ ברכה, תלמידו של מהר"י סרוג
- תלמיד האר"י הקדוש, העיד על מעשה מפלא
שהתרחש בעיר חברון:

באותה תקופה דרו בחברון אף מתי מעט יהודים,
שהיו כלם חסידים וקדושי עליון. כדי שיהיה מצוי
להם מנון בשבתות ובימים טובים, היו באים פמה
מבני הפכרים הסמוכים להשלים להם מנון.

באחד מערבי יום הכפורים התאספו תשעה
מתפללים בבית הכנסת והמתינו בכליון עינים לבני
הפכרים שיבואו להשלים להם מנון פמפצה. כאשר
החל היום להעריב ובני הפכרים לא הגיעו, פרצו
צדיקי חברון בכי בחרדותם פן יאלצו להתפלל את
תפלות היום הקדוש ביחידות. לפתע נכנס למקום
איש שיבה, הדור פנים עד למאד, ברקם במאור
פנים והתפלל עמם את כל תפלות היום הקדוש עד
לסיום תפלת הנעילה.

במוצאי יום כפור החלו המתפללים מדיינים ביניהם
מי יזכה לארחו לסעדת מוצאי יום הכפורים.
לבסוף הטילו גורל, ונפל הפור על החץ שהיה
מפרסם פאיש קדוש. יצא החץ מבית הכנסת שמח
ומאשר בלגות אורחו, אולם לפתע הבחין כי הוא
הולך לבדו. האורח פרח ונעלם כלא היה. בלילה
נגלה אליו האורח פחלום וספר לו כי הוא לא אחר
מאברהם אבינו עליו השלום, אשר מתוך שחס
על בניו תושבי חברון קבל רשות להגיע במיוחד
ולהשלים להם מנון.

האדמו"ר רבי שלמה הכהן מרדומסק כתב שנתן
למצא רמן למעשה זה מדרשת חכמים (פסחים ק"ז ב)
על הפסוק שלפנינו: "והיה ברכה" - "בך חותמין",
והינו פכמעשה זה שאברהם התפלל עם צדיקי
חברון עד סיום תפלת נעילה, שהיא חתימת היום
הקדוש.

[עמק המלך] [לר"ה ברכה, אמסטרדם ת"ח]
הקדמה ג פרק י; תפארת שלמה

לָךְ לָךְ בְּגִימְטְרִיָה מֵאָה בְּרֻכּוֹת

"ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצה וממולדתך
ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (יב א)

שנינו פמשנה (אבות ה א): "עשרה נסיונות נתנסה
אברהם אבינו ועמד בכלם". המשנה אינה
מפרטת את עשרת הנסיונות, וקנימות פמה
דעות בענין זה: יש המונים את השלכת אברהם
לאור פשדים פנסיון ראשון (רבנו זונה וברטנורא פס),
ואולם דעת הרמב"ם (פס) שהנסיון הראשון
הוא הציון: "לך לך מארצה וממולדתך". הנסיון
האחרון לדעת הרמב"ם רוב המפרשים הוא נסיון
העקדה, שבו הצטוו אברהם: "ולך לך אל ארץ
המדינה" (בראשית כב ב).

רבי יהושע אפו שועיב, תלמיד הרשב"א, מביא
מדרש פפלא בענין זה: "פתח [את עשרת
הנסיונות] ב'לך לך' וסיים ב'לך לך', ולך לך עולה
[בגימטריה] מאה - רמז למאה ברכות. ולכן לא
נולד יצחק עד שהיה אברהם בן מאה שנה".

דְּרֻשׁוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶפֶי שׁוּעִיב'

דורשי רשומות הוסיפו כי פסוק זה רומז אף לכך
שמי שמקפיד על אמירת מאה ברכות בכלנה
ומודה לקדוש ברוך על כל הגאה הבאה לידו,
מדבק על ידי כך בקדוש ברוך הוא ונפשו נבדלת
מהארציות והגשמיות; באמצעות "לך לך" -
מאה ברכות, מסתלק ונבדל האדם "מארצה".

פ"ו רב'

ששבח מיחד הוא לאברהם בכך שחותרים את
ברכת 'מגן אברהם' בהזכרת שמו בלבד, ואין
חותמים בכלל האבות - 'מגן אברהם יצחק ויעקב'.
הרי שיש חשיבות מיחדת לאדם כששמו לבדו
מוזכר בתפלה, ולעניינה, פינון שעל דעת פן תימו
הנפטרים מהונם לצבור, אין רשות לגבאים לגרע
מחלקם.

מקרה דומה אף שונה הובא לפני הרב מטשיבין, על
אודות אדם שנושכר לומר קדיש בעבור נפטר; האם
יכל הוא לכוון באמירת הקדיש בעבור נפטר נוסף?
במקרה זה פסק הרב מטשיבין כי אין הדבר דומה
להבטחת "בך חותמין", שכן באמירת הקדיש אין

בְּרַכָּה עַל מִצְוַת 'לָךְ לָךְ'

"ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצה וממולדתך
ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (יב א)

רבי שניאור קוטלר, ראש ישיבת ליקווד, עמד על
הצווי היחודי שנתן בפסוק זה: "לך לך" ואמר:
מצווי זה נתן ללמד על חשיבותו המכרעת של
האפן שהולך האדם לקיים את צווי ה' לתפלה או
לקיים מצויה; אדם העושה זאת פזריות וברצון,
הרי שעצם ההליכה תגים לו חזק והתעוררות
לקיים רצון ה' בשלמות, ואף אחרים הוואים אותו
מתעוררים להתחזק בעקבותיו. ומאידך אם לא,
הרי הוא מאבד חלילה מערך המצויה.

בשם אחד מחכמי ירושלים הוסיף ובאר רבי שניאור
כי בברכת: "המקין מצעדי גבר" שאנו מברכים מדי
בקר בסדר ברכות השחר, מלבד ההודאה שלשמה
היא נתקנה - על פת ההליכה שחנן אותנו הבורא
(ראה רבנו מנחם תפלה ז י) - נתן להחשיבה אף כ'ברכת
המצוות' - על כל ההליכות הרבות שאנו עתידים
ללכת ביום זה לתפלה ולדבר מצויה, שכאמור
נחשבות כמצויה פני עצמה.

קול התורה' חוברת סא עמ' מב

הַזְכַּרַת כָּל נַפְטָר בְּפִיני עֲצֻמוֹת בַּתְּפִלָּה

"ואעשף לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך והיה
ברכה" (יב ב)

"ואעשף לגוי גדול - זהו שאומרים 'אלקי אברהם',
'ואברכה' - זהו שאומרים 'אלקי יצחק', 'ואגדלה
שמך' - זהו שאומרים 'אלקי יעקב'. יכול יהו חותמין
בכלן? תלמוד לומר 'והיה ברכה' - בך חותמין, ואין
חותמין בכלן" (פסחים ק"ז ב, מובא ברש"י).

מנהג היה באחת מקהלות ישראל, לומר בבית
הכנסת את תפלת א-ל מלא רחמים' לעלוי נשמתו
של כל נפטר שהותיר מירשתו סכים נכבד למען
צרכי הצבור. במשך השנים הצטרפו באותה עירה
נפטרים רבים שענו על הגדרה זו, וראשי הקהל
שחששו מטירחא דצבורא בקשו לתקן שמעמיה
זכירו בתפלה אחת את שמות כל הנפטרים.

כשהובאה השאלה לפני רבי שרגא צבי טננבוים,
בעל ה'טע שורק', פסק שלא לשנות מהמנהג
ולהמשיך לומר את התפלה בעבור כל נפטר
בנפרד. פסקו לדבריו הביא את המבאר בגמרא

רבי יהודה צדקה זצ"ל

י"ב בחשוון תשנ"ב

הגאון רבי יהודה יהושע חיים צדקה נולד בירושלים בשנת
תר"ע לאביו רבי שאול. בשנת תשל"ל נתמנה לצמד בראשות
ישיבת 'פרת יוסף', נפטר ב"י בחשוון תשנ"ב ונקבר בבית
הנקברות סנהדריה.

בְּרַכָּה מְשֻׁלֶּשֶׁת

כדי שיתרגל אדם לכבש את מלות הברכה
כראוי ואף לאומרם בכונה ובכבוד ראש, יחלק
כל ברכה לשלושה חלקים: א. תחלת הברכה
- "ברוך אתה ה'" ב. אמצעה - "אלקינו מלך
העולם" ג. סיום הברכה.

שְׁעָרֵי בְּרַכָּה עִמָּו בְּשֵׁם הַגָּר"י צִדְקָה

מחרוזת באורים (ב)

חכמים (שבת קט"ב) הבטיחו שכר מפלא ומיחד למקפיד לענות אמן כראוי, וכך אמרו: "אמר ריש לקיש: כל העונה אמן בכל כחו, פוחתין לו שצרי גן עדן, שנאמר: (ישעיה כ"ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים' - אל תקרי 'שמר אמונים' אלא 'שואמרים אמן'". בפאמר שלפנינו נוסף ונביא מחרוזת באורים מגדולי הדורות על אודות מהותו של שכר זה ועל שיכותו המיוחדת למצות עניית אמן.

השערים נפתחים בפני כל בני דורו

רבי שמואל רוזובסקי, ראש ישיבת פוניבז', למד מהעבדה שריש לקיש נקט לשון רבים "פוחתין לו שצרי גן עדן", שכאשר אדם מקפיד על עניית אמן בכל כחו ובהתמסרות מוחלטת, שצרי גן עדן נפתחים לא רק בפניו אלא בפני כל בני דורו הזוכים עמו. ואף לשון הפתוח שמפנו הביא ריש לקיש ראיה לדבריו מורה על כך: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק", גוי משמעותו 'עם', ללמדך שכל עם ישראל זוכה לפתיחת שערים רבים בזכות 'שמר אמונים' - אותו אדם יחיד שהקפיד על עניית אמן.

מקור ליסוד זה, שאדם המתמסר לקיים מצוה יכול לזכות את כל בני דורו לחיי העולם הבא, נתן למצא במעשה שהובא בגמרא (ערוכין נ"ד ב): לאמורא רבי פרידא היה תלמיד שלא הבין דבר מתלמודו אלא לאחר שהסבירו לו ארבע מאות פעם. רבי פרידא לא חס על זמנו וכחותיו וקרה לחזר לפניו ארבע מאות פעם על למודו. פעם התקשה אותו תלמיד להתרפז ולא הבין את תלמודו אף לאחר ארבע מאות פעמים. משתראה זאת רבי פרידא, חזר והסביר לו ארבע מאות פעמים נוספות. יצאה בת קול ואמרה כי בזכות מעשה זה זכו רבי פרידא ועמו כל בני דורו לחיי העולם הבא. הרי שאדם המתמסר לקיים מצוה, מזכה לא רק את עצמו אלא את כל בני דורו, ואף לגבי מצות עניית נתן לומר שהמתמסר לקיימה בכל כחו, מזכה את כל בני דורו שיפתחו בפניהם שצרי גן עדן (נוטרי אמן ח"א עמ' ג).

אמן - פרטים בנייה לגן עדן

רבי ליפא זילברמן, המנהל הרוחני של תלמוד תורה קמניץ, תנה את צערו בפני המשגיח דשיבת קמניץ, רבי משה אהרן שטרן, על כך שלמרות נסיונו לעורר רבות את תלמידיו על החובה והזכות שיש בעניית אמן בכונה, טרם ונכנסו הדברים אל לבם. רבי ליפא קשט מהמשגיח רעיון שבאמצעותו יכניסו הדברים ללב תלמידיו. בעודו מהרהר בדבר, הבריך בלב המשגיח רעיון נפלא, וכה היה דבריו:

בחור לארץ נהוג שמי שהזמן לחתונה צריך לאשר את כונתו להשתתף בשמחה, וכמענה שולחים לו בעלל השמחה פרטים בנייה לחתונה. 'ארע פעם', ספר המשגיח, 'ששכחת לאשר את הסכמתי להשתתף בחתונה. טרחתי ונסעתי לחתונה מתוך מחשבה שבנדאי יכירוני ויכניסוני ללא פרטים, אלא שבבואי אולם מנע בעדי השומר מלהכניס מבלי שאציג פרטים בנייה. נסיתי להסביר לו את מעמדי ושהנני ידד נאמן לבעל השמחה, בשמתי רק להכנס רק לכמה דקות, אך מאום לא הועיל לי. נאלצתי לשוב כלעמל שטובתך...'

אף האדם, שפגוע לבית דין של מעלה לאחר מאה ועשרים שנה, נדון בתחלה לגיהנם, ולאחר שסובל בתוכו קשות וזוכה סוף סוף לצאת משם כשהוא נקי ונקי, הוא הולך בשמחה למקומו בגן עדן. אלא שבפתח עומד מלאך ומבקש 'פרטים בנייה'. עומד האדם ומתפלל: וכי גם כאן קום משגל של פרטים בנייה? הלא ארמונו גדול בניתי לעצמי בגן עדן מהמפוזות הרבות שעשיתי ומדוע ימנעו בעדי מלהגות ממנו? והפלאך אשר על השער משיב לו: 'מקומך אמונים שמור בפנים, אך בפנייה חובה להציג פרטים. ומהו הפרטים? נאמר בכתוב: 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים', מי שעונה אמן בכונה נפתחים בפניו שערי גן עדן, וכל עניית אמן השערים נעולים ואין כניסה...'

(המשגיח דקמניץ עמ' 204)

'שפטים ושטרם' בכל בית כנסת

אמר רבי משה אריה פרינד, נאב"ד ירושלים:

ביום הקמת המצבה ליהודי שהיה רגיל כל ימיו לעורר את מתפללי בית הכנסת שבו הפתח והחזקם למעלה עניית אמן, עלה בדעתי לדרש כך את הפסוק (דברים טו"ח): 'שפטים ושטרם תתן לה בכל שצרי אשר ה' אלקיך נתן לה...':

הו אמרו חכמים (שבת קט"ב): "כל העונה אמן בכל כחו - פוחתין לו שצרי גן עדן". על פן מזהירנו הפתוב: "שפטים ושטרם תתן לה" - מנה בכל בית כנסת גבאים שמתקדם יהיה להשגיח ולעורר את המתפללים ללב שיכוחו פתח להלה בעת הפתחה אלא קשיבו לחן וענוו אמן על כל ברכה. וכך יזכו הצבור שבבוא עת פקידתם יוכלו להכנס "בכל שצרי אשר ה' אלקיך נתן לה" - בגן עדן (עשרת יהושע).

ישועה בלב הספארי האפריקני

הספור שלפנינו התפרסם לאחרונה, והוא עוסק בקורותיה של משפחה יהודית שנוקלה למצוקה בעצומו של טיול מנהג באחד מהאתרים המתירים ביותר ביבשת אפריקה. הלא הוא הספארי הגדול בלב הפארק הלאומי קרוגר הממקם בדרומה של מדינת דרום אפריקה.

משבע הטיול במקום שפנה כרוכים בו סכונים רבים, אוכל מאידך הוא מספק למטיילים הנאה מיוחדת במינה - ציפה בנופי טבע מרהיבים ומפגש בלתי אמצעי עם החיות המסכנות ביותר, כשהן חיות בסביבתן הטבעית המקנה להם את השחרור להתנהג כטבען.

הספארי המדבר משתרע על פני שטח עצום, והטיול בתוכו אורף כשלושה ימים רצופים, שבמהלכם צופי המטייל לפגש חיות ממינים שונים, להגות מיפי הבריאה ולמלא את כל ישותו בתחושת הודאה - "מה רבו מעשיך ה'".

משפחת ק... משפחה יהודית שומרת מסרת המתגוררת בדרום אפריקה, הלמה במשך שנה שלמה על הטיול המיוחד לספארי. בהגיע החפץ הגדול עלה מפלס ההתרגשות בקרב הילדים לגבהים.

ביום שלפני היציאה שאל האב מיידו ג'יפ מישן שבאמצעותו קנה להעצים ולמקסם את הנאה מהטיול. בהגיע היום המיוחד, טרם האיר השחר השכימו בני המשפחה קום, התארגנו עם מודותיהם והמתו בני קוצר רוח ליציאה לטיול. האב רכן תחת מכסה המנוע הפתוח ובצע בדיקת שמן ומים שגרתית כנהוג טרם נסיעה ארפה שפזו. דבר מה בזמבל מי הקורו טרד את מנוחתו; אמש הוא מלא את המכל עד דותיו בנוזל הקרוו, ועתה הוא גלה כי מפלס המים ירד במקצת - עכדה שעשיתה להצביע על נוזלה אפשרית במערכת הצנורות שמתפקדה לקרר את מנוע הרכב.

האב התבונן בפרוץ מתחת לרכב כשהוא מסתיע בפנים בנסיון לתור אחר נוזלה חשויה, אולם נראה היה כי הכביש יבש ללא סימני נוזלה. הוא הרהר בחשש, ולבסוף החליט לצאת לדרך עם הג'יפ. ליתר בטחון הוא העמיס בתא המטען שני מכלים מלאים בנוזל קרוו מתאים והבטיח לעצמו לבדק מפעם לפעם את מצב מי הקרוו ולמלא את החסר.

לאחר כמה שעות של נסיעה הגיעו בני המשפחה לשער הפארק. לאחר השלמת התשלום ויתר הסיועם הטכניים הכרוכים בפנייה לספארי, הדרכו בני המשפחה מי מדריך מקצועי שהסביר להם באריכות את הוראות הבטיחות הנדרשות מהמטיילים בספארי ואת הדרכים השונות שבאמצעותן נתן להגיע להנאה המרבית. "הדבר שאני לא ממליץ לכם הוא להתקע עם הרכב באמצע הטיול בפכישים המסודרים, ועל אחת כמה וכמה בקסלולי השטח", אמר להם המדריך בחיך והוסיף בארשת רצינית: "הספארי שורץ חיות טורפות ועלולות לתקוף בני אדם. אם קרה שרכבכם נתקע מסבה כלשהי, אסור לכם לצאת מהרכב לישל תשון התקלה; אם אתם במקום שיש קליטה סלולרית, התקשרו מיד למשרד הפארק, וגם אם לא - עליכם להחליק אורות חרומ ולהמתין בסבלנות ברכב עד שיגיע רכב הסיוע שיעובר במקום מדי שעה. הסדרים המימונים יסייעו לכם כמיטב יכלתם להגיע למקום מבטחים".

לאחר שמיעת כלל ההוראות והאזהרות הרשו בני המשפחה לצאת לדרך. האב נוט במימנות את הג'יפ בין משעולי הפארק, ובשלב פלשה, האור הדרכה מתקדמת ששבל מחבר שההיר הטב את המקום, החליט לפנות מהדרך הסלולה לעבר שבל צדדי. מרגע לרגע התברר לבני המשפחה כי היציאה לשטח היתה שוה. הנאתם מהטיול עלתה אף מעבר

לצפייה; עיניהם של הילדים היו דבוקות לחלונות, צופות בהנאה בנופים מרהיבים, בטבע פראי ובחיות שסובבו בחפשייות סביב הרכב. מפעם לפעם הם נעצרו כדי לצפות מקרוב אחר חיות קטנות וחיית גדולות שמלאו את מרחבי היער.

מי שנהנה פחות היה האב. מלבד טרדתו בנווט הרכב בשטח הקשה, היה מחו טרוד במחשבות ובחשש מהעשוי לקרות אם הרכב יתקע במקום שומם זה. לצערו הרב בותר כמה דקות התברר לו כי חששו היה מצדק, כשהבחין כי מד חם המנוע החל לעלות מעט לכוון מעלה. הוא השתדל לנסע בזהירות וכמעט לא לאמץ את המנוע, אולם משהחלו כלם לחוש בריח שרוף העולה מכוון המנוע, הבין האב כי יהיה עליו לעצור ולהמתין לעזרה.

דא עקא, והדרך שבה בחר לנסע לא היתה במסלול הרגיל של רכבי הסיוע. הוא התקשר למשטרת הפארק והתאמץ להסביר להם היכן הוא נמצא. הללו הבטיחו לשלח רכב סיוע למקום, אולם העשן שהחל לעלות ממכסה המנוע יחד עם הריח החרוף שמלא את חלל הרכב הבהירו לאב כי לא יוכל להמתין עד בא הסיוע.

האפשריות שעמדו בפניו היו - להשאיר הרכב ולהסתכן בשרפה, חלילה, או לרדת מהרכב ולהסתכן במפגש עם חיות טורפות. שתי האפשריות היו מפחידות, אולם האפשריות השניה היתה נראית פחות מסכנת... והוא נאלץ בצער לבחור בה.

כאמור, משפחת ק... היתה משפחה מסרתית. הם לא נהגו לפקד את בית הכנסת בכל יום, אולם באותה שעה קשה, כאשר חיהים היו תלויים להם מנגד, התעורר לבם לזעק בתפלה. בטרם ירדו מהרכב הם זעקו והתפללו בעמק הלב לאילים שבשמים כי יעמד להם בשעתם הקשה ויציילם משני החיות הטורפות.

עם סיום הפתלים ירדו מהרכב כשפחד נורא ממלא את לבם. הם הוציאו בחפזון את חפציהם מתא המטען, בקשי הספיקו להתרחק מהרכב וכבר החל רכב לעלות באש. ביודעם כי זמן רב עשוי לחלוף עד שימצאו בידי המחלצים, החלו בני המשפחה לצעל במעלה הדרך העולה אל הכביש הראשי תוך שהם זועקים בתפלה לאילים שציילם. מבין העצים שסביבם הם הצליחו לשמע רשרושים וקולות מפחידים של חיות ששחרו לטרף, ולפתע התרחש הבס.

כמו מן השמים הכחינו לפתע בשירה בת שלושה גיפים משטרתיים הנוסעים לכיוון בדרך המשפחה שבה צעדו. השוטרים שישבו בג'יפ הראשון היו נראים המומים מהמראה שנגלה לפניהם - משפחה שלמה הצועדת עם מזודותיה בלב הספארי המסכן.

חיש מהר פארו בני המשפחה בין שלשת הגיפים. עם עלותו לג'יפ הסביר האב הנרגש לשוטר שישב לצדו את הקורות עם משפחתו בשעה האחרונה והפתע מאד כששלטמע הדרים פלס השוטר כהה העור קריאת התפעלות מפיו ואמר:

"אני בטוח כי משמים קבלו את תפלתכם ושלחו אותנו אליכם; איננו נמנים על צות הפארק כי אם על צות השטור של התחנה הסמוכה. היה לנו היום זמן פנוי והחלטנו לנצל אותו לאמון בשטח. כיון שחפשונו מקום ריק ממשטרים ירדנו לשביל הראשון שנוקלה בדרךנו, ודקות ספורות לאחר מכן גלינו אתכם".

הבה כי כן למדנו מהו כחה של תפלה; אף על פי שמדבר היה ביהודים פשוטים שבקשי פוקדים את בית הכנסת, כאשר הם זעקו מקורות לבם אל אביהם שבשמים, נענו מיד בדרך מפלאה.

קול ברמה: ניסן תשפ"א

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש י חשון תשפב: הדלקת נרות: ירושלים: 5:31 תל-אביב: 5:46 חיפה: 5:37 מוצאי שבת: ירושלים: 6:43 תל-אביב: 6:44 חיפה: 6:43 ר"ת: 7:23

פרשת לך לך

תפלה על הזולת

להתפלל ולבקש רחמים על הזולת הנמצא בצרה ומצוקה וזקוק לישועה!

נלמד מהפסוק: "עד מקום שכם" (פרק יב-ו)

וכתב רש"י: להתפלל על בני יעקב כשיבואו להלחם בשכם. כיוצא בזה פירש רש"י על הפסוק להלן: "ויבן שם מזבח" (יב-ח): נתנבא שעתידין בניו להכשל שם על עוון עכן והתפלל שם עליהם. כמו כן אומרים חז"ל (מד"ר לט-יא) על אברהם אבינו ש'היה מתפלל על עקרות והן נפקדות, על החולים והם מרויחים'.

ראוי לזכור תמיד את דבריו המאלפים של החפץ חיים (בספרו מחנה ישראל - פרק י) על דרכה של תפלה, בין אם מתפלל על עצמו או על אחרים, וכך כתב: "ואפילו אם אירע באיזה ענין, שנפל ביד אויבים המציקים לו, מכל מקום אל יפול לבו עליו, וידע כי הכל תלוי ביד השי"ת. ואפילו אם יודע האדם שאין בו תורה ולא מעשים טובים, אעפ"כ אל יחשה מלהתפלל לה' שכן התפלה והתחינה גדול מאוד.

וכדאיתא בתנ"א: אמר הקב"ה, הרי אני מודיעך מקצת דרכי, כשאני רואה בני אדם שאין בהם תורה ומעשים טובים וכו' ורק שהם עומדים ומברכים ומרבים בתחנונים לפני, אני נזקק להם שנאמר "פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם". וכן איתא במדרש תנחומא שאפילו אין אדם ראוי להענות בתפלתו ולעשות עמו חסד, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים, עושה חסד עמו.

ומוסיף הח"ח: והתפלה שמתפלל על ענין זה לה' איננו דוקא בתפלת "שמונה עשרה" אלא בכל עת שירצה יוכל להעתיר לה'. וגם תפלה זו איננו דוקא בלשון הקודש אלא אפילו בלשון שמורגל בה מנעוריו. אך העיקר צריך שלא יחסר בה שני דברים: (א) שתהיה מעומק הלב ולא מהשפה ולחוץ. ואם יכול לעורר לבו לבכי מה טוב, וכמאמר חז"ל: "כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה שלא ננעלו".

(ב) שיכוון שתלך תפלתו דרך ארץ ישראל ומשם עד ירושלים ומשם לבית קדשי הקדשים. וכו' וכשעושה כן בוודאי לא תשוב תפלתו ריקם.

באחת משיחותיו אמר הגרמ"ד סולובייציק זצ"ל: בחודשים תמוז-אב תש"א היה נראה יום יום כאילו הגרמנים ימ"ש מצליחים לחדור לארץ הקודש והקיפו את הארץ הן ממצרים והן מסוריה, והתפללו באותם ימים היו נורא ואיום! במאה שערים, בשערי חסד ובזכרון משה התכנסו לומר תהלים ללא הרף שבעה ימים ושבעה לילות, ואחר כל ספר תהלים זעקו י"ג מדות ותקעו בשופרות, וברית כרותה ל"ג מדות שאינם חוזרות ריקם. ובסייעתא דשמיא אחר שבוע סגנו הגרמנים אחרו.

וכבר אמר הגר"א זצ"ל, שאם היו ישראל מתפללים על הצרות, לא היה בכח שום צרה לצאת לפועל, ובלא תפלות וי"ג מדות יש בכח הגזירה לצאת לפועל.

הכל תלוי בתפלה...

יהודי פשוט שכמעט ולא ידע לקרוא, נזדמן לבית המדרש הגדול שבעיר בריסק וראה אותו גדוש ביהודים מכל הגילאים יושבים והוגים בתורה בשמחה ובסקירה עצומה מתפללים איש עם רעהו בריתחא דאורייתא ובהתלהבות דקדושה.

נתקנא בהם האיש והצטער מאוד על שהוא אינו יכול ללמוד ואינו קולט מה שכתוב בגמרא. ניגש במר נפשו אל הגר"ל דיסקין זצ"ל ושטח בפניו את מרירותו מדוע נגרע הוא מאחרים שכולם קולטים ורק מוחו אינו קולט מאומה.

אמר לו הגר"ל: "יש לי עבודך עצה. תבקש מאת השי"ת שיפתח בפניך את אוצרות תורתו. שיפתח את ראשך ומוחך ותדע ללמוד". מיהר האיש לגשת לארון הקודש, פתחו והחל בוכה בדמעות שלישי, "רבש"ע מדוע לא אזכה אף אני לקלוט דברי תורתך. אנא ממך עשה שגם אני אוכל ללמוד ולקלוט את דברי התורה". לאחר מכן קיבל על עצמו להתמסר ללימוד התורה בכל לבו ונפשו.

ואכן ניגש האיש לארון הספרים והוציא את הגמרא הראשונה שנזדמנה לידו והחל ללמוד בהתמדה. מני אז לא פסק מלהגות בתורה כל ימי חייו וזכה לחבר ספרים חשובים בתורה ובהלכה עד שנעשה לאחד מגדולי התורה.

הלמות עמלים - ח"ב

לשוחח עם הקב"ה...

סיפר הגר"מ שכטר שליט"א: שמעתי לפני שנים רבות על אחד מראשי הישיבות הגדולים שבעת שהיה הוגה בתורה בחדרו היו שומעים אותו לעתים קרובות משוחח עם מאן דהו.

ותמהו עם מי הוא משוחח כשאין עוד איש בחדרו, עד שראו שבכל פעם שמתעוררת לו קושיה בלימודו, פונה הוא להשי"ת ומדבר אליו כדבר איש לרעהו: "רבש"ע אינני מבין את דברי התוספות והיה מפרט את קושייתו כתלמיד לרבו. ולאחר מכן סיים ואמר: "רבש"ע מודה אני לך שהארת את עיני וזיכית אותי להבין את הדברים". וכך נהג בכל דבר וענין לדבר כביכול עם השי"ת.

כדת נפש משיבת

עלון השבוע פרשת לך-לך הוקדש לעילוי נשמת

הרב פנחס הלוי בן הרה"ג רבי שמואל שמעלקא הלוי רוזנבאום זצ"ל הי"ד

שיום היאהרצייט חל היום - נלב"ע י"ג מרחשון תשמ"א

ה. נ. צ. ב. ה.

לקרב רחוקים ולסייע בידם לזכות באושר הרוחני שבחיי תורה ומצוות!

נלמד מהפסוק: "זאת הנפש אשר עשו בחרן" (פרק יב-ה)

וכתב רש"י: "שהכניסן תחת כפני השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו". ושאלו חז"ל (במד"ר): איך יתכן שעשו את הנפש, והרי אם מתאספים כל באי עולם לברוא אפילו יתוש אחד, אין יכולים לזרוק בו נשמה! אלא אלו הגרים שגיירו, וללמדך שכל המקרב והמגייר... כאילו בראו. עוד אמרו חז"ל (סנהדרין צט): כל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר "זאת הנפש אשר עשו".

את החובה לעשות נפשות לתורה, לומד האור החיים הק', בדרך דרש, מהפסוקים "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיק. ואם לא קרוב אחיך... ואספתו אל תוך ביתך... עד דרוש אחיך אותו והשבותו לו" (דברים כב-א,ב).

ואלו תמצית דבריו של האוה"ח: "שור ושה" אלה הם בני אדם שנמשלו כבהמות. "אחיק" - הוא הקב"ה "נדחים" על דרך הנאמר "ונדחת והשתחית להם"... שהעובר פי ה' יקרא נידח. וציוה ה' שלא יתעלם מהם אלא ישיבם "לאחיק" הוא אלוקי עולם.

וממשיך הכתוב "ואם לא קרוב אחיך..." מדבר על זמן הגלות האחרון כי לא קרוב "ולא ידעתו" - שנסתם הקץ. ואין יודע מתי יבוא, וזה יסובב הרחקת הלבבות מהאמונה. עם כל זה מצוה ה': "ואספתו אל תוך ביתך" - זה בית המדרש, ותלמדהו אורחות חיים וכו', וזה יהיה עד שיתרצה ה' וידרשהו, ככתוב "עד דרוש אחיך אותו והשבותו לו".

בדומה לזה אמר הגרי"ש אלישיב זצ"ל באחת מדרשותיו: במצות עשה של השבת אבידה נאמר "השב תשיבם" אפילו מאה פעמים (ב"מ לא). ואם באבדת ממנו אמרו, באבידת גופו לא כל שכן. גם כאשר נראה על אחד מישראל שהוא כבר אבוד לגמרי, יתכן שהוא מחכה על קריאתו כאבידה המתבקשת.

גם לנו יש אבידות - אמר הרב אלישיב - אבל אין אנו מרגישים בהם. יש לנו "אבידה המתבקשת", אבידה שעדיין לא מצאה את מקומה, והיא מחפשת את הרועה. כך אלו הפוסחים עוד על שתי הסעיפים, עומדים ותועים, עלינו להכריז על אבידתנו אולי ישמע קול ההכרזה.

בזמן שבת המקדש היה קיים, שלוש פעמים בשנה בהקבץ כל ישראל יחדיו, היו מכריזים על אבידות בירושלים, ונקרא המקום אבן הטוען "כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם, וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם. זה עומד ומכריז, וזה עומד ונותן סימנים ונוטלה" (ב"מ כח). אבל "משחרב בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו, התקינו שיהיו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות". עלינו להכריז ולקרוא לאותם אובדים! ומקום ההכרזה הוא: "בבתי כנסיות ובבתי מדרשות" ואולי נשיב על ידי זה לב בנים על אבותם.

ומסיים הרב אלישיב: הכתוב אומר "מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית" (משלי יח-ט) כשאחד מתרפה במלאכתו בשעה שאין מצויין משחיתים ומחדלים, אמנם זה לא בסדר, שכן לא פעל בהתאם להתחייבותו. אבל אי אפשר להגדירו כשותף להרס - כאילו יש לו חלק בחורבן, לא כן בשעה שיש משחיתים והוא מתרפה במלאכתו, הרי הוא אח ועזר לבעל משחית.

מציל יקר מזולל...

בישיבת סלבודקה למד תלמיד יתום מאביו שהיה בעל כשרונות גדולים מאד. אמו האלמנה רצתה שבנה יעזור לה לפרנסתה ושהוא עצמו יוכל "להסתדר בחיים", על כן הוציאה אותו מהישיבה ושלחה אותו ללמוד אצל שערן את מלאכת השענות.

הדבר נודע לראש הישיבה הסבא מסלבודקה - הגאון רנ"צ פינקל זצ"ל, הוא קרא לתלמיד והסביר לו שעל ידי הצעד הזה שעשה הוא הורס את כל אושרו ועתידו. שכן לפי כשרונותיו הגדולים, עתיד הוא להיות גאון בישראל אשר שמו ילך מקצה העולם ועד קצהו, והכל יהללו וישבחו אותו.

המשיך הסבא מסלבודקה והמחיש לתלמיד עד כמה טפשי הדבר שבמקום לשבת בכבודו של עולם, בוחר הוא להיות שערן, שאף אם יצליח במלאכתו, ישאר אדם פשוט, שאיש לא יכירו ואיש לא יכבדו.

נכנסו הדברים ללבו של התלמיד, הוא זנח את תוכניתו להיות שערן וחזר לשיבה. שם השקיע את כל כשרונותיו וכוחותיו בלימוד התורה והתעלה לאחד מגדולי התורה הידועים.

תנה"מ

כבודו עושה "יש מאין"...

כאשר ביקר כ"ק האדמו"ר בעל ה"דמשק אליעזר" בלובלין, קיבלו המהר"ם שפירא זצ"ל בכבוד ובהוקרה. התפעל ה"דמשק אליעזר" מאוד מתלמידי ישיבת חכמי לובלין, שבתוכם נמנו עלויים מופלגים ואמר למהר"ם: מקנא אני בו שזכה לתלמידים מופלגים כאלו. אמנם גם לי יש ישיבה, אף לי תלמידים, אך לדרגות כאלו לא הגיעו.

השיבו המהר"ם: "אדרבה! אני מקנא בו ובישיבתו! שכן אני נוטל בחור תלמיד חכם ומוסיף ידיעות לידיעותיו הקודמות. הנני נוטל בחור ירא שמים ומוסיף יראה על יראתו. אך כבודו נוטל בחורים שבעיקרם רחוקים מתורה ומיראה והופכם לתלמידי חכמים ויראי שמים! וכי לא גדולה שלו משלי? הוא עושה "יש מאין". בעוד שאני אינני עושה אלא "יש מישי"

האור המאיר

"בגלל היחס המלבב..."

מקורבי הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל סיפרו על כמה וכמה בני אדם שהיו רחוקים מדרך היהדות אך לבסוף השיבו דרכיהם וחזרו בתשובה שלימה בגלל היחס המלבב שגילה כלפיהם.

סיפר אחד מהם שבכל פעם שבא למחיצתו של רבי יהודה הקביל פניו בכזו לבביות ואף כיבדו בקימה... אדם שני סיפר שפנה אל הרב צדקה בשאלה פרטית, שייסכים ללמוד עמו בכל יום שיעור ביהדות, ומבלי לחשוב השיבו מיד בחיוב...

וזאת ליהודה

השקעה ופירותיה...

מעשה בבחור בישיבה קטנה, בן למשפחה מבית קשה מאוד, מצבו של הבחור עצמו היה מעורר רחמים, הוא לא הבין מאומה בלימוד הגמרא, ונאלץ היה לעבוד ולשרת במטבח הישיבה.

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל היה יושב עמו ומשקיע בו הרבה, ואף החזיקו שנה נוספת בישיבה. רבים תמהו מה ראה על ככה להשקיע כ"כ הרבה מאמץ וכוחות בבחור זה שלא נראה עליו שיש לו סיכויים שייצא ממנו משהו... אך רבי מיכל יהודה לא התייאש ולא הרפה ממנו. אביו של הבחור שלא חפץ בלימודו בישיבה היה מגיע לתהות על קנקו לבדוק האם יש תועלת בהשארתו בישיבה, ורבי מיכל יהודה השיבו שמתקדם בלימודיו.

לאחר שנכנס הבחור לישיבה גדולה עזב לפתע את לימודיו והלך לשרת בצבא. צער גדול היה מזה לרבי מיכל יהודה. ואולם לפליאת הכל שב אותו בחור ללמוד תורה בישיבה בחשק רב זה בזכרו את ימיו הטובים במחיצת רבו, וזכה להקים בית של תורה לתפארת. או-אז ראו הכל את פירות ההשקעה הגדולה שהשקיע בו רבי מיכל יהודה שבכך הצילו ואת כל הדורות אחריו לנצח.

דרכי החיים

השפעת מאכלות אסורות...

פעם ניגש יהודי בשברון לב לפני החפץ חיים, כשהוא מבקש ומתחנן על נפשו, שיבקש החפץ חיים רחמים על בנו שנתחבר לחבורת מרעים ריקים ופוחזים, שהשפיעו עליו לסור מדרך הישר רח"ל.

כששמע זאת החפץ חיים, שאל את האב, האם בנו הגיע בהתדרדרותו למצב כזה שאכל כבר מאכלות אסורות? השיב האיש בצער שאכן גם לשפל כזה הגיע המצב, ובנו אכל מאכלות אסורות...

אם כך - נענה החפץ חיים ואמר לאב - קשה מאוד לפעול ולעשות עבורו מאומה... אמר האב לחפץ חיים: אמנם בני אכל פעם מאכלות אסורות ואולם תיכף לאחר מכן הקיא את כל מה שאכל. העיר החפץ חיים ואמר: אם כן, אפשר לפעול עדין להצילו!

חומרת עוון ההתחברות לרשעים

באחת הדרשות דיבר **כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל** בחריפות נגד כל התקרבות והתחברות עם הכופרים והאפיקורסים למיניהם. בתוך דבריו סיפר מעשה נורא שאירע עם הגאון **רבי הירץ מלנוב זצ"ל**, שבימיו הרימו ראש אנשי כת ש"צ ימ"ש, ויבואו גם אליו לפתותו בחלקת לשונם. ואמנם הוא בצידקותו סירב לשמוע להם מאומה...

ואולם אחרי שהלכו ממנו ועזבוהו, אירע לו ששכח בסעודה ליטול ידיו במים אמצעים אחר שאכל דגים, הוא הבין מיד שזו התוצאה מן ההרס שלהם אשר נבלע בקרבו באין משים.

הזדרז, איפוא, שלח להקהיל תיכף ומיד בבית המדרש את כל בני עדתו, ועלה לדרוש בפניהם אזהרה חמורה כי יבדלו ככל האפשר מן האנשים החטאים האלה.

בדרשתו סיפר רבי הירץ בפני קהל ועדה את מה שאירע לו, ששכח ליטול ידיו במים אמצעים, בהוסיפו שזה סימן ברור כי נדבקה בו שמץ משלהם, ומאחר שאמרו חז"ל (ועבודה זרה יז.) "כל הפורש ממינות מיית", על כן כינס את כל הקהל לבית המדרש כי חפץ להפרד מהם... באשר בוודאי לא יוסיף לחיות עוד. וכך אמנם הוה, שיצא נשמעו תיכף ומיד באותו מעמד, ויהי הדבר לחרדת אלוקים.

"עד כדי כך חמור העוון של התחברות לרשעים ולכופרים" - סיים הרבי מקלויזנבורג את דבריו.

לפיד האש

"שלא להדמות להם..."

חובת ההתרחקות מן הזרמים הפסולים, לא פסקה מפיו של הגאון **רבי אהרן קוטלר זצ"ל**, אחד מתלמידיו לשעבר בא לבשרו כי נולד לו בן וביקש את ברכתו שהבן יגדל להיות יהודי טוב, ולא סתם יהודי, אלא יהודי עפ"י הבנת רבי אהרן...

פתח רבי אהרן ובירכו: "יהא רעוא מן שמיא שיזכה להיות דבוק בתורת ה', ואילו לרוחות הזמן לא תהיה כל השפעה עליו".

נהוג היה בישיבתו "בית מדרש גבוה" שכאשר קראו את ראש הישיבה לעלות לתורה היו אומרים "יעמוד מוריננו ורביננו" ולא מכריזים את שמו המלא, כפי שקוראים לאדם אחר "יעמוד פלוני בן פלוני", וזאת מפני יראת הכבוד.

באחד הימים נודע לרבי אהרן כי בבית תיפלתם של הקונסרבטיבים בליקווד, נהוג לקרוא לעולים לתורה בקיצור "יעמוד הכהן" "יעמוד הלוי" "יעמוד שלישי" וכן הלאה מבלי לנקוב בשמותיהם. מיד הורה לגבאי הישיבה, שמכאן ואילך יקראוהו לתורה בשמו ובשם אביו, דוקא, בכדי שלא להדמות להם אפילו במשהו ח"ו.

הלמות עמלים

להתרחק מחברים רעים וממקום קלוקל שהשפעתו רעה!

נלמד מהפסוק: "וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו" (פרק יד-ג)

וכתב רש"י: "כל זמן שהרשע עמו היה הדיבור פורש ממנו" וכן ברש"י על הפסוק "ואנשי סדום רעים וחטאים" (ג'ג) נדרש לוט לגנאי. שאף על פי שהיו רעים וחטאים, לא נמנע לוט מלשכון עמהם.

כאשר בני ישראל סבלו את עול הגלות במצרים, ישבו ציפורה אשת משה ובניו במדין בחירות גמורה. והנה בא משה לקחת את אשתו ובניו לשוב אתם מצרימה, ומובא במד"ר (שמות ד-ב) כיצד השתומם יתרו על כך עי"ש, ואמר לו משה שמוליכין למצרים כדי שיצאו ויעמדו על הר סיני לשמוע מפי הקב"ה "אנכי ה' אלוקיך"... ועל כך השיב לו יתרו "לך לשלום".

ותמה הגרי"ש אלישיב זצ"ל: אם רוצה משה שבניו יעמדו בהר סיני, מדוע הוא צריך להורידם למצרים, הרי יכל להשאירם אצל יתרו, ולאחר שיצאו בני ישראל, יסעו בניו הישר ממדין להר סיני ולמה להם להכנס בתוך מצרים?

אלא - ביאר הרב אלישיב - כי ידע משה שאם בניו לא יתגדלו בתוך בני ישראל ויראו את צרות העם, ואת הפדות והגאולה, לא די במה שיבואו להר סיני, כי איך יחדרו לתוך ליבם המלים "אנכי... אשר הוצאתיך"... אם לא יתגדלו בתוך הסביבה שעל יד משה רבינו.

כי מי שרוצה שבניו יקבלו את התורה, עליו לדאוג שיגדלו בתוך סביבה טובה וראויה על יד הצדיקים ולא בסביבות העם ופורקי עול. ומכאן - מסיק הרב אלישיב - שעל אף החינוך הטוב שנתן לבניו. אך אם האוירה בבית לא מתאימה לאותו רוח שבת"ת, קשה מאוד שיהיו הבנים גדלים בתורה כפי ששואף.

כאשר השלים **הסבא קדישא הגה"צ רבי שלמה אליעזר אלפנדר זצ"ל** לערוך תשובתו בענין האתרוגים המורכבים, התבטא בזה הלשון: על אתרוג מורכב עוד יכול אני ללמד זכות, ובלית ברירה המברך עליו אינו מפסיד. אבל על "חינוך מורכב" לילדים, שאינו על טהרת הקודש, ואור עם חושך משמשין בו בעירבוביה, על זה אין למצוא שום זכות! חינוך כשר לצאצאים היא מצוה דאורייתא, ונוהגת בכל מקום, בכל המשנה בכלשהו ופוגם בטהרת החינוך, מתחייב בנפשותם!

עם זאת השתדל הרב אלפנדר להרחיק מריב ומדון עם אנשים שפגיעתן רעה. בשולי אחת מאיגרותיו כתב: "אף שכתבתי שצריך להתרחק ממושעי ישראל והעבריינים, אמנם ודאי שאין ליראי ה' לילך לבית הכנסת שיש שם אנשים כאלו ולהתקוטט עמהם, שזוהי עצת יצר הרע לעשות בילבולים בלי תועלת... וצריך להתבונן היטב בחכמה ודעת שלא להכשל בדבר הזה".

באגרת למקורבו (הובא בספר **שביני אור**) כתב הגאון **רבי צבי פסח פרנק זצ"ל** את הדברים הבאים: "מאד מאד נחוץ שמירה וזהירות גדולה שלא להיות נגרר אחרי בני הנוער המתרחקים מגבול תורתנו הקדושה, ועיניהם חשכו ולא יכלו להתבונן במאור תוה"ק, אשר רק היא ממלאת אורה ושמחה בלב האדם הזוכה להחיות את נפשו.

ובאגרת נוספת כתב: "ראה להתחבר עם בעלי כשרון, בעלי בינה חכמה ודעת, אבל בתנאי קודם שיהיו יראי השי"ת, אוהבי תורה. תתחכם להתרחק כמטחוי קשת מאלו שפנו עורף ח"ו לתורתנו תורת חיים.

גם כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ - רבי חיים מאיר הגר זצ"ל (בספרו **אמרי חיים** - פרשת בשלח) הזהיר על כך בדברים הבאים: התחברות עם הרשעים רעה ומסוכנת מאוד... אברהם אבינו עמוד החסד, נתן לחם ומזון לכל הנבראים, אך למלאכים שנדמו לו כערבים אמר "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם", בתנאי ש"אחר תעבורו" - שמיד לאחר האכילה תלכו לדרכיהם, איני רוצה חברותא עמכם. וכן ללוט אמר אברהם: "הפרד נא מעלי". וכשנפל בשבי המלכים רדף אברהם אחריהם והציל את לוט מידיהם, אך לא לקחו לביתו אלא שלחו לסדום.

זאת אומרת - מסיק האדמו"ר - אמנם צריך להציל מסכנה גם את החילונים, אבל אח"כ חלילה להתחבר עמהם. צריך להיות טוב אל כל אחד, אך לא עם כל אחד!

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

לתת זה לקבל

מהכיס ועף ברוח...!, והושיט לו את השטר.

האיש קלט את העניין. הוא לא ביקש נדבה, אבל ראו בעיניו את הערכתו לעזרה בסתר שאבי הציע לו, ובמיוחד לְדָרְךְ המכובדת בה אבי עשה את זה, כדי למנוע ממנו מבוכה לפני ילדיו. האיש חפן את ידו של אבי עם השטר בשתי ידיו, שפתיו שוב רעדו ונדמה היה לי שלחלוחית הצטברה בזווית עינו. בשקט הוא אמר לאבי: "תודה, תודה אדוני. אינך יודע כמה הערב הזה משמעותי למשפחתי ולי".

* * *

ואנחנו?

נסענו הביתה.

כמעט שכחתי לספר שעשרים הדולרים הללו היו כל הכסף שהיה בכיסו של אבי באותו הערב. הם היו מיועדים לרכוש לנו את הכרטיסים, ולפנק אותנו בצמר גפן מסוכר ופופקורן.

באותו ערב לא חוויתי את החוויה המתוכננת, אבל חוויתי בתמורה את חווית הנתינה שנצרכה בי וליוותה אותי כל חיי!

* * *

הגענו לסיפור באדיבות יהושע די-נור, אשר מסיים אותו עם תובנה מרעישת:

קראתי פעם מחקר **על נתינה** שערך פרופ' נורטון מאוניברסיטת הרווארד. הוא ביקש מהסטודנטים שבמחקר להוציא/לבזבז במהלך היום כמות מוגדרת של דולרים, על מה שהם רוצים. הוא ביקש מהם לציין את רמת אושרם בסוף היום בהשוואה לתחילת היום. הוא מצא שהסטודנטים שהוציאו את הכסף לא על עצמם וקנו מתנה למישהו, נתנו נדבה, תרמו, וכד' העידו על גידול ברמת אושרם הרבה יותר מאלה שבזבזו את הכסף על עצמם. ואת מסקנתו הוא הגדיר כך:

"כולנו גדלנו על ברכי סיסמאות שכסף אינו קונה אושר. אני רוצה להציע שכסף יכול להוסיף אושר, אבל... כאשר אינך מוציא את הכסף בהכרח על עצמך"

וזאת, בל-נשכת, רק פירות הנתינה מהם נהנים בעולם הזה. מלבד הקרן אשר שמורה לעולם הבא!

מאחר שניצבו בפנינו שתי גרסאות אודות בעלת המעשה הבא, נצטט אותו ללא שמות - מה שלא גורע מערכו של הסיפור הנפלא מאומה. מלבד שינויי עריכה מינימליים, מובאים הדברים כלשונם.

כשהייתי נערה צעירה אבי לקח אותי לגן-חיות כולל הצגות משעשעות שעושים עם החיות. עמדנו בתור לקופה לרכוש כרטיסים. בשלב מסוים הגענו קרוב לקופה כאשר לפנינו רק משפחה אחת.

הם היו משפחה גדולה בת עשר נפשות, כאשר כל הילדים, שמונה במספר, נראו לי מתחת לגיל 12. לבושם העיד שמצבם הכספי לא היה טוב, אם כי הם היו מסודרים ונקיים. אני זוכרת שהם השאירו עלי רושם רב, לא רק בגלל גודל המשפחה אלא בגלל נימוסיה.

הילדים עמדו מנומסים מאחורי ההורים, והתרגשותם הייתה בולטת כשפטפטו על הליצנים, הלוליינים והחיות שהם יִחְזו בהם עוד מעט. הַנְחִייתִי שזה ביקורם הראשון בַּמָּקוֹם כזה. הם היו כה נלהבים!

הוריהם עמדו לפניהם והביטו אחד בשני במבטי גאווה, מחויכים ממראה ילדיהם המתלהבים מהחוויה שמצפה להם עוד מעט.

האב פנה לקופאית: "שני כרטיסי מבוגרים ושמונה כרטיסי ילדים בבקשה. זו המשפחה שלי. הם מחכים בכיליון עיניים".

הקופאית נקבה במחיר.

למשמע הסכום רעדו מעט שפתיו של האיש כְּשֶׁרָכַן קרוב יותר לקופה ושאל: "כמה... כמה אמרת?"

הקופאית חזרה שוב על המחיר...

* * *

היה ברור לי מתגובתם שהם לא היו מוכנים להוצאה הזו, וגם לא הייתי בטוחה שהיה להם את הסכום הדרוש. המחשבה המידית שחלפה בראשי - 'מה... מה הוא יאמר לילדיו?'

אבי היה שותף למחזה כמוני. ראיתי אותו מפשפש בכיסו ואז... הוא שמט לרצפה שטר של \$20. זה היה אז סכום לא מבוטל, וגם אנחנו לא היינו משפחה שהממון מצוי בכיסה בשפע. ואז... כשהשטר על הרצפה... אבי התכופף, הרים את השטר, טפח לאיש על כתפו, ואמר לו: "סליחה אדוני... זה הרגע נפל לך

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

{ אז נדברו }

פרשת לך לך תשפ"ב | לסדר: "יקרא בשם די" | גליון מספר: 530

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון
בשירות פקס באמצעות
שיחת טלפון:

☎ 0795319191

רוצה שעוד אנשים יקראו,
כמוך, את העלון?

קדימה!

זה זמן להצטרף לשותפות
בה"ק להחזקת העלון..

ותהפוך שותף קבוע
בזכויות החזקת העלון!

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בנק: בנק פאני

סניף 182

חשבון 747815

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

תודה מראש!!!

מהי השיטה של אברהם אבינו?? איזה סדנא הוא מעביר??

אם שמת לב: חז"ל שמים דגש מיוחד לזה שאברהם אבינו עבר "עשרה ניסיונות!!!" יש דגש למספר!! ולכאורה זה תמוה: למה כ"כ מדגישים את המספר עשרה ניסיונות??? מה המספר כ"כ משנה לנו?? הרי למי שידוע... ניסיונות זה לא בהכרח משהו מספרי... רוב האנשים בעולם יש להם ניסיון אחד או שנים... שמלווה אותם כל החיים וזה בסדר... לא צריך יותר... אם יש בן אדם נכה... הוא לא צריך עוד ניסיון... הניסיון האחד יחיד הזה מלווה אותו בכל פינה בחיים והניסיון הזה לבדו די והותר... מי שיש לו קשיי פרנסה... הוא לא צריך עוד ניסיונות נוספים... הניסיון היחיד הזה מספיק מכובד בשביל לאתגר אותו כל פינה בחיים... בקיצור: אנחנו לא מתרגשים ממספרים של ניסיונות... (אדם יכול לעבור עשרה ניסיונות נקודתיים וממש לא משמעותיים... ואילו מישהו אחר יכול לעבור ניסיון אחד מאוד משמעותי שצריך להיות מלאך בשביל לעמוד בזה...) אם ככה: אז למה אצל אברהם אבינו יש כן דגש שמדובר בעשרה ניסיונות???

התשובה היא: ברור שהמספר של עשרה ניסיונות של לא באים להגיד... שאוה... תראו כמה ניסיונות... לא שנים... לא שלושה... אלא עשר... ברור שלא!!! **אז מה כן??**

אצל אברהם אבינו עיקר הדגש שלא היה לו שיטה מסוימת!!! לאברהם אבינו לא היה מצע משלו... כן... תתפלא לשמוע... כמה שזה נשמע מוזר... אבל דווקא אברהם אבינו... הוא מצידו לא הציע שום דרך חיים... רק מה כן?? לאברהם אבינו היה מסר אחד יחיד שבזה התחיל ונגמר כל דרך החיים שלו!!! יש בורא עולם... והיות ויש בורא עולם... אז בבקשה... בא ניתן לו את רשות הדיבור... בא נשמע מה הוא יתברך רוצה... בא ונרכין את אזננו וננסה להבין יחד מה הוא מצפה מאיתנו...

אברהם נותן לרבש"ע את רשות הדיבור!!!!!!

זה המצע של אברהם אבינו... אגב: כל מי שכבר הגיע אחריו... אם זה יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד... הם כבר נמצאים עמוק בפנים... הם כבר יודעים מה ה' רוצה... הם כבר מנחילים לנו מה שכתוב בתורה או מה שה' אמר להם.. אבל אברהם אבינו הוא בשלב שלפני כן... הוא לא מלמד אותנו תורה או קדושה... הוא מלמד דבר ראשון שיש בורא עולם!!! ומכאן ואילך בא נחשוב עליו... בא ננסה לחשוב מה הוא רוצה... בא ניתן לו להגיד לנו מה הוא רוצה.. זהו!!! בזו מסתכמת השיטה של אברהם אבינו...

ואיפה זה מגיע לידי ביטוי?? בעשרה ניסיונות!!! הדגש בעשרה ניסיונות... שזה היה עשרה סוגים **שונים** של ניסיונות... כל ניסיון היה משהו **אחר**... מכיוון אחר... מזווית אחרת... וממילא!!! אם לאברהם אבינו היה שיטה משלו!!! דרך משלו!!! אז בשלושה או ארבעה ניסיונות מתוך עשרה הוא היה עוד איכשהו עומד כי הניסיונות האלו במקרה התאימו לשיטה שלו... זה בדיוק יצא לו טוב שזה לא סותר את התפיסת חיים שלו... זה דווקא הסתדר לו טוב עם השיטה שלו... (היה לו אפילו מה לספר על עצמו אח"כ...) אבל בניסיונות אחרים הוא פתאום היה נתקע... הופה!! זה לא מסתדר עם השיטה שלו... רבש"ע: אתה רוצה שאני אקפוץ לאש למענך?? אין שום בעיה... אני מוכן!!! זה בראש שלי... אני כל הזמן מדבר על זה בתווירה שלי בשלשדע"ס שצריך למסור נפש ולקפוץ לאש כדי לקדש שם שמים... אבל לזרוק ילד חולה מהבית יחד עם אמא שלו עם לחם וחמת מים?? מצטער... זה לא מתאים לי... זה מנוגד לשיטה שלי... בכל הסדנאות שאני מעביר בהנחיית הורים... אני תמיד נוזף באותם הורים חסרי לב שמפקירים את הילדים שלהם... צר לי בורא עולם... תחפש ניסיון אחר... זה לא מתאים לקהילה שלי... לחצר שבה גדלתי... **זה הרעיון של העשרה ניסיונות!!!** זה לא עניין של כמות... זה עניין של עשרה סוגים שונים לגמרי של ניסיונות שבהם אברהם אבינו הוכיח **שאין לו שום שיטה משלו!!!** השיטה שלו מסתכמת במשפט אחד: אני נותן לרבש"ע את זכות הדיבור מתחילה ועד סוף... הוא יתברך יגיד לי מה שהוא רוצה ואני פה למענו יתברך...

זו השיטה היחידה שיש לי להציע: הנני!!! לעשות רצונך אלוקי חפצתי!!!

וכאן יש נקודה מאוד עדינה: אנחנו מאוד הרבה פוגשים את יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד... סו"ס יצחק זה עמוד הגבורה... עמוד העבודה... יש לנו עסק עם עבודה... אם יעקב אבינו זה עמוד התורה אז יש לנו יד ושם בתורה... יוסף זה קדושה... יש לנו משהו עם קדושה וכן הלאה וכן הלאה... אבל אברהם?? את אברהם אנחנו עלולים לא לפגוש אף פעם!!! כי אברהם לא חושב על כלום... רק על משהו אחד!!! אברהם חושב על הרבש"ע!! זהו!!! אברהם מסתכל ישר לנקודה... מה אבא שבשמים רוצה?? בינינו לבין עצמנו: מתי פעם אחרונה חשבת על הרבש"ע?? שים לב: לא דיברתי על חיזוק בלימוד... לא בשמירת עיניים... לא בחסד ולא במוסר ולא בחסידות... על זה אנחנו חושבים הרבה... אני מדבר כעת על הרבש"ע... מתי פעם אחרונה יצא לי ולך לחשוב על הרבש"ע... שיש רבש"ע... ואין אני יכול לשמח אותו?? אין אני יכול לעשות את רצונו יותר ויותר??

זו נקודה למחשבה!!! לזכור את אברהם אבינו... לזכור את המצע של אברהם אבינו... לזכור שבסופו של דבר אסור שמרוב עצים נאבד את היער... אסור שמרוב שטייגן ומרוב קדושה ומרוב חסד וזיכוי הרבים... מרוב כל הערכים היהודים אנחנו נשכח לחשוב על הרבש"ע...

בלטה

יש משהו מעניין בשתי הפרשות- לך לך וירא... אם תשים לב: שתי הפרשות האלו הם כמו **סיפור בהמשכים!!!** כמעט כל הדמויות שמוזכרות בפרשת לך לך... מוזכרות שוב פעם בפרשת וירא... הפרשות האלו הם כמו שני פרקים... פרשת לך לך זה פרק ראשון... שם אנחנו עורכים היכרות ראשונית עם הדמויות... ואז מגיע פרק ב' שזה פרשת וירא שישם אנחנו שוב פוגשים את אותם דמויות... מה אירע איתם בהמשך הדרך... זה ממש רשימה של אנשים: א. אברהם ושרה, ב. הגר, ג. לוט, ה. סדום, ו. ישמעאל ז. ואפילו ממרא... כל הדמויות האלו מוזכרות פעם ראשונה בפרשת לך לך ושוב!!! בפרשת וירא...

והמכנה המשותף בין כשכולם **שאף אחד לא נשאר באותו מקום!!!** כולם זזו... אף אחד לא המשיך לעמוד על אותה משבצת... אם זה אברהם... אז בכל לך הוא מתחיל לעלות בעבודת ה'. ועד סוף פרשת וירא הוא כבר מגיע לפסגת השיעור קומה של אדם השלם בקדושת יוצרו של "ענה ידעתי כי ירא אלוקים אתה..." אבל לא רק אברהם ושרה עושים שטייגן... לא רק הם מתקדמים בחיים... גם לוט לא נשאר באותו מקום... לוט דווקא מתחיל טוב... וגם לוט ההולך את אברם היה צאן ובקר... ועד פרשת וירא הוא מסיים את חייו כמו סמרטוט... נמלט על נפשו ומתחבא באיזושהי מערה שחובה...

ישמעאל גם מתחיל טוב... נימול בגיל 13... ועד פרשת וירא הוא כבר יוצא לתרבות רעה... אמא שלו גם עוברת תנודות... כבר בלך לך... בהתחלה היא עוד שפחת שרי ובפרשת וירא היא מגורשת ותועה במדבר... בקיצור: אף אחד לא נשאר על אותה בלטה!!! כולם זזים... כולם עוברים שינויים ותהפוכות בחיים... **בא נגיד את זה ככה:** הכותרת של הפרשה שלנו- **"לך לך!!!"** לא פוסחת על אף אחד... אמנם הקב"ה ציווה את אברם לך לך... אבל תכל'ס... בשטח כולם נמצאים במצב של לך לך... גם ישמעאל וגם לוט וגם הגר וגם סדום... כולם עוברים תהליך של לך לך... השאלה לאן!!! לאן פנינו מועדות...

ללמדך בחור יקר: אם אתה עובר כל מיני תהפוכות ושינויים מתוך הבית מדרש... מתוך הגמ'... אז אמנם ה' מנסה אותך בניסיון הלך לך... וזה קשה!!! אבל שלא תחשוב לרגע שמי שנמצא מחוץ לבית המדרש... הוא יושב רגל על רגל והכל שריר וקיים!!! תכל'ס... בשורה התחתונה אף אחד לא חולם כאן... כולם זזים ומטולטים לאן ומנוענעים ממקום למקום... כל השאלה לאן זזים... לאן הולכים... כל השאלה מה עושים עם הלך לך... לוט לוקח את הלך לך לכיוון של סדום ואברהם לוקח את הלך לך עד כסא הכבוד... שרי לוקחת את הלך לך עד המדרגה של שרה אמנו... והגר לוקחת את הלך לך למקום של לך ושוב...

כך שאל תחשוב- אוי... דווקא בגלל שאני בחור בן עליה עובד ה'... לכן נגזר עלי לעבור כל מיני ניסיונות וכל מיני לך לך... אל תמחר לחשוב שרק אברהם אבינו עובר טלטלות של לך לך...

זה בסדר!!! אם תעקוב אחרי לוט והגר... הם עוברים תהפוכות הרבה יותר קשות ולא פשוטות מאברהם...

רק מה?? רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הירבה להם תורה ומצוות!!! אחרי שכבר בלאו הכי צריך לעבור בחיים... אז אצל אברהם הקב"ה עושה מזה ציווי... לך לך מארצך וממולדתך- ואעשה לגוי גדול... אבל גם אלו שה' לא ציווה אותם לך לך... הם גם הולכים... אוהו הולכים... הם לא מפסיקים לרגע ללכת הלך וחוזרו... רק אברהם מקבל שכר על כל הליכה והליכה- ואברך ואגדלה שמך והיה ברכה... ואילו לוט משלם מחיר יקר על הלך לך שלו...

שיהיה ברור: אותו בחור שנמצא מחוץ לבית המדרש עובר תהפוכות וקשיים כמון והרבה יותר ממך... אבל לך יש את הזכות לעשות את זה בדחלתא דה'!!! לקבל שכר על כל עמל ויגיעה... להוציא את כל החיי צער תחיה על- בתורה אתה עמל ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא...

ההלו... נהג... תסגור דלתות... תצא... העיקר שאני כבר יושב.

מכיר את האנשים האלו??? יש עומס אדיר בתחנה... המוני אנשים נדחפים... מחכים כבר שלושת רבעי לאוטובוס... כאוס שלם... והנה סו"ס מגיע האוטובוס... ואז הדלתות נפתחות ומלא אנשים נדחפים לתוך האוטובוס... וידינו הצליח להיכנס ראשון... תפס חמש מקומות... התמקם טוב... ו... ואז הוא צועק לנהג... זה בסדר... אפשר לצאת...

צעקתי על אותו אחד: למה אתה אומר לנהג לצאת?? כי... כי אתה כבר יושב במקום שלך... אתה לא רואה שיש פה עוד אנשים שעדיין נלחמים בשארית כוחותם להידחק לתוך האוטובוס בעמידה... מה... הם לא קיימים?? גם הם צריכים להגיע הבייתה... (אגב: עד לפני עשר שנים לא הייתי יותר טוב... אני זן לכך זכות את מי שעדיין לא הקים בית... מטבע הדברים הוא רואה רק את עצמו)... ואז גם אני צעקתי לנהג: לא!! אל תסגור את הדלת... תן לכל מי שרק יכול להידחק שידחק... ואז נדחפו ונדחפו... עד אפס מקום... והדלת ננעלה ויצאנו לדרך...

אני מביא את הסיפור הזה נטו בתור משל בעלמא... **כלפי מה הדברים אמורים???**

כלל ישראל עומדים בתחנה... כבר אלפיים שנה אנחנו עומדים בציפיה בתחנה... מחכים שהמשיח יגיע... והנה הוא הגיע!!! לצורך העניין המשיח זה נהג האוטובוס... והנה האוטובוס הופיע... המשיח פותח את הדלתות... ואנחנו נכנסים בשעטה... אוהו... ברוך ה' הגיע הגאולה... איזה שמחה... אנחנו יראי ה' מתמקמים כל אחד בכסאו המרווח...

וקדימה משיח... אתה יכול לסגור את הדלת... אנחנו כבר רוצים לצאת לדרך...

נהג מצידו לסגור דלתות כמה שיותר מהר... הוא בטח רוצה כבר לצאת לדרך...

אבל יש מישהו שמפריע לו!!! יש מישהו שלא נותן למשיח לסגור את הדלת!!! אתה יודע מי זה? זה לא פחות ולא יותר אברהם אבינו!!! מדרש רבה מפורש: "וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברהם" אומר המדרש: שהעיט זה מלך המשיח... והפגרים זה הדור האחרון שהם כמו פגרים מתים... (כמו שכתוב: "בימים ההם תתעלפנה הבתולות והבחורים בצמא... והצמא המדובר הוא ש"בקשו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו- סוף יואל)... ואז וירד העיט על הפגרים... כשהמשיח רואה את העלפון חושם של הדור עם כל הניסיונות והפיתויים מיד... וירד העיט על הפגרים!!! המשיח מקבל רשות והוא מופיע... הנהג מגיע עם האוטובוס ופותח דלתות... ממלא נוסעים... וקדימה... סוגרים דלתות ויוצאים לדרך... דרך הגאולה... והנה העיט יורד ויורד ומתקרר ועוד שניה הוא מחיה את עם ישראל... מחיש את הגאולה... ולפתע!!! מגיע לא פחות ולא יותר אברהם אבינו ומגרש את העיט... מגרש את המשיח... לא!! עדיין לא הגיע הזמן!!! שים לב: מפחיד לומר: הגאולה כבר היתה אמורה להגיע... ומי מעכב?? מי עדיין לא נותן?? לא פחות ולא יותר אברהם אבינו... הוא מגרש את העיט... לא נותן לו להחיות את הפגרים... הוא לא נותן לנהג לסגור דלתות ולצאת...

למה??? טאטע אברהם: למה אתה עושה לנו את זה? למה מחכים???

מה עונה לנו אברהם? וישב אותם אברהם!! אומר המדרש: אברהם משיב אותם בתשובה...

אבא אברהם... הוא אבא של כל כלל ישראל... אבא של כל יהודי ויהודי... ואבא אברהם יודע שברגע שיסגרו הדלתות... אמנם הגאולה תצא לדרך... אבל יש כמה יהודים שהפסידו את הרכבת... יש כמה נשמות יקרות שאבא אברהם מתחנן לנהג ולנוסעים... אנא תחכו להם... זה עניין של ימים ספורים עד שהם שבים הבייתה... עד שגם הם נדחפים לאוטובוס...

נהג האוטובוס כבר דוחק... המשיח כבר מאבד את הסבלנות... העיט כבר מייחל ומצפה לבא ולהחיות את הפגרים... אבל אבא אברהם נאבק על כל ילד... אבא אברהם מתחנן... יש לי פה עוד בן אייפוניסט שאני לא יכול לוותר עליו... תחכו לו עוד טיפה... אולי הוא יתפוס את עצמו ברגע האחרון ונוכל למצא "מלאך מליץ... להגיד ישרו ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר..." יש פה בחור שאמנם הוא כעת ברידה ורחנית אבל תחכו לו כמה ימים והוא יתפוס את עצמו לידיים והוא יתפוס את הרכבת... ויש בין אברהם אבינו למלך המשיח מאבק איתנים... ואנחנו בצד של המשיח... המשיח וגם אנחנו רוצים כבר לסגור דלתות... רוצים כבר לצאת לדרך... אבל אבא אברהם פורץ בבכי... ומתחנן- חכו לי עוד יום אחד... מה אעשה עם הילד שלי... הבחור הזה שהוא אמנם בסיידר... אבל הוא יכול הרבה יותר... ואם הוא לא יתפוס את עצמו לידיים ברגע האחרון... אז אח"כ יגיעו ימים אשר אין בהם חפץ... ותכל'ס יום אחד הדלתות יסגרו!!! עם כל הכבוד לטאטע אברהם... אבל דוד המלך בסופו של דבר מקבל את הגביע... הוא בסוף מקבל את הזימון... ויום אחד העיט ירד וירד ואברהם כבר לא יוכל לגרש אותם!!! יום אחד הדלתות יסגרו... ומי שבפנים בפנים ומי שלא נעבאך לא...

אבל לבנותיה אברהם אבינו נאבק על כל פגר... על כל יהודי שיכול לתפוס את עצמו ברגע אחרון... רגע לפני שיבואו ימים אשר אין בהם חפץ... **וצריך לדעת את זה!!!** את המפה הזו כל אחד מאיתנו צריך לקרוא!! לא רק אלו שנמצאים מבחוץ... אלא גם מי שבפנים... צריך לדעת שאנחנו נמצאים ברגעים האחרונים!! והם באמת הרגעים הכי קשים... הכי מעייפים... יש לנו עסק עם פגרים... ניסיונות ופיתויים לא פשוטים... הסתבכויות רגשיות וכדו' אבל וישב אותם אברהם!!! אברהם אבינו רוצה להרויח זמן... אברהם אבינו יודע מה זה עוד דקה נוספת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה... שזה יותר מכל חיי העולם הבא...

רק אבא שכל כולו רחמים... רק הוא יכול לקחת על עצמו כזו אחריות לעכב את הגלות!! ולו בשביל להרויח עוד כמה דקות של צ'אנס לבנים שלנו... אז מה אנחנו נעשה???

מצד אחד אנחנו מחכים לגאולה... רוצים כבר שהנהג יסגור דלתות ונצא לדרך... אבל כל יום נוסף שזה לא קורה... נבין שיש לפנינו צ'אנס שלא יחזור!!! נבין שלא לחינם אברהם אבינו מנסה לדחוק את הקץ... הוא יודע שאפשר כעת לעשות מה שאח"כ לא נוכל לעשות... נבין שכדאי לנשום עוד כמה נשימות עמוקות ולהתאמץ... כי... כי יש אוצרות שרק כעת אפשר עדיין לאסוף אותם... לפני שהדלתות יסגרו... צר לנו טאטע אברהם... צר לנו לצער אותך... אבל הנהג לא יחכה... יום אחד המשיח יופיע ויסגור את הדלתות... ומי שנדחף ברגע האחרון יפליג יחד איתנו ומי שלא לא... אנחנו קצת בבעיה!!! אנחנו עומדים קרועים בלחץ רגשי בין אברהם אבינו לדוד המלך... שניהם הרועים שלנו... האינטרס שלהם הוא האינטרס שלנו... אנחנו רוצים ששניהם ישמחו... הבעיה היא שכלל שנוקף הזמן מתחדד הניגוד אינטרסים!!! אברהם אבינו עומד בפתח יקומא ברמקול לעוד ועוד יהודים שיכנסו פנימה והוא לא מוותר עליהם... ואילו הנהג עומד קצר רוח וכבר רוצה לסגור את הדלת... ולנו לא נותר אלא לזעוק: אנא ה'... על כן נקווה לך ה' אלוקיני מצד אחד לראות מהרה בתפארת עוזך!!! די- משיח עכשיו... אבל מצד שני: שנזכה לתפוס את עצמנו לידיים בעוד מועד...

מי הראשון שצריך למצא אותנו בבית הכנסת??

תרשה לי לפתוח נושא: כשבאים לפעמים לעשות חשבון נפש... מה צריך לתקן... במה אנחנו לא בסדר... מה ה' רוצה לעורר אותנו... נניח שיש קהילה מסוימת או מוסד מסוים שקרו בה כמה אסונות ל"ע... או לצורך העניין... נניח האסון הנורא שקרה במירונו... וכעת נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה'... כעת צריך לעשות חשבון נפש על מה זה קרה... כעת ישנם שתי גישות שונות לגמרי מאיזה כיוון לעשות חשבון נפש!!! גישה אחת מאוד מוכרת... ואילו הגישה השניה ממש ממש לא... לא מוכרת בכלל... יתכן שמעולם לא חשבנו עליה... ועל זה אני רוצה לדבר...

אז ככה: הגישה המקובלת ומסתמא גם המתבקשת זה בדרך כלל משהו בסגנון של בדק הבית!!! פשוט לבדוק אולי יש פה דברים שנעשים לא לפי רצון התורה... אולי נעשים כאן דברים שמוגדים לרצון ה'... בשביל זה מגיע הרב או המו"צ ומתחילים להסתכל ימינה ושאלה ולבדוק האם יש סדקים... מה טעון תיקון... ואז נניח מגיעים למסקנה ש... שמדברים פה בחזרת הש"ץ... או שלא מקפידים על כבוד הספרים... או על כבוד בית הכנסת... או עניין של צניעות בעזרת נשים... או שיש מה להתחזק בצדקה בייחס לעניי הקהילה... אולי שהתגלעה כאן מחלוקת ושנאת חינוש שצריך להתרחק ממנה... והכי הכי: אולי יש פה ערוות דבר שעל זה נאמר ושב מאחריך... אולי יש פה אנשים שיש להם חשיפה לא מבוקרת לרשת ואנחנו לא מספיק מוחים בהם וכו' וכו'...

כל זה נקרא בדק הבית... פשוט עוברים על כל התרי"ג מצוות ובודקים במה אנחנו לא בסדר ומנסים לתקן... זה חשבון הנפש המקובל... מה שנקרא: **עניינא דמתא!!!** מה העיר/קהילה/הביהכ"ס דרוש תיקון...

עד כאן סוג אחד של חשבון הנפש! זה הסוג המוכר...

אבל צריך לקחת בחשבון שיש עוד סוג **אחר לגמרי לגמרי** של חשבון הנפש... מזוית אחרת לגמרי... שיש סיכוי גדול שאף אחד לא חושב עליו...

אתה יודע איזה חשבון הנפש???

ברשותך... אתה מסכים שאוריד כפפות ואדבר ברחל בתך הקטנה?

אז זהו!!! שבקהילה שלנו הכל בסיידר... הכל גלאט... מקפידים פה על קוצו של יו"ד. לא מדברים בחזרת הש"ץ... ולא מגיעים מאוחר... יש פה חשמל ומים של שבת... לא משנים ח"ו מהנוסח והמנהגים... ולאף אחד אין סמארטפון... דואגים פה לכל העניינים... הצניעות בסיידר... הכל בסיידר... מדובר פה בקהילה של הציבור הכי איכותי ומדקדק בהלכה....

אבל יש בעיה אחרת... תכנס לבית הכנסת ותנשום את האוירה... תסתכל על ההלך רוח הכללי... על

הסגנון של המודעות... על אופי הפעילות... משהו פה חסר... משהו פה חסר... תנחש מי? הרבנו של עולם!!!

לא נעים לומר... אבל יתכן שאף אחד פה לא חושב על הרבש"ע!!!

תשאל אותי: איך רואים שלא חושבים פה על הרבש"ע??

תקשיב לאוירה הכללית... ניתן לפגוש את זה בכל פינה... הנושא שהכי מעסיק פה את כולם זה איך להאדיר ולייחצן ולשווק את הקהילה שלנו... ולהוכיח שגם אנחנו קיימים וגם לנו מגיע הקצאות מהעירייה... (או מגיע לנו נציג בעירייה... לא משנה הסדר...) הנה... תראה... לפני חודשיים פתחו פה אויצר הספרים חדש... זה האויצר הכי גדול בכל האזור... יותר מ... ויותר מ... וגם לפני חודש היה פה מעמד של חנוכת הבית... אה... איזה מפגן עוצמתי היה כאן... כולם הגיעו... הקהילה שלנו נכנסה לתודעה של הציבור... וכל הזמן מתקשקים סביב זה... זה הנושא... בקיצור: עזוב... לא נעים לדבר על זה... אתה מבין טוב מאוד על מה אני מדבר... (כמובן בלי הכללות... ברור שיש הרבה מקומות שלא זה השיח...)

עכשיו: שלא תבין לא נכון: כלפי חוץ אתה רואה פה רק כבוד שמים... בעל תשובה טרי שיכנס לכאן כולו יהיה אחוז התפעלות... איזה כבוד שמים... איזה ארון קודש מדהים... איך מכבדים פה את ה' ואת הרבנים וכו'... ואני ואתה נקרוץ אחד לשני ונלחש לעצמנו: הוי בעל תשובה... אתה כזה מתוק!!! הלואי עלינו... אנחנו הרי יודעים שכל המפואר והגדול והעוצמתי זה בשביל להראות שאנחנו הכי יודעים להזיז דברים. ואנחנו גם הכי יודעים לעמוד על שלנו ולהשיג מימון... ובקיצור: אנחנו ואנחנו... עסוקים כל הזמן בהאדרת שמנו... ואלמלא ר' חיים ויטאל שהיה כותב את זה בפירוש בהקדמה לכתבי האר"י היה מפחיד להתבטא כך אבל הוא כותב בפירוש (כבר בדור שלו...) שכל אחד עסוק ב"הבה נבנה לנו מגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם!!!! המהרה"ו כבר אז... לפני חמש מאות שנה מבכה ומקונן שאנשים בונים בית כנסת ובית מדרש ומוסדות וכלפי חוץ זה נראה שהכל כבוד שמים ולמען שמו באהבה... ותכל"ס... בשטח... המטרה היא **ונעשה לנו שם!!!!** (עכשיו: בינינו... אתה יודע שאני לא מדבר פה על יהודי שנכשל מידי פעם במחשבות זרות של כבוד ומעמד... הלואי וזה היה הנושא... (אולי המהרה"ו דיבר על אחד כזה) אנחנו מדברים פה על נושאים שעולים על השלחן בריש גלי ואף אחד כבר לא מתבייש לדבר עליהם בקול רם... לפעמים זה זועק מכל פינה ומכל מודעה ומכל פרסומת ומכל התנהלות... אחד הדברים שמטריפים את דעתי... אתה נכנס לבית מדרש ואתה רואה עושים שם מגבית לטובת בית הכנסת... ובשביל זה צריך לעשות פרסומת... מה כתוב במודעות?? למענו!!! לטובתנו!!! כדי שיהיה לנו בית מדרש משלנו!!! וכל מי שקורא את הפרסומת והוא לא לגמרי טיפש מבין טוב מאוד את רוח הדברים שהכוונה היא שיהיה **לנו** בית מדרש משלנו ולא נצטרך להתפלל בבית הכנסת שממול... והמשפט היחיד שרק חסר כאן זה שהכל לשם שמים!!!! ותסלח לי: אתה יודע מי לימד אותנו לחיות עם הרמאות העצמית הזו? הבחירות!!! המשפט הראשון בבחירות: זה **לקדש שם שמים!!!** ואחרי הכותרת הזו פתאום יוצא כל האגו וכל הניגודי אינטרסים ותאוות שלטון החוצה והכל תחת הכותרת לקדש שם שמים... **שם!!!** שם למדנו שאפשר לקחת את כבוד שמים ולגייס אותו לתאוות שלטון ואני אמלך... זה יכול ללכת ביחד...)

ותכל"ס... יום אחד רוצים לעשות חשבון נפש... רוצים

לעשות בדק הבית במה צריך להתחזק... ומתחילים לחפש מתחת הריצפה אולי יש סעיף קטן במ"ב שדילגנו עליו בהלכות בית כנסת... אולי בגלל שמדברים בחזרת הש"ץ... ואולי בגלל שעדיין חסר נביא מלכים (יש כבר ישעיה ירמיה... ורק מלכים חסר... אבל בשל זה הסער הגדול) אולי בגלל שהגרנטור פה לא על הכל... או שאולי בגלל שלא אומרים כאן אנעים זמירות או אולי שינו שינוי קטן מהמנהג שהבאנו מאירופה... **אז זהו!!!** שצריך לקחת בחשבון שיש גם!!! לפחות גם!!! סוג אחר לגמרי של חשבון הנפש שגם אותו צריך לקחת בחשבון!!! (לפחות בשל של ברירת מחדל... אחרי שכבר פשפשונו בכל המעשים ולא מצאנו כלום) צריך לדעת שיש סוג של חשבון הנפש... שהעניין שלו הוא אחד ויחיד: **איפה הרבש"ע פה בכל הסיפור! האם משהו פה חושב על הרבש"ע...** הרבש"ע מגיע לבית המדרש המפואר והמהודר שמקפידים בו על כל החומרות והמנהגים... והרבש"ע שואל: **משהו פה חושב עליי??**

מישהו פה זוכר לרגע שמטרתו של הבית הזה לעשות **לי** נחת רוח??

זה סוג של חשבון נפש נוקב שאנחנו בקבוצת סיכון דלג עליו לחלוטין!!!

זה הסיפור חיים של אברהם אבינו! זה הנושא היחיד של אברהם אבינו... לאברהם אבינו יש מצע מאוד מאוד פשוט וברור: אברהם אבינו חושב על הרבש"ע!!! זה הכל!!! יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד... זה כבר הלאה... זה כבר יותר פרטני... יצחק בעבידיה... יעקב בתורה... יוסף בקדושה... לכל אחד מהששת רועים יש כבר את הזוית היותר מעשית מה רצון ה'... מה צריך לעשות... זה כבר תכנים שמופיעים אצלנו ברשימה... (אנחנו עושים חשבון נפש על תורה ועבודה וגמילות חסדים) אבל לאברהם אבינו אין זוית מסוימת... אין פינה מסוימת ביהדות... אברהם יודע דבר אחד: יש בורא עולם!!! אני חושב עליו!!! זה הנושא היחיד שמעסיק אותי.

וצריך לזכור שאחרי כל הערכים התורניים... אחרי שהצלחנו לשמר את כל המנהגים שהבאנו מאירופה... אחרי שדאגנו לנוסח ולזמני התפילות לפי הדרך המסורה לנו ואחרי שסיימנו להקפיד על כל דקדוקי ההלכה

בסופו של דבר יש משהו אחד שלכה"פ בבית הכנסת הוא אמור להעסיק אותנו מעל הכל... **אנחנו נמצאים בבית של ה'!!!** ה' כאן הוא המארח... והוא אמור לתפוס פה את המרכז... הוא הנושא פה!!! וד"ל...

עד כאן יריתי אש וגפרית לכל הכיוונים... כעת בא ננמיק להבות... בא נבין את עצמנו... אליבא דאמת אנחנו לא אשמים!!! בדורות האחרונים אנחנו חיים במצב גאוגרפי מסוים שהוא אחד האשמים העיקריים... הוא זה שמסיט לנו את כבוד שמים לכל מיני מחוזות אחרים לגמרי לגמרי...

התירוצים... צועק מכל ההתנהלות שאתה לא דואג לכבוד שמים אלא לבטן שלך!! כל ההסברים ההיגיוניים שלי מול אותו רב... זה אמנם מתקבל... אבל עדיין בערבון מוגבל... יש גבול כמה אתה יכול לדאוג רק לכבוד שמים של אנ"ש... זה לא שייך... פאסט נישט...

אז מה לעשות?? לא ברור... לא יודע... זו בעיה... זה לא פשוט... מה שכן ברור... **שצריך להתמודד עם זה**... אי אפשר להינעל בידישקייט של אנ"ש...

אי אפשר שהמגזריות תגנוב **לגמרי** את הבמה!!! (זו הסיבה שיש קהילות סגורות שיש בהם נכונות לקיבוע רחוקים... בשביל לבטא לכה"פ שאנחנו לא חושבים רק היידישקייט שלנו). צריך לדאוג איכשהו שלמרות שהישיבה שלנו היא ישיבה הכי טובה... והרישום הכי טוב... ואנחנו פטריוטים של הישיבה וכו' וכו'... בסופו של דבר לא נשכח שזה בית של ה'!!! והבית הזה בא לפאר את ה' יתב' ולא את השם שלנו... צריך איכשהו לדאוג שכבוד שמים יוצף על פני השטח... גם אם הבית מדרש שלנו ויש לנו גאוות יחידה וזה חשוב... בסופו של דבר צריך לזכור שעל כולנה זה בית של ה'!!!

ויבא השואל התמים וישאל: תכל"ס... איפה זה פוגש אותי? איפה השיקול של כבוד שמים פוגש אותי בבית הכנסת או בישיבה או בקהילה??

הוי הוי הוי... זה בסדר... זה פוגש אותנו בכל שיקול דעת הכי קטן... בכל קבלת החלטה הכי קטנה... ניתן לראות באופן בולט על מי חושבים כאן... האם חושבים על עצמנו או על הרבש"ע... עדיף לא להיכנס לפרטים... אבל לא חסרים ויכוחים פנימיים... או פוליטיקות חיזוניות מול קהילות אחרות... או מול אחד מהמתפללים שלא לגמרי מפאר את הניראות של קהילתנו או ישיבתנו... וכעת האם לדאוג לקוסמטיקה שלנו או לחשוב מה הרבש"ע היה רוצה שיקרה כאן?? בא נעזור כאן... תן לחכם ויחכם עוד... אני רק יכול לומר דבר אחד: צר לי לאכזב... אבל בדרך כלל מי שאיכפת לו כבוד שמים הוא קצת פחות פוטוגני... הוא קצת פחות מרשים... פחות יחצן... (דווקא להצליח הוא מצליח יותר... כי רצון יראיו יעשה... אבל בתחרות היחצנות הוא פחות מוביל כי כאמור... למפגן יחצנות יש מחיר... מחיר שתמיד יבא על חשבון כבוד שמים)... כן... ההוכחה הפשוטה ביותר זה מהשני בתי מקדשות שהיה לנו!!! היה בית ששלמה המלך בנה ובית שהורדוס בנה... איזה מקדש היה יותר יפה ומרשים?? הבית שהורדוס בנה!!! למה?? כי הורדוס חשב על עצמו... הוא שיפץ את המקדש ברמה הכי גבוהה כדי ששככולם ידעו שהוא קיים... לכן הוא היקצה את כל המשאבים ביחצנות... לעומת זאת שלמה המלך היה כנראה עסוק בעוד כמה וכמה ערכים של רצון ה' שחשובים טיפה יותר... שורה תחתונה: **בית כנסת זה הנכס הפרטי ששייך לאברהם אבינו!!!** אברהם אבינו הוא זה שקבע מקום לתפילתו... והגמ' אומרת שמי שקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו... למה דווקא אברהם?? כי בית כנסת זה מקום שכל עניינו כבוד שמים!!! במקום הזה הרבש"ע הוא הנושא... פה חושבים על הרבש"ע... פה חושבים מה ה' היה רוצה שיקרה... אשרי יושבי ביתך!!! פה יושבים וחושבים על ה'...

שלך... תסתכל רגע במבט מלמעלה!!! איך זה נראה מלמעלה... מהשמים... תחשוב רגע על הרבש"ע!!! תחשוב שאני עשיתי עירוב רק לחברים שלי... רק לאנ"ש... ואילו אלו מהבנין ממול לא... תחשוב שהרבש"ע מגיע כעת מהשמים ומסתכל על מה שעשיתי... איך הרבש"ע רואה את זה?? שעשיתי עירוב למענו יתברך? או שעשיתי עירוב למפלגה שלי? עזוב כעת את הסיבות והאילווצים. **תסתכל כעת במבט של כבוד שמים**... במבט של אברהם אבינו שחושב על הרבש"ע... איך זה נראה?? זה לא נראה טוב!! לא מריח טוב!! זה נראה שכבוד שמים פחות מטריד אותי... מה שחשוב לי זה לסדר את החברים שלי... והכי הכי: אני לא צריך להגיד לך שבשלב מסוים מתרגלים להתנהלות הזו... ואז נוצר מצב כל אחד באמת מתרגל לדאוג רק לידישקייט של עצמו... ורק לכבוד שמים שלו... ורק לשבת קודש שלו... ויום אחד אתה מסתכל ימינה ושמאלה ופתאום קולט שיש פה הכל חוץ מהרבש"ע... יש פה כבוד שמים... יש פה עירוב... מקוואות... מוסדות... ישיבות... כוללים... אבל כבוד שמים **שלי!!!** של האנ"ש **שלי!!!**

ותכל"ס... אנחנו לא אשמים!!! לא אנחנו הזמנו את זה... הנתונים שלנו מזמנים את זה בעל כרחנו... אנחנו בבעיה!! בעיה אמיתית!! מה הבעיה?? שבשבעים שנה האחרונות היה קיבוץ גלויות... מצד אחד עלינו כולנו לארץ ישראל... אבל מצד שני עדיין נשאנו!! כל אחד נשאר בעיירה שלו באירופה... וכתוצאה מזה כל דבר טוב שתעשה בידישקייט... מה שזה יהיה... בסופו של דבר זה תמיד יגיע איכשהו לפן המגזרי... אם אני אפתח חידור... שאלת הסף תהיה: למי ההקצאה? לחסידים או לליטאים? אני עדיין לא הספקתי לצאת מהמקווה להתרכז ביחוד המעשה למען שמו יתברך... וכבר הסדין האדום מופיע... כן... אינטרסנט של מי אתה...?? לאיזה מגזר אתה דואג?? את מי לא תקבל?? ואוטומטית זה גונב את הבמה... **לא אנחנו הזמנו את השאלות שלנו!!!** המציאות בשטח הזמינה את הנושא העדתי הזה שנדחף לכל מקום ומסיט את כבוד שמים למקום של אגו!! **תחשוב שלפני שמונים שנה לא היה לנו את השפראך הזה בכלל**... כשהבריסקער רוב פתח בית כנסת בבריסק... האם הוא פתח את זה לבריסקער?? הוא פתח לכל תושבי בריסק מהבריסקער הכי פרועם ועד האיכר הכי מגושם (כעדותו של הרב שטיינמן שלמדו איתו בחידור הפשוטים שבפשוטים...) הרבה מויוזניץ פתח בית כנסת בעיירת ויזניץ... האם מישוהו בכלל דיבר שזה בית מדרש לחסידי ויזניץ או לחסידות אחרת?? מי זה חסידי ויזניץ בכלל... אין כזה דבר חסידות ויזניץ... יש עיירת ויזניץ... פתחנו פה בית ה' שמיועד עבור כל רומני שגר כאן בעיירה... זה לא שהאנשים בדורות הקודמים היו יותר טהורי לב ומעשיהם היו יותר לשם שמים... פשוט לא היה להם את הנתונים המורכבים שלנו... היום מה שתעשה בכבוד שמים... תמיד הפן המגזרי יכנס... והכבוד שמים יכנס לתוך המגירה המגזרית... אתה תדאג אמנם לכבוד שמים אבל רק לכבוד שמים הליטאי!! רק לידישקייט של ספרדים!!

ואנחנו לא אשמים... אנחנו לא הזמנו את זה... אבל תכל"ס... אלו הם הנתונים... ו... ותכל"ס זה צורם!!! ואי אפשר להשלים עם זה... אי אפשר להרים ידיים ולומר... מה אפשר לעשות... זה מה שיש... כי תכל"ס זה צורם!!! אתה לא יכול לגמרי לגמרי לדאוג רק רק לידישקייט של אנ"ש... כי... כי תכל"ס... אחרי כל

מה אני מתכוין?? אני אתן לך דוגמא: זכיתי ובתור בחור היה לי קשר לרב אחד עויבד ה' מופלג... שבאמת באמת היה איכפת לו כבוד שמים!! ונטו כבוד שמים!!! והנה... יום אחד התעוררה בעיה בעירוב השכונתי... ונהיה צורך לבנות עירוב חדש... וזה כמובן היה כרוך בעלויות גבוהות ולעת עתה לא היה תקציב לתקן את ככלל העירוב... והנה קמה אחת הקהילות המסוימות שבשכונה ואירגנה לעצמה עירוב פנימי!!! עירוב שעובר בין הבניינים... עירוב פנימי רק רק לאנ"ש... זאת אומרת: יכול להיות שני בניינים אחד צמוד לשני... ובנין אחד הוא בתוך העירוב כי... כי יש שם משפחות של אנ"ש ובבנין השני אין עירוב כי הם לא מאנ"ש...

ואותו רב שהייתי קשור אליו... **זה תרה לו נוראות!!!** זה עלה לו בבריאות!!! הוא לא יכל לסבול את האנוכיות של אותה קהילה... אני לא מבין: **עירוב זה יידישקייט ? ! ?** אם זה יידישקייט אז למה אתם דואגים רק לעצמכם?? וכי בבנין השני לא גרים יהודים חרדים לדבר ה'?? לא מגיע להם עירוב מהודור?? תחליטו: האם איכפת לכם יידישקייט או אכפת לכם הכרס שלכם?? ואני מוכרח לציין שאני דווקא הצדקתי אותם... טענתי לאותו רב בהיגיון: שאני דווקא מבין את אותה קהילה!!! מה אפשר לעשות... סו"ס הרי עובדה מוגמרת שאין תקציב לעירוב לככלל השכונה... ממילא מכורח המציאות נאלצים לעשות רק לחלק מהשכונה... נו... כעת למי לעשות ולמי לא?? בשביל זה יש פה קהילה שכמו שעניי ביתך קודמים אז גם חברי קהילה ואנ"ש קודמים... (זה בדיוק כמו שיש לי אפשרות להחזיק כולל של עשרה אברכים ולא יותר... לא מן הראוי שאני אחזיק את החברים שלי... אלו שקרובים ללבי...?) ותכל"ס... לא הצלחתי להרגיע את אותו רב... הוא עדיין היה נסער... כל פעם שהוא היה עובר ליד אותו עירוב הוא היה כאוב... למה אנשים דואגים רק לידישקייט של עצמם?? ואני בשלי. הצדקתי אותם. והנה!!! אחרי תקופה קרה משהו שקצת הפריך את הטענה שלי...

מה שקרה זה שאותו רב שבאמת היה איכפת לו יידישקייט... הלך והתרוצץ והתאמץ וגייס כספים ותוך תקופה הוא סידר עירוב לככלל תושבי האזור ללא יוצא מן הכלל... זאת אומרת: המציאות הוכיחה שמי שאיכפת לו מידישקייט... מצליח בסוף לדאוג לידישקייט לכל כלל ישראל.

וכעת... קוראים יקרים: הרי שלכם לפניכם!!! תשפטו אתם... מי נראה לכם יותר צודק?? **אני או אותו רב??** האם הרב צודק בטענה שלו על אותה קהילה למה לא דאגו לעירוב לכולם... או אני צודק בהיגיון שלי??

התשובה היא: מסובך!!! מאוד מאוד מסובך לענות על השאלה הזו...

ברור שבהיגיון היבש אני צודק!! ברור שאם אין אפשרות לדאוג לכולם אז אני נאלץ לדאוג לאנ"ש... אבל עדיין... עדיין... סו"ס הוכח שמי שאכפת לו באמת כבוד שמים מצליח איכשהו לדאוג לידישקייט גם מעבר לקופסא של אנ"ש... (גם אם לא לכל כלל ישראל... אבל קצת יותר מגבולות המגירה שבה הוא חי...) אבל לא רק זה... צא רגע מאיציגוניות

המרדף והמנוסה והתימרון בעיצומו של חג הסוכות בירושלים...

הפעם זה סיפור מהחיים... בחיים לא כל דבר זה סוגה בשושים... ובכן: נעים להכיר את ידידנו ר' שמשון. אחד מהגיבורי כח הבולטים בכפר אילון בצענים בנחלת יששכר... ר' שמשון הוא אדם מאוד מסודר ומאורגן עוד לפני תחילת השנה **הששית**... הוא כבר התחיל לחשב צעדים קדימה... לאן פנינו מועדות בשנת השמיטה הבעל"ט. והפעם הוא החליט יחד עם אמה שהגיע הזמן אחת ולתמיד לקנות בית משלנו!!! סו"ס לכפר יש מעלות וחטרונות... מצד אחד המעלות הם שיש לך אחוזה משלך... שדה וכרם ופרדס רפת ולול ואוצר... אבל מצד שני סו"ס אתה לך לפני ה' בארצות החיים- דורשים חז"ל שזה מקום שווקים... אז מילא במשך כל השש שנים אנחנו מתגוררים כאן במושב ועוסקים בעבודת האדמה ושומחים בכל הטוב... אבל ברגע שמגיע שנת השמיטה ובלאו הכי צריך לפרוש מהכל... אז לפחות שנה אחת נעבור לדירת קבע לעיר של שווקים!!!!

הוחלט שהולכים לקנות בית בבתי ערי חומה... כן... לא פחות ולא יותר... אבל אמה הסתייגה... אל תשכח אבא... ש"פ תורה בית בבית ערי חומה הבעלים הישנים יכולים להתחרט כל שנים עשר חודש... ממילא אתה יכול לקנות בית בבתי ערי חומה... אנחנו נעבור לשם... ניקח את כל המטלטלין לשם ואחרי שבועיים פתאום הבן אדם ינחות עלינו... יחזיר את הכסף וירצה את הבית בחזרה... רק זה חסר לנו...

אז יופי!!!! בשביל זה טוב שאנחנו מדברים בזמן... בשביל זה תחילת השנה הששית... כעת ניסע לאזור ירושלים... נבחר את אחד מהערים המוקפות חומה שם... נקנה שם דירה מראש!!! ועד שנת השמיטה היא כבר תיחלט לנו... בקיצור: אנחנו נעבור דירה רק אחרי שיעברו עליה שנים עשר חודש והיא חלטה לנו...

בקיפור: בחג הסוכות של שנה ששית (דהיינו שנה שעברה) אבא ואמה יצאו לסבב בהרים שסביב לירושלים... מחפשים בית מתאים בבתי ערי חומה... בית להשקעה ושיהיה לנו לתמיד- לשנת השמיטה... סו"ס מצאנו בית למכירה שמתאים בעיר רמה שסמוכה ונראית לירושלים... התיישבנו לחחה מול המוכר שלומילה... אבא הצטייד עם דרכוניות ומרגליות כדי לשלם את כל הסכום במזומן!!! וכתוב בספר וחתום והעד עדים... הבי המטפחת... הקנין נעשה... וב"ה בשעה טובה ומוצלחת בתאריך כ"ג בתשרי נעשה המקח ויצאנו לדרך... (לא לשכוח שלאורך השנה הקרובה אבא פטור ממצאת בעורכי המלחמה שהרי מי שבנה בית חדש ולא תוכו ילך וישב לביתו... פטור שתקף עד כ"ד תשרי התשפ"ב). האמת היא שלאורך המשא ומתן אמה קצת נרתעה... היו שם כמה דברים בהתנהלות שלא מצאו חן בעיניה... אבל אבא הרגיע אותה... בסיידר... סגרנו... יצאנו לדרך!!!!

לבנתיים חזרנו הבייתה... יש לנו אמנם דירה באזור ירושלים אבל לעת עתה- בשנה הששית אנחנו לא צריכים אותה... אבא לבנתיים נתן אותה בחינם לכמה צעירים משבט לוי שבחודש הקרוב הולכים לעמוד בשערי הר הבית כל הלילה וחיפשו מקום ללון... אבא מאוד התרגש על הזכות שיש לו ליהנות את עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות- מנסיון... חזרנו הבייתה... והשנה הלכה ונקפה...

והנה... הגיע א' בתשרי התשפ"ב... שבת הארץ פרשה את כנפיה על אדמת אילון בצענים... אבא חזר הבייתה בליל ר"ה כולו זורח!!! כולו שבת קודש... אבא סיפר בהתרגשות שהיום בכ"ט אלול זכינו לעשר שלוש בהמות למעשר בהמה... ואוטוטו אנחנו בדרך לירושלים לעליה לרגל... אבל לא סתם!!!! אנחנו עולים לרגל ומיד אח"כ... מגיע כ"ד תשרי והבית שלנו שמחכה לנו שם ברמה... נחלט לנו... ואנחנו מתקפלים ועושים עליה לשנה תמימה לערי יהודה... איזו התרגשות... איזה שמחה... חני ויענקי הקטנים כבר התחילו לארוז את כל המשחקים... חדווה בת השלוש התחילה לצייר כל מיני ציורים לה'... אני אתלה את זה בבית שלנו החדש שרואים משם את הגג של היכל ושומעים משם את קול המגרפה...

לא נאריך בתיאור... עולים לירושלים לכבוד חג הסוכות... ור שמשון כבד מאוד במקנה ובכסף ובזהב... משתרעים מאחוריו שלוש מעשרות בהמה... עוד נדרים ונדבות... וקצת מטלטלים התחלנו לשנע כבר עכשיו...

י"ט ראשון של חג הסוכות... אבא יושב עם כל המשפחה ואוכלים זבחי שלמים... כמובן שהלוי והגר והיתום והאלמנה מסבים גם הם... ולפתע!!!! יענקי הבן דוד מגיח בסערה... דוד שמשון... אל תשאל... קבלתי עידכון ששלוש בדרך אלך!!!! אבא החויר... מה שלומילה...?? מי שלומילה... אתה מתכוין לבעל הדירה???

כן!!!! שלומילה שקנית ממנו בית בבתי ערי חומה לפני כמעט שנה... זה שעוד פחות מעשרה ימים מגיע כ"ד בתשרי והבית שלו נחלט לך סופית!!!! הוא עכשיו מחפש אותך... הוא רוצה לגאול את הבית בחזרה...

אבא קם בסערה... ינער את עצמו בזהירות מבשר השלמים וברח... דבר ראשון ברח יחד עם יענקי... כעת אף אחד לא יודע לאן אבא ברח!!! רק יענקי יודע... יענקי הוא גברתן... הוא לא מפחד משלוש... תבין... ברגע ששלוש מחפש את אבא... הוא בבת אחת יכול להחזיר את כל המקח... והוא משבשש לנו בבת אחת את כל התכנית לשנה הבאה... ו... יענקי כבר הספיק להסביר לנו בקצרה שנפלנו עם בן אדם לא קל... בן אדם שיודע לעשות פרובוקציות... והנה... בדיוק ברגע האחרון הוא מגיע... וכעת הדרך הכי טובה להתפטר ממנו זה פשוט לחמוק!!! לברוח... יש לנו כעת מצב ממוקד!!! אם בשבוע הקרוב הוא לא מצליח לאתר את אבא והוא לא מחזיר לו את הכסף בידיים... הרי הבית נחלט לאבא... ושלוש יוכל לעמוד על הראש... זה חלום לנו לצנח נצחים!!!! (כידוע: גיטין עד: בראשונה היה הלוקח נטמן יום שנים עשר חודש כדי שיהא חלום לו התקין הלא הזקן שיהא חולש את מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס... אבל סו"ס הלא הזקן היה רק מאה שנה לפני החורבן ואנחנו מדברים על ה-320 שנה שלפני כן) תכל"ס... למי שעדיין מרחם על אבא שלנו שהוצרך להתחבא במערות באמצע חג הסוכות... זה בסדר... תרגע... צוות שלם נחלץ לעזרתו... הוא קיבל עידכון מפורט איפה נמצא שלומילה שלנו כדי לדעת לתמוך איתו

להתנייד בחופשיות ובכל זאת לא לפגוש אותו... (אל תשכח שבירושלים יש כעת מיליונים של אנשים... כך שרק צריך קצת סוכני מוסד וזהו) מה אתה חושב... שאבא ויתר על נטילת לולב במקדש?? הוא ושלוש יחד במקדש באותה שעה והיו ב"ה את האנשים הנכונים שדאגו לעדן ששלוש יוכל להתמקם ליד לשכת בית המוקד שבדרום ואז אבא התמקם ליד שער יבנה שבצפון... הכל בסיידר... כשאבא רצה להקריב שלמי חגיגה... אז היה מי שדאג לוודא ששלוש יוכל עכשיו סיים את התנופה של השלמים והוא בדרך החוצה עם הבשר מהר הבית דרך שמאל... ואז אבא הגיח משער טדי מיסין... (בהר הבית אין מה לחשוש למפגשים לא רצויים... הרי כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין ויוצאים דרך שמאל... כך שהמסלול מסודר... ברגע ששלוש יצא דרך שמאל אבא נכנס דרך ימין)... וככה לאורך כל חול המועד סוכות הם שיחקו אאמ... לא הייתי אומר חתול ועכבר... סו"ס היה אחד שאמר הגיעני זכוב הלטהא... אז הייתי קורא לזה שוטרים וגנבים...

ואל תחשוב... שלומילה גם לא טמן ראשו בצלחת!!! במשך כל חול המועד הוא הפך את העולם כדי לאתר את אבא... באמצע הלילה הוא פתאום נקש בסוכה... אבל אבא היה בשמחת בית השואבה... כשאבא נקרא לרקוד יחד עם החסידים ואנשי מעשה... היו כמה שדאגו להעסיק את שלומילה כדי שלא יצפה בו מלמעלה ויקפץ עליו היישר מהגוזזטרא... (שלוש ימלא משום מה לא רקד עם החסידים ואנשי מעשה... "לא ברור למה") בקיצור: שלומילה הטרוד כהוגן בחג הסוכות... הוא לא נתן מנוחה... הוא גם איים וקילל... וזה לא היה נחמד... ובשלב מסוים יענקי עשה בירור מקיף והתברר לו שמדובר בבן אדם קצת מסוכן ונוכל... והתחלנו לחשוב פעמיים אולי להיכנע לו... **המסך**

התנצלות משובע שעבר:

בשבוע שעבר היתה לי שגיאה!!! כתבתי יותר מידי בהתלהבות ובלהיטות על ירקות של שמיטה ומלפפונים ועגבניות שקדושים בקדושת שביעית... ושכחתי להזכיר את העובדה שרוב מניין ובנין כלל ישראל נוקטים כשיטות שאין בהן קדושת שביעית...

אכן שגיאתי!!! יש בזה אפילו סוג קריאת נגד... כאילו העמדתי את הדברים שכך צריך לעשות... בו בזמן שכל שלא נוהגים כך נוהגים ע"פ הלכה ואין עליהם שום טענה ופקפוק.

אני מודה שמרוב התלהבות קצת התבלבלתי!!!

אבל סו"ס אני כן מרגיש קצת היימיש לפנות גם לאלו שלא נוקטים כך לדינא... כי גם אני מגיע מאותו רקע... תבין: אם הייתי חזון אישניק מהבית... שבכל הנהגותי הייתי הולך כמו מרן החזו"א... ומהמקום הזה הייתי מגיע בתובענות לכולם שצריכים לנהוג מדינא כמו החזו"א... זה באמת לא היה בסדר!!! זה שאתה קבלת את פסקי מרן החזו"א לכן אתה תובע מכולם ללכת כדעת רבך... זה באמת לא היה הגון...

אז זהו שלא!!! אני בדיוק כמותך... אני גם לא גדלתי על פסקי מרן החזו"א ולא כ"כ ראיית את זה בבית... (עכ"פ לא יותר מהבית שלך) ובכל זאת הגיע שמיטה והיפשוטי להתבטאות... מה אעשה שאני לא חקלאי... אין לי אויה אדמה שאני יכול להתפרק עליה בששית ולפרוש ממנה בשביעית ולהושי את המעם המתוק של שבת הארץ... אז הנה... מרן החזו"א סיפק לי את הביטוי הזה!!! מרן החזו"א כן מחמיר ביבול נכרי וכן נותן לי מקום להתגדר בו בשנת השמיטה כבר עכשיו... או הלכתי על זה... ומהמקום הזה אני מגיע... אדרבה... אני מודה לה' שאני לא חזון אישניק מבית... כי אם הייתי מקבל על זה חינוך מהבית... לך תדע... יתכן שהיו לי משקעים... היו לי עוד הלכות נוספות שאני חייב מדינא לקיים ומי יודע אם היו לי כוחות נפש לזה...

אבל דווקא בגלל שלא גדלתי על זה!!! אז אני בגדר "אינו מצווה ועושה"... ממילא אני עושה את זה נמו ממקום של חובת ארץ ישראל... ואם מהמקום הזה אני מגיע אז תרגיש נוח... לא פניתי אליך ממקום תובעני... אלא ממקום של חיבה... וכותך המלאה גם לאמץ את החיבה הזו או שלא... מה שבטוח... גם כשעמיתו ודיברתי על זה בהתלהבות... אל תחשוב שבאתי לתבוע ממך שתעשה את זה מדינא... כי גם אני בעצמי עושה את זה רק ממקום של חיבות... ממקום של "והם קיבלו על עצמם"... עכ"פ מה שבטוח!!! קח בחשבון שמישהו יום אחד הולך להגיע והוא יגרש את כל הגוים מארץ ישראל (הוא יעשה את מה שאנחנו לא עשוינו ממות ירושע בן נון... ונתבענו על זה בכל החומרה...) והיחידים שישארו פה זה אולי במקרה הטוב התושב ושכיר שעליהם נאמר "ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם..." (ובה ודאי יש איסור שמור ונעבד... כי הם יעבדו בשדה שלנו!!!) כך שגם יכול נכרי יהיה מותר לה לא יהיה רלוונטי... נצטרך או לקחת ירקות מחו"ל או שיעמוד בי"ד ויתיר איסור ספיחין שזה לכאורה גזירה שלא ניתנת לביטול ועקירה...

אז גם אנחנו מדברים על יכול נכרי שמותר... זה על זמן שאול...

אי אפשר לבנות על הסחורה הזו לטווח ארוך... כך שגם אם לא נפסקו כמון החזו"א מדינא... לא יזיק לנו להיעדר לאפשרות הזו שנפגוש אותה במהרה בימינו בקרוב ממש...

שני צדדים למטבע... באיזה צד אני נמצא??

אתה מכיר את הפתגם שאומר "שני צדדים למטבע"?

תמיד הייתי בטוח שזה פתגם עממי כזה... שכמו שבעשר אגו' יש מצד אחד צורה של מנורה ומצד שני כתוב 10... וכמו שבמטבע של שקל מצד אחד יש צורה של דקל ומצד שני כתוב מספר אחד.. ככה על אותו משקל בכל התלבטות יש שני צדדים למטבע... שתי פנים לכאן ולכאן...

אז זהו!!! השבוע גיליתי שהפתגם הזה מגיע ממדרש מפורש!!!

אבל לא רק שזה מדרש מפורש... יש לזה גם משמעות יותר עמוקה...

אז תרשה לי קודם להסביר את המשמעות... ובכן: שאלה לי אליך: מאתים שקל!!! זה משהו טוב או לא?? רגע... אל תענה בפזיזות... תחשוב לפני כן... אני שוב שואל: מאתים שקל זה טוב או לא??

מה התשובה?? **תלוי!!! תלוי באיזה צד!!!** אם משהו כעת **נתן לי** מאתים שקל ואני בצד **המקבל...** מצוין... תבא כל יום... לפחות פעמיים בשבוע... אבל אם מתברר שאני **חיבב** מאתים שקל ואני בצד **המשלם...** זה כבר נשמע קצת... קצת אחרת... **זו הכוונה שני צדדים למטבע!!!** כל מי שמחזיק מטבע... יש פה אחת משתי אפשרויות... או שהוא כעת **קיבל** אותה... או שהוא כעת נאלץ **לשלם** אותה... מטבע זה כמו כביש דו סטרי... הלך וחזרו... למטבע יש שני צדדים... או פנימה או החוצה...

לפני מה הדברים אמורים??

המדרש אומר: "ואעשך לגוי גדול"- ה' מבטיח לאברהם: יצא לך מוניטין בעולם!!! מה זה מוניטין?? מסביר המדרש: שאברהם אבינו הטביע כזה חותם בעולם... עד כדי שהדמות שלו הוטבעה במטבע שהלכה אז בעולם... **ומה היה חרות במטבע??** זקן מצד אחד של המטבע ובחור מהצד השני של המטבע... להזכיר שאברהם היה בתחילה זקן בלא ילדים... ופתאום הוא נהפך לבחור שיש לו ילדים... מוסיף המדרש ואומר: שהיו עוד כמה שהטביעו את חותמם במטבע... היה זה דוד המלך שיצא "טבעו" בעולם... מצד אחד של המטבע היה מקל ותרמיל של רועה צאן ומהצד השני של המטבע מגדל דוד... להורות שדוד המלך נהפך מרועה צאן למלך הכי גדול... אותו סיפור אצל מרדכי היהודי... יצא מטבע שמצד אחד היה שק ואפר ומהצד השני עטרת זהב גדולה...

שמת לב מה כתוב במדרש הזה??

כתוב כאן שבועדה לענייני בחירות דמויות להטבעה יש תנאים נוקשים משלה: כשמחפשים אישיות מסוימת כדי להטביע במטבע של העולם... לא כל איזה איש מוצלח או זמר או ראש ממשלה מקבל את הכבוד הזה... לא!!! למטבע יש קריטריונים משלה... במטבע יש כלל ברזל **"שני צדדים למטבע..."** רק אישיות כזו שעמדה בגאון ובקנאות מאחורי הכלל הזה... רק היא זוכה להיחרת במטבע לזכרון עולם וכסמל ודוגמא!!!

לדוגמא: מרדכי ואסתר שבמשך שנים ע"ג שנים הפקידו צ'קים של נאמנות אצל הקב"ה. אסתר המלכה שואגת כבר שנים ע"ג שנים בתפילה... אלוקי אקרא יומם ולא תענה **ובכל זאת** ולילה ולא דומיה לי... אני ממשיכה להפקיד נאמנות לה' גם אם כעת אני לא רואה את זה בחשבון... אני מומשיכה להשקיע ולהכניס עוד תקווה ותפילה... גם אם רחוק מישועתי דברי שאגתי... אותם מרדכי ואסתר שהסכימו להפקיד שק ואפר במשך שנים רק מהצד המשקיע... הם אלו שיום אחד זכו לראות את הצד השני של המטבע... ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוס מלכות... ועטרת זהב...

רק אותו דוד עם המקל והתרמיל... אותו תולעת ולא איש שזרוק במדבר עם איזה סוכה שכל רגע נופלת... ולמרות זאת הוא כל הזמן שר ומשבח את ה' ומאמין בה'... משקיע ומפקיד נאמנות לה' גם אם הוא לא רואה את זה בחשבון וזה לא ניתן למשיכה... רק הוא יום אחד זוכה לראות את הצד השני של המטבע... והוא נהפך להיות דוד מלך ישראל חי וקיים... **רק אנשים מהסוג הזה נחרטים ומוטבעים במטבע!!!**

כדי להזכיר לכל מי שמחזיק מטבע ביד... אדוני. נא לא לשכוח. בשביל צריך נכונות להשקיע. להשקיע בתכנית חסכון. רק כך יום אחד זה חוזר

יש לציין שלא כל אחד יודע את זה!!! יש כאלו שמכירים רק צד אחד של מטבע!! כן... כידוע מחוץ לבנק יש שתי עמדות!!! יש עמדה של הפקדה!!! ויש עמדה של משיכת מזומנים... ויש כאלו שמכירים רק את העמדה של משיכת מזומנים... אבל את העמדה של הפקדת כסף... את זה הם לא מכירים... (כמובן שכולנו ככה התחלנו את החיים... זה נורמלי... אם ראית אברך צעיר... בשנים הראשונות רץ לבנק להפקיד כסף... אל תחשד בו לרגע שהוא רץ להפקיד את זה בתכנית חסכון... אלא מאי?? פשוט היום הויה יורדת אז הוא חיב להכניס משמו... כן... בתחלה לא נומלי שאחננו מכירים רק את העמדה של המשיכה... ילד יודע רק לקבל... אבל יום אחד צריך להתבגר... יום אחד צריך להכיר גם את העמדה של ההפקדה) כאלו אנשים לא נחרטים במטבע!!! הם לא מתאימים לזה... גם אם הם אנשים מאוד מוצלחים שעשו הרבה טובים בעולם... גם אם הם אנשים שהטביעו חותם בעולם... כן... אבל הם הטביעו חותם רק בצד אחד של המטבע... בצד המקבל ולא בצד הנותן... הם יודעים רק איך למשוך מזומנים ולא להפקיד... אותם אי אפשר לחרוט על המטבע!!! זה לא דוגמא נבונה לכלכלה!!!

--- אני מכיר מוצלח אחד... הכל הולך לו... דופק כמו שעון... הוא מכיר רק את העמדה של משיכת מזומנים... כל מה שהוא רוצה יש לו... הכל טוב... ישיבה טובה... כולל טוב... משפחה טובה... ילדים טובים... הכל זורם... והנה יום אחד בהיר משהו לא הלך לגמרי לפי התכנית... וכנראה שה' החליט קצת אחרת ממה שהוא חשב... ואל תשאל!!! הבן אדם מצא את עצמו מול שוקת שבורה... הוא עמד המום מול הכספומט האלוקי ולא ידע איך לאכול את זה!!! רבש"ע מה זה צריך להיות... הגעתי לכספומט... באתי למשוך... ואופס!!! אין... לא קבלתי מה שרציתי...

אוו... אל תשאל... הוא הכריז עם משרב באמונה... מה עושים?? הוא מגיע אלי כולו סר וזעף... כולו תרעומת... יש לו ספקות באמונה... איך זה יכול להיות שלא איכפת לה' מה שקורה לי... למה ה' ככה עושה... אם ה' ככה עושה אז אני לא יכול להמשיך ככה??

נזרתי שלא להתפרץ עליו (ס"ס יש לי נערווען של "כך עונים את המעוקות") אבל אמרתי לו בעדינות: שבזינים יש כללים!!! אי אפשר למשוך מזומנים על ריק... אתה רוצה למשוך... זה רק אם אתה יודע גם להפקיד...

אתה עד היום כל הזמן משכת מזומנים מה'... משכת ומשכת... מה שרצית קבלת... האם פעם הפקדת?? האם פעם הבעת נכונות להפקיד כמה שקלים בחשבון?? האם פעם היה לך נכונות

להפקיד לה' נאמנות גם אם אתה לא רואה את זה מיד בחשבון בכספומט של המשיכה?? אז הנה... כעת ה' מבקש ממך: תפקיד קצת... תפקיד לי נאמנות... תפקיד לי אמונה... ס"ס אתה לא הארייה של נח!!! הארייה של נח... יום אחד קרה שנח הביא לו ארוחת בוקר טיפה מאוחר... והארייה כבר בעט בו... לא נראה לי שאתה שייך לקומה השנייה בתיבה... ס"ס אתה כעת מצהיר שאתה שייך לקומה הכשרה/עליונה... תביע נכונות להפקיד קצת בתכנית חסכון... כדי שיהיה מאיפה למשוך מזומנים!!!

זה המטבע של אברהם אבינו... מצד אחד של המטבע אתה רואה זקן שכל היום הפקיד והפקיד... עשה רצון ה' ורץ לפניו כסוס שרץ בין בצעי המים ללא כל תמורה! הוא אף פעם לא הסתכל כמה נכנס לו בחשבון... והאם זה כבר ניתן למשיכה... הוא אף פעם לא שאל את הרבש"ע נ"ו... מה קורה... וכעת!!! כעת תהפוך את המטבע... את מי אתה רואה?? אתה יודע את מי... דמות של בחור!!! אתה יודע מי זה הבחור הזה?? זה ידידי המוצלח... הנין של אברהם אבינו שעד לפני כמה שבועות הכל הלך לו... הוא כל היום רק משך מזומנים... מאיפה?? מהתכנית חסכון שאבא אברהם השאיר לו... ויום אחד ה' קרא לו... בני היקר... אני רוצה גם קצת הון אישי מצידך... האם אתה מוכן גם להפקיד משהו בשבילי?? האם גם אתה מוכן להפקיד נאמנות בשבילי? או שאתה מכבד רק את הזכות אבות... שהם יעשו לך את זה...

זה בסדר... אל תדאג... אנחנו אף פעם לא נהיה אברהם... אל תפחד שאתה תמצא את עצמך משקיע 99 שנה ורק אח"כ רואה תוצאות... זה בסדר... אנחנו כבר הבנים של אברהם!! אבל בכל זאת נדרש מאיתנו "לכ"פ לומר מתני!!! מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי... לפחות טיפ טיפה לחקות אותם... טיפ טיפה נכונות להשקיע... קצת נאמנות...

הטבעת הזו היא עצה טובה בשבילנו לחיים!!!

כל אחד מאיתנו צריך לאמץ לעצמו איזושהי טבעת בעיני רוחו...

תבנה לעצמך איזה חזון!! איך אני מצד אחד נראה היום... ואיך הייתי רוצה לראות את עצמי בעתיד... ומצד אחד של המטבע תחרות את המצב שלך כיום... ומהצד השני של המטבע לחרות את העתיד שאני מיחל אליו... (מי שקשה לו לדמיין את זה בעיני רוחו... יכול אפילו לייצר את זה באופן יותר מוחשי בכל מיני דרכים יצירתיות... אם זה בחימר או בפלטסלינה... פרטים נוספים בקורס למלאכה בחוגים או בבית ספר...)

עכ"פ אתה מצטייד עם המטבע הזה!! מציב אותה מול העיניים!! ויוצא איתה לדרך... יום אחד קמתי על רגל שמאל... טוב... אז היום אני אוהז בצד של המטבע של המקל והתרמיל... היום אני במהלך של הפקדה... למחרת אני קם באורות... איזה חידושים בסדר א'... כיוונתי לשאלה של הקצות ולתשובה של התיבות... אוהו... היום אני הופך את המטבע... היום זה יום של משיכת מזומנים!! אבל ההללו... גם ביום שאתה נמצא בעמדה של המשיכת מזומנים... אל תשכח לפזול גם לעמדה של ההפקדה... תשמור איתה קשר עין... תהפוך מידי פעם את המטבע ותזכר שיש רגעים של שק ואפר... יש רגעים של רוחק מישועתי דברי שאגתי וזה בסדר... זה לא דפקט!!! זה בס"כ שלב של הפקדה!!!

בנביא שמואל יש פרק שלם על השלב ביניים שדוד המלך כבר נמשח למלך והוא כבר היה מוקף בגיבורים של דוד... אבל עדיין הוא היה נרדף משאלו בחי ה'... ואז בשלב הזה!!! יום אחד נבל הכרמלי התפרץ בקריאות גנאי ובוז על דוד ואנשיו... וחיהר וגידף אותם בצורה מאוד קשה... ודוד המלך חשב להרוג את נבל הכרמלי מדין "מורד במלכות..."

ואז אביגיל- אשתו הצדקנית של נבל (שלמים נהייתה אשתו של דוד) ירדה לפני דוד ואמרה לו:

לא!!! אסור לך כעת להרוג את נבל מדין מורד במלכות!!! למה לא?? כי **עדיין לא יצא טבעך בעולם!!!** כלומר: נכון שאתה כבר כמעט מלך... נכון שכעת כבר כמעט הגיע הזמן להפוך את הצד השני של המטבע... אבל רק כמעט!!! בלוח זמנים של הבית הרושת של הטבעות עדיין עסוקים כעת בצד הראשון של המטבע- ששם רואים בשלב זה רק את המקל והתרמיל... ועל זה עובדים כעת!!! את זה מסיימים עכשיו!!! אבל הצד השני של המגדל והמלכות עדיין לא יצא מהכח אל הפועל... כך שנכון שנבל הכרמלי מורד במי שעתידי להיות מלך... אבל תכלס... כעת... בשלב זה עדיין יש לו עסק עם רועה צאן שיש לו מקל ותרמיל ולכן לא מגיע לו מיתה... ודוד המלך מאוד משבח את אביגיל... צדקת!! מנעת ממני שפיכות דמים... נכון שבחצי שנה הקרובה ה' יעשה אותי מלך על ישראל... אבל עדיין כעת יש לו עסק עם איזה רועה צאן עם מקל ותרמיל שאפילו הסוכה שלו כל היום נופלת...

צריך לבלוע את העלבון... ס"ס הוא כעת רק את הצד הראשון של המטבע...

בחור בן עליה יקר... גם אתה על אותו משקל: אתה כעת בעיצומו של הטבעת חותם בטבעת... הטבעת שלך כבר נמצאת עמוק בבית החרושת (האישי שלך) ועובדים עליה בקדחתנות... אבל כעת אנחנו עדיין עסוקים בחרייתה של הצד הראשון של המטבע!!! כעת חורתינת את השעות הקשות שלך... איך אתה מרגיש לבד... או לחילופין אתה מתמודד בניסיונות קשים ואף אחד לא רואה... כעת הצד הראשון של המטבע הולך ונחרת!! הולך ומטביע חותם!!! רואים אותך פה יושב לבד לבד... בודד במערכה... (אתה תחליט איזה צורה בדיוק לחרוט...)

אבל עדיין לא התחילו לחרות את הצד השני... כעת אתה עדיין מכיר את המטבע מהזיית של ההפקדה... אתה משקיע ומשקיע ועדיין לא רואה תוצאות... וממילא אל תבהל!!! ואל תעלב אם פתאום יצוץ עליך איזה נבל הכרמלי... ויסביר לך שאתה לא שווה גרוש ואתה כלומניק... זה בסדר... אתה בחברה טובה... גם דוד מלכא משיחא שיום אחד יצא טבעו בעולם!!! גם עליו חודשים ספורים לפני שהומלך- קם עליו נבל הכרמלי והתפרץ עליו... ודוד המלך לא נשבר... כי הוא ידע שכעת אנחנו עסוקים בחריטה על המקל והתרמיל!!!

אנחנו בדרך הנכונה... אנחנו אוטונו הופכים צד... אוטונו חן וכבוד יתן ה' ולא ינעם טוב להולכים בתמים... השידוך יגיע... סוף הכבוד לבא... התפילות תתקבלנה והצד השני של המטבע יתגלה... אבל לבנתיים אנחנו עדיין עובדים על הצד הראשון... קורס לכלכלה נכונה... איך משקיעים נכון...

גיליון מס' 445 פרשת לך לך
תשפ"ב שנה עשירית

לעילוי נשמת ידידינו הבלתי נשכח
הרב ר' שמעון
בן הר"ר יהושע אליקים הכהן ברכר ז"ל
במלאת שנה לפטירתו
נלב"ע י"ב מר חשון תשפ"א

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

דבר העורך

אודה ה' מאוד בפי
ובתוך רבים אהללנו

השבוע הבעל"ט - פרשת לך לך, העלון מופיע בכוחות מחודשים, אחרי שבשבוע החולף הוא יצא במתכונת מצומצמת בלבד. גם אכסנית ה'קובץ גליונות' המפורסמת לא הופצה בשבוע שעבר מאותה הסיבה.

במהלך כל אותם ימים, הוצפתי במאות טלפונים, מהרכזים ומוקדי המכירות המסורים, מקהל הקוראים, ומידידים רבים הדורשים ושואלים מדוע אין הגליון מופיע כמידי שבוע בשבוע, ברציפות כבר קרוב לעשור שנים.

ואכן, בזכות זיכוי הרבים התחזקתי והשתדלתי כבר בהמשך השבוע לסדר את הגליון לדפוס אך מקוצר הזמן לא הספקנו להדפיס ולהפיץ.

אני מודה באופן אישי לכל ידידינו החשובים, ולקהל הקוראים הק', שנותן לי את הכוחות להמשיך במפעל הרבצת התורה הגדול בארץ של דברי חיזוק על פרשת השבוע, ומאחל לכולם שיהיה להם חורף בריא והמשך רפואה שלימה.

וכהכרת הטוב לבורא כל עולמים, יהיה לי הזכות אם יידי שיחיו יתחזקו ביתר כוונה באמירת ברכת 'אשר יצר', לאומרה מילה במילה במתינות, להודות על החסד שמפליא לעשות עמנו ה"ת, ובורא בנו מערכת כה משוכללת ואדירה, הפועלת בנס טבעי שאינו מובן מאליו.

ברוכים תהיו!

וברכת חורף בריא

יצחק גולדשטון

פשט על התורה

"ולא תאמר אני העשרתי את אברם" (יט, כג)

תימא איך יאמר כן הא זכה מהפקר ועוד למה נתן מעשר אם היה דעתו להחזיר [וערמב"ן ואולי יש ללמוד מכאן דהמחזיר אבדה שאין חייב להחזירה רק לפני משוה"ד צריך ליתן מעשר כספים אם לא שנותן לעני שכולה צדקה, וצ"ע] ועוד למה אמר מלך סדום והרכוש קח לך פשיטא שהן שלו ולא הול"ל רק תן לי הנפש. וי"ל דבאמת אברהם אבינו לא היה דעתו להחזיר לו דק"ל אסור להחזיר אבדה לגוי ולכן נתן מעשר אבל מלך סדום סבר שיחזיר לו לפני משוה"ד כמ"ש בחו"מ סי' רנ"ט דהמציל מזוטו של ים יש לו להחזיר לפני משוה"ד ולכן אמר והרכוש קח לך שאני מוחל לך, וכיון שאמר כן כבר היה אברהם מוכרח להחזיר לו שאל"כ יאמר אני העשרתי שאלמלא מחילתי היה מחזיר לי.

(טעמא דקרא)

על הפטרה

"למה תאמר יעקב וגו' נסתרה דרכי מה' וגו' הלא ידעת וגו'" (מ, כז כח)

הביאור יתכן שמלך אין מכיר במעשה עבדיו או משום שאינן תחת ממשלתו או אפילו הן תחת ממשלתו אבל הם רחוקים ממנו או משום שטרוד ביותר ואין לו כח להתבונן במעשיהם או שאין מבין היטב במעשיהם, וע"ז אמר הלא ידעת וגו' פי' יש לך להבין מעצמך אפי' אם אינך שומע מה שאומרים לך, שאצל הקב"ה ח"ו לא יתכן כל דברים אלו, אלקי עולם ה', וא"כ לא יתכן שאינך תחת ממשלתו, בורא קצות הארץ ולא יתכן שאתה מרוחק ממנו, לא ייעף ולא ייגע ולא יתכן שאין לו כח ח"ו להתבונן בך, אין חקר לתבונתו ולא יתכן שאין מבין במעשיכם ח"ו.

(טעמא דקרא)

יפה מראה

הר"ר שמעון ברכר ז"ל
בסוד שיח עם רבינו
שיבלחט"א

הודעה ובקשה

לרגל שנת השמיטה אנו מכינים רשימה מיוחדת של כל חיבורי רבינו שיצאו לאור במשך השנים הקשורים לשנת השמיטה. כל מי שחיבר והו"ל קבצים קונטרסים וספרים בענינים אלו מוזמן לשלוח פרטים כדי שנוכל להוציא רשימת מכובדת לתועלת עמלי התורה והוגיה העוסקים בסוגיות אלו בשנת השמיטה.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

מאמר מיוחד לזכרו של רבי שמעון ברכר זצ"ל

מאת ידידו הוותיק הרב הגאון רבי יהושע צביון שליט"א חתן מרן שר התורה שליט"א

רבי שמעון נהג לצאת ולהיכנס בביתם של כל גדולי ישראל, והיה מתאבק בעפר רגליהם, ושותה בצמא את דבריהם. התבטל בפניהם ביטול מוחלט, ואת הוראותיהם קיים במדויק כפי שהורוהו, ללא סטייה ימין או שמאל.

ואכן, גדולי ישראל בהבחנתם החדה ראו כי רבי שמעון הוא בן תורה אמיתי, השואף לרדת לעומק דעתם ולקבל מהם דעת תורה צרופה. הם השיבו לו אהבה תחת אהבתו, וכיבדוהו כערכו.

בראש ובראשונה היה מקורב עד מאוד למר"ח מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, כן היה מקורב לגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א ולגאון רבי משה הלל הירש שליט"א (שבעבר למד בחברותא עם אביו של רבי שמעון זצ"ל). כמו כן היה מקורב עד מאוד למרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, ורבי מיכל יהודה חיבבו ביותר.

כאמור, חיבה יתרה נודעה לו לרבי שמעון אצל מורו ורבו מרן שר התורה שליט"א. רבי שמעון דבק במרן בכל מאודו, והיה קשור אליו בעבותות אהבה. הוא היה שותה את דבריו בצימאון כל יתואר, ומקיים את כל פסקיו ללא הרהור. מה שמרן שליט"א אמר – היה קדוש בעיניו, וכך עשה. לא התווכח, ולא ניסה למצוא פתח לשינוי כלשהו.

פעם היה בארץ ישראל בפורים, ורצה לחזור לחו"ל מיד אחרי פורים. כשנכנס למרן שליט"א להיפרד, הורה לו מרן: "לפי החזון איש, כאן בבני ברק זה ספק פורים דמוקפין. אל תיסע היום". מיד ביטל את הטיסה ונשאר יום נוסף.

קרבנו למרן שליט"א הייתה מפורסמת, עד שרבנים גדולים מחו"ל היו שולחים דרכו שאלות קשות ומסובכות לשאל את מרן שליט"א. הם סמכו עליו את ידיהם שידע איך לשאול, וגם יבין היטב את התשובה. ואכן, רבי שמעון היה יושב עם מרן שליט"א זמן רב, שאלה שאלה ופרטיה, עד שיצאו הדברים מחוורים כשמלה.

ידוע שישב עם מרן שליט"א במשך **שעות או מאות** שעות כדי לדון בשאלות בהלכה, כתלמיד הדין לפני רבו. הוא הכין שאלות בנויות מראיות מראשונות ואחרונות, ופלפל בדברי תורה עד לפסקי ההלכה. הכול בישרות, בתבונה ובדרך ארץ שאין לתאר.

שאלותיו של רבי שמעון היו שאלות טובות, המעידות על היותו תלמיד חכם. הוא לא 'זרק' שאלות סתמיות מפה ומשם. הוא היה יושב ומעיין היטב בכל הסוגיה, ולאחר שידע את כל העניין על בוריו, היה מדבר עם מרן שליט"א בעומק העיון.

פעם אחת הגיע עם דף שאלות מסודר, אבל אמר שעדיין אינו יכול לשאול כיוון שלא חזר על השאלות בעיון. ואף שכתב את השאלות בחו"ל ביישוב הדעת, חפץ הוא לעיין היטב שוב בכל שאלה, האם ראוי היא, אם לא.

משוב חיבתו לשוחח בדברי תורה עם מרן שליט"א, חיפש זמן שיוכל לשאול בו שאלות רבות, ויהיה נוח למרן שליט"א, ובנוסף, שלא תהיינה אז הפרעות מצד הסובבים. והנה נמצא עיתוי מתאים: אחת לשנה, בזמן אפיית המצות המתקיימת בשלהי חודש אדר.

מרן שליט"א נוהג להגיע בעצמו למאפייה ולשבת ליד התנור. הוא מתבונן בפתח התנור משום שמצויות שם שאלות רבות, כגון: נגיעה בפי התנור, נגיעה של מצה בתוך התנור, מצות נפוחות ועוד.

על אף שבקרב התנור שורר חום כבד ובמאפייה זו אין מזגנים, ולאדם אמריקאי המורגל במזגנים זה ודאי לא קל, בכל זאת מדי שנה בשנה היה רבי שמעון מגיע במיוחד לארץ ליום האפייה, ובאמתחתו שאלות רבות. באותו זמן, שנמשך למעלה משעתיים, היה יושב ושואל את כל השאלות, למרות החום שפלט התנור הבוער. בראותו את הנולד אף הקליט את כל השיחה, כדי שאחר כך יוכל לכותבה במדויק.

והיה רבי שמעון מקיים "ולדבקה בו" כפשוטו - "אוכל עימו ושונה עימו ושותה בצמא את דבריו". כל מה שאמר לו מרן שליט"א - קיים מייד ללא הנחות, מבלי לסור ימין ושמאל. למשל, הוא הקפיד על תפילה בהנץ בכל מאודו, הן בהיותו בארץ מולדתו, והן בבואו לארץ הקודש.

ביום כיפור בהפסקה בין התפילות היה בית הכנסת מתרוקן ממתפללים, שהלכו לנוח מעט, אך דרכו של מרן שליט"א הייתה להישאר בבית הכנסת כדי ללמוד את 'חובותיו' ולומר את כל ספר התהלים. ראה רבי שמעון שהרב אינו עוזב את בית הכנסת, ונשאר אף הוא, למרות החום הכבד והתענית. וכי יכול הוא לנוח בשעה שהרב נשאר בבית הכנסת?

זכה רבי שמעון לקרבה מיוחדת אצל מרן שליט"א, בבחינת 'כמים הפנים לפנים'. בשעה שישב רבי שמעון אצל מרן שליט"א, הראה לו רבנו חיבה יתרה, פניו האירו בקורת רוח מרובה, והיה נכון לענות לו בסבלנות על כל שאלותיו.

מרן שליט"א כיבדו מאוד ובכל פעם הדגיש את עובדת היותו כהן. כאשר היה רבי שמעון מבקש ברכה ממרן שליט"א, היה מרן שליט"א מחזיר לעומתו: "אתה כהן, תברך אותי!" כאשר ישב עם מרן שליט"א לסעודה, היה מרן מכבדו לזמן בברכת המזון. ופעם התבטא עליו: "הרי הוא כהן גדול!"

בשמיטה האחרונה בשעה שעשה מרן שליט"א בית דין של פרוזבול לקראת סוף שנת השמיטה, כיבדו להשתתף עימו [ועם הרה"ג רבי יצחק דרזי שליט"א] כדיון שלישי.

פעם הוה בדיחא דעתיה דמרן [לאחר שהביאו גם ברכת 'הנותן ריח טוב בפירות'], ושאל מרן בבדיחות דעת למה לא הביאו גם מהחיות שמברכים עליהן 'משנה הבריות'. וענה רבי שמעון למרן שאולי עליו אפשר לברך ברכה זו, שהרי נשתנה לגמרי מכוחו של מרן שליט"א [והתכוון לזקנו הארוך שגידל מכוחו של מרן שליט"א]. וכולם ראו היאך מרן נהנה ושחק בקול. ועוד כמה הזדמנויות שהמכנה המשותף בכולם היה, שראו בחוש את הידידות הנפלאה והגדולה שהייתה בינו לבין מרן קודש הקודשים.

רבי שמעון היה בעל כשרון גדול, מהיר תפיסה ובעל זיכרון חזק, וידע לנצל את המעלות הללו לעלייה ברוחניות ולעזרה לזולת. כשהיו באים אליו לבקש צדקה, הבין ברגעים אחדים את מצבו של הנצרך, וכשהיו שואלים אותו על עניין מסובך, היה מקשיב ושומע, חושב מספר רגעים, ואומר את דברו. בדרך כלל היה קולע למטרה ומשיא עצה טובה.

ידוע על מקרים סבוכים שבהם נכנס לעובי הקורה כדי לחלץ טובים ממיצר, וכמדומני שהיה בעצת גדולי הדור.

רוב מעשיו הגדולים של רבי שמעון היו בצנעה. עד כדי כך, שאף בני משפחתו לא ידעו עליהם כלל. אם נאלץ להזכיר משהו מפעליו הרבים, היה אומרם ברמזים כדי שלא יבינו. כשביקש בנו רבי יוסף צבי שליט"א להספידו, הקדים ואמר כי אינו יכול להרבות בשבחים כי הסתיר את דרכיו.

בחודש תשרי תשע"ב הגיע לארץ שלוש פעמים: פעם ראשונה - לימים הנוראים כדי להתפלל ב'לדרמן', כהרגלו. פעם שנייה - בחול המועד סוכות, מייד לאחר ששמע את בשורת האויב על פטירת הרבנית קניבסקי ע"ה, לקח את ארבעת המינים שלו ועלה על המטוס. היה זה מובן מאליו שרבי שמעון יבוא מאמריקה לנחם את מרן שליט"א ולהשתתף באבלו הכבד. פעם שלישית הגיע עם אשתו אחרי יום טוב של גלויות, כדי שתנחם את הבנות.

הדבר שהקפיד עליו רבי שמעון ביותר היה חינוך ילדיו לדרך התורה והמצוות. כששהה עימם בארץ הקודש, היה מביאם עימו לגדולי ישראל. הוא חפץ שיזכו גם הם לחסות בצל השכינה השורה על תלמידי חכמים. אך הוא לא שכח שבניו, בהיותם בני ארץ נכר, אינם שולטים היטב בלשון הקודש המדוברת בארץ, ולכן דאג כל העת לתרגם להם לשפתם את כוונת הדברים, עד שראה שהם מתמצאים בעניין.

פעם אחרת, כששהה עם משפחתו בארץ במשך כשבועיים, שכר אברך משיבת מיר שילמד עם בנו מדי יום. משנבק את סכום המשכורת שהוא מעוניין לשלם, נדהם האברך. היה זה סכום מוגזם לכל הדעות, אך בעיני רבי שמעון לימוד התורה של בנו חשוב יותר מכל כסף וזהב שבעולם. חסרונו של רבי שמעון זצ"ל מורגש בלבותינו כל העת.

(המאמר המלא נמצא בספר החדש 'שמענו כן ראינו' ובו פסקים ותשובות כפי שר' שמעון שאל ושמעו ורשם מרבינו) אוי, מי יתן לנו תמורתו!

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310